

EVELYN WAUGH

DECLIN
ȘI PRĂBUȘIRE

— COLECȚIA MERIDIANE —

EM

Desenul copertei de *I. Caciarovski*

Evelyn Waugh

DECLINE AND FALL

© Penguin Books 1960

Evelyn Waugh

Declin și prăbușire

În românește de *Petre Solomon*

Editura pentru Literatură Universală

București — 1968

Lui *Harold Acton*,
în semn de omagiu și afecțiune.

NEGAȚIE ȘI AFIRMAȚIE LA EVELYN WAUGH

Catholicismul englez. În istoria literaturii engleze, scriitorul catolic ocupă un loc aparte, profund deosebit de cel al scriitorilor de apartenență catolică din alte țări ale Europei, îndeosebi cele mediteraneene. El este aproape predestinat de condiția lui să aibă un profil particularizat în galeria portretelor literare. O primă cauză este origina sa, acel specific protestantism anglo-saxon, puritan și pragmatic, care dat fiind că răspunde unei psihologii naționale răzbate chiar și în altă variantă a creștinismului. Altă cauză este tot istorică: de la elizabetani încoace, scriitorul catolic englez aparține unei minorități restrânse, unui grup persecutat cu o consecvență și furie aproape inegalată în istoria modernă (este suficient să amintim că discriminarea politică și cetățenească împotriva sa dispare din legislație abia spre mijlocul secolului al XIX-lea). De aproape 400 de ani el se află în *diaspora*, într-o secluziune adesea severă, care oîteodată implica lupta disperată pentru supraviețuire. Segregația aceasta arbitrară oferă scriitorului persecutat o poziție privilegiată: o anumită distanță față de societatea care îl înconjoară, pe care o poate privi cu detașare, ca unul ceva mai puțin legat de limitele inerente spiritului vremii. Vrînd-nevrînd el glăsuiește în numele unei minorități, se

află într-o situație limită, e plasat în opoziție, poate ușor face pasul spre revoltă, este îndemnat să caute soluții, să caute alternative la o stare de lucruri pe care e constrâns, violent și palpabil, să o considere (cel puțin într-o anume măsură) intolerabilă.

Nu este deci de mirare că scriitorul aflat într-o astfel de situație dobândește un stil cultural specific; el se va putea îndrepta spre două atitudini. Cea dintâi va fi spre interior, spre valorile reale, durabile și secrete ale sufletului și ale viziunilor interioare (așa vor proceda Thomson, Newman, Hopkins și alții, mai cu seamă în secolul al XIX-lea); cea de a doua va fi o orientare spre exterior, dar nu fuga de realitate, ci împotrivirea, atitudinea *satirică* (ea este cu strălucire ilustrată înainte și după 1700 de Dryden și de Pope). Abia în secolul nostru un Chesterton, un Graham Greene și alții vor ști să unifice într-un fel aceste două atitudini. În schimb, Evelyn Arthur St. John Waugh (1903—1966) continuă cu strălucire linia marilor scriitori satirici ai Angliei.

Imaginea și poziția lui Waugh. Născut la Londra, ca fiu al unui editor nu chiar de ultima mână, educat cu atenție la Lancing și Oxford, se încearcă în pictură și în cariera învățămîntului. O primă căsătorie durează doi ani și este urmată (1930) de conversiunea la catolicism. Se va recăsători cîțiva ani mai tîrziu cu descendentă unei familii nobiliare și va avea șase copii. Variata sa activitate publicistică și scriitoricească îl va duce de mai multe ori prin Africa, Orientul Mijlociu, Mediterană și chiar Brazilia. Tot ea îi va permite să se retragă după război într-un fund de Gloucestershire, la un conac, pentru a se proteja, afirmă el, de coteriile literare a căror consecință inevitabilă e sterilitatea; dar poate că este în această retragere și un fel de protest împotriva societății

pe care o detesta. „Renașterea churchilliană“ o va saluta, dar moderat. După război (la care a participat cu distincție, făcând parte din forțele de desant marin și din serviciul de informații pe fronturile din Africa și Mediterană) se accentuează imaginea sa de excentric, capricios și imprevizibil personaj la marginea societății (Frances Donaldson, *Evelyn Waugh, Portrait of a Country Neighbour*, Londra, 1967), detestând prostia pînă la durere fizică: „Îi simpatiza pe cei mai eleganți dintre intelectuali și pe cei mai intelectuali dintre eleganți. Afară de aceștia nu-l simpatiza nici pe el nimeni“. Îi plăcea să pozeze în chip de boiernaș de țară demodat, „amestec de profesor distrat și de colonel irascibil“.

Această mască a unui tip uman ilustrează în bună parte idealurile lui Waugh. Dar au existat acestea, sau să-l considerăm pe Waugh mai bine ca unul din satiricii care nu mai trec din stadiul ofensei în cel al ofensivei, care rămîn cantonați în negare? Satiricii tradiționali rămîneau cantonați în negație, pentru că afirmarea unor valori sau criterii era de la sine înțeleasă, cei moderni pentru că o astfel de afirmare li se pare imposibilă. Nu astfel Waugh. Este drept că și pentru el actul original al creației este negațiunea. Dar întreaga sa evoluție poate fi înțeleasă (poate simplificînd puțin lucrurile) ca o schimbare treptată a raportului între afirmație valorică și negație satirică și ca o luptă pentru schimbarea acestui raport. Lupta se poate urmări de-a lungul principalelor lucrări.

Să le enumerăm întîi pe cele mai puțin importante. Avem trei biografii: una a poetului și pictorului „pre-rafaelit“ Dante Gabriel Rossetti (1927), notabilă pe de o parte pentru că semnalizează oscilația între pictură și poezie a lui Waugh însuși la ora aceea, pe de alta pentru

că îl arată pe Waugh preocupat de punctul terminus al artei tradiționale (în Anglia) și de salvarea prin convertire. Cea de-a doua, după convertire (1936), este dedicată lui Edmund Campion, martir iezuit din vremea marei Elizabeta, și îi aduce premiul Hawthornden. Cea din urmă (1959) este un act de pietate față de un prieten, prelatul Ronald Knox, ca și el convertit, ca și el satirist. Avem apoi cărțile de călătorie *Labels (Etichete, 1930)*, dedicată Mediteranei, *Remote People (Oameni depărtați, 1934)* — Abisiniei, *Ninety Two Days (Nouăzeci și două de zile, 1934)* — Braziliei și Guanei Britanice, *Waugh¹ in Abyssinia (1936)*, *Robbery under Law (Jaf la adăpostul legii, 1939)* — Mexicului, *Tourist in Africa (Turist în Africa, 1960)* — Arabiei de Sud și Africii de Est și Sud. În 1946 apăruse un volum antologic din cele precedente. Acestea sînt interesante în primul rînd pentru măiestria autorului, pentru ochiul ager și formula precisă care încîntă cititorul. Totodată însă ele ilustrează adecvat evoluția ideologică a scriitorului care poate fi urmărită de la gesticulația de *dandy* superior, condescendent și malițios față de aborigenii dezgustători și falsul umanitarism, prin vădite înclinații de filo-colonialism și chiar filomussolinism, pînă la atitudinea mult mai relaxată și dreaptă din ultimul volum, în care *apartheidul* este respins, și este căutat *omul*, sub orice înfățișare rebarbativă s-ar ascunde. Aceeași atitudine urbană, degajată, spirituală și ușor melancolică se găsește și în volumul de memorii *A Little Learning (Puțină învățătură, 1964)*, primul dintr-o serie mai lungă, a cărei realizare a fost

¹ Pronunția engleză a acestui nume este aproape identică cu cea a substantivului *war* (război).

împiedicată de moarte. Aceste lucrări au făcut ca el să fie adesea acuzat de atitudini de dreapta. În realitate, poziția și atitudinile luate în anumite perioade ale vieții (oricum ar fi fost ele) pot fi înțelese pe deplin numai în funcție de idealul său estetic și uman la care ne vom referi îndată.

Societatea descompusă. În prima jumătate a activității sale, cea antebelică, accentul e pus aproape exclusiv pe satiră. Operele principale din acea perioadă: *Decline and Fall* (*Declin și prăbușire*, 1928), *Vile Bodies* (*Nevrednică țărână*, 1960), *Black Mischief* (*Ștregărie neagră*, 1932), *A Handful of Dust* (*Un pumn de țărână*, 1934, în românește de Nelly Mătășaru, ed. Forum, 1946), *Scoop* (*Bombă ziaristică*, 1938), *Put Out More Flags* (*Să fluture mai multe steaguri*, 1942). Waugh atacă cu violență cele mai diferite aspecte ale vieții sociale engleze, începând cu învățământul, comportamentele politice, moravurile familiale și mondene, fără a se opri însă la acestea, ci atingând totdeauna sub forma unor cercuri concentrice implicații morale mai ample.

Lumea din aceste romane e dominată de plictiseală și frenezie. Personajele sînt pradă unei revolte fără obiect, care s-a stabilizat într-o agitație monotonă și absurdă. Societatea s-a descompus în unități individuale aproape impersonale. Aceste unități caută să se regrupeze, și astfel iau naștere micro-grupările sociale cu care operează cel mai des Waugh: coteriile, serii de cercuri închise, artificiale, care își creează coduri arbitrare pentru a substitui tradiția de care sînt lipsite. Ele trebuie, pentru a supraviețui, să se mențină într-o stare de continuă mișcare și transformare. Dar cum aceasta nu poate fi o evoluție organică sau un progres, ea devine exhibiționism și invenție ieftină. Nesiguranța și dezgustul de sine caută

să creeze o fațadă de vitalitate, forță, siguranță, care să fie deci exact contrarul său. (Menirea romancierului este nu să demaște sistematic, programatic, teoretic, părelnicul, ci pur și simplu să indice cu un zîmbet calm și crud acele simptome evidente ale minciunii, acele cîteva puncte ușor vizibile cu ochiul liber, care, o dată observate, nu mai pot îngădui nici o iluzie.) Fațada aceasta deci, oricît de artificială ar fi, e prezentată întocmai cum se vede : nici cum o proiectează constructorii ei, nici cum se vede din culise ; dar, pentru cel care vrea să vadă, e de ajuns și atît. Ce fel de mișcări sînt acestea ? Sînt experiențele ieftine, sucesiunea modelor, zbîlțiala suprafeței, clișeele mondene care ar vrea să fie luate drept deplasări în interesul realității. Personajele fug fără oprire, cuprinse de panică în fața stagnării și ordinii. Veselia frenetică se amestecă cu angoasa surdă. Generațiile vechi acceptă cu stupiditate domestică și neputincioasă stupiditatea isterică a celor tinere. Atmosfera de nebunie sterilă și senzualitate, de sărăcie, decădere și nervozitate este în esență aceeași pe care o găsim la tînărul Huxley, la Anthony Powell, la T. S. Eliot. Outrage este un fel de Prufrock. (Satira lui Waugh este întru totul eliotiană : etapele evoluției celor doi sînt întru totul similare, satira din perioadele lor de început e cam la fel, Sweeney ar putea oricînd să apară la Waugh, soluțiile lor sînt identice.) În *Declin și prăbușire* se satirizează violent școala (cu sacrosanctele Oxford și liceele de elită, *public schools*), arhitectura modernă, abstracționismul, închisorile și reforma lor, morala înaltei societăți, valorile convenționale. Alteori, la acestea se adaugă umanitarismul ieftin, presa. (În *Scoop*, lordul Cooper îl trimite pe candidul Boot în Ishmaelia cu instrucțiuni precise : patrioții trebuie să învingă, războiul să fie încheiat pînă la sfîrșitul lui iulie.

Ziarele poartă denumiri ca *Bruta cotidiană*, *Bestia cotidiană* și *Excesul cotidian*). Religia și tradiția însăși apar în formele lor convenționale ca ceva ridicol și nesemnificativ. În *A Handful of Dust*, Tony Last (= ultimul), reprezentantul spiritului victorian, este plictisitor și stabil, își inventează o vocație de gentilom de țară, joacă cu abnegație un rol care nu mai reprezintă nimic decît o rutină demodată, cu prea puțin preferabilă freneziei mondene a imoralei sale soții Brenda. Familia nu mai înseamnă nimic: Brenda răsuflă ușurată cînd află că cel mort într-un accident e fiul, nu amantul. Pentru Tony Last religia este pur și simplu un factor ordonator al duminicilor, predicile scrise pentru garnizoanele militare din India sînt total irelevante, rupte de conținutul real al vieții. Doamna Melrose-Ape (*Uile Bodies*), bețivă și perversă, transportă un cor de șapte fete cu nume de virtuți creștine pentru a predica Evanghelia: treptat acestea se dedică prostituției. În *Declin și prăbușire* apare figura lui Prendergast, paroh modern necredincios, de o cumsăcădenie penibilă. Personajele principale (privite fără antipatie) sînt jucării în mîna unui destin ininteligibil. În *Uile Bodies*, Adam Symes plutește fără armă și busolă în marginea societății. Tot acolo, maiorul veșnic beat nu știe nimic, nu poate nimic, e total neangajat, dar indiferent, invulnerabil parcă, sigur de sine. El este totuși o excepție: eroii sînt mai adesea inocenți și pasivi, victime uimite ale evenimentelor (Pennyfeather, W. Boot, Tony Last, Nina, Adam). Acești anti-eroi candizi, puși în contrast cu lumea în care trăiesc sînt „totdeauna prezentați ca bîjbîitori, uluiți, supărați, ironici, frustrați și izolați... Dar oricum ar fi, slabi sau bravi, pătrunzători sau dezorientați, unica lor caracteristică constantă este că, asemeni autorului și creatorului lor, nu izbutesc să

deslușească niciodată vreo ordine în existență și numai rareori o „Menire“ (S. O'Faolain, *The Vanishing Hero*, Londra, 1956, pg. 16—17). (De altfel, referindu-se la aceste personaje, Kingsley Amis mărturisește că romanul englez postbelic, cu combinația sa de „violent și absurd, grotesc și romantic, de farsă și groază“ are ca patroni tocmai pe Waugh și pe tânărul Huxley.) Iar J. Carens (în *The Satiric Art of Evelyn Waugh*, University of Washington Press, Seattle, 1966 — poate cea mai bună monografie dedicată lui Waugh) apreciază că în *Declin și prăbușire* nimic din lumea descrisă nu are sens. Între cauză și efect nu domnesc raporturi previzibile și raționale. Între acțiune și consecință există disproporția cea mai completă, cauzalitatea e traumatizată. (S-ar părea că ascultăm un pasaj dintr-un cunoscut poem de Eliot: *Oameni găunoși*, am adăuga.) Iar Eric Linklater, un alt comentator, opinează, și ne raliem întru totul părerii sale, că lumea lui Waugh este mult mai dură decât cea a lui Hemingway, căci ea este „acceptarea calmă a unei succesiuni iraționale, scînteietoare, nedrepte și predestinate, a evenimentelor“. Îndărățul acestei dureri, violențe și nedreptăți, se ascunde numai „o putere arbitrară și de nepătruns“.

Universul apocaliptic. Nu ne surprinde de loc că, așa după cum din scepticism decurgea frenezia, din frenezie arbitrarul și absurdul, tot astfel cel din urmă se învecinează cu coșmarul și apocalipsul. Moartea pîndește flămîndă sub suprafețele zbuciumate. Agatha pierde într-un vârtej al vitezei, se dizolvă parcă în mișcare pură (*Uile Bodies*). Și tot acolo un epilog rînjește fioros ca scheletul de pe frescele medievale de dans al morții; halucinația agitației fute se condensează brusc în groaza palpabilă și nemijlocită a războiului (*Uile Bodies*), a barbariei (*A Handful of Dust*), a antropofagiei (*Black Mischief*).

Procesul e același ca în poezia lui Auden și Spender, scrisă în aceeași perioadă. Groaza și tragicul sînt risipite ca un vâl subțire peste toată opera ; nu se ajunge la *conflict* tragic, ci doar, pe neașteptate, la *situații* de coșmar. Gluma se schimbă în seriozitate mortală. Căci strălucirea mișcărilor ascundea poate direcția lor. Frenezia e mai mult decît sterilă : ea împinge înapoi spre anarhie, spre haosul original. Un caz tipic îl constituie în *Black Mischief* cuplul Seth (tînăr și paranoic împărat al Azaniei) — Basil Seal (esorocul nerușinat, anarhistul burghez de „stînga“, fiu de deputat conservator). Aceștia încearcă să impună Azaniei, stat subdezvoltat și arhaic, un „Plan de un an“, pentru aducerea ei la nivelul modern ; practic ei nu fac decît să distrugă formele vechi fără a reuși să constituie noul. Planificarea nerealizată nu reprezintă decît transpunerea fidelă a codurilor artificiale ale coteriei într-un mediu exotic. (Numai că aici haosul organizat e învins de o tradiție primară, inconștientă. Cu superbă nepăsare această voioasă inertie răstoarnă sterilitatea agresivă ce căuta să li se impună. Waugh nu e de loc rasist așa cum s-a spus uneori : dimpotrivă e net de partea indigenilor.) Și mai răspicat sînt spuse lucrurile în sfîrșitul romanului *A Handful of Dust*, unde eroul principal este luat prizonier în junglă de un maniac care îl obligă să-și petreacă tot restul vieții citindu-i cu voce tare romane de Dickens, pe cînd soția sa își petrece restul vieții în lumea tot atît de primitivă a Londrei mondene. Ba, pentru a limpezi lucrurile definitiv, Waugh a scris și un sfîrșit alternativ la roman (apărut în 1936 în volumul de schițe *Mr. Loveday's Little Outing*) în care eroul evadează, scapă și se întoarce la Londra. Cele două situații sînt prezentate ca echivalente.

Adversitatea lui Waugh se îndreaptă deci, la urma urmei, spre haos și anarhie. Aceștia sînt marii săi dușmani și lor trebuie să le opună ceva. „Soluția“ pe care o oferă este la început pur și simplu un fundal vag, un cadru subțire, abia schițat, atît cît să țină laolaltă acțiunea în *Declin și prăbușire* sau chiar în *Uile Bodies*. Avem din cînd în cînd apariții stabile: ca părintele Rothschild, S. J., atotștiutor și atotputernic, calm, sigur de sine, angajat în tot, cu un umor în fond puțin sceptic, sau acel Anchorage House, simbol al unui trecut nobil cu oamenii de acolo, „oameni pioși și onorabili... femeile lor îmbrăcate în stofe bogate și trainice, bărbații cu pieptul acoperit de decorații; oameni care își reprezentaseră patria în locuri străine și-și trimiseseră fiii să moară pentru ea pe cîmpul de bătălie, oameni cu o viață cuviincioasă și temperată, nerafinați, neafecțați, nestîngerîți, fără ifose și ambiții, ou judecată independentă și excentricități izbitoare, oameni cumsecade... curajoși și oarecum iraționali, o admirabilă falangă a unei orînduiri care se ducea, apropiindu-se așa cum cîndva, în Ziua de Apoi, sperau să întâlnească pe Făcătorul lor, cu aceeași cordialitate francă și demnă“. În general casa, conacul, palatul, arhitecturalul sînt folosite ca formulă sintetică, „prescurtări“ pentru Anglia georgiană, solidă și grațioasă, ornamentală dar logică, a cărei imagine ilustrează, deși nu perfect, complexul de valori apărute de Waugh. Boot Magna Hall (în *Scoop*), Helton Abbey (în *A Handful of Dust*), Brideshead sînt astfel de simboluri arhitecturale, după cum în *Declin și prăbușire* distrugerea conacului *King's Thursday* de către Margot Beste-Chetwynde, proxeneta aristocrată, este un moment simbolic de mare forță: înseamnă distrugerea frumosului, tradiției, ordinei de către pragmatismul abstract, impersonal și

dezumanizat. Prin urmare la început afirmativul autorului e abia atins, eflourat, el ne este sugerat prin câteva simboluri al căror rol este să servească drept referință, să reliefeze prin contrast acțiunea. Acest afirmativ este implicația estetică a unui tip de „existență integrală și ghidată“, găsit ca atare numai în trecut.

Speranța vagă. Lucrurile se schimbă treptat în a doua jumătate a carierei sale literare când, foarte adesea, afirmativul începe să joace un rol mai important. Punctul de cotitură spre această perioadă îl constituie *Brideshead Revisited* (1945), opera principală fiind trilogia *Sword of Honour* (*Spada onoarei*), alcătuită din romanele *Men at Arms* (*Bărbați sub arme*, 1952), *Officers and Gentleman* (*Ofițeri și gentilomi*, 1955), *Unconditional Surrender* (*Capitulare fără condiții*, 1961). Printre celelalte lucrări ale perioadei se numără romanul istoric *Helena* (1950) și lucrările mai scurte *Scott-King's Modern Europe* (1947), *The Loved One* (*Regretatul*, 1948), *Love Among the Ruins* (*Dragoste printre ruine*, 1953), *The Ordeal of Gilbert Pinfold* (*Calvarul lui G. P.*, 1957), *Basil Seal Rides Again* (*B. S. apare iar*, 1963). O parte din ele nu fac decât să continue exacerbat modalitatea antebelică. Într-unul se reia figura șarlatanului patriotard Basil Seal, în altul (*The Loved One*) raza acțiunii satirice este extinsă pînă în America hollywoodiană, iar tensiunea între iluzie și moarte este împinsă pînă aproape de limita insuportabilului, în altul (*Love Among the Ruins*) se recurge la tipul de satiră lansat de Huxley și Orwell pentru a se flagela standardizarea vieții. Satira nu e lipsită uneori de momente care trădează că romancierul a suferit influența mentalității anticomuniste specifice primilor ani postbelici (atît în trilogie, cît și în unele lucrări mai scurte), dar nu credem că acestea constituie

ceva caracteristic, după cum în general nu lucrările care pur și simplu continuă faza anterioară cu amărăciunea ei sînt cele mai marcante pentru noua fază de creație. Lucrările caracteristice sînt de două feluri: cele care definesc mai exact idealul uman și estetic al lui Waugh (și anume *Brideshead Revisited* și *Helena*) și cele care arată că o dată cu maturitatea Waugh atinge o nouă sinteză, mai rotundă, mai senină, mai înțelegătoare, în care orisparea satirică este rezolvată într-un întreg superior (trilogia și *Gilbert Pinfold*).

Afirmativul lui Waugh se dezvăluie a fi, în ciuda sa, în mare parte de natură romantică, nostalgică. De exemplu, dacă sprijină sistemul din Kenya și Aden, o face pentru că vede în ele o reînviere a Angliei secolului al XVIII-lea, bazată pe gentilomul de țară, luminat, amabil, generos, spre care „privește înapoi cu neafectată stîmă și regret“. Este aici, poate, o oarecare doză de kiplingianism, dar totalitarismul modern îi repugnă categoric. Waugh este un conservator din romantism cînd se simte legat de grația ordinii patriarhale și el însuși mărturisește lucid: „Mai bine mă las înșelat de un trecut pe care nu l-am văzut cu ochii mei, decît de un prezent din care fac parte“. În realitate, Waugh își constituie ca răspuns la propria sa negație satirică a societății un nucleu de valori, cărora le caută un veșmînt adecvat, o formă concretă în care să le întrupeze, un obiect material prin care ele să poată fi nemijlocit perceptibile. Tocmai de aceea credem că reproșul unei atitudini de clasă care i s-a făcut uneori nu e cu totul relevant, întrucît pentru Waugh lumea gentilomului e în primul rînd simbolică, nu reală. El caută o fortăreață a valorilor, un loc întărit și stabil, durabil, care să impună chip și formă haosului, un element de continuitate care să lege trecutul de viitor,

fiind el însuși etern și neschimbător. Încă din *Brideshead Revisited*, una din cele mai catolice cărți ale sale, este tot mai limpede că această fortăreață, acest loc predilect, aproape un *hortus conclusus* este pentru el biserica romano-catolică. Deci prima semnificație a catolicismului lui Waugh aceasta este: o protecție posibilă împotriva haosului și descompunerii societății burgheze moderne. Cea de-a doua semnificație, mai puțin importantă, se dezvăluie mai ales în romanul *Helena*. Waugh este opus lui Yeats, Lawrence, Huxley; pentru el creștinismul este nu salvatorul tainei, al negurilor și subconștientului nopțat, ci claritate și lumină. Într-un loc spune: „Dintr-o dată, am văzut basilica și altarul deschis ca o mare realizare pozitivă, un triumf al luminii asupra întunericului înfăptuit deliberat, și am văzut teologia ca știința simplificării prin care ideile evazive și nebuloase sînt formalizate și făcute inteligibile și exacte“. În *Helena*, mama presupus engleză a unui Constantin nevrotic, corupt, vanitos, pompos și inadaptabil, este un etalon de logică și practică, de bun simț solid, de atitudine firească. Concepția ei se opune implacabil diverselor obscurantisme, variantei metafizice a creștinismului, și devine prilej de a satiriza misticismele și agnosticismele moderne. Simburele gândirii lui Waugh în ultima sa fază este atașamentul la rațiune, ordine și umanism.

Raționalismul și toleranța domină în trilogia *Sword of Honour* și în *Gilbert Pinfold*, ambele cu incontestabile trăsături autobiografice. Anti-eroul naiv și credul apare și aici (îndeosebi în figura lui Guy Crouchback), dar el cunoaște o evoluție: pasivitatea devine stoicism, suferința îi conferă demnitate și superioritate, mila și speranța reapar. Prăbușirea idealurilor, a iluziilor, dezamăgirea față de lumea înconjurătoare nu duc spre desperare și ne-

gație. Waugh renunță, în parte, la orgolioasa sa rezistență, la furia sa distructivă. Mai relaxat și mai rotund, fără a ceda nici o clipă, fără a admite nici un compromis, el ajunge să integreze atitudinii sale o notă de generozitate, blîndete și înțelegere care îi lipsea. Din această perspectivă opera vieții sale devine funciarmamente umanistă.

Numai un tehnician merituos? Am putea adăuga pagini întregi despre admirabila tehnică a lui Waugh, despre analogiile pînă în amănunt cu satira și ideologia eliotiană, despre influența tehnicii umoristice a lui Roland Firbank și a lui Norman Douglas, despre controlul său amețitor asupra limbajului (mai ales cel colocvial), despre tehnica insinuării, a montajului și contrapunctului, despre rolul precumpănitor al dialogului în romanele sale (pasaje de conversație surprinse, accentuări, propoziții incomplete), despre momentele clasice aproape de parodie eroi-comică, despre fidelitatea și realismul personajelor sale grotești, despre felul în care Apthorp îl oglindește caricatural și simpatice totuși pe Crouchback (*Men at Arms*). Concluzia *minimală* despre opera sa a formulat-o Waugh însuși: „N-ar fi exclus ca în viitorii 100 de ani, romanul englezesc de astăzi să ajungă să fie apreciat, în felul în care noi înșine apreciem azi pe artiștii și meșteșugarii din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea. Intemeietorii, prolificii s-au stins și în locul lor subzistă și înflorește cu modestie o generație notabilă pentru eleganța, varietatea și ingeniozitatea ei“.

VIRGIL NEMOIANU

PRELUDIU

Domnul Sniggs, decanul juniorilor și domnul Postlethwaite, trezorierul, ședeau singuri în odaia celui dintâi, odaie ce domina grădina dreptunghiulară a colegiului Scone. Dinspre apartamentul lui sir Alastair Digby-Vane-Trumington, situat cu două scări mai departe, se auzeau zbie-rete, amestecate cu zgomot de sticle sparte. Dintre toți seniorii colegiului Scone, numai ei se aflau acasă în seara aceea — seara banchetului anual al clubului Bollinger. Ceilalți se risipiseră în mici grupuri vesele și zgomotoase pe dealul Mistrețului și pe colinele de la nord de Oxford, prin sălile comune ale altor seniori, sau la adunările unor societăți savante, căci banchetul anual al clubului Bollinger este o încercare grea pentru cei ce dețin autoritatea supremă.

Anual, e un fel de a spune, fiindcă adesea clubul își suspendă activitatea pentru câțiva ani, după ce și-a ținut adunarea. Clubul Bollinger are o anumită tradiție : printre foștii săi membri se numără și o seamă de regi. La ultimul-i banchet, dat în urmă cu trei ani, cineva adusese o vulpe într-o cușcă : lovită cu sticle de șampanie,

vulpea murise. Fusesse o seară grozavă ! La adunarea de acum, prima de-atunci încoace, luau parte vechii membri ai clubului, veniți din întreaga Europă. De două zile se tot revărsau la Oxford : monarhi epileptici sosiți din vilele lor din exil, nobili bădărani plecați din conacele lor șubrede, tineri spilcuiți cu gusturi dubioase veniți din diferite ambasade și legații, moșieri scoțieni analfabeți care-și părăsiseră bordeiele de piatră, tineri avocați ambițioși și candidați conservatori ce se smulseseră din ambianța unei Londre febrile, unde aveau de înfruntat avansurile brutale ale debutantelor. Pe scurt, tot ce era pompos ca nume și titlu venise la banchet.

— O să plouă cu amenzi după seara asta ! spuse domnul Sniggs, frecându-și ușor nasul cu pipa.

În pivnițele sălilor comune ale seniorilor există un vin foarte apreciat, care este adus sus numai când amenzile colegiului au ajuns la suma de cincizeci de lire.

— Vom avea ce bea cel puțin o săptămână, spuse domnul Postlethwaite. Cel puțin o săptămână de porto.

Dinspre odăile lui sir Alastair se auzea acum o notă stridentă ; oricine a auzit acest sunet tresare de câte ori și-l amintește : e zgomotul pe care-l fac membrii familiilor rurale engleze când sparg paharele. Petrecăreții ies curînd după aceea în curte, claie peste grămadă, încinși și asudați în hainele lor de seară verzui, și încep să zbiere în așteptarea adevăratei petreceri.

— Nu crezi c-ar fi mai înțelept să stingem lumina ? întrebă domnul Sniggs.

Cei doi se tîrîră spre fereastră pe întuneric. Curtea de dedesubt era un caleidoscop de fețe indistincte.

— Trebuie să fie pe puțin cincizeci, își dădu cu părerea domnul Postlethwaite. Barem de-ar fi toți membri ai colegiului ! Cincizeci, a cîte zece lire fiecare ! Dumnezeuule !

— Au să fie mai mulți dacă iau cu asalt capela, spuse domnul Sniggs. Doamne, fă-i să atace capela !

— Mă întreb care dintre studenți au devenit nepopulari în trimestrul acesta ? Odăile lor sînt atacate întotdeauna. Sper că au fost destul de deștepți să părăsească în seara asta colegiul.

— Cred că unul dintre ei e Partridge : are un mic tablou de Matisse, sau cam așa ceva.

— Și mi s-a spus că are cearșafuri negre pe pat.

— Sanders a fost invitat o dată la masă de Ramsay MacDonald ¹.

— Reading ar putea să-și permită luxul de a se duce la vînătoare, dar în loc de asta colecționează porțelanuri.

— Și fumează trabuce în grădină, după micul dejun.

— Austen are un pian cît toate zilele.

— Au să i-l spargă cu plăcere.

¹ Politician englez, unul dintre fondatorii Partidului Laburist, fost prim-ministru în 1924 și 1929—1935.

— Socoteala de astă seară o să fie lată, ascultă-mă pe mine ! Dar îți mărturisesc că m-aș simți mai liniștit dacă ar fi și decanul sau rectorul. Crezi că ne pot vedea, așa cum stăm aici ?

A fost o seară strașnică. Petrecăreții au sfărâmat pianul enorm al domnului Austen, au răsturnat pe covor trabucele lordului Reading și le-au călcat în picioare, avînd grijă să-i spargă și porțelanurile ; au sfîșiat în bucăți cearșafurile domnului Partridge și i-au aruncat Matisse-ul în ligheanul cu apă ; domnul Sanders n-avea nimic altceva de spart decît geamurile, dar i-au găsit manuscrisul poemului la care lucrase pentru premiul Newdigate, și s-au amuzat copios cu el. Sir Alastair Digby-Vane-Trumpington era să leșine de plăcere, și a trebuit să fie dus pînă la pat de către Lumsden din Strathdrummond. Era pe la unsprezece și jumătate. În curînd seara avea să ia sfîrșit. Dar mai exista un număr în program.

Paul Pennyfeather se pregătea pentru cariera eclesiastică. Era al treilea an de cînd învăța la Scone, ducînd o viață monotonă. Venise aici după o carieră meritorie făcută la o mică școală publică, de nuanță bisericească, în South Downs, a cărei revistă o editase și al cărei club de debateri îl prezidase ; în certificatul lui scria că „exercitase o influență sănătoasă“ la căminul unde fusese monitor. Înainte locuise în Onslow Square, împreună cu tutorele său, un avocat

prosper care era mîndru de progresele elevului și plictisit la culme de tovărășia lui. Ambii săi părinți muriseră în India, cam pe vremea cînd băiatul cîștigase premiul pentru cel mai bun eseu, la școala pregătitoare. Timp de doi ani trăise din alocația primită, la care se adăugaseră două burse substanțiale. Fuma cîte trei uncii de tutun pe săptămînă — marca „John Cotton“, calitatea mijlocie — și bea cîte un litru și jumătate de bere pe zi — jumătatea la dejun, iar litrul la cină, pe care-o lua invariabil în sala de mese. Avea patru prieteni, dintre care trei urmaseră aceeași școală. Nici unul dintre membrii clubului Bollinger nu auzise vreodată de Paul Pennyfeather, cum de altfel nici el nu auzise de ei, oricît de ciudat ar părea acest lucru.

Nebănuind incalculabilele urmări pe care această seară avea să le aibă asupra-i, se întorcea, fericit, cu bicicleta de la o adunare a asociației pentru Liga Națiunilor ; ascultase o conferință extrem de interesantă despre plebiscitul din Polonia. Se gîndea să fumeze o pipă și să mai citească un capitol din *Forsyte Saga* înainte de a se duce la culcare. Bătu la poartă și i se deschise ; lăsîndu-și bicicleta acolo, străbătu curtea, timid ca întotdeauna, și se îndreptă spre apartamentul lui. Ce de lume părea să fie în curte ! Paul n-avea nici o prejudecată împotriva beției — ținuse chiar o conferință destul de îndrăzneță pe această temă în fața asociației „Thomas Morus“ — dar se ferea de bețivi ca de dracul.

Lumsden din Strathdrummond îi ieși în cale, legănându-se în noapte întocmai ca o piatră druidică. Paul încercă să-l ocolească. Întâmplarea făcea ca între cravata școlii unde învățase Paul și cravata alb-albastră a clubului Bollinger să existe o pronunțată asemănare. Lumsden din Strathdrummond nu era omul care să remarce diferența de un sfert de centimetru în lățimea dungilor.

— Am dat peste un tip îngrozitor care poartă cravata clubului Bollinger, spuse boiernașul scoțian.

Nu degeaba familia lui își exercita, încă din epoca precreștină, dreptul de stăpânire asupra unui ținut mlăștinos și sterp.

Domnul Sniggs se uită cam speriat la domnul Postlethwaite.

— Am impresia că au prins pe cineva, spuse acesta. Sper că n-au să-i facă vreun rău.

— Dumnezeu, o fi cumva lordul Reading? Cred c-ar trebui să intervin.

— Nu, Sniggs, spuse domnul Postlethwaite apucându-l de braț pe impetuosul său coleg. Nu, nu, nu! N-ar fi de loc înțelept. Trebuie să ne gândim la prestigiul nostru de seniori ai colegiului. În halul în care sînt, s-ar putea să refuze disciplina. Trebuie să evităm cu orice preț un ultragi.

În cele din urmă petrecăreții se despărțiră. Domnul Sniggs răsuflă ușurat :

— E în ordine. Nu e Reading, ci Pennyfeather
— un ins fără importanță.

— Asta ne scutește de multe necazuri. Mă bucur, Sniggs, zău că mă bucur. Ce de haine pare să fi pierdut tânărul !

A doua zi dimineța avu loc la colegiu o adunare plăcută.

— Două sute și treizeci de lire ! murmură trezorierul, încântat. Fără să mai pun la socoteală pagubele. Cu ce-am mai strâns pînă acum, asta înseamnă cinci seri. Cinci seri de porto !

— Cazul lui Pennyfeather pare să fie cu totul aparte, spuse rectorul. Spui că a alergat *fără pantaloni* de-a lungul curții ? E necuviincios. Mai mult decît atît : e indecent. De fapt, aș fi gata să spun că e de o indecență flagrantă. Nu o asemenea conduită așteptăm noi din partea unui cărturar !

— Ce-ar fi să-l supunem la o amendă într-adevăr grea ? propuse decanul juniorilor.

— Mă cam îndoiesc că poate plăti. Am impresia că nu-i un om bogat. Auzi dumneata, *fără pantaloni* ! La acea oră din noapte ! Cred că cel mai bine ar fi să scăpăm cu totul de el. Un tânăr de teapa lui nu face nici un bine colegiului.

Două ore mai tîrziu, în vreme ce Paul își vîra cele trei costume în geamantănașul său de piele, trezorierul îi trimise vorbă că dorește să-l vadă.

— Vai, domnule Pennyfeather, îi spuse el, ți-am cercetat apartamentul și am observat două mici arsuri : una pe pervazul ferestrei, iar cealaltă pe cămin, fără îndoială de la mucerile de țigări. Te amendez la cîte cinci lire și șase pence pentru fiecare dintre ele : le vei plăti din rațiile dumitale. Asta-i tot, mulțumesc.

În timp ce traversa curtea, Paul îl întâlni pe domnul Sniggs.

— Ai plecat ? îl întrebă acesta cu însuflețire.

— Da, sir, răspunse Paul.

Ceva mai departe îl întâlni pe capelan.

— Ascultă, Pennyfeather, înainte de a pleca, nu uita să-mi restitui exemplarul din *Biserica răsăriteană* de părintele Stanley ¹.

— Vi l-am lăsat pe masa dumneavoastră.

— Mulțumesc. Așadar, cu bine, dragul meu băiat. Presupun că după povestea penibilă de aseară, te vei gândi la o altă profesie. Te poți felicita că ți-ai descoperit lipsa de vocație preoțească înainte de a fi prea târziu. Cînd un preot săvîrșește o asemenea faptă, toată lumea prinde de veste. Din păcate, atîția preoți se comportă astfel ! Ce-ai de gînd să faci ?

— Nu prea știu, încă.

— Rămîne comerțul, desigur. Poate vei reuși să introduci în marea lume a afacerilor ceva din idealurile pe care le-ai învățat la Scone. Dar n-o să fie prea ușor, îți dai seama. Vei avea ne-

¹ Arthur Penrhyn Stanley (1815—1881), teolog, profesor de istoria bisericii și demnitar religios în Anglia.

voie de mult curaj. Ce spunea doctorul Johnson despre tăria de caracter?... Doamne, Doamne!
Fără pantaloni!

Ajuns la ieșire, Paul îl omeni pe portar, spunându-i :

— Cu bine, Blackall. Nu cred c-o să te mai văd cîtăva vreme.

— Nici eu, sir, și-mi pare foarte rău. Sper c-o să deveniți dascăl. Mai toți domnii care-s eliminați pentru purtare indecentă ajung dascăli.

— Dracu' să-i ia pe toți ! își spuse Paul resemnat, în timp ce se îndrepta spre gară. Îi fu însă rușine de aceste vorbe, pentru că i se întâmpla foarte rar să înjure.

Capitolul I

Uocația

— Va să zică, eliminat pentru purtare indecentă, așa-i? spuse tutorele lui Paul Pennyfeather. Mulțumește-i Domnului că l-a cruțat pe sârmanul tău tată de această rușine. Asta-i tot ce pot să-ți spun.

În Onslow Square se așternu tăcerea, între-ruptă doar de melodia lui Gilbert și Sullivan¹, cântată de gramofonul din micul budoar trandafiriu al fiicei tutorelui, care locuia la etaj.

— Fiică-mea nu trebuie să afle nimic despre povestea asta, adăugă tutorele.

Și, după o altă pauză, continuă :

— Ei bine, cunoști clauzele testamentului tatălui tău. A lăsat suma de cinci mii de lire, care o să-ți revină în întregime în ziua când vei împlini douăzeci și unu de ani, dobînda urmînd să fie consacrată educației tale. Dacă nu mă-nșel, vei împlini vîrsta aceasta de azi în unsprezece luni. În cazul când educația ta s-ar încheia înainte de termenul prevăzut, tatăl tău m-a autori-

¹ William Gilbert (1836—1911) și Arthur Sullivan (1842—1900), autorii unor faimoase opere comice.

zat să-ți refuz suma dacă aş aprecia ca nesatisfăcător felul tău de viaţă. Nu cred că aş fi demn de încrederea cu care m-a investit sărmanul tău tată, dacă, în actualele împrejurări, aş continua să-ți dau bani. De asemenea, eşti cel mai în măsură să-ți dai seama că mi-ar fi cu neputinţă să-ți permit să locuieşti sub acelaşi acoperiş cu fiica mea.

— Bine, dar ce-o să se întâmple cu mine ? întrebă Paul.

— Cred că ar trebui să-ți găseşti o slujbă, răspunse tutorele său, îngândurat. E cel mai bun mijloc de a-ţi scoate din cap gândurile necurate.

— Ce fel de slujbă ?

— O muncă simplă, temeinică şi sănătoasă. Ai dus o viaţă prea ferită de griji, Paul. Poate că eu sînt de vină. O să-ţi prindă nespus de bine să cunoşti puţin realitatea, să priveşti lucrurile în faţă, să vezi viaţa aşa cum e. Ce zici ?

Şi tutorele îşi aprinse un nou trabuc.

— N-am, oare, dreptul la nici un ban ? întrebă Paul.

— La absolut nici unul, dragul meu băiat, răspunse tutorele, pe un ton destul de vesel...

În primăvara aceea, fiica tutorelui îşi făcu două rochii noi de seară : împodobită cu ele, se logodi cu un tinerel bine crescut, de la Departamentul Lucrărilor Publice.

— Eliminat pentru purtare indecentă, aşa-i ? spuse domnul Levy, de la agenţia „Church and

Gargoyle“, care procura locuri în învățământ. Nu cred că-i bine să pomenim despre asta. De fapt, nici nu mi-ai spus nimic, oficial. Noi numim asta „educație întreruptă din motive personale“, pricepi ?

Și ridicînd receptorul, întrebă :

— Domnule Samson, avem vreun post disponibil pentru o persoană de sex bărbătesc din categoria „educație întreruptă“ ?... În regulă ! Adu-o aici, te rog... cred că avem exact ceea ce-ți trebuie dumitale, adăugă domnul Levy, întorcîndu-se din nou spre Paul.

Un tînăr aduse o hîrtie.

— Ce spui de asta ?

Paul citi hîrtia :

Ofertă de servicii confidențială.

Augustus Fagan, Esq., Ph. D., castelul Llanabba, North Wales, are urgentă nevoie de tînăr profesor să predea literaturile clasice și cea engleză la nivel universitar, precum și matematicile, germana și franceza, ca materii secundare. Experiența pedagogică este esențială, ca și stăpînirea la perfecție a sporturilor.

Categoria școlii : școală.

Salariul oferit : 120 lire cu drept de reședință.

Răspundeți prompt dar cu precauție, (adresa de pe plic : Esq. Ph. D.) adăugînd copii după referințe și fotografii, dacă le socotiți recomandabile, și menționînd că ați aflat prin noi de acest post vacant.

— S-ar putea să ți se potrivească perfect, spuse domnul Levy.

— Dar nu știu o boabă nemțește, n-am pic de experiență pedagogică, n-am nici un fel de referințe, și nu știu să joc crichet.

— N-are rost să fii prea modest, spuse domnul Levy. E de mirare cîte materii poate predă un om, cînd încearcă. Păi, chiar în trimestrul trecut am trimis la una din principalele noastre școli publice, în calitate de profesor de științe, pe un om care nu călcase niciodată într-un laborator. Venise la noi să ceară lecții particulare de muzică. Acum se descurcă foarte bine, cred. Și-apoi dr. Fagan nu se poate aștepta la toate pentru salariul pe care-l oferă. Între noi fie vorba, Llanabba nu se bucură de o faimă prea grozavă. Vezi dumneata, noi clasificăm școlile în patru categorii : „școală superioară“, „școală de prim-rang“, „școală bună“ și „școală“. Sincer vorbind, „școală“ pur și simplu e destul de rău. Cred că vei socoti foarte convenabil acest post. După cîte știu, nu există decît alți doi candidați, iar unul dintre ei este complet surd, săracul de el !

A doua zi Paul se duse la agenția „Church and Gargoyle“ să-l vadă pe dr. Fagan. Nu trebui să aștepte mult : dr. Fagan sosise înaintea lui și-i interoga pe ceilalți candidați. Peste cîteva minute domnul Levy îl conduse pe Paul în încăpere, îl prezentă lui Fagan și-i lăsă singuri.

— Un examen foarte istovitor, spuse dr. Fagan. Sînt convins că-i un tînăr foarte drăguț, dar

n-am reușit să-l fac să înțeleagă nimic din tot ce i-am spus. Dumneata mă auzi deslușit ?

— Perfect.

— Bine. Atunci, să trecem la treabă.

Paul îl privea cu sfială peste masă. Dr. Fagan era foarte înalt, foarte bătrîn și foarte bine îmbrăcat ; avea niște ochi cufundați în orbite, iar sprîncenele-i negre erau acoperite de smocuri dese de păr alb. Avea un cap foarte lung, care se legăna ușor în timp ce vorbea ; vocea lui avea o mie de modulații, ca și cum ar fi luat, cîndva, lecții de elocință ; mîinile îi erau foarte păroase, iar degetele răsucite ca niște gheare.

— După cîte înțeleg, n-ai de loc experiență.

— Da, sir, mă tem că n-am.

— Asta e în multe privințe avantajos. Prea repede se capătă tonul profesional și se pierde viziunea. Firește, însă, trebuie să fim practici. Eu ofer un salariu de o sută și douăzeci de lire, dar numai unui om cu experiență. Am aici scrisoarea unui tînăr care posedă o diplomă în silvicultură. Ar vrea să cîștige pe seama ei încă zece lire pe an, dar eu am nevoie de viziune, nu de diplome, domnule Pennyfeather. Înțeleg, de asemenea, că ai părăsit cam brusc universitatea. La spune-mi, din ce pricină ?

Asta era întrebarea de care se temuse Paul și la care, conform educației primite, se hotărîse să răspundă sincer :

— Am fost eliminat pentru comportare indecentă, sir.

— Zău ? Chiar așa ? N-am să-ți cer amănunte. Practic meseria de dascăl de îndeajuns

de multă vreme ca să știu că nimeni nu o îmbrățișează fără a avea un motiv foarte temeinic, pe care-l ascunde cu grijă. Dar, ca să fim încă o dată practici, domnule Pennyfeather, nu prea îmi pot permite să plătesc o sută douăzeci de lire unui om care-a fost eliminat pentru comportare indecentă. Ce-ar fi să-ți dăm, pentru început, un salariu de nouăzeci de lire pe an? Trebuie să mă întorc la Llanabba chiar înastă seară. Mai rămîn șase săptămîni pînă la încheierea trimestrului, și am pierdut pe nepregătite un profesor. Te aștept mîine seară. Există un tren excelent care pleacă pe la zece, din gara Euston. Cred c-o să-ți placă slujba — adăugă el, visător — vei constata că școala mea are la temelie un ideal, idealul slujirii aproapelui și al camaraderiei. Mulți dintre băieți provin din familiile cele mai distinse. În trimestrul acesta a venit la noi și micul lord Tangent — știi, fiul contelui de Circumference. E un băiat tare drăguț! Cam împrăștiat, firește, ca toată familia lui, dar plin de *personalitate*!

Dr. Fagan oftă adînc și continuă :

— Aș vrea să pot spune același lucru despre personalul meu. Între noi fie vorba, Pennyfeather, cred că va trebui să mă descotorosesc de Grimes cît mai curînd cu putință. Nu are o pregătire bună, iar băieții observă asta. Cît despre predecesorul dumatăle, era un tînăr foarte agreabil. Mi-a părut rău că a trebuit să mă despart de el. Dar avea obiceiul să se-ntoarcă la orice oră din noapte, cu motocicletă, trezindu-mi fețele din somn. Mai avea un obicei — să îm-

prumute bani de la băieți, sume destul de mari, spre supărarea părinților. Am fost nevoit să-l dau afară... Totuși, mi-a părut foarte rău. Avea personalitate !

Dr. Fagan se ridică, își potrivește pălăria într-un unghi de mare distincție și-și puse o mănușă.

— La revedere, dragul meu Pennyfeather. Cred, ba chiar sînt convins, că vom colabora perfect. Simt totdeauna asemenea lucruri.

— La revedere, sir, spuse Paul.

— Cinci la sută din nouăzeci de lire înscamnă patru lire și zece șilingi, rosti domnul Levy, jovial. Poți plăti chiar acum sau la primirea salariului pentru primul trimestru. Dacă plătești acum, beneficiezi de o reducere de 15 la sută. Ar fi trei lire, șase șilingi și șase pence.

— Vă plătesc cînd o să-mi încasez leafa, spuse Paul.

— Cum dorești. Sînt foarte bucuros că ți-am putut fi de folos.

Capitolul II

Castelul Llanabba

Castelul Llanabba se înfățișează sub două aspecte complet diferite, după cum te apropii de el dinspre Bangor sau dinspre litoral. Văzut din spate, arată ca o enormă casă de țară, cu foarte multe ferestre și o terasă, la care se

adaugă un șir întreg de sere și acoperișurile a nenumărate bucătării, pierdute printre copaci. Din față însă — adică din partea pe care-o vezi când vii dinspre gara Llanabba — e o clădire cu un formidabil aspect feudal : înainte de a ajunge la porțile ei treci pe sub un zid crenelat, lung de cel puțin o milă, iar porțile, încununate cu turnuri și foișoare, sînt împodobite cu animale heraldice și prevăzute cu un pod mobil. Dincolo de ele, la capătul unei alei, se înalță castelul, un model de fortăreață medievală inexpugnabilă.

Explicația acestui izbitor contrast e destul de simplă. Pe vremea crizei de bumbac, care-a lovit manufacturile textile prin 1860, casa Llanabba era în stăpînirea unui fabricant prosper din Lancashire. Nevasta acestuia nu putea să se împace cu gîndul că lucrătorii mor de foame ; în cele din urmă, pentru a-i ajuta, a organizat, împreună cu fiicele ei, un mic bazar, care n-a avut însă rezultate prea substanțiale. Soțul ei, care-i citise pe economiștii liberali, nu concepea să plătească fără să primească ceva în schimb. În consecință, principiul „egoismului luminat“ și-a găsit un domeniu de aplicare. A fost instalată în parc o tabără de lucrători, iar aceștia au fost puși să împrejmuiască parcul cu ziduri și să împodobească fațada casei cu blocuri mari de piatră aduse de la o carieră din apropiere. La terminarea războiului cu America, lucrătorii s-au reîntors în fabricile lor, iar casa Llanabba a devenit castelul Llanabba, grație unui șir de lucrări plătite foarte ieftin.

Venind dinspre gară într-un mic taxi, Paul nu putu să vadă decît foarte puțin din toate astea. Era aproape întuneric pe alee, iar înăuntru întuneric de-a binelea.

— Sînt domnul Pennyfeather, i se adresă el valetului. Am venit aici ca profesor.

— Da, răspunse valetul, știu tot despre dumneavoastră. Poftim pe-aici.

Străbătură un șir de coridoare întunecoase, îmbîcsite cu toate mirosurile oribile ale școlii, pînă cînd ajunseră la o ușă luminată puternic.

— Aici, vă rog. E sala comună¹.

Și spunînd acestea, valetul se pierdu în întuneric.

Paul aruncă o privire în jur. Nu era o sală prea încăpătoare. Pînă și el își dădea seama de asta, deși toată viața trăise doar în încăperi strîmte.

— Mă întreb cîte persoane or fi locuind aici, își spuse el, și, năpădit de teamă, numără șaisprezece pipe într-un rastel așezat lîngă cămin. Două robe atîrnau într-un cîrlig din spatele ușii. Într-un colț se vedeau cîteva crose de golf, un baston, o umbrelă și două puști miniaturale. Deasupra căminului se zărea un avizier de postav verde acoperit cu liste, iar pe masă, o mașină de scris. Într-un dulăpior se aflau niște manuale foarte vechi și cîteva caiete noi. Mai erau în încăpere o pompă de bicicletă, două

¹ Camera în care se retrag la Oxford, după-masă, studenții și profesorii.

fotolii, un scaun cu spătar, o sticlă umplută pe jumătate cu vin de porto trezit, o mânășă de box, o pălărie de fetru, un *Daily News* din ajun, și un pachet de curățitoare de pipă.

Paul se așează, amărît, pe scaunul cu spătar.

Deodată auzi o bătaie în ușă, și un băiețuș intră în încăpere.

— A ! exclamă băiețușul, privindu-l țintă pe Paul.

— Bună, spuse acesta.

— Îl căutam pe căpitanul Grimes.

— Aha ! făcu Paul.

Băiatul continua să-l privească țintă, cu un interes impersonal.

— Presupun că sînteți noul profesor.

— Da. Mă numesc Pennyfeather.

Băiețușul izbucni într-un rîs strident.

— E grozav de amuzant ! spuse el și ieși.

În curînd ușa se deschise din nou, și alți doi băieți priviră înăuntru. După ce chicotiră cîteva clipe, dispărură.

În cursul următoarei jumătăți de oră șase sau șapte băieți veniră sub diferite pretexte și se zgîiră la Paul.

Apoi se auzi un clopoțel, urmat de un zgomot infernal, în care parcă se distingeau fluierături și pași care alergau. Ușa se deschise, și un omuleț foarte scund, în vîrstă de vreo treizeci de ani, intră în sala comună. Făcuse zgomot pentru că avea un picior de lemn. Avea mustăcioară roșcată și început de chelie.

— Bună !

— Bună ! răspunse Paul.

— Sînt căpitanul Grimes, adăugă noul venit.
Apoi, către cineva de-afară :

— Intră !

Un alt băiat intră în încăpere.

— Pentru ce fluieri, cînd ți-am spus să încetezi ?

— Păi, toți ceilalți fluierau, răspunse băiatul.

— Ce-are a face una cu alta ? întrebă Grimes.

— Cred că are, zise băiatul.

— Vei transcrie o sută de rînduri ! Iar data viitoare să știi că te bat, ține minte ! exclamă Grimes. Cu asta, adăugă agitînd bastonul în aer.

— Nu doare cine știe ce, spuse băiatul și ieși.

— Nu există disciplină în școala asta ! mîrîi Grimes și ieși la rîndu-i.

„Mă întreb dacă o să-mi placă munca de profesor ?“ își spuse Paul.

În curînd un alt individ, ceva mai în vîrstă, intră în încăpere.

— Bună !

— Bună ! răspunse Paul.

— Mă numesc Prendergast. Bei puțin porto ?

— Cu plăcere, mulțumesc.

— Din păcate, nu-i decît un pahar.

— A, nu face nimic.

— Ți-ai putea aduce din dormitor păhăruțul pentru spălat pe dinți.

— Nu știu unde-i dormitorul.

— Lasă atunci. O să bem în altă seară. Presupun că ești noul profesor.

— Da.

— N-o să-ți placă aici. Sînt sigur. Lucrez de zece ani în școala asta. Grimes a venit doar în ultimul trimestru. Și a și-nceput s-o urască. L-ai văzut pe Grimes ?

— Cred că da.

— Nu-i un gentleman. Fumezi ?

— Da.

— Vreau să spun : fumezi pipă ?

— Da.

— Pipele alea sînt ale mele. Adu-mi aminte să ți le arăt după-masă.

În clipa aceea apăru valetul, anunțînd că dr. Fagan dorește să-l vadă pe domnul Pennyfeather.

Dr. Fagan ocupa o încăpere mai somptuoasă a castelului. Stătea la capătul unei odăi lungi, cu spatele la un cămin de marmoră, în stil rococo. Purta o haină de seară, croită din catifea.

— Te instalezi ? îl întrebă pe Paul.

— Da, răspunse acesta.

În fața căminului ședea, cu o bombonieră de sticlă în poală, o femeie de vîrstă mijlocie, îmbrăcată într-o rochie strălucitoare.

— E fiică-mea, spuse dr. Fagan, cu oarecare scîrbă.

— Îmi pare bine de cunoștință, rosti domnișoara Fagan. Am obiceiul să le spun tinerilor care vin aici : „Nu-l lăsați pe tata să vă exploateze“. Taică-meu e un adevărat tartor, dar știi cît de inumani sînt savanții ! Nu-i așa că ești inuman ? adăugă domnișoara Fagan, întorcîndu-se brusc spre tatăl ei, cu o expresie feroce.

— Cîteodată, draga mea, sînt bucuros de bruma de nepăsare la care-am ajuns. Dar iat-o și pe cealaltă fiică a mea, adăugă el.

Într-adevăr, o altă femeie intrase pe furiș în încăpere, fără să facă alt zgomot decît un ușor zornăit de chei. Era mai tînără decît sora ei, dar mult mai puțin veselă.

— Bună seara, spuse ea. Sper că ai adus cu dumneata ceva săpun. L-am rugat pe tata să-ți spună, dar el uită cam des lucrurile astea. Profesorii nu primesc săpun, nici cremă de ghetе, și nu pot da rufe la spălat în valoare de peste doi șilingi și șase pence pe săptămîină. Obișnuiești să pui zahăr în ceai ?

— De obicei da.

— O să-mi notez, și-o să cer pentru dumneata două bucăți de zahăr suplimentar. Ai grijă, numai, să nu ți le șterpelească băieții.

— Ți-am dat în grijă clasa a cincea pînă la terminarea acestui trimestru, spuse dr. Fagan. Băieții au să ți se pară încîntători, de-a dreptul încîntători. Apropo, Clutterbuck trebuie supraviețuit, e un băiețaș foarte delicat. Răspunzi, de asemenea, de sporturi, de clasa de dulgherie, și de exercițiile de pompieri. A, da, era să uit : știi să predai muzica ?

— Nu, mă tem că nu știu.

— Regretabil, foarte regretabil. Din cele ce-mi spunea domnul Levy, înțelesesem că știi. Am hotărît să-i dai lui Beste-Chetwynde lecții de orgă, de două ori pe săptămîină. Știi, va trebui să te descurci. A, sună clopoțelul pentru masa de seară. Nu te mai rețin... Și încă ceva.

Nu pomeni, te rog, nici un cuvînt în fața băieților despre motivele care te-au făcut să părăsești Oxfordul ! Noi, dascălii, trebuie să îmbinăm discreția cu înșelăciunea. Iată o maximă care cred că-ți va da de gîndit. Noapte bună.

— Cirip-cirip, spuse domnișoara Fagan, cea mare.

Capitolul III

Căpitanul Grimes

Paul găsi fără greutate sala de mese, călăuzindu-se după mirosul de bucătărie și după larma glasurilor. Era o încăpere spațioasă și de loc neplăcută, căptușită cu placaj și mobilată cu patru mese lungi, în jurul cărora erau așezați cincizeci sau șaizeci de băieți între zece și optsprezece ani. Cei mai mici dintre ei purtau costumase tip Eton, iar cei mai mari, smocking.

Paul fu condus la un scaun, așezat în fruntea uneia dintre mese. Băieții, de o parte și de cealaltă a mesei, rămaseră, foarte politicoși, în picioare, pînă cînd el se așeză. Unul dintre ei era băiețuț care fluierase în fața căpitanului Grimes. Paul avu impresia că-i un băiat simpatic.

— Mă numesc Beste-Chetwynde, spuse băiețuț.

— Va trebui, cred, să te învăț să cînti la orgă.

— Da, e foarte amuzant : o să exersăm în biserica satului. Cîntați grozav, nu-i așa ?

Simțind că nu-i momentul să fie sincer, spuse.
„îmbinînd discreția cu înșelăciunea“ :

— Da, cînt foarte bine.

— Vă întreb : cîntați într-adevăr bine, sau glumiți ?

— Nu cînt cine știe ce. Am dat cîndva lecții directorului de la Scone.

— Foarte bine ! exclamă Beste-Chetwynde, încîntat. N-o să aveți ocazia să mă-nvățați prea mult. Iau lecții de orgă doar ca să scap de liceu... Ia te uită, nu v-au dat un șervet ! Slugile astea sînt îngrozitoare. Hei, Philbrick ! strigă el către valet. De ce nu i-ai dat domnului Pennyfeather un șervet ?

— Am uitat, spuse Philbrick. Dar acum e prea tîrziu, căci domnișoara Fagan a încuiat totul.

— Prostii ! exclamă Beste-Chetwynde. Du-te și adu numaidecît un șervet... E un servitor bun, dar trebuie supravegheat, adăugă el.

Peste cîteva minute Philbrick se întoarce cu șervetul.

— Am impresia că ești un băiat foarte inteligent, spuse Paul.

— Căpitanul Grimes e de altă părere. Spune că sînt cam nătîng. Mă bucur că sînteți altfel decît căpitanul Grimes. E atît de vulgar, nu găsiți ?

— Nu se cade să vorbești așa despre alți profesori, de față cu mine.

— Păi, toți avem părerea asta despre el. Ceea ce-i mai grav e că poartă combinezon. Am citit cu ochii mei în registrul lui de rufe, într-o

zi când i-am adus pălăria. După părerea mea, combinezoanele sînt ceva îngrozitor, nu credeți ?

Dinspre celălalt capăt al sălii se auzi un zgomot.

— Am impresia că lui Clutterbuck i s-a făcut rău, zise Beste-Chetwynde. De cîte ori mîncăm carne de oaie, i se face îngrozitor de rău.

Băiatul așezat la stînga lui Paul vorbi pentru prima oară :

— Domnul Prendergast poartă perucă !

După care, se fîstîci și-și înăbuși un chicotit.

— Ăsta-i Briggs, zise Beste-Chetwynde. Numai că toți îi spun „Brolly“, știți, din cauza celebrei prăvălii...

— Sînt niște dobitoci ! mîrîi Briggs.

Toate acestea erau mult mai ușor de suportat decît se așteptase Paul : la urma urmei, nu părea chiar așa de greu să se înțeleagă cu băieții.

Peste cîteva minute se ridicară toți în picioare, iar domnul Prendergast rosti o rugăciune de binecuvîntare, însoțită de o gălăgie grozavă. Cineva răcni „Prendy !“ chiar lîngă urechea lui Paul.

*...per Christum Dominum nostrum. Amen*¹, încheie domnul Prendergast adăugînd :

— Ascultă, Beste-Chetwynde, tu făceai atîta gălăgie ?

— Eu, sir ? Nu, sir !

— Pennyfeather, Beste-Chetwynde făcea gălăgie ?

¹ ...în numele Domnului nostru, Isus Cristos. Amin (lat.).

— Nu, nu cred, răspunse Paul.

Iar Beste-Chetwynde îi aruncă o privire prietenoasă : de fapt, el făcuse gălăgie.

Căpitanul Grimes îl apucă de braț pe Paul cînd ieșiră din sala de mese.

— Scîrboasă mîncare, nu-i așa, bătrîne ? i se adresă el.

— Destul de proastă, răspunse Paul.

— Prendy e de serviciu astă-seară. Eu mă duc la cîrciumă. Vii și dumneata ?

— În regulă, spuse Paul.

— Prendy nu-i om rău, în felul lui, urmă Grimes. Dar nu-i în stare să-i țină la respect pe băieți. Știi, desigur, că poartă perucă. Unui om cu perucă îi vine tare greu să-i țină la respect pe băieți. E drept că eu am un picior de lemn, dar asta-i cu totul altceva. Băieții respectă asta. Își închipuie că l-am pierdut în război. De fapt, și ți-o spun strict confidențial, am fost călcat de-un tramvai în Stoke-on-Trent, cînd aveam nouă ani. Dar n-o pot mărturisi oricui. E curios, dar simt că în dumneata pot avea încredere. Cred c-o să devenim prieteni.

— Sper, spuse Paul.

— De cîtva timp simțeam nevoia unui prieten. Tipul de dinaintea dumitale nu era rău — deși nițeluș cu nasul cam pe sus. Avea o motocicletă, deh ! Fetele din casă nu-l luau în seamă. Ai văzut-o pe domnișoara Fagan.

— Am văzut două domnișoare.

— Amîndouă sînt niște cățele, spuse Grimes și adăugă, visător : eu m-am logodit cu Flossie.

— Dumnezeu! Despre care dintre ele e vorba?

— Cea mai mare. Băieții le-au poreclit Flossie și Dingy¹. Încă nu i-am mărturisit bătrînului. Aștept pînă intru iar mesa. Atunci, o să mă folosesc de logodna asta ca de ultima carte. În genere, mai devreme sau mai tîrziu, tot intru mesa. Uite, am ajuns la cîrciumă. Nu-i un local prea infect, în felul lui. Tatăl lui Clutterbuck fabrică toată berea care se bea în regiune. Nu-i rea berea asta... Două halbe, doamnă Roberts!

În celălalt capăt al localului ședea Philbrick, care vorbea volubil în velșă cu un bătrîn cam suspect.

— Ia uite-al dracului, unde și-a găsit să vină! mîrîi Grimes.

Doamna Roberts le aduse halbele. Grimes sorbi adînc dintr-a lui și oftă fericit.

— Se pare că voi apuca primul sfîrșit de trimestru din ultimii doi ani, spuse el, visător. E curios, fac față binișor vreme de șase săptămîni, după care intru iar mesa. Cred că Natura nu s-a gîndit vreodată să facă din mine un dascăl. Temperamentul, adăugă Grimes, cu o privire vagă — iată necazul meu! Temperamentul și femeile!

— E ușor să capeți o altă slujbă bună după... după ce-ai intrat mesa? întrebă Paul.

— La început, nu, dar există posibilități. Și-apoi, sînt un dascăl de școală publică. Asta-i lucrul esențial. Sistemul social englez are la

¹ Pufoasa și Jagoasa (engl.).

bază un binecuvîntat spirit de echitate, care-l asigură pe dascălul de școală publică împotriva foametei. Te canonești vreme de patru sau cinci ani, la o vîrstă cînd viața trebuie oricum să fie un chin, iar după aceea sistemul social nu te lasă să crăpi. Eu, unul, nu m-am chinuit patru sau cinci ani, bagă de seamă : am fost promovată îndată după ce-am împlinit șaisprezece ani. Dar directorul meu era un dascăl de școală publică. El cunoștea bine sistemul. „Grimes, mi-a spus, nu te mai pot ține în școala asta după cele ce s-au întîmplat. Trebuie să mă gîndesc la ceilalți băieți. Dar nu vreau să fiu prea aspru cu tine. Vreau să-ți ofer o șansă“. Și s-a așezat să-mi scrie, pe loc, o scrisoare de recomandare către orice viitor patron, o scrisoare strașnică, zău. O mai am și astăzi. Mi-a fost de mare folos în cîteva ocazii. Vezi, ăsta-i avantajul sistemului de școli publice : te pot da afară, dar nu te lasă niciodată să crăpi. Am subscris o guinee la fondul pentru Monumentul Eroilor căzuți în război. Am simțit că le sînt dator. Și mi-a părut tare rău că cecul acela nu a ajuns la destinație. Pe urmă, am intrat în afaceri. Un unchi de-al meu avea o fabrică de perii la Edmonton. O ducea binișor înainte de război. Războiul a pus capăt negoțului de perii, cel puțin pentru mine. Ești prea tînăr, cred, ca să fi fost în război. Ehei, ce zile-au fost atunci, bătrîne ! N-o să mai apucăm așa ceva. Cred că n-am fost de-a binelea treaz mai mult decît vreo cîteva ore în toată perioada războiului. Pe urmă, iar am intrat mesa, dar rău de tot. Mă aflu în Franța. „As-

cultă, Grimes, mi-au spus, trebuie să te porți ca un gentleman. N-avem nevoie de curte marțială în regimentul nostru. Te lăsăm singur o jumătate de ceas. Uite-ți revolverul. Știi ce ai de făcut. Adio, bătrîne!” Așa mi-au vorbit, destul de frumos, precum auzi. Ei bine, am stat și m-am uitat îndelung la revolverul acela. L-am dus și la tîmplă de vreo două ori, dar de fiecare dată l-am lăsat jos. „Dascălii de școală publică nu sfîrșesc așa”, îmi spuneam eu în sinea mea. A fost o jumătate de ceas foarte lungă, dar din fericire lăsasera acolo și o sticlă de whisky. Cred că băuseră toți cîte puțin, de aia erau așa solemni. Cînd s-au întors, nu prea mai era whisky în sticlă, ceea ce m-a făcut să izbucnesc în rîs, prea era încordată atmosfera. Rîdeam ca prostul, iar ei erau tare mirați că mă văd viu și beat, acolo !

„Omul ăsta-i un mitocan !” a spus colonelul, dar nici atunci nu m-am oprit din rîs, așa că m-au pus sub stare de arest și au convocat curtea marțială.

Mărturisesc că a doua zi m-am simțit foarte prost. Un maior a venit de la un alt batalion să judece cazul meu. A trecut mai întîi pe la mine, să mă vadă, și zău că era un fost coleg de școală ! „Să mă bată Dumnezeu, dacă ăsta nu-i Grimes, de la școala lui Podger !” a exclamat el. Ce-i prostia asta cu curtea marțială ?” I-am explicat despre ce era vorba. „Hm !” a spus el. Destul de prost. Totuși, e exclus să executăm pe-un veteran al Harrow-ului. Să văd ce se poate face.” A doua zi am fost trimis în

Islanda, cu o misiune destul de ușoară, legată de serviciul poștal. Treaba asta m-a ținut departe de război. În Islanda n-ai cum să intri mesa, oricât te-ai strădui... Mă întreb dacă toată povestea asta nu te plictisește ?

— Cîtuși de puțin, spuse Paul. O găsesc foarte încurajatoare.

— De atunci încoace am intrat mesa în repetate rînduri, dar niciodată așa de rău. De fiecare dată apare cîte ceva și-mi spune : „Nu pot îndura să văd la pămînt un dascăl de școală publică. Dă-mi voie să te pun din nou pe picioare.“ Cred c-am fost pus pe picioare de mai multe ori decît oricare alt om în viață.

Philbrick veni spre ei, de-a curmezișul localului.

— Vă plictisiți ? îi întrebă. Am vorbit cu șeful de gară, și dacă unul dintre dumneavoastră dorește să fie prezentat vreunei domnișoare...

— Bineînțeles că nu, îl repezi Paul.

— În regulă, zise Philbrick și se depărtă.

— Femeile sînt o enigmă, cel puțin pentru mine, spuse Grimes.

Capitolul IV

Domnul Prendergast

Paul se trezi a doua zi dimineață, auzind o bătaie puternică în ușă : era Beste-Chetwynde.

Purta un foarte elegant halat de casă „Charvat“.

— Bună dimineața, sir, spuse el. M-am gândit să vin să vă spun, căci cred că nu știți : există o singură baie pentru profesori. Dacă doriți să ajungeți acolo înaintea domnului Prendergast, trebuie să vă duceți chiar acum. Căpitanul Grimes nu prea se spală, adăugă el, și se făcu nevăzut.

Paul plecă la baie și câteva minute mai târziu rîse în sinea lui, auzind tîrșîitul unor papuci pe coridor și o bătaie violentă în ușă.

În timp ce se îmbrăca, apăru Philbrick.

— Am uitat să vă spun : micul dejun se servește peste zece minute.

După micul dejun, Paul se duse în sala comună. Domnul Prendergast își curăța pipele, una cîte una, cu o bucată de piele de antilopă. Aruncîndu-i lui Paul o privire muștrătoare, îi spuse :

— Trebuie să ajungem la oarecare înțelegere în privința băii. Grimes face foarte rar baie. Eu fac în fiecare dimineață, înainte de micul dejun.

— Și eu la fel, spuse Paul, sfidător.

— Atunci, presupun că va trebui să-mi schimb ora de baie, spuse domnul Prendergast, oftînd adînc, și-și aținti din nou privirea asupra pipeilor. După zece ani ! adăugă el. Dar așa merg toate ! Trebuia să-mi închipui că vei avea nevoie de baie. Ce ușor era pe vremea cînd nu se aflau aici decît Grimes și tînărul celălalt, care nu cobora niciodată la timp pentru micul dejun. O, Doamne ! Simt că lucrurile se complică rău de tot !

— N-am putea, oare, să folosim baia împreună ?

— Nu, nu, e exclus ! Așa-mi trebuie. Toate îmi ies pe dos de când am părăsit Biserica.

Paul nu răspunde, iar domnul Prendergast continuă să-și frece pipele și să ofteze :

— Te întrebi, cred, cum de-am ajuns aici ?

— A, nu, spuse Paul, cu blîndețe. Socot că e ceva foarte firesc.

— Nu-i firesc de loc, ba dimpotrivă, e cît se poate de nefiresc. Dacă lucrurile s-ar fi petrecut nițeluş altfel, aş fi acum diacon, cu căsuță și baie proprie. Aş fi putut chiar să ajung preot de țară, dacă... (vocea domnului Prendergast scăzu pînă la șoaptă) dacă n-aş fi avut *îndoieli*... Nu știu de ce îți spun toate astea, nimeni altcineva n-are habar de ele. Simt că dumneata înțelegei.

În urmă cu zece ani am fost preot anglican. Tocmai primisem o parohie în Worthing. Era o biserică plăcută, nu prea veche, dar *foarte* frumos împodobită, cu șase lumînări în altar, cu o capelă a Sfintei Fecioare, și cu o excelentă sobă de cărbuni așezată într-un mic șopron lîngă ușa sacristiei. Unde mai pui că n-avea cimitir, ci doar un gard viu de mălini aurii, între biserică și casa parohială.

De îndată ce m-am instalat acolo, a venit și maică-mea, să-mi țină gospodăria. A cumpărat, din banii ei, niște creton pentru perdelele din salonaș. Mama era, o dată pe săptămînă, „gazda“ cucoanelor din parohie. Una dintre ele, nevasta dentistului, mi-a dăruit o serie completă a *En-*

ciclopediei Britanice pentru biroul meu. Totul a fost foarte agreabil, pînă cînd m-au năpădit *în-*
doielile.

— Erau chiar atît de grave? întrebă Paul.

— Imposibil de învins, răspunse domnul Prendergast. Tocmai de aceea mă aflu acum aici. Am însă impresia că te plictisesc...

— Nu, continuă, te rog. Bineînțeles, dacă a vorbit despre lucrurile astea nu-i dureros pentru dumneata.

— Mă gîndesc tot timpul la ele. Mi-au venit așa, din senin. Mă aflu acolo de vreo trei luni, iar maică-mea se împrietenise cu o familie pe nume Bundle — un nume cam ciudat. Cred că domnul Bundle fusese agent de asigurări, înainte de a ieși la pensie. Doamna Bundle obișnuia să ne invite, cu multă amabilitate, la cină, în fiecare sîmbătă seară. Erau niște seri intime, pe care le așteptam cu plăcere. Îmi amintesc de una dintre ele, parcă-i văd și acum așezați acolo : maică-mea, domnul și doamna Bundle cu fiul lor — un băiat cu pistrui, care se ducea zilnic cu trenul la colegiul din Brighton — mama doamnei Bundle, o doamnă pe nume Crump, cam surdă, dar altminteri foarte evlavioasă, precum și o doamnă Aber — nevasta dentistului care-mi dăruise *Enciclopedia Britanică*. Mai era acolo și bătrînul maior Ending, reprezentantul enoriașilor. În ziua aceea ținusem două predici, iar după-amiaza asistasem la ora de Biblie a copiilor, așa că, fiind cam obosit, nu prea luam parte la conversație. Ceilalți vorbeau, în tihnă, despre pregătirile fă-

cute pentru sezonul de vară pe litoral, când, deodată, fără nici un motiv, am simțit că mă năpădesc *îndoielile*.

Domnul Prendergast se opri, iar Paul se simți dator să exclame, compătimitor :

— Ce lucru îngrozitor !

— Da. De-atunci încoace n-am mai avut parte de nici o oră de fericire adevărată. Vezi dumneata, nu erau la mijloc *îndoielile* obișnuite, despre soția lui Cain, despre miracolele din vechiul testament, sau despre sanctificarea arhiepiscopului Parker. Învățasem încă din colegiu cum să explic toate aceste lucruri. Nu, acum era vorba de ceva mult mai adânc : *nu puteam înțelege de ce a făcut Dumnezeu lumea*. Maică-mea, soții Bundle și doamna Crump sporovăiau în neștire, în timp ce eu ședeam acolo și mă luptam cu această *îndoială* ce mă luase cu asalt pe neașteptate. Vezi și dumneata cât de fundamentală era *îndoiala* mea. Dacă ai făcut primul pas pe calea asta, urmează negreșit toate celelalte — turnul Babel, robia babiloniană, nașterea lui Cristos, biserica, episcopatul, tămâia — totul. Dar ceea ce n-am putut să pricep nici pînă astăzi, este pentru ce a început toată povestea ?

L-am întrebat pe episcop : n-a știut să-mi spună. Mi-a spus că, după părerea lui, *îndoiala* nu s-a născut în legătură cu îndatoririle mele practice de preot al parohiei. Am discutat și cu maică-mea. La început, ea a înclinat să creadă că e ceva trecător. Dar n-a trecut de loc, așa că mama a sfîrșit prin a fi de acord cu mine, că singurul lucru onorabil pe care-l puteam face

era să-mi dau demisia. Biata de ea, nu și-a revenit niciodată din șocul suferit atunci. A fost o lovitură grea pentru ea, după ce cumpărase cretonul și se împrietenise cu familia Bundle!

Un clopoțel începu să sune undeva, în fundul unui coridor.

— Da, da, trebuie să ne ducem la rugăciune, iar eu nu am terminat de curățat pipele.

Luîndu-și roba de pe cuierul din spatele ușii, și-o aruncă pe umeri și spuse :

— Într-o bună zi, poate voi vedea Lumina și mă voi întoarce în sânul Bisericii. Pînă atunci...

Clutterbuck trecu în fugă prin fața ușii, fluierînd obraznic.

— Nesuferit băiat ! mîrîi domnul Prendergast.

Capitolul V

Disciplina

Rugăciunile se spuneau la parter, în holul cel mare al castelului. Băieții stăteau înșirați de-a lungul pereților căptușiți cu placaj, ținînd fiecare în mînă cîte un teanc de cărți. Grimes ședea pe un scaun, lîngă căminul baronial.

— 'mneața, îi spuse el lui Paul. Abia am coborît. Miros, cumva, a băutură ?

— Da, spuse Paul.

— Pentru că nu mi-am luat micul dejun. Prendy ți-a vorbit despre îndoielile lui ?

— Da.

— Curios lucru, urmă Grimes, dar eu n-am avut niciodată asemenea necazuri. Nu pretind că aş fi pios din cale-afară, dar n-am simţit niciodată muşcătura vreunei îndoieli. Când ai intrat mesa atît de des ca mine, ajungi să simţi că totul e cum nu se poate mai bine, zău aşa. Vorba ceea, Dumnezeu stă în cer, iar lumea lui e desăvîrşită. Nu ştiu cum să-ţi explic, dar nu cred că un om poate rămîne multă vreme nefericit, dacă face exact ceea ce doreşte. Tipul care m-a pus pe picioare ultima oară spunea că sînt „într-o ciudată armonie cu instinctele primare ale umanităţii“. Mi-am amintit de vorbele astea, căci mi se potrivesc. Dar uite că vine bătrînul. E cazul să ne ridicăm în picioare.

În clipa cînd clopoţelul încetă să sune, dr. Fagan intră majestuos în hol, cu roba de doctor în filozofie fluturîndu-i pe umeri. Purta o orhidee la butonieră.

— Bună dimineaţa, domnilor, rosti el.

— Bună dimineaţa, sir, răspunseră băieţii, în cor.

Doctorul păşi spre masa de la capătul sălii, apucă o Biblie şi, deschizînd-o la împlinire, citi fără nici o plăcere un capitol de istorie militară, bun să-ţi îngheţe sîngele în vine. După care citi o rugăciune, reluată cu glas şoptit de către băieţi. Vocea lui Prendergast îi călăuzea, cu accente care dovedeau trecutul său ecleziastic. Apoi, doctorul aruncă o privire asupra hîrtiei cu însemnări pe care-o ţinea în mînă.

— Băieți, rosti el, am să vă fac unele comunicări. Întrecerea de *cross-country* pentru cupa „Fagan“ nu se va disputa anul acesta, din pricina inundațiilor.

— Am impresia că bătrînul a amanetat cupa !
îi șopti Grimes lui Paul.

— De asemeni, nu se va ține nici concursul de eseuri pentru premiul „Llanabba“.

— Tot din pricina inundațiilor, șopti Grimes.

— Am primit avizul de plată pentru telefon, continuă dr. Fagan, și constat că în ultimul pătrar au avut loc nu mai puțin de douăzeci și trei de convorbiri interurbane cu Londra, dintre care nici una nu a fost purtată de mine sau de un membru al familiei mele. Cer monitorilor să pună capăt acestui abuz, dacă nu cumva ei înșiși l-au comis, în care caz îi rog stăruitor, în propriul meu interes, să se folosească de poșta din sat, la care au acces... Cred că asta e tot, nu-i așa, domnule Prendergast ?

— *Trabucele !* șopti domnul Prendergast, cu voce de sufleur.

— A, da, trabucele... Băieți, am aflat cu profundă consternare că numeroase mucuri de trabuce au fost găsite... unde-au fost găsite, oare ?

— *În sala cazanelor.*

— În sala cazanelor. Consider că-i un lucru reprobabil. Care dintre voi, băieți, a fumat în sala cazanelor ?

Se lăsă o tăcere prelungă, în timpul căreia privirea doctorului cercetă șirurile de băieți.

— Îi dau vinovatului răgaz pînă la prînz ca să se arate. Dacă nu-l aflu pînă atunci, întreaga școală va fi aspru pedepsită.

— La dracu! mîrii Grimes. Eu i-am dat trabucele alea lui Clutterbuck. Sper că micul animal are destulă minte să-și țină gura.

— Duceți-vă în clasele voastre, spuse docturul.

Băieții ieșiră unul cîte unul.

— După cît se pare, e vorba de niște trabuce extrem de ieftine, spuse domnul Prendergast, mohorît. Mucurile erau de un galben spălăcit.

— Cu atît mai grav, insistă dr. Fagan. Cînd mă gîndesc că unul dintre băieții aflați în grija mea fumează trabuce galbene în sala cazanelor! Nu-i un viciu de gentleman!

Profesorii urcară la etaj.

— Mica dumitale bandă e acolo, spuse Grimes. Le dai drumul la unsprezece.

— Dar ce anume trebuie să le predau? întrebă Paul, cuprins subit de panică.

— A, eu n-aș încerca să le predau ceva! Cel puțin deocamdată. Încearcă să-i ții în frîu.

— Iată un lucru pe care n-am reușit nicio dată să-l învăț, oftă domnul Prendergast.

Paul îl urmări cu privirea în timp ce intra în clasa lui, situată la capătul coridorului, unde fu întâmpinat de un ropot de aplauze. Încrămenit de groază, intră în propria sa clasă.

Zece băieți ședeau în fața lui, cu mîinile împreunate, și cu ochii strălucitori de încordarea așteptării.

— Bună dimineața, sir, spuse cel care era mai aproape.

— Bună dimineața, răspunse Paul

— Bună dimineața, sir, spuse cel de lângă primul elev.

— Bună dimineața, rosti Paul.

— Bună dimineața, sir, spuse următorul elev.

— A, ține-ți gura ! exclamă Paul.

La aceste cuvinte, băiatul își scoase din buzunar o batistă și începu să plîngă încetișor.

— Vai, sir, l-ați jignit profund, îl muștrară ceilalți în cor. E foarte sensibil, știți, are sînge velș în vine. Velșii sînt foarte emotivi. Spuneți-i „bună dimineața“, sir, căci altfel va fi nefericit toată ziua. La urma urmei, e o dimineață bună, nu-i așa, sir ?

— Liniște ! răcni Paul acoperind vacarmul, și băieții se liniștiră pentru cîteva minute.

— Vă rog, sir, poate că a fumat un trabuc și nu se simte bine, rosti un glas subțire, iar Paul se întoarse și văzu un tinerel cu față gravă, care ridica mîna.

— Liniște ! repetă Paul.

Cei zece băieți amuțiră și se zgîiră la el. Paul simți că i se urcă sîngele la cap și roșește sub privirea lor iscoditoare.

— Presupun că primul lucru pe care trebuie să-l fac este să vă cunosc exact numele. Cum te cheamă ? îl întreabă el pe primul băiat.

— Tangent, sir.

— Dar pe tine ?

— Tangent, sir, răspunse cel întrebat.

Paul simți o strîngere de inimă.

— Bine, dar e cu neputință ca pe amîndoi să vă cheme Tangent !

— Eu sînt Tangent, sir. El face pe nebunul.

— Asta-i bună ! *Eu* fac pe nebunul ?! Eu sînt Tangent, sir ! Zău că eu sînt !

— Dacă-i vorba pe-așa, spuse Clutterbuck din fundul clasei, nu există aici decît un singur Tangent, și acela sînt eu. Toți ceilalți pot să se ducă dracului.

Paul era desperat.

— Se află printre voi vreunul pe care nu-l cheamă Tangent ?

Patru sau cinci glasuri răspunseră, numai-decît :

— *Eu* nu sînt Tangent, sir. Pentru nimic în lume n-aș vrea să mi se spună *Tangent*.

În cîteva clipe, clasa se împărți în două tabere : cei care se numeau Tangent, și cei care nu se numeau așa. Începuseră să-și care pumni, cînd ușa se deschise și în clasă intră Grimes. Băieții se potoliră puțin.

— Mi-am închipuit c-o să ai nevoie de asta, îi spuse el lui Paul, întinzîndu-i un baston. Și dacă vrei să-mi urmezi povața, pune-i să facă ceva.

Spunînd acestea ieși, iar Paul își înfruntă clasa, cu mîna încleștată pe baston.

— Ascultați ! Nu-mi pasă de fel cum vă cheamă, dar dacă mai aud vreo vorbă, vă țin pe toți închiși aici pînă seara.

— Pe mine nu mă puteți ține ! protestă Clutterbuck. Eu mă duc la plimbare cu căpitanul Grimes.

— Atunci, o să vă omor în bătaie cu bastonul ăsta ! Pînă una alta, să scrieți cu toții cîte un eseu pe tema „automulțumirii“. Cel mai lung eseu va fi răsplătit cu un premiu de o jumătate de coroană, indiferent de calitățile sale.

Începînd din această clipă și pînă la recreație, în clasă domni o liniște desăvîrșită. Paul, continuînd să țină bastonul în mînă, se uita posomorît pe fereastră. Din cînd în cînd, se auzeau de jos vocile ascuțite ale servitorilor, care se ciondăneau în limba velșă. Cînd sună clopoțelul, Clutterbuck înnegrise șaisprezece pagini, așa încît primi jumătatea de coroană promisă.

— Ți s-a părut greu să-i stăpînești pe băieți ? îl întrebă domnul Prendergast pe Paul, umplîndu-și pipa.

— Cîtuși de puțin, răspunse el.

— A, ești norocos ! Mie mi se par toți absolut imposibili. Și nu știu de ce. Desigur că peruca mea e de vină, în mare măsură. Ai băgat de seamă că port perucă ?

— Nu, n-am observat.

— Ei bine, băieții au băgat de seamă din prima clipă. A fost o mare greșeală din partea mea că mi-am pus perucă. Mă gîndisem, cînd am plecat din Worthing, că arăt prea bătrîn ca să pot obține lesne o slujbă. Aveam pe atunci doar patruzeci și unu de ani. Perucile costau foarte mult, deși am ales una dintre cele mai ieftine. Poate că tocmai de aceea arată ca o perucă. Nu știu. Am fost sigur, de la început, că am făcut o greșeală, dar o dată ce apucaseră să vadă peruca, era prea tîrziu să mai dau înapoi.

Și acum, băieții fac tot felul de glume pe socoteala ei.

— Am impresia că ar găsi altceva de rîs dacă n-ar fi peruca.

— Da, fără îndoială. Și nu-i rău, cred, că și-au fixat batjocura asupra unui obiect atît de exterior. Ah, Doamne! Dacă n-ar fi pipele astea, nu știu, zău, cum aș rezista! Ce te-a făcut să vii aici?

— Am fost eliminat de la Scone pentru comportare indecentă.

— Da? La fel ca și Grimes?

— Nu, nu ca și Grimes, răspunse Paul, categoric.

— În fond, tot aia e... Iar sună clopoțelul. Doamne, Doamne! Am impresia că omulețul ăla scîrbos mi-a luat roba!

Două zile mai târziu, Beste-Chetwynde deschise *Uox humana*¹ și cîntă *Pop goes the weasel*².

— Știți, sir, că ați dat lovitura cu clasa a cincea?

Băiatul ședea alături de Paul pe bancheta orgii din biserica satului. Erau la a doua lecție de muzică.

¹ Un anumit tip de orgă.

² Dans țărănesc, executat pe o melodie avînd ca refren cuvintele: Hop, nevăstuica! (engl.).

— Pentru Dumnezeu, lasă orga în pace !
Ce-nțelegi prin „lovitură“ ?

— Păi, Clutterbuck a fost azi-dimineață în
cămara îngrijitoarei și a luat de-acolo o con-
servă de compot de ananas. Tangent l-a între-
bat : „O duci în sala de mese ?“ iar el i-a răs-
puns : „Nu, am de gând să mănînc compotul la
ora domnului Pennyfeather“. „Ba nu ! l-a re-
pezit Tangent. Bomboane și biscuiți mai merge,
dar compot de ananas e prea de tot. Din pricina
unor împruțiți ca tine se înrăiesc profesorii cum-
secade !“

— Și crezi că ăsta-i un compliment ?

— Cred că-i unul dintre cele mai frumoase
complimente pe care le-am auzit în legătură cu
un profesor, spuse Beste-Chetwynde. Vreți să
încerc din nou să cînt melodia aceea ?

— Nu ! răspunse Paul cu hotărîre în glas.

— Atunci, am să vă spun altceva. Îl cunoaș-
teți pe Philbrick. Știți, cred că-i un tip cam ciu-
dat.

— Nu mă îndoiesc.

— Nu-i numai faptul că-i un valet atît de
prost. Toți servitorii de-aici sînt groaznici. Dar
am impresia că nici măcar nu-i valet.

— Nu văd ce altceva ar putea să fie.

— Păi, ați întîlnit dumneavoastră vreodată
un valet cu diamant la acul de cravată ?

— Nu, cred că nu.

— Ei bine, Philbrick poartă un ac cu dia-
mant, ba chiar și un inel cu diamant. I le-a ară-
tat lui Brolly, care spune că-s niște diamante
uriaeș. Philbrick pretinde că înainte de război a

avut mormane de diamante și smaralde, și că obișnuia să mănânce în vase de aur. Noi credem că e un prinț rus în exil.

— Îndeobște, rușii nu prea se sfiesc să vorbească despre titlurile lor. Și-apoi, arată ca un englez get-beget.

— Da, ne-am gândit și noi la asta, dar Brolly spune că o mulțime de ruși au venit să învețe în școlile englezești înainte de război... Și-acum, o să cînt la orgă. La urma urmei, maică-mea plătește cîte cinci guinee în plus pe trimestru pentru lecțiile mele de muzică !

Capitolul VI

Conduită

În după-amiaza aceea, în timp ce ședea aplecat deasupra focului din căminul sălii comune, așteptînd să sune clopoțelul pentru ceai, Paul își spunea că în definitiv săptămîna trecută fusese mai puțin îngrozitoare decît se temuse el. Așa cum îi spusese și Beste-Chetwynde, repurtase un mare succes asupra clasei lui : după prima zi, se statornicise între el și băieți o înțelegere tacită, potrivit căreia ori de cîte ori Paul dorea să citească sau să scrie scrisori, elevii îl lăsau, cu condiția ca și el să-i lase să-și folosească timpul cum socoteau ei mai bine. Cînd Paul se apuca să le țină un logos despre lecții, rămî-

neau tăcuți, iar cînd le dădea ceva de lucru, își făceau parțial datoria. Întrucît plouase într-una, nu avusese loc nici o activitate sportivă. Nici o pedeapsă, nici o măsură de represalii sau de constrîngere ; iar serile, destăinuirile lui Grimes, care ar fi putut figura, cu o superbă nerușinare, în apendicele unui tratat de psihanaliză.

Domnul Prendergast sosi aducînd corespondența.

— O scrisoare pentru dumneata, două pentru Grimes, nici una pentru mine, anunță el. Nu-mi scrie nimeni, niciodată. A fost o vreme cînd obișnuiam să primesc cîte cinci-șase scrisori pe zi, fără a mai pune la socoteală circularele. Maică-mea mi le clasa ca să pot răspunde — un teanc de apeluri la caritate, un teanc de scrisori personale, altul de scrisori privitoare la nunți și înmormîntări, altul de cereri privitoare la botezuri și slujbe, și în sfîrșit un teanc de anonime cu înjurături. Mă întreb de ce primesc totdeauna preoții atîtea scrisori de acest gen, uneori chiar din partea unor oameni cu carte. Îmi amintesc că tatăl meu a avut mult de pătimit de pe urma lor, și a fost nevoit să cheme chiar poliția, odată, cînd anonimele deveniseră prea amenințătoare. Și știi cine le trimisese? chiar nevasta vicarului, o femeiușcă atît de liniștită !... Poftim scrisoarea dumatăle. Ale lui Grimes par să fie niște note de plată. Nu pricep cum de acordă prăvăliile credit unui om ca el. Eu unul, plătesc totdeauna în bani-peșin, sau în orice caz așa aș face dacă-aș cumpăra vreodată ceva. Cred, însă, că în ultimii doi ani n-am

cumpărat nimic altceva în afară de tutun, ziarul *Daily News* și, ocazional, cînd e foarte frig, cîte o sticlă cu vin. Ultimul lucru pe care l-am cumpărat a fost bastonul împrumutat lui Grimes. L-am cumpărat la Shanklin, iar Grimes îl folosește ca să-i scarmene pe băieți. Nu avusesem intenția să cumpăr un baston, dar aflîndu-mă acolo — s-au împlinit, în august, exact doi ani de atunci — am intrat la un tutungiu să cumpăr ceva tutun. Nu avea soiul pe care-l căutam eu, dar simțind că nu pot pleca fără să cumpăr ceva, am cumpărat bastonul. M-a costat un șiling și șase pence, așa că a trebuit să renunț la ceai, adăugă el visător.

Paul își luă scrisoarea. Fusesse expediată din Onslow Square. Pe plic erau gravate însemnele colegiului Scone. Scrisoarea venea de la unul dintre cei patru prieteni ai săi :

*Colegiul Scone, J.C.R.,
Oxford.*

Dragul meu Pennyfeather,

Nu e nevoie, cred, să-ți spun cît de necăjit am fost cînd am auzit de nenorocirea ce s-a abătut asupra ta. Am impresia că ți s-a făcut o mare nedreptate. Nu am aflat în amănunt tot ceea ce s-a întîmplat, dar impresia mea a fost confirmată de un foarte curios incident petrecut aseară. Tocmai mă duceam la culcare, cînd Digby-Uane-Trumington a intrat în odaia mea, fără să bată în ușă. Fuma un trabuc. După cum știi, nu vorbisem niciodată cu el mai înainte,

asa că am rămas foarte surprins de vizita lui. „Mi se spune că ești un prieten al lui Penny-feather“ a început el. I-am răspuns că da, și atunci mi-a spus : „Ei bine, am impresia că l-am cam băgat în bucluc.“ Așa c, i-am răspuns eu. „Urei să-i transmiți scuzele mele când îi scrii?“ m-a întrebat. I-am răspuns că da. Iar atunci mi-a spus : „Uite ce este, am aflat că e destul de sărac. M-am gândit să-i trimit ceva bani — douăzeci de lire — drept despăgubire. Nu dispun de mai mult, deocamdată. Nu crezi că i-ar fi de folos?“ Te asigur că i-am spus verde ce părere am despre el, dacă e-n stare să facă asemenea propuneri jignitoare. L-am întrebat cum de îndrăznește să se poarte așa cu un gentleman, numai pentru că e într-o situație proastă? A rămas cam perplex și mi-a răspuns : „Păi, toți prietenii mei își petrec timpul încercând să stoarcă bani de la mine“. Și a plecat.

M-am dus cu bicicleta pînă la St. Magnus, în Little Bechley, și am făcut niște copii după bronzurile de-acolo. Tare-aș fi vrut să fi fost și tu cu mine.

Al tău

Arthur Potts.

P.S. Am auzit că ai de gînd să ocupi o slujbă în învățămînt. Am impresia că marea problemă a educației este inculcarea principiilor morale, nu numai disciplinarea dorințelor. Nimic nu mă poate împiedica să cred că propășirea neamului omenesc atîrnă mai degrabă de un spor de exigență decît de o creștere a stăpînirii de sine.

M-ar interesa să cunosc experiența ta în acest domeniu. Capelanul nu e de acord cu mine. El pretinde că hipersensibilitatea duce de obicei la slăbirea voinței. Comunică-mi părerea ta.

— Ce părere ai despre asta ? îl întreabă Paul pe domnul Prendergast, întinzându-i scrisoarea.

— Păi, răspunse acesta după ce o citi cu luare aminte, cred că prietenul dumitale greșește în privința sensibilității. Să nu ne putem oare bizui nici măcar pe propriile noastre simțăminte ?

— Nu despre asta voiam să te întreb, ci despre povestea cu banii.

— Vai, Pennyfeather ! Sper că nu ai nici o îndoială în această privință. Acceptă numai decît banii !

— E o ispită.

— Dragul meu, ar fi un păcat să refuzi. Douăzeci de lire ! Păi, mie-mi trebuie jumătate de trimestru ca să cîștig atîta !

Se auzi clopoțelul pentru ceai. În sala de mese, Paul îi dădu și lui Grimes scrisoarea.

— Să primesc cele douăzeci de lire ? îl întreabă.

— Să le primești ? Dumnezeuule ! Te cred și eu !

— Nu-s chiar așa de sigur, spuse Paul.

Se gîndi la treaba asta toată după-amiaza, în orele de clasă, apoi în timp ce se îmbrăca pentru cină, și chiar în cursul cinei. Era o luptă grea, din care vechea lui educație avea să iasă biruitoare.

„În cazul când aş lua aceşti bani, îşi spunea el, n-aş mai şti niciodată dacă am procedat bine sau nu. Veşnic m-ar apăsa pe cuget. Dacă-i refuz, voi fi sigur că am procedat bine ; mă voi felicita mereu cu satisfacţie pentru acest sacrificiu. Refuzînd, mă pot convinge că, în ciuda nemaipomenitelor lucruri care mi s-au întîmplat în ultimele zece zile, am rămas acelaşi Paul Pennyfeather, pe care l-am respectat atîta vreme. Este un examen al trăinicieii idealurilor mele.“

În seara aceea Paul încercă să-i explice lui Grimes o parte din frămîntările sale. Şedeau în cîrciuma doamnei Roberts.

— Mă tem c-o să-ţi vină cam greu să înţelegi atitudinea mea. Cred că e, în bună măsură, o chestiune legată de educaţia primită. Aş avea toate motivele să iau banii aceştia. Digby-Vane-Trumington e putred de bogat, iar dacă-şi păstrează banii, cu siguranţă că-i va cheltui pe pariuri sau la vreo deplorabilă orgie. Din pricina uneia dintre orgiile lui am suferit un rău ireparabil. Tot viitorul meu e compromis, şi am pierdut o bursă de o sută şi douăzeci de lire pe an, plus alocaţia de două sute şi cincizeci de lire anual din partea tutorelui meu. Orice om cu judecată sănătoasă va spune că banii mi se cuvin de drept. Dar e vorba de onoarea mea ! exclamă Paul Pennyfeather. Veacuri în şir, reprezentanţii burgheziei engleze au vorbit despre ei ca despre nişte gentlemen, incluzînd în această noţiune, printre altele, un dispreţ suveran pentru cîştigurile necinstite. Aceasta e cali-

tatea care-l deosebește pe gentleman atît de artist, cît și de aristocrat. Ei bine, eu sînt un gentleman. N-am ce face — așa m-am născut. Nu pot primi banii aceia.

— Păi, și eu sînt un gentleman, băiete, spuse Grimes. Mă temeam eu c-ai să gîndești astfel, de aceea mi-am dat osteneala să te salvez de dumneata însuși.

— Ce vrei să spui ?

— Nu te supăra, dragul meu băiat, dar îndată după ceai am trimis o depeșă prietenului dumitale Potts : *Spune-i lui Trumpington să expedieze urgent banii...* Semnat : *Pennyfeather*. Dacă vrei, îți pot da eu cu împrumut banii, pînă au să-ți sosească.

— Grimes, mare ticălos ești ! exclamă Paul, deși în sinea lui se simțea, fără să vrea, năpădit de un val de mulțumire. Trebuie să mai bem un rînd, pe chestia asta !

— Bună idee, spuse Grimes. Dar eu plătesc.

— Pentru trăinicia idealurilor ! spuse Paul, ridicînd halba.

— Dumnezeule ! strașnică afacere ! Eu n-aș fi în stare să rostesc același toast. Noroc !

Două zile mai tîrziu sosi o nouă scrisoare de la Arthur Potts :

Dragă Pennyfeather,

Îți trimit alăturat cecul lui Trumpington, în sumă de 20 de lire. Mă bucur că relațiile mele

cu el s-au încheiat. Nu pretind că-ți înțeleg atitudinea în această chestiune, dar desigur că tu ești cel mai în măsură să judeci.

Stiggins ține la O.S.C.U. o conferință despre „Reprimarea instinctului sexual și experiența religioasă”. Toată lumea se așteaptă la un scandal, din pricina lui Walton — doar știi cât de pasionat e de factorul mistic, pe care Stiggins e înclinat, cred, să-l negligeze.

Al tău,
Arthur Potts.

În Educational Review a apărut un articol foarte interesant despre noile metode folosite la școala superioară din Innesborough pentru a stimula coordonarea simțurilor.

Copiilor li se vîră în gură mici obiecte, pe care sînt puși apoi să le deseneze cu cretă roșie. Ai încercat metoda asta cu elevii tăi? Trebuie să-ți mărturisesc că te invidiez pentru posibilitățile de care dispui. Colegii tăi sînt oameni luminați?

Citind scrisoarea, Grimes spuse :

— Potts ăsta pare să fie un tip murdar. Toți, trebuie să acționăm. Ce-ai zice de-un chef?

— Da, spuse Paul. Cred c-ar fi cazul. Aș vrea însă să-l chem și pe Prendy.

— Sigur că da. E exact ceea ce-i trebuie lui Prendy. În ultima vreme a fost tare amărît, săracul. Ce-ar fi să mergem cu toții într-o seară să cinăm la „Metropol”, în Cwmpyddyg? Va trebui să așteptăm să plece bătrînul, altfel o să bage de seamă că n-a rămas nimeni la datorie.

Ceva mai târziu, Paul îi vorbi domnului Prendergast despre planul lor.

— Ce drăguț din partea dumitale ! exclamă Prendergast. N-am cuvinte să-ți mulțumesc. Sigur că mi-ar face plăcere. Nu mai țin minte când am luat ultima oară masa la un restaurant. Cu siguranță că nu de la război încoace. O să fie grozav ! Dragul meu băiat, mă simt copleșit !

Și, sub privirea stînjenită a lui Paul, în ochii domnului Prendergast apăru cîte o lacrimă, care i se prelinse pe obraji.

Capitolul VII

Philbrick

În dimineața aceea, cu puțin înainte de prînz, vremea începu să se însenineze, iar pe la unu și jumătate soarele strălucea din plin. Doctorul făcu una din rarele sale vizite în sala de mese a școlii. La intrarea lui, toți încetară să mănînce și lăsară din mînă cuțitele și furculițele.

— Băieți, spuse doctorul, învăluindu-i într-o privire blajină, am să vă fac o comunicare. Clutterbuck, fii bun și încetează să mănînci în timp ce mă adresez școlii. Domnule Prendergast, băieții trebuie să-și îndrepte purtarea. Sper că monitorii vor avea grijă de asta... Băieți, cel mai de seamă eveniment sportiv al anului va avea loc

mîine pe stadionul nostru. Mă refer la campionatul școlar anual, din nefericire amînat anul trecut din cauza grevei generale. Domnul Pennyfeather, care, după cum știți, este el însuși un distins atlet, se va ocupa de toate pregătirile. Probele preliminare se vor disputa astăzi. Toți băieții sînt obligați să ia parte la toate întrecerile. Doamna contesă de Circumference a binevoit să accepte să înmîneze premiile. Domnul Prendergast va fi arbitru, iar căpitanul Grimes va cronometra. Eu însumi voi asista mîine la probele finale. Asta-i tot, vă mulțumesc pentru atenție. Domnule Pennyfeather, poate că-mi vei acorda favoarea de a sta de vorbă cu mine, după ce vei isprăvi de mîncat.

— Dumnezeule ! bîigui Paul.

— Ultima oară am cîștigat la săriturile în lungime, spuse Briggs, dar toată lumea zicea că am cîștigat datorită pantofilor mei cu șpiț. Dumneavoastră purtați pantofi cu șpiț ?

— Totdeauna, răspunse Paul.

— Lumea spunea că n-a fost corect din partea mea. Adevărul e că niciodată nu știm dinainte cînd anume au loc întrecerile sportive, așa încît n-avem timp să ne pregătim.

— Maică-mea sosește mîine să mă vadă, se amestecă în vorbă Beste-Chetwynde. Ce noroc pe mine ! Va trebui să stau aici toată după-amiaza.

După masa de prînz Paul se duse în salonaș, unde-l găsi pe doctor plimbîndu-se de colo pînă colo, evident enervat.

— A, poftim înăuntru, Pennyfeather ! Tocmai făceam pregătirile pentru serbarea de mîine. Florence, fii bună și cheamă familia Clutterbuck la telefon și roagă-i să vină. Pe Hope-Brownes de asemenea. Cred că soții Warrington stau prea departe, dar ai putea să-i chemi și pe ei. Și pe vicar și pe maiorul Sidebotham, firește. Cu cît vor fi mai mulți musafiri, cu atît mai bine, Florence !

Tu, Diana, trebuie să pregătești ceaiul. Și sandvișuri, sandvișuri cu *foie gras* — ultima oară, mai ții minte ? pateul de ficat pe care-l cumpăraseși i-a făcut rău doamnei Bunway. Și prăjituri, multe prăjituri, cu zahăr ars ! Ar fi bine să te duci cu mașina la Llandudno și să le cumperi de acolo. Philbrick, ai grijă s-avem șampanie. Și ajută-i pe oameni să instaleze cortul. Diana, nu uita de steaguri ! Trebuie să fi rămas destule de data trecută.

— Le-am transformat în cîrpe de praf, spuse Dingy.

— În cazul ăsta, va trebui să cumpărăm altele. Nu trebuie să facem economie. Pennyfeather, te-aș ruga să strîngi rezultatele primelor probe pînă la orele patru. După aceea le poți comunica telefonic tipografilor, ca să avem gata programele mîine. Spune-le că cincizeci vor fi de ajuns. Să fie împodobite din belșug cu culorile școlii, adăugă doctorul cu un gest larg. Premiile vor fi așezate printre flori. Crezi că ar trebui să pregătim un buchet pentru lady Circumference ?

— Nu, răspunse Dingy.

— Nu vorbi prostii ! o repezi doctorul. Sigur că trebuie să-i pregătim un buchet uriaș, care să miroasă a ospitalitate. Să faci rost de cel mai scump buchet pe care-l poate oferi Țara Galilor, pricepi ? Flori, tinerețe, înțelepciune, bijuterii scînteietoare, muzică, da muzică ! Să aducem o orchestră ! exclamă doctorul, a cărui imaginație se ridica la culmi amețitoare sub înrîurirea propriilor sale cuvinte.

— În viața mea n-am auzit una ca asta ! spuse Dingy. O orchestră, nu zău ? ! După aceea o să vrei focuri de artificii...

— *Și focuri de artificii !* rosti doctorul. Crezi c-ar fi cazul să-i cumpărăm domnului Prendergast o cravată nouă ? Am observat ce aer ponosit avea azi-dimineață.

— Nu ! spuse Dingy cu hotărîre. Ar fi prea de tot ! Florile și focurile de artificii, treacă meargă, dar sînt de părere că trebuie să existe undeva o limită. Ar fi un păcat să-i cumpărăm cravată domnului Prendergast.

— Poate că ai dreptate, spuse doctorul. Dar muzică tot o să avem. Am auzit că fanfara din Llanabba s-a clasat pe locul al treilea la ultimul Eisteddfod¹ din North Wales. Vrei să iei legătura cu ei, Florence ? Cred că domnul Davies, de la gară, e dirijorul orchestrei. Familia Clutterbuck poate veni ?

— Da, răspunse Flossie. Toți șase.

¹ Adunarea tradițională a muzicanților și barzilor din Țara Galilor.

— Strașnic ! Apoi, mai e și presa. Trebuie să telefonăm la *Flint and Denbigh Herald* și să le cerem să trimită un fotoreporter. Asta înseamnă whisky. Vrei să ai grijă, Philbrick ? Țin minte că la una dintre competițiile noastre sportive am omis să ofer whisky presei, iar rezultatul a fost o fotografie *foarte* nefericită. În timpul curselor cu obstacole băieții ajung să stea în poziții atât de nedelicate...

Pe urmă, sînt premiile. Cred că cel mai bine ar fi să-l luați cu voi pe Grimes la Llandudno să vă ajute la alegerea premiilor. Sînt de părere că nu trebuie să fim prea extravagănți în materie de premii. Le-ar da băieților o idee greșită despre sport. Mă întreb dacă lady Circumference s-ar supăra în cazul cînd i-am cere să ofere coroane de pătrunjel. Poate că da. Utilitate, economie și aparentă durabilitate — iată criteriile după care cred că trebuie să ne călăuzim.

Pennyfeather, sper că vei avea grijă ca premiile să fie împărțite în mod echitabil între elevi. Nu se cuvine ca un băiat să cîștige mai mult de două probe — las în grija dumitale această treabă. Socot că ar fi drept ca și micul lord Tangent să cîștige un premiu, ca și Beste-Chetwynde — da, vine și maică-sa.

Îmi dau seama că toate aceste pregătiri vă cad pe cap cam pe nepusă masă. Abia azi dimineață am aflat că lady Circumference are intenția să ne viziteze și, întrucît vine și doamna Beste-Chetwynde, mi s-a părut că nu trebuie să lăsăm să ne scape un astfel de prilej. Nu se întîmplă deseori ca vizitele a doi părinți atît

de importanți să coincidă. Știi, doamna Beste-Chetwynde, cumnata lordului Pastmaster, este o sud-americană extrem de bogată. Se tot vorbește că și-ar fi otrăvit soțul, dar firește că micul Beste-Chetwynde nu știe. N-a fost nici un proces, dar s-a vorbit foarte mult despre asta la epoca respectivă. Poate că-ți mai amintești.

— Nu, răspunse Paul.

— I-a turnat sticlă pisată în cafea, spuse Flossie, cu glas șuierător.

— Cafea turcească, întări Dingy.

— La treabă! porunci doctorul. Avem o mulțime de lucruri de făcut.

Începuse din nou să plouă, în clipa când Paul și domnul Prendergast intrau pe teren. Băieții îi așteptau, în mici grupuri posomorâte : dîrdîiau, nefiind obișnuiți să stea cu genunchii goi și gîturile dezvelite. Clutterbuck căzuse în noroi și plîngea încetișor în spatele unui copac.

— Cum să-i împărțim ? întrebă Paul.

— Habar n-am, spuse domnul Prendergast. Ca să fiu sincer, toată povestea asta îmi displace.

Philbrick apăru, în pardesiu și cu pălărie de fetru.

— Domnișoara Fagan spune că-i pare foarte rău, dar a folosit gardurile și obstacolele ca lemne de foc. Speră că va putea să închirieze altele mîine, la Llandudno. Doctorul spune că trebuie să vă descurcați cum puteți, pînă atunci.

Cît despre mine, trebuie să-i ajut pe grădinari să monteze blestematul acela de cort.

— Cred că sporturile sînt o pacoste și mai mare decît concertele, spuse domnul Prendergast. Concertele, barem, au loc înăuntru. Doamne! Sînt ud pîn'la piele! Mi-aș fi reparat ghetele dacă-aș fi știut ce m-așteaptă.

— Vă rog, domnule, putem începe? întrebă Beste-Chetwynde. Mi-e cam frig.

— Da, cred că puteți începe, spuse Paul. Ce vreți să faceți?

— Păi, ar trebui să ne împărțim în echipe și să începem întrecerea.

— În regulă! Împărțiți-vă în patru grupuri. Treaba asta le luă oarecare timp. Încercară să-l convingă pe domnul Prendergast să alerge și el.

Prima alergare va fi pe-o lungime de-o milă. Prendy, vrei să-i urmărești? Eu aș vrea să mă ocup împreună cu Philbrick de cursa cu obstacole.

— Bine, dar ce anume trebuie să fac? întrebă domnul Prendergast.

— Să ai grijă ca fiecare grup să alerge pînă la castel și înapoi și să notezi numele primilor doi din fiecare echipă. E foarte simplu.

— O să încerc, spuse domnul Prendergast, posomorît.

Paul și Philbrick intrară împreună în pavilion.

— Ce-am ajuns! oftă Philbrick. Să întind cortul ca un pîrlit de arab!

— Oricum, e o schimbare, spuse Paul.

— Frumoasă schimbare, să ajung slugă, eu, care nu-s făcut să slugăresc pe nimeni.

— Cred...

— Vă întrebați, desigur, cum de mă aflu aici ?

— Nu, de loc, spuse Paul cu hotărîre. Nu doresc cîtuși de puțin să știu ce-i cu dumneata. Mă auzi ?

— Am să vă spun, uitați cum a fost...

— Nu vreau să-ți ascult confesiunile dezgustătoare, nu pricepi ?

— Nu-i de fel o confesiune dezgustătoare, protestă Philbrick. E o poveste de dragoste. Cred că e într-adevăr cea mai frumoasă poveste pe care-o cunosc. Sper că ați auzit de sir Solomon Philbrick.

— Nu, răspunse Paul.

— Cum, n-ați auzit niciodată de bătrînul Solly Philbrick ?

— Nu ! De ce ?

— Pentru că eu sînt ăla. Și aflați de la mine că-i un nume destul de cunoscut dincolo de fluviu. Ajunge să pomeniți de Solly Philbrick, de la *Lamb and Flag*¹, oriunde la miazăzi de podul Waterloo, ca să vedeți ce-nseamnă gloria. Încercați numai !

— Am să-ncerc, într-o bună zi.

— Vă atrag atenția că, atunci cînd spun sir Solomon Philbrick, e doar o mică glumă : așa-

¹ Mielul și drapelul (engl.).

mi spun băieții. De fapt, sînt Solomon Philbrick, un om ca dumneavoastră sau ca oricare altul.

Și arată cu degetul spre terenul de sport, de unde se auzea vocea plîngăreată a domnului Prendergast :

— Hai, afurisiților, aliniați-vă odată !

— Băieții însă, îmi spun sir Solomon, urmă Philbrick. Din stimă, înțelegeți ?

Vocea domnului Prendergast se auzi din nou :

— Cînd vă voi spune : „Fiți gata ! Porniți !“ înseamnă că vreau să porniți. Sînteți gata ? Hai ! De ce nu porniți ?

Și vocea fu de îndată acoperită de stridente tipete de protest.

— Băgați de seamă, urmă Philbrick, n-am fost totdeauna ceea ce sînt acum. Am avut o copilărie grea, foarte grea. Ați auzit vreodată vorbindu-se de un anume „Chick“ Philbrick ?

— Nu, n-am auzit.

— Firește, cred că era înainte de venirea dumneavoastră pe lume. E vorba de un boxer mititel, un tip altminteri foarte folositor. Nu era un boxer de mare clasă, fiind un bețiv nemaipomenit și avînd brațele prea scurte. Totuși, cîștiga cîte cinci lire pe noapte la arenele din Lambeth. Era foarte popular printre băieți ; chiar cînd venea beat criță și nu mai putea boxa. Ei bine, omul acela era tatăl meu : un tip cumsecade, deși cam aspru de felul lui, precum v-am mai spus. O bătea groaznic pe biata maică-mea. A și intrat la zdup de două ori pe chestia asta, dar i-a scos-o rău pe nas cînd a ieșit ! Nu mai găsești mulți ca el în zilele noas-

tre, cînd se face atîta educație, iar whisky-ul a ajuns să coste cît costă.

„Chick“ voia neapărat să mă bage în lumea sportului, așa că, înainte de a părăsi școala ajunsesem să cîștig cîtiva șilingi pe săptămîină ținînd buretele la galele de box de sîmbătă seara. Acolo, l-am întîlnit pe Toby Cruttwell. Nici de el n-ați auzit ?

— Nu, mă tem că n-am auzit. Nu prea sînt la curent cu personalitățile sportive.

— Sportive ! Toby Cruttwell, personalitate sportivă ! Mă faceți să rîd. Toby Cruttwell spuse Philbrick cu emfază sporită, e cel care-a pus la cale furtul de diamante Buller din 1912, și furtul de la *Amalgamated Steel Trust* din 1910, și spargerile de pe insula Wight din 1914. Toby nu era nicidecum o personalitate sportivă ! Știți ce i-a făcut lui Alf Larrigan, care se legase de-o tipă de-a lui ? Am să vă spun. Toby avea la mîină pe vremea aia un doctor, pe nume Peterfield, care stă undeva pe Harley Street și are o mulțime de pacienți. Ei bine, Toby știa ceva în legătură cu el. Doctorul îi făcuse de petrecanie uneia dintre damele lui, care rămăsese grea. Toby îl avea la mîină, așa că doctorul trebuia să facă ce-i spunea el, pricepeți ?

Toby nu l-a omorît pe Alf, nu-i stătea în caracter așa ceva. Toby n-a omorît niciodată pe nimeni, afară doar de niște turci împuțiți, drept care a și fost decorat cu medalia *Victoria Cross*. Dar a pus laba pe Alf și l-a dus la doctorul Peterfield și...

Vocea lui Philbrick deveni confidențială.

— Echipa a doua, fiți gata ! Dacă nu porniți la semnalul meu, vă descalific pe toți. Auziți ? Sînteți gata ? Porniți !

— ...După aceea, n-a mai avut treabă cu fetele. Ha, ha, ha ! Personalitate sportivă ! Bună glumă ! Ei bine, aflați că eu și Toby am lucrat împreună vreme de cinci ani. Am fost cu el la *Steel Trust* și în afacerea diamantelor Buller, care ne-au adus un profit frumuseț. Toby a luat 75 la sută, fiind mai bătrîn, dar chiar cu părțica mea m-am descurcat binișor. Ne-am despărțit taman înainte de război. El s-a specializat în spargerii de seifuri, iar eu m-am instalat comod la *Lamb and Flag*, în Camberwell Green. Pe vremea aceea, adică înainte de război, era un restaurant foarte frumos, iar acum e cel mai grozav din localitate, credeți-mă. Treaba nu merge chiar așa de ușor ca pe vremuri, dar nu mă pot plînge. Lîngă local e un cinematograf, pe care l-am cumpărat. Dacă vreți să intrați pe gratis, ajunge să pomeniți numele meu. În orice zi doriți.

— Ești foarte amabil.

— Veți fi binevenit. Așadar, a izbucnit războiul. Toby a căpătat *Victoria Cross* la Dardanele și a devenit un om respectabil. Acum e deputat în Parlament — maiorul Cruttwell, M.P., deputat conservator al unui tîrgușor păduchios de pe litoralul sudic. Localul era condus de nevastă-mea. Nu v-am spus că eram însurat ? Cînd ne-am luat, era destul de drăguță, dar după aia s-a cam îngărășat. Femeile care lucrează în localuri se cam îngărășă. După război, aface-

rile n-au mers prea grozav, iar mai pe urmă nevastă-mea a dat ortul popii. Nu cred c-am suferit prea tare, fiindcă se îngrășase, de ! Dar după un timp, după ce zarva înmormântării s-a potolit și lucrurile au reintrat pe făgașul lor normal, am început să fiu cam nervos — știți cum se-ntîmplă. Am început să citesc ziarele. Pe vremuri, nevastă-mea obișnuia să-mi citească din ziare ce-i plăcea ei, și uneori o ascultam, dar alteori ba. Oricum, nu lucrurile care-i plăceau ei mă interesau pe mine. Pe nevastă-mea n-o interesau niciodată faptele diverse, afară de crime. Eu, însă, m-am apucat să citesc știrile de la rubrica judiciară și să mă duc la cinematograful ori de câte ori îmi trimiteau un film cu gangsteri. Pe chestia asta, nici nu prea mai dormeam ca lumea, și rămîneam treaz gîndindu-mă la vremurile de altădată. Aș fi putut desigur să mă recăsătoresc : cu situația mea, m-aș fi putut însura cu orice fată mi-ar fi plăcut. Dar nu asta voiam eu.

Într-o sîmbătă noapte am intrat în bar — cum fac de obicei, să fumez un trabuc și să ofer un rînd de băuturi. Îmi prinde bine. Vara port butonieră precum și un inel cu diamant. Ei bine, mă aflu în bar cînd, pe cine credeți că văd într-un colț ? Chiar pe Jimmy Drage — un tip pe care-l cunoscusem pe vremea cînd lucram cu Toby Cruttwell. N-am văzut în viața mea om cu nutră mai descurajată. „Hello, Jimmy !“ îi spun. „Nu ne mai vedem la fel de des ca pe vremuri. Cum o duci ?“ I-am vorbit prietenește, dar cu oarecare rezervă, pentru că nu știam ce clocește

Jimmy. „Destul de prost — mi-a răspuns. Tocmai mi-a ieșit pe dos o afacere.“ „Ce fel de afacere?“ îl întreb eu. „Un rapt, adică răpire de copii. Uite cum a fost, zice. Îl cunoști pe un anume lord Utteridge?“ „Tipul cu ceasornicele alea electrice care dau alarma contra hoților? Casa Utteridge, din Belgrave Square?“ îl întreb eu. „Chiar ticălosul ăla. Ei bine, are și-un fecior, un puști scîrbos, de vreo doisprezece ani, trimis pentru prima oară la un colegiu. Eu pusesem ochii pe el de mult, ființă era singurul fecior al unui tată atît de bogat. De-aia, cînd am terminat o treabă pe care-o aveam mai de mult, m-am apucat de astălaltă. Totul a mers strună!“ mi-a spus Jimmy. Chiar după colțul din spatele scuarului Belgrave era un garaj, unde puștiul obișnuia să se ducă în fiecare dimineață să-i vadă pe alții meșterind la mașini. Era nebun după mașini. Într-o zi Jimmy vine cu motocicletă lui cu ataș și cere nițică benzină. „Motocicleta asta nu-i bună“ spune puștiul, privindu-l obraznic. „Nu-i bună? întreabă Jimmy. Păi, n-aș vinde-o nici pentru o sută de lire. Motocicleta asta a cîștigat Marele Premiu la Boulogne!“ „Aiurea! zice puștiul. Nu face nici treizeci pe oră, la vale!“ „Vii să-ți arăt? îl întrebă Jimmy. Pun pariu că face optzeci pe oră, pe șosea.“ S-au urcat amîndoi pe motocicletă și s-au dus, pînă-au ajuns într-un loc pe care Jimmy îl cunoștea bine. Acolo, l-a pus la popreală pe băiat și i-a trimis o scrisoare lui tat-su. Băiatul era fericit: s-a apucat să-i demonstreze motorul. Motocicleta n-a mai fost nicio-

dată la fel ca înainte, mi-a spus Jimmy. Lasă, că nici înainte nu fusese cine știe ce de capul ei. Totul a mers strună, așadar, pînă cînd Jimmy a primit răspuns de la lordul Utteridge. Mă credeți sau nu, tatăl ăla denaturat, care are destule vapoare și mine de cărbuni ca să poată cumpăra toată Banca Angliei, n-a vrut să plătească nici o lețcaie. I-a scris lui Jimmy că-i este profund îndatorat pentru osteneala pe care și-a dat-o, că i se împlinise dorința cea mai fierbinte, și că singura piedică în calea fericirii lui depline era înlăturată, dar că, întrucît răpirea nu fusese făcută la cererea lui, nu se simțea obligat să plătească vreun ban, și rămîne al său sincer, Utteridge.

A fost o lovitură grea pentru Jimmy. I-a mai scris o dată sau de două ori bătrînului, dar n-a primit nici un răspuns, așa că Jimmy l-a lăsat pe băiat să plece, după ce acesta îi umpluse odaia cu piesele motocicletei demontate. „Ai încercat să-i smulgi dinții din gură și să-i trimiți tatălui?” l-am întrebat eu. „Nu, n-am încercat” mi-a spus Jimmy. „Dar l-ai pus pe băiat să-i scrie o misivă patetică, cerîndu-i să-i redea libertatea?” „Nu, zice Jimmy, nici asta n-am făcut.” „Dar i-ai tăiat un deget și l-ai vîrît în cutia de scrisori a tatălui?” „Nu.” „Atunci, omule nici nu meriți să reușești, pentru că n-ai habar de meserie.” „A! zice el. Termină o dată! Îți vine ușor să vorbești. Tu nu mai lucrezi de zece ani încoace. Nu știi care-i situația în ziua de azi.” Vorbele astea m-au cam

pus pe gânduri. Precum v-am mai spus, devenisem nervos nefăcînd nimic altceva toată ziua decît să mă învîrtesc prin cîrciumă. „Uite, îi spun, fac prinsoare cu tine că pot rezolva o treabă ca asta în orice zi, cu orice puști pe care mi l-ai alege tu.“ „În regulă!“ zice Jimmy. Și deschide un ziar. „Îl alegem pe ăl dintîi barosan cu un singur fiu“, zice. „Bine“, zic eu. Prima poză peste care-am dat o arăta pe lady Circumference cu singurul ei fecior, lordul Tangent, la cursele de cai din Warwick. „Uite-ți omul“, îmi spune Jimmy. Și tocmai de-aceea mă aflu aici.

— Bine, dar de ce mi-ai spus povestea asta îngrozitoare?! exclamă Paul. Va trebui să informez poliția. De cînd sînt n-am mai auzit așa ceva!

— Liniștiți-vă, răspunse Philbrick. Povestea s-a terminat. Jimmy a cîștigat prinsoarea. Toate astea s-au petrecut înainte de-a o fi întîlnit pe Dina.

— Dina?

— Domnișoara Diana, adică. Eu îi spun Dina, după un cîntec pe care l-am auzit. În clipa cînd am văzut-o pe fată, am simțit că am pierdut pariul. Mi s-a oprit inima în piept. E și un cîntec pe chestia asta. Dina ar fi în stare să scoată pe cineva chiar din fundul iadului.

— Ții atît de mult la ea?

— M-aș arunca în foc și-n apă pentru fata asta. Nu e fericită aici. Nu cred că tatăl ei se poartă bine cu ea. Uneori, am impresia că

vrea să se mărite cu mine doar ca să scape de-aici.

— Dumnezeu! aveți de gând să vă căsătoriți?

— Ne-am hotărât joia trecută. Dar sîntem de mult în vorbă. Nu-i bine ca o fată să stea închisă așa, fără să vadă niciodată un bărbat. Ajunsesse în așa hal, încît ar fi fost în stare să se agațe de gîtul oricui, pînă-am apărut eu. Nu făcea altceva decît gospodărie, de dimineață pînă seara. Singura ei plăcere era să facă economii și să concedieze servitorii. De altfel, mai toți nici nu așteaptă să împlinească luna și pleacă, într-atît sînt de flămînzi. Fata asta are capul pe umeri, zău așa. E o femeie de afaceri, taman ce-mi trebuie mie la *Lamb*. Într-o zi m-a auzit vorbind la telefon cu directorul cinematografului nostru, căruia îi dădeam instrucțiuni. Treaba asta a pus-o pe gânduri și a făcut-o să vadă în mine un fel de prinț deghizat, ca să zic așa. Ea mi-a propus să ne căsătorim. Eu n-aș fi avut curajul, atîta timp cît aș fi rămas un simplu valet. Cel mult, mă bătea gîndul să închiriez un automobil și să vin într-o bună zi cu inelul meu cu diamant, și cu-o floare la butonieră, și să o cer de nevastă. Dar n-a mai fost nevoie. Dragostea-i un lucru minunat.

Philbrick amuți, vădit emoționat de acest monolog. Ușa pavilionului se deschise și domnul Prendergast își făcu apariția.

— Cum se desfășoară întrecerile sportive? îl întrebă Paul.

— Nu prea bine, răspunse domnul Prendergast. De fapt s-au terminat.

— Gata ?

— Da. Nici unul dintre băieți nu s-a întors din prima cursă. Au dispărut pur și simplu după copacii din creștetul dealului. Cred că s-au dus să se schimbe. Nu le-o iau în nume de rău, firește. E groaznic de frig. Totuși, mă uitam cu jale cum dispăreau unul câte unul, și nu se mai întorceau. E ca și cum ai trimite niște soldați într-o bătălie...

— Cel mai bun lucru ar fi să ne întoarcem și noi, să ne schimbăm.

— Da, și eu cred la fel. Of, ce zi !

Grimes era în sala comună.

— Tocmai m-am întors din vesela metropolă Llandudno, le spuse el. A face cumpărături împreună cu Dingy nu e o ocupație demnă de un dascăl. Cum s-au comportat echipele ?

— N-a alergat nici una, răspunse Paul.

— În regulă, spuse Grimes. Lasă totul în grija mea. Mă ocup de mai multă vreme cu asta. Asemenea lucruri se aranjează cel mai bine la căldura căminului. Putem stabili rezultatele în liniște. Hai să ne grăbim. Bătrînul vrea ca rezultatele să fie date la tipar chiar în seara asta.

Și, luînd o foaie de hîrtie și un ciot de creion, Grimes se apucă să redacteze programul.

— Ce părere aveți ?

— Clutterbuck pare să se fi descurcat binișor, răspunse Paul.

— Da, e un mic atlet admirabil, spuse Grimes. Și acum comunică rezultatele astea prin telefon

tipografilor, ca să le imprime chiar astă-seară. Mă întreb dacă trebuia să avem și o cursă cu obstacole ?

— Nu ! spuse domnul Prendergast.

Capitolul VIII

Sporturile

Din fericire, a doua zi n-a plouat, astfel încât, după cursurile de dimineață, toți putură să se îmbrace frumos. Dr. Fagan apăru într-o haină cenușie și niște pantaloni de buret : avea mai mult ca oricând aerul unui *jeune premier*¹ ; vădea o sprinteneală în pași și o vioiciune în mișcări pe care Paul nu le mai observase pînă atunci. Flossie purta o rochie violetă de lînă, ce-i fusese croșetată de soră-sa cu o toamnă înainte : semăna cu o sugativă pătată de cerneală, iar la talie era împodobită cu flori roz și verzi ca smaraldul. Pălăria, făcută tot de mînă, era rodul multor seri de iarnă. Toate podoabele tuturor pălăriilor ei anterioare contribuiseră la confecționarea acestei pălării. Dingy purta o mică broșă de oțel în formă de bulldog. Grimes purta guler tare, de celuloid.

— Trebuia să fac și eu ceva pentru a marca acest prilej festiv, așa că mi-am pus „ștreangul“

¹ June prim (fr.).

ăsta, explică el. Tii, dar tare mai e ! Ați văzut ultima creație a logodnicii mele ? E demnă de Ascot ¹ ! Hai să dăm o fugă pînă la madam Roberts și să bem repede ceva, pînă se adună fericita turmă.

— Aș fi mers bucuros, dar trebuie să fac o inspecție împreună cu doctorul.

— Bine, bătrîne ! Ne vedem mai tîrziu. Uite-l pe Prendy în haina lui multicoloră.

Domnul Prendergast purta un tricou pestriț, cu dungile decolorate, care mirosea puternic a camfor.

— Cred că doctorului Fagan nu-i displace o anumită extravaganță în astfel de ocazii, spuse el. Pe vremuri, am fost portar în echipa de crichet a colegiului, dar eram prea miop ca să apăr bine poarta. Totuși, am dreptul la tricou și, oricum, se potrivește mai mult decît un guler tare într-o împrejurare sportivă, adăugă el, sfidător.

— Drăguțul de Prendy ! exclamă Grimes. Schimbarea hainelor e cel mai bun mijloc de-a scoate la iveală curajul unui om. Și eu m-am simțit la fel în prima săptămînă cînd am îmbrăcat uniforma kaki. Cu bine, domnilor. Eu mă duc la madam Roberts. De ce nu vii și dumneata, Prendy ?

— Știi ce ? Cred c-o să vin, spuse domnul Prendergast.

Paul îi privi cu mirare pînă dispărură la capătul aleii. După care, porni să-l caute pe doctor.

¹ Hipodrom celebru.

— Sincer vorbind, spuse acesta, nu-s în stare să-mi înțeleg propriile emoții. Cred că nu există spectacol care să mă dezguste mai mult decît un concurs de atletism — afară, doar, de dansurile folclorice. Dacă există pe lume două femei de a căror societate am oroare, ele sînt tocmai doamna Beste-Chetwynde și lady Circumference, deși or mai fi, probabil, destule altele. Pe deasupra, am mai avut și un extrem de penibil conflict cu valetul meu, care, te rog să mă crezi, a venit la prînz îmbrăcat într-un frac de culoarea muștarului, cu un diamant la acul de cravată, iar cînd l-am muștrat, a încercat să-mi spună o poveste ridicolă, precum că ar fi patronul unui circ, sau al unui bazin de înot, ori al unei alte asemenea întreprinderi. Și cu toate astea, sufletul mi-e plin de o veselie fără margini. Nu pot pricepe de ce. Nu-i din pricină că ar fi prima ocazie de acest fel. În cei paisprezece ani de cînd mă aflu la Llanabba, am avut parte de șase competiții sportive și de două concerte, toate absolut dezastruoase, într-un fel sau altul. O dată, lady Bunyan s-a îmbolnăvit subit ; altă dată, a fost povestea aia cu fotoreporterii și cursa cu obstacole ; iar altă dată, niște părinți nu prea importanți au adus cu ei un cîine și dulăul a mușcat rău de tot doi băieți și un profesor, care-a început să înjure ca la ușa cortului, în auzul tuturor. Nu i-o puteam lua în nume de rău, dar a trebuit, firește, să plece. Pe urmă, a fost concertul acela, cînd băieții au refuzat să cînte imnul regal, din pricina budincii pe care-o mîncaseră la prînz. Într-un fel sau altul, toate stră-

daniile mele festive au fost sistematic zădărnice. Și totuși, mă gîndesc cu cea mai mare plăcere la fiecare nou eșec ce mă așteaptă. Poate că dumneata, Pennyfeather, vei aduce noroc școlii din Llanabba. De fapt, simt că i-ai și adus. Uită-te la soarele ăsta !

Croindu-și cu grijă drum printre porțiunile uscate ale aleii năpădite de apă, ajunseră la stadion. Organizarea haotică din ultimele douăzeci și patru de ore părea să fi dat roade. Un cort uriaș fusese deja înălțat, iar Philbrick — încă îmbrăcat în frac — și trei paznici înălțau un cort ceva mai mic.

— Cortul ăsta e pentru fanfara din Llanabba, explică doctorul. Philbrick, te rugasem să lepezi acest costum oribil !

— Era nou cînd l-am cumpărat, spuse Philbrick, și m-a costat opt lire și cincisprezece șilingi. În orice caz, nu pot face două lucruri deodată, nu-i așa ? Dacă mă întorc să mă schimb, cine-o să se ocupe de toată treaba asta, aș vrea să știu ?

— Bine, bine ! Termină mai întîi ce ai de făcut. Hai să recapitulăm măsurile pe care le-am stabilit. Pavilionul ăsta e pentru ceaiul oaspetilor. Adică, e de resortul Dianei. Cred c-o vom găsi la treabă.

Și chiar așa era : Dingy ajuta două slujnice să așeze pe o masă de nuiete niște tăvi cu prăjituri pestrițe. Alte două servitoare tăiau pîinea pentru sandvișuri, ceva mai în fund. Dingy părea foarte încîntată.

— Jane, Emily, nu uitați că untul trebuie să ajungă la trei pâini. Ungeți bine feliile, dar fără risipă, și tăiați-le cât mai subțiri cu putință. Tată, vrei să fii atent la băieții care vin cu părinții, ca nu cumva să aducă și pe alții cu ei? Ții minte cum, data trecută, Briggs a adus cu el alți patru băieți, și-au mîncat toate sandvișurile cu marmeladă, de nu i-a mai rămas colonelului Loder nici să guste? Domnule Pennyfeather, șampania nu-i pentru profesori. De fapt, cred că veți fi prea ocupați cu servirea oaspeților, ca să puteți bea ceai înainte ca ei să iasă din cort. Ai face bine să-i spui asta și căpitanului Grimes. Cît despre domnul Prendergast, sînt sigură că nu-i va trece prin gînd să se înfigă.

În fața pavilionului fuseseră aduse mai multe scaune și cîteva hîrdaie cu palmieri și tufe înflorite.

— Toate aceste lucruri trebuiesc aranjate, spuse doctorul. Oaspeții noștri pot sosi în mai puțin de o oră.

Trecu mai departe și adăugă :

— Mașinile să iasă de pe alee și să tragă chiar aici. Va fi un fundal frumos pentru fotografii. Ascultă, Pennyfeather, dacă vei izbuti, cu tactul dumitale, să-l faci pe fotoreporter să-i acorde un loc mai proeminent automobilului doamnei Beste-Chetwynde — un Hispano Suiza — decît mașinuței cu care va veni lady Circumference, cred că va fi foarte bine. Toate fleacurile astea au importanța lor.

— Am impresia că nu s-a făcut nimic pentru marcarea terenului, spuse Paul.

— Nu, nimic, recunosc doctorul, întorcându-și pentru prima oară privirile într-acolo. Ei bine, trebuie să te descurci cum vei putea. Doar nu le poți cere să facă chiar totul.

— Mă întreb dacă au sosit gardurile.

— Au fost comandate, spuse doctorul. Sînt sigur de asta. Philbrick, au sosit gardurile ?

— Da, răspunse Philbrick, chicotind.

— De ce rîzi, mă rog, cînd îți pomenesc de garduri ?

— Păi, uitați-vă la ele ! Sînt chiar în spatele pavilionului pentru ceai.

Paul și doctorul se duseră să privească și găsiră un morman de grile, îngrămădite în spatele pavilionului. Fiecare avea cîte cinci picioare înălțime și toate erau vopsite în verde, cu barele aurite.

— Am impresia că au trimis alt soi, spuse doctorul.

— Da.

— În cazul ăsta, trebuie să ne descurcăm cum putem. Ce alte lucruri ne-ar mai trebui ?

— Greutăți, ciocane, darde, o pistă pentru săriturile în lungime, stachete pentru săriturile în înălțime, garduri joase, crose, prăjini unse, spuse Philbrick pe nerăsuflăte.

— Probele acestea au fost disputate data trecută, rosti imperturbabil doctorul. Ce altceva ?

— Un teren pe care să se poată alerga, sugeră Paul.

— Păi, au tot parcul la dispoziție, pe legea mea ! Cum ai procedat ieri pentru echipele de alergători ?

— Am apreciat distanța după ochi.

— Atunci, tot așa va trebui să procedăm și astăzi. Zău, dragul meu Pennyfeather, nu-ți șade bine să ne faci greutăți. Mă tem că ai început să te descurajezi. Lasă-i să alerge în voie, pînă la ora ceaiului. Și ține minte, adăugă el cu înțelepciune, cu cît e mai lungă, cu atît durează mai mult cursa. Las amănuntele în seama dumitale. Pe mine mă interesează stilul. Aș fi dorit, de pildă, să avem un pistol pentru start.

— Credeți că acesta ar fi de folos ? îl întrebă Philbrick, scoțînd un enorm revolver militar. Dar luați seama : e încărcat.

— Exact ceea ce ne trebuie, spuse doctorul. Ai grijă însă să tragi doar în pămînt. Trebuie să evităm cu orice preț accidentele. Porți totdeauna asupra dumitale acest obiect ?

— Numai cînd am diamantele la mine, răspunse Philbrick.

— Sper că nu prea des. Dumnezeu ! Cine-s oamenii ăștia ciudați ?

Zece inși cu mutre înfiorătoare se apropiau dinspre alee. Aveau frunțile înguste, ochii vicleni și brațele scālîmbe. Înaintau împreună de-a valma, cu pași de lup, privind pe furiș, ca și cum tot timpul s-ar fi temut de vreo capcană ; gurile lor, care atîrnau moi deasupra unor bărbii prăbușite, erau pline de bale. Fiecare ținea strîns sub brațu-i de maimuță cîte o legătură cu formă ciudată, de nedescris. Zărindu-l pe doctor, se opriră și se traseră înapoi, cei mai din fund uitîndu-se cruciș peste umerii celorlalți.

— Ia te uită ! exclamă Philbrick. Nebunii dracului ! Iată în cine-o să trag !

— Refuz să-mi cred ochilor, spuse doctorul. Aceste creaturi nici nu există !

După ce-și dădură cu coatele și se foiră ce se foiră, un individ mai în vîrstă ieși din grup. Avea o barbă neagră, aspră și purta pe umerii lui scâlîmbi o cunună druidică de boabe de vîsc făcute din aramă.

— Păi, ăsta-i prietenul meu, șeful de gară ! exclamă Philbrick.

— Domnul să vă binecuvînteze și să vă aibă în pază, rosti șeful de gară pe nerăsuflăte, noi sîntem fanfara cea fără pereche din Țara Galilor !

— Aha ! făcu doctorul. Înțeleg ! E strașnic ! Fiți buni și intrați în cortul dumneavoastră, în cortul cel mic de colo.

— Nu doriți să ne vedeți defilînd ? întrebă șeful de gară. Avem un frumos drapel galben care brodat cu mătase fost-a pentru noi.

— A, nu ! Poftim în cort !

Șeful de gară se întoarce să se consulte cu colegii săi muzicanți. Se auziră niște lătrături și mîrîituri ca în junglă cînd răsare luna, apoi șeful ieși din nou în față, cu paș de cioclu.

— Trei lire ne veți plăti dacă doriți să cîntăm la serbarea dumneavoastră sportivă.

— Da, da, e-n regulă, trei lire. Intrați în cort !

— Nimic nu vom cînta dacă banii mai întîi nu ne veți da, spuse șeful de gară, cu hotărîre.

— Ce-ar fi să-i trag una peste ceafă ? întrebă Philbrick.

— A, nu, nu face te rog una ca asta ! N-ai trăit în Țara Galilor cît am trăit eu...

Și scoțînd din buzunar un portmoneu (la vederea căruia muzicanții părăură să se însuflețească subit, căci se îmbulziră în juru-i, foindu-se și sporovăind), doctorul luă din el trei lire și le dădu șefului de gară :

— Poftim, Davis ! Și-acum, du-ți oamenii în cort. Să nu cumva să iasă de-acolo pînă după ceai, înțelegi ?

Muzicanții se depărtară șontîc-șontîc, iar Paul și doctorul se întoarseră spre castel.

— Caracterul velș e un obiect de studiu interesant, spuse dr. Fagan. M-am gîndit adesea să scriu o mică monografie pe această temă, dar m-am temut să nu-mi pierd popularitatea în sat. Ignoranții pretind că velșii ar fi celți, ceea ce este firește absolut inexact. Ei au o obîrșie pur iberică — sînt băștinași europeni care au supraviețuit numai în Portugalia și în Țara Bascilor. Celții se încuscresc bucuros cu vecinii lor și-i asimilează. Din cele mai străvechi timpuri, velșii au fost socotiți un popor murdar. În felul acesta și-au păstrat puritatea rasei. Fiii și fiicele lor se împerechează rareori în afara cercului de rude de sînge. În Țara Galilor nu a fost nevoie de nici o legislație pentru a-i împiedica pe cuceritori să se împerecheze cu cei învinși. Spre deosebire de Irlanda, unde căsătoriile mixte erau o chestiune politică, în Țara Galilor ele erau o chestiune morală. Apropo, sper că n-ai sînge velș în vine !

— Nici o picătură, spuse Paul.

— Eram sigur că n-ai, dar prefer să fiu precaut. Am vorbit o dată pe tema asta elevilor dintr-a șasea și am aflat ulterior că unul dintre

ei avea o bunică velșă. Mă tem că i-am jignit groaznic simțămintele, sărăcuțul de el ! Bunică-sa venea, pe deasupra, din Pembrokeshire, dar asta-i altă problemă. Uneori am impresia că aproape toate nenorocirile din istoria Angliei se datorează influenței velșilor. Gîndește-te la Edward din Caernarvon, primul prinț de Wales : a avut o viață depravată și-o moarte rușinoasă ! Gîndește-te apoi la dinastia Tudorilor și la destrămarea Bisericii, la Lloyd George și la mișcarea pentru temperanță, la curentul nonconformist care merge mîna-n mîna cu viciul cel mai pus-tiitor. Crezi, poate, că exagerez ? Am, recunosc, o anumită înclinație retorică.

— Nu, de fel ! protestă Paul.

— Velșii, urmă doctorul, sînt singurul popor din lume care n-a produs nici o artă grafică sau plastică, nici o arhitectură, nici o dramaturgie. Se mulțumesc să cînte, adăugă el cu dispreț, să cînte și să sufle în instrumente de argint. Sînt niște oameni falși, pentru că nu pot deosebi adevărul de minciună, și depravați pentru că nu-și pot da seama de urmările indulgenței lor. Să examinăm derivațiile etimologice ale limbii velșe...

Ajuns aici, fu întrerupt de un băiețaș care alerga pe alee spre ei :

— Domnule, vă rog, spuse el gîfîind, domnul și doamna Circumference au sosit. Sînt în bibliotecă împreună cu domnișoara Florence. Ea m-a rugat să vă anunț.

— Întrecerile sportive vor începe peste zece minute, spuse doctorul. Dă fuga și spune-le ce-

lorlalți băieți să se schimbe și să se ducă de îndată pe teren... Să continuăm discuția noastră despre velși. E o chestiune la care am meditat destul de temeinic, și văd că ești sincer interesat. Vino cu mine, să-i vedem pe domnul și doamna Circumference.

Flossie se întreținea cu aceștia în bibliotecă.

— Da, le spunea ea, nu-i așa că-i o culoare superbă? Mie îmi plac culorile strălucitoare. Diana mi-a lucrat-o — croșetează grozav, dar, firește, eu îmi aleg culoarea, pentru că, știți, Diana preferă griurile și brunurile spălăcite. Ceva mohorât, adică. A, uite-l și pe tata! Lady Circumference tocmai spunea cât de mult îi place rochia mea, pe care tu o considerai vulgară — ca să vezi!

O femeie mai în vîrstă și cam corpolentă, îmbrăcată într-un taior de tweed și cu o pălărie tiroleză elegantă, înaintă spre doctor și-i spuse cu voce adîncă, de bas :

— Helo! Ce mai faci? Scuzele noastre, dac-am întîrziat. Circumference a dat peste un băiat aiurit. Tocmai rîdeam de rochia fiicei dumitale, aci de față. Tare-aș vrea să fiu destul de tînără ca să port și eu așa ceva. Cu cât îmbătrînesc, cu-atît îmi plac mai mult culorile vii. Amîndoi sîntem cam bătrîni, nu-i așa?!

Și-i scutură zdravăn mîna doctorului Fagan, care se schimonosi de durere. Apoi se întoarse cu fața spre Paul :

— Va să zică, dumneata ești ucigașul cu simbrie angajat de doctor?! Sper că-l ții bine în frîu pe broscuiul de băiatu-meu. Cum îi merge?

— Foarte bine, spuse Paul.

— Pe naiba ! exclamă lady Circumference. E un nătărău. Dacă n-ar fi așa, nu s-ar afla aici. Trebuie bătut și scărmanat într-una, altfel n-o să iasă nimic din el. Doctore, iarba asta de pe terasă e un scandal. S-ar cuveni s-o acoperi cu țărână și s-o semeni din nou, dar dacă vrei să crească frumos, trebuie neapărat să dobori cedrul ăla. Personal, am oroare să dobor un copac — e ca și cum aș pierde o măsea — dar va trebui să alegi : ori iarba, ori cedrul. Nu le poți păstra pe amîndouă. Cu cît îți plătești administratorul ?

În timp ce ea sporovăia astfel, lordul Circumference ieși din umbră și-i scutură mîna lui Paul. Avea o mustață lungă și frumoasă și niște ochi mari, spălăciți, care-i amintiră vag lui Paul de domnul Prendergast.

— Am onoarea, spuse lordul.

— Am onoarea, spuse și Paul.

— Vă plac sporturile, așa-i ? Adică, genul ăsta de sporturi ?

— Da, desigur. Socot că-s foarte indicate pentru băieți.

— Credeți cu adevărat ? întrebă lordul Circumference, sincer mirat. Considerați că sînt indicate pentru băieți ?

— Da, răspunse Paul. Nu sînteți de aceeași părere ?

— Eu ? Ba da. Și eu cred la fel. Sînt foarte indicate pentru băieți.

— Sînt foarte folositoare, în caz de război sau în alte asemenea ocazii, spuse Paul.

— Credeți ? Credeți cu adevărat ? Adică vă gândiți că o să fie un nou război ?

— Da, sînt sigur. Dumneavoastră, nu ?

— Ba da, firește. Și eu sînt sigur. Cu pîinea asta oribilă, și cu oamenii ăștia care vin pe propria-ți moșie și-ți spun ce să faci cu untul și cu laptele tău, ba îți mai și rechiziționează caii ! Da, da, totul reîncepe ! Nevastă-mea a preferat să-și împuște caii de vînătoare decît să lase să-i ia la armată. La toate fermele nu vezi decît fete în pantaloni ! Da, da, totul reîncepe ! Cu cine credeți c-o să ne batem de data asta ?

— Cu americanii, spuse Paul cu hotărîre.

— A, nu, sper că nu. Am avut prizonieri nemți la două din fermele noastre. Nu erau răi, dar dacă au să-mi trimită americani la moșie, am să refuz pur și simplu. Fiica mea a adus deunăzi un american la prînz, și știți ce...

— Pămîntul trebuie săpat și îngrășat, spunea lady Circumference. Trebuie săpat foarte adînc, nu uita. Dar ia spune-mi, cum au dus-o calceolariile dumitale anul trecut ?

— N-am idee, răspunse doctorul. Flossie, cum au dus-o calceolariile noastre ?

— Grozav.

— Nu cred o vorbă, spuse lady Circumference. Anul trecut n-au dus-o bine calceolariile nimănui.

— Nu vreți să mergem pe teren ? propuse doctorul. Cred că băieții ne așteaptă.

Traversară vestibulul și coborîră treptele, pălăvrăgind într-una.

— Alea voastră e îngrozitor de udă, spuse lady Circumference. Sînt sigură că este pe undeva vreo conductă înfundată. Ești convins că nu există canal de scurgere ?

— N-am fost niciodată bun la distanțe scurte, spunea lordul Circumference. Totdeauna m-am urnit greu, dar o dată am ieșit al optsprezecelea, la un concurs ținut la Rugby. Nu prea luam în serios sporturile la colegiul unde am învățat. Dumneavoastră la ce colegiu ați fost ?

— La Scone.

— La Scone ? Da ? N-ați cunoscut cumva pe-un nepotel de-al nevesti-mi, pe nume Alastair Digby-Vane-Trumington ?

— Ba da, l-am cunoscut, răspunse Paul.

— Ce interesant ! Greta, domnul Pennyfoot îl cunoaște pe Alastair.

— Adevărat ? Ei bine, băiatul ăla nu e bun de nimic. Deunăzi a primit o amendă de douăzeci de lire. Maică-sa mi-a spus, cu destulă mîndrie de altfel. Dacă frate-meu ar mai fi în viață, i-ar fi scos gărgăunii din cap mucusului ăstuia. E nevoie de un bărbat pentru a educa un băiat.

— Așa e, rosti cu smerenie lordul Circumference.

— Pe cine mai cunoașteți la Oxford ? Pe Freddy franțuzitul îl cunoașteți ?

— Nu.

— Dar pe Tom Obblethwaite, sau pe tînărul Castleton ?

— Nu, mă tem că nu. Aveam un bun prieten, pe nume Potts.

— Potts ! exclamă lady Circumference, dar nu mai rosti nimic.

Toată școala și mai mulți oaspeți din localitate se adunaseră pe stadion. Grimes stătea singur, cu o mutră plouată. Domnul Prendergast, roșu la față și neobișnuit de vioi, stătea de vorbă cu vicarul. Când grupul condus de director apărură la orizont, fanfara din Llanabba execută marșul *Oamenii din Harlech*.

— Groaznic zgomot ! comentă lady Circumference cu amabilitate.

Monitorul-șef păși în față și-i oferă un program cu scoarțele aurite și împodobite cu panglici. Un alt monitor îi întinse un scaun. Lady Circumference se așeză lângă doctor, care-l avea drept vecin pe lordul Circumference.

— Pennyfeather, pune-i s-alerge ! strigă doctorul acoperind fanfara cu glasul său.

Philbrick îi dădu lui Paul un megafon, spunându-i :

— Uitați-vă ce-am găsit în pavilion. Cred c-ar putea fi de folos.

— Cine-i tipul ăla extraordinar ? întrebă lady Circumference.

— E antrenorul de box și de înot, răspunse doctorul. Nu-i așa că-i un exemplar frumos dezvoltat ?

— Prima cursă ! anunță Paul la megafon. Sub șaisprezece. Un sfert de milă !

Și citi lista concurenților, întocmită de Grimes.

— Ce caută Tangent în cursa asta ? întrebă lady Circumference. Băiatul nu-i în stare să alerge nici doi pași.

Fanfara încetă să cînte, iar Paul spuse :

— Alergarea începe de la pavilion, continuă după pîlcul acela de ulmi...

— Mesteceni ! îl corectă lady Circumference, cu glas tare.

— ...și se termină în fața estradei muzicanților. Starter — domnul Prendergast ; cronometrează căpitanul Grimes.

— Cînd o să auziți : „Fiți gata ! un, doi, trei !“ luați-o la fugă ! spuse domnul Prendergast. Fiți gata ! Un...

Se auzi o detunătură înfricoșătoare.

— Aoleu ! Îmi pare rău ! exclamă domnul Prendergast.

Dar cursa începuse. Era limpede că Tangent n-o va cîștiga : zăcea pe iarbă, zbierînd, pentru că fusese rănit la picior de glonțul domnului Prendergast. Philbrick îl luă în brațe și-l duse în pavilion, unde Dingy îi scoase pantoful. Călciul băiatului era ușor zgîriat. Dingy îi dădu o felie mare de cozonac, iar el ieși șontic-șontic, înconjurat de o mulțime de simpatizanți.

— N-o să-l doară prea tare, spuse lady Circumference. Dar cred că ar trebui să i se ia revolverul bătrînului ăstuia, înainte de a săvîrși o crimă.

— Știam eu că așa o să se-ntîmple, spuse lordul Circumference.

— Un început foarte nefericit, spuse doctorul.

— O să mor ? întrebă Tangent, cu gura plină de cozonac.

— Pentru Dumnezeu, ai grijă de Prendy !
șopti Grimes în urechea lui Paul. Amicul nostru
e beat criță, și încă cu whisky !

— Prima mea vărsare de sînge ! exclamă
domnul Prendergast, vesel.

— Cursa de adineaori va fi disputată din nou,
anunță Paul la megafon. Starter — domnul Phil-
brick, cronometrează — domnul Prendergast.

— Atenție ! Porniți !

Se auzi o detunătură, dar de data asta nu fu
urmată de nici un dezastru. Cei șase băieți aler-
gară prin noroi, dispărură înapoia mestecenilor
și se întoarseră ceva mai încet. Căpitanul Grimes
și domnul Prendergast ridicară în aer o panglică.

— Frumoasă cursă ! zbieră colonelul Side-
botham. Excelentă alergare !

— Grozavă ! adeveri domnul Prendergast și,
lăsînd din mîna capătul panglicii, se repezi spre
colonel :

— Văd că te pricepi la alergări, sir. Mă pri-
cepeam și eu cîndva. Și Grimes. Bun băiat, Gri-
mes ăsta. Cam mitocan, dar băiat bun. Mitocanii
pot fi băieți buni, nu ești de aceeași părere, co-
lonele Slidebottom ? De fapt, aș merge chiar mai
departe și-aș spune că băieții buni sînt mitocani.
Ce spui de asta ? Te-aș ruga să nu mă tragi
într-una de braț, Pennyfeather ! Colonelul Shy-
bottom și cu mine avem o conversație foarte in-
teresanță despre mitocani.

Fanfara începu din nou să cînte, iar domnul
Prendergast fredonă o melodie, pocnind din de-
gete și strigînd : „Bun băiat !“

Paul îl luă și-l împinse spre pavilionul cu gustări, spunându-i cu hotărîre :

— Dingy dorește s-o ajuti. Și, pentru Dumnezeu, să nu ieși de-aici pînă nu te simți mai bine !

— În viața mea nu m-am simțit mai bine, protestă domnul Prendergast, indignat. Bun băiat ! Bun băiat !

— Firește, nu-i treaba mea, spuse colonelul Sidebotham, dar dacă m-ai întreba ți-aș spune că omul ăsta a băut.

— Mi-a vorbit cu multă însuflețire despre un aparat pentru încălzirea unei biserici din Worthing, spuse vicarul. Și despre revendicările apostolice ale bisericii Abisiniei. Mărturisesc că nu l-am prea înțeles. Pare profund interesat de chestiunile bisericești. Sînteți sigur că-i sănătos la cap ? De cînd slujesc biserica am observat de multe ori că interesul laicilor pentru problemele eclesiastice e adesea un preludiu al nebuniei.

— E beat, atîta tot, spuse colonelul. Mă întreb de unde-a făcut rost de băutură ? Aș bea și eu puțin whisky.

— Cursa de un sfert de milă începe ! strigă Paul în megafon.

Își făcură apariția soții Clutterbuck. Amîndoi erau foarte solizi. Aduceau cu ei doi copii mici, o guvernantă și un fiu mai mare. Ieșiră din automobil unul cîte unul, întinzîndu-și brațele și picioarele, cu vădită ușurare.

— Țsta-i Sam, spuse domnul Clutterbuck. Proaspăt venit de la Cambridge. L-am luat ca asociat la întreprindere. Pe copilași i-am adus

aici să se distreze. Ai ceva împotriva, doctore ?
Și, în cele din urmă, dar nu la urmă, nevastă-mea.

Dr. Fagan îi salută cu condescendență amabilă și-i pofti să se așeze.

— Din păcate ați pierdut întrecerile de atletism, le spuse el. Dar am aici o listă cu toate rezultatele. Veți vedea că Percy s-a ținut foarte bine.

— Nu știam că păduchiosul ăla mic se pricepe la așa ceva. Ce spui, Martha ! Percy a câștigat proba de săritură în înălțime, cursa de fond și cursa cu obstacole. Cum s-a comportat odorul dumitale, lady Circumference ?

— Băiatul meu a fost rănit la picior, răspunse ea cu răceală.

— Dumnezeu ! Sper că nu grav. Și-a scrîntit cumva glezna, sărind ?

— Nu, a fost împușcat de unul dintre profesori. Dar e drăguț din partea dumitale, că întrebi.

— Cursa de trei mile începe ! anunță Paul. Cursa de șase ture se va desfășura la fel ca și cea precedentă.

— Fiți gata ! Porniți !

Se auzi detunătura revolverului lui Philbrick, și băieții porniră într-o nouă cursă.

— Tată, nu crezi că-i vremea să luăm pauza pentru ceai ? întrebă Flossie.

— Nu putem face nimic înainte de sosirea doamnei Beste-Chetwynde, răspunse doctorul.

Băieții alergau pe pista noroioasă, în timp ce fanfara cânta neconținut muzică bisericească.

— Ultima tură ! anunță Paul.

Elevii și oaspeții se îmbulziră lângă panglică, pentru a-l aclama pe învingător. În aplauzele tuturor, Clutterbuck ajunse la panglică cu mult înaintea celorlalți.

— Foarte bine ! Excelent alergător ! exclamă colonelul Sidebotham.

— Drăguțul de Percy ! Are ștofă, băiatul ! spuse domnul Clutterbuck.

— Foarte bine, Percy ! spuseră în cor cei doi puști Clutterbuck, îndemnați de guvernantă.

— Băiatul a trișat, spuse lady Circumference. A făcut doar cinci ture. Le-am numărat.

— Cred că gîlceava ne strică după-amiaza, își dădu cu părerea vicarul.

— Cum îndrăznești să insinuezi așa ceva ? se răsti doamna Clutterbuck la doamna Circumference. Apelez la arbitru ! nu-i așa că Percy a făcut toate cele șase ture ?

— Clutterbuck e cîștigător, spuse căpitanul Grimes.

— Mofturi ! bombăni lady Circumference. A rămas dinadins la urmă și s-a strecurat printre ceilalți cînd au ajuns în spatele mestecenilor. Porcul !

— Zău, Greta, interveni lordul Circumference, cred că trebuie să respectăm decizia arbitrului.

— În cazul ăsta, să nu-mi ceară să împart premiile. Nimic nu mă poate sili să-i dau băiatului ăluia un premiu.

— Vă dați seama, doamnă, că aduceți o gravă acuzație onoarei fiului meu ?

— Acuzație, ne-acuzație, băiatul are nevoie de o bătaie zdravănă !

— Îi judecați desigur pe fiii altora după propriul dumneavoastră fiu. Să știți, doamnă Circumference, că...

— Nu încerca să mă intimidezi, domnule ! Știu eu să recunosc un pungaș, când îl văd !

La acest stadiu al discuției, doctorul plecă de lângă doamna Hope-Brown, căreia îi vorbise despre progresele făcute de fiul ei la geometrie, și se alătură grupului strâns în jurul liniei de sosire.

— Dacă decizia este contestată, cursa va fi disputată din nou, spuse el, jovial.

— Percy a ieșit învingător, îl lămuri domnul Clutterbuck. I-a și fost acordată victoria.

— Minunat, minunat ! O tânără speranță a atletismului. Vă felicit, domnule Clutterbuck !

— Bine, dar a alergat doar cinci ture, stăruiri lady Circumference.

— Înseamnă că a câștigat cursa de demifond — o cursă foarte obositoare.

— Dar ceilalți băieți au alergat șase ture ! răcni lady Circumference, ieșindu-și din fire.

— În cazul acesta, spuse doctorul imperturbabil, băieții s-au clasat respectiv întâiul, al doilea, al treilea, al patrulea și al cincilea, în cursa de trei mile. E clar că a fost oarecare confuzie la mijloc. Diana, cred că e momentul să servim ceaiul.

Atmosfera era încordată, dar din fericire, în timp ce vorbea doctorul, atenția tuturor se îndreptă asupra unei uriașe limuzine argintii, care luneca fără zgomot spre stadion.

— Ce prezență putea fi mai oportună ? Iat-o pe doamna Beste-Chetwynde !

Din trei sărituri ajunse lângă automobil, dar valetul i-o luase înainte : portiera se deschise, iar dintre pernele din fund ieși un tânăr înalt, îmbrăcat într-un pardesiu cenușiu, strâns pe talie. După el, aidoma primei brize primăvăratece de pe Champs-Élysées, apăru doamna Beste-Chetwynde : pantofi din piele de șopîrlă, ciorapi de mătase, blană de șinșila, o pălărioară neagră și strîmtă, împodobită cu platină și diamante.

— Sper că n-ai nimic împotriva, doctore Fagan, că l-am adus și pe Chokey ? rosti ea cu vocea ascuțită și impersonală, care poate fi auzită în orice hotel Ritz, de la New-York pînă la Budapesta. Îi plac la nebunie sporturile.

— Adevărat, spuse Chokey.

— Dragă doamnă Beste-Chetwynde ! rosti doctorul Fagan. Scumpa mea doamnă Beste-Chetwynde !

Și-i strînse mînușa, negăsind alte cuvinte de bun venit, pentru că „Chokey“, deși foarte distins și elegant, era un negru.

Capitolul IX

Sporturile (continuare)

Pavilionul cu gustări arăta foarte frumos. Masa cea lungă din mijloc era așternută cu o pînză albă, pe care fuseseră așezate, la intervale regu-

late, vase cu flori, iar între ele farfurii cu sandvişuri şi cu prăjituri, şi sticle cu limonadă şi şampanie. În spatele mesei, pe un fundal de palmieri, stăteau patru slujnice velşe cu tichii şi şorturi curate, care turnau ceai. În spatele lor şedea domnul Prendergast, cu un pahar de şampanie în mână ; peruca îi era cam strîmbă. Când îi văzu pe oaspeţi, se ridică anevoie în picioare şi făcu o mică plecăciune, apoi se așeză la loc, destul de brusc.

— Domnule Pennyfeather, ești bun să servești sandvişurile cu *foie gras*? spuse Dingy. Nu uita că nu-s pentru băieți, nici pentru căpitanul Grimes.

— Vreau și eu unul ! îl rugă Flossie cînd trecu pe lîngă ea.

Philbrick, socotindu-se pesemne el însuși un musafir ca toți ceilalți, purta o discuție aprinsă cu Sam Clutterbuck, pe tema curselor de ogari.

— Ce spui de negrul ăla ? îl întrebă el pe Paul, cînd acesta îi dădu un sandviș.

— Mi se umple inima de bucurie cînd îl văd pe moș Prendy petrecînd, spuse Grimes. Păcat, totuși, că l-a împușcat pe băiat.

— După felul cum își bea ceaiul, nu s-ar putea spune că suferă din cale-afară. Nu-i o după-amiază prea reușită, ce părere ai ?

— Circulă, băiete, circulă ! Situația o să se cam complice.

Și chiar așa avea să fie. Gîlceava stîrnită pe neașteptate în legătură cu cursa de trei mile, nu fusese dată uitării, deși sosirea doamnei Beste-

Chetwynde îi pusese frîu. În pavilion se formaseră două tabere adverse. De o parte erau soții Circumference, Tangent, vicarul, colonelul Sidebotham, și familia Hope-Brown; de cealaltă, cei șapte Clutterbuck, Philbrick, Flossie, și doi-trei părinți pe care lady Circumference îi jignise în după-amiaza aceea. Nimeni nu vorbea despre alergări, dar în ochii tuturor scăpărau fulgerele primejdioase ale sportivității ultragiate. Mai mulți părinți, dornici să bea ceai, se îmbulziseră în jurul lui Dingy, lîngă masă. Chokey și doamna Beste-Chetwynde se țineau de parte de acest grup. Era limpede că balanța socială se afla într-o cumpănă foarte instabilă, și că de ei depindea rezultatul. Cu sau fără negrul ei, doamna Beste-Chetwynde era o femeie extrem de importantă.

— Vai, doctore Fagan, spuse ea, ce rău îmi pare că am scăpat întrecerile sportive! Am făcut o călătorie foarte înceată, oprindu-ne mereu pentru a vizita bisericile. Nu-l poți urni din loc pe Chokey cînd vede o biserică veche. Se dă în vînt după cultură — nu-i așa, dragul meu?

— Așa e, adevărit Chokey.

— Muzica te interesează? îl întrebă doctorul, plin de tact.

— Ai auzit, Baby? exclamă Chokey. Sînt întrebat dacă muzica mă interesează! Cred și eu că da!

— Cîntă dumnezeiește, întări doamna Beste-Chetwynde.

— Crezi că mi-a ascultat ultimele imprimări?

— Nu, dragul meu, nu cred.

— Atunci, ascultă-le, sir, și-o să afli că muzica mă interesează cu-adevărat.

— Hai, dragul meu, nu te întrista ! Vino cu mine să te prezint doamnei Circumference. Complexul de inferioritate e de vină, îngerașule !... Arde de nerăbdare să cunoască aristocrația. Nu-i așa, scumpule ?

— Așa e, adevări Chokey.

— Mi se pare insultător să aduci aici un negru, spuse doamna Clutterbuck. E o insultă pentru femeile noastre.

— Negrii sînt oameni de treabă, spuse Philbrick. Eu, pe chinezi. îi detest — sînt niște făpturi murdare și inumane. Un prieten de-al meu a fost omorît de-un chinez. I-a tăiat beregata, de la o ureche la cealaltă.

— Dumnezeu ! exclamă guvernanta copiilor Clutterbuck. Cînd s-a întîmplat asta ? În răscoala boxerilor ?

— Nu, rîse Philbrick, s-a întîmplat într-o sîmbătă seara, pe Edgware Road. S-ar fi putut întîmpla oricărui dintre noi.

— Ce-a spus domnul ? întrebare copii.

— Lăsați asta, scumpilor ! Dați fuga și mai mîncăți cîte o felie din torta aia verde.

Copiii alergară, supuși, dar ceva mai tîrziu băiețașul fu auzit șoptindu-i surioarei sale, care îngenunchea pentru rugăciune, „i-a tăiat beregata, de la o ureche la cealaltă“. Iată de ce multă vreme de-aci înainte domnișoara Clutter-

buck avea să simtă o strângere de inimă la vederea autobuzului care merge spre Edgware Road.

— Un prieten de-al meu care trăiește în Savannah mi-a povestit câte ceva despre negri, spuse Sam. Firește, e greu să vorbești despre asta în fața unor femei, dar adevărul e că *nu-și pot stăpîni patimile*. Pricepi ce vreau să spun ?

— Ce lucru îngrozitor ! exclamă Grimes.

— Nu-i vina lor, așa li-e firea ! Ca animalele, de ! Dar tocmai fiindcă sînt așa, eu spun că-i mai bine să-i vedem cît mai rar.

— Adevărat, spuse domnul Clutterbuck.

Lordul Circumference îi spunea lui Paul :

— Am avut o conversație foarte bizară cu dirijorul orchestrei voastre. M-a întrebat dacă mi-ar face plăcere să o cunosc pe cumnată-sa. Iar cînd i-am răspuns : „Da, aș fi încîntat“, mi-a spus că în mod normal costă o liră, dar că o să-mi acorde un tarif special. Ce-o fi vrut să spună, domnule Pennyfoot ?

Colonelul Sidebotham stătea de vorbă cu vicarul :

— Pe legea mea, nu-mi place mutra negrului ăstuia. Am văzut destui războinici în Sudan — toți niște diavoli. Mă duc să vorbesc cu doamna Clutterbuck. Între noi fie vorba, cred că lady C. a întins cam prea tare coarda. N-am privit personal cursa, dar există limite...

— Ploaia nu-i bună de loc pentru recolta de sfeclă, spunea lady Circumference.

— Într-adevăr, admise doamna Beste-Chetwynde. Rămîi mai multă vreme în Anglia ?

— Păi, trăiesc în Anglia, spuse lady Circumference.

— Minunat, draga mea ! Dar nu găsești că viața e prea scumpă ?

Asta era una dintre temele preferate ale doamnei Circumference, dar nu prea avea chef să o abordeze în fața doamnei Beste-Chetwynde, cu același entuziasm cu care o trata în fața doamnei Sidebotham sau a nevastei vicarului. Nu prea se simțea la larg printre oamenii mai bogați decât ea.

— Păi, de la război încoace, toți am cam strîns cureaua, răspunse ea scurt. Ce mai face Bobby Pastmaster ?

— S-a ramolit, dar rău de tot, spuse doamna Beste-Chetwynde. Chokey nu se poate înțelege cu el. O să-ți placă Chokey. Moare după Anglia ! Am trecut pe la toate catedralele, iar acum o să luăm la rînd casele de țară. Ne gîndeam să venim într-o după-amiază la castelul Tangent, să vă vedem.

— Ar fi minunat, dar din păcate acum rămînem la Londra. Care catedrală ți-a plăcut mai mult, domnule Chokey ?

— Chokey nu-i adevăratul său nume. Îngerașul se numește „domnul Sebastian Cholmondley“.

— Păi, toate sînt frumoase, răspunse domnul Cholmondley. Cînd am văzut catedralele, inima mi-a tresăltat în piept și-a început să cînte. Iubesc la nebunie cultura. Dumneavoastră credeți că, întrucît sîntem negri, nu ne interesează nimic

altceva decât jazz-ul. Eu aş da tot jazz-ul din lume pentru o pietricică dintr-una din catedralele dumneavoastră.

— Aşa e, ar fi în stare.

— Foarte interesant ce spui dumneata, domnule Cholmondley. Când eram fată, locuiam nu departe de Salisbury, dar n-aş fi spus aşa ceva, oricât de puţin mi-ar fi plăcut jazz-ul.

— Salisbury prezintă un mare interes istoric, lady Circumference, dar după părerea mea York Minster-ul e mai rafinat.

— Ah, îngeraşule! exclamă doamna Beste-Chetwynde. Te-aş mânca bucătică cu bucătică!

— Asta e prima dumneavoastră vizită la o şcoală englezească? Întrebă doctorul.

— N-aş zice. Eşti bună să-i spui doctorului ce şcoli am vizitat?

— A fost la toate şcolile, chiar şi la cele mai noi. De fapt, i-au plăcut mai mult cele noi.

— Sînt mai spaţioase. Aţi fost vreodată la Oxford?

— Da. Am şi învăţat acolo.

— Intr-adevăr? Am fost la Oxford şi la Cambridge, la Eton şi la Harrow. Astea zic şi eu şcoli! Tocmai astfel de şcoli îmi plac mie! Căci apreciez arta. O mulţime de oameni de culoare vin în Anglia şi nu văd nimic altceva decât vreo cîteva localuri de noapte. Pe cînd eu îl citesc pe Shakespeare... *Hamlet*, *Macbeth*, *Regele Lear*... Le-aţi citit vreodată?

— Da, spuse doctorul. De fapt le-am citit.

— Rasa mea este o rasă eminentemente artistică. Îndrăgim, ca şi copiii, cîntecul şi culoarea, şi

avem bunul gust natural al copiilor. Voi, albi, îi disprețuiți pe bieții negri...

— Nu, nu ! protestă doctorul.

— Lasă-l să vorbească ! interveni doamna Beste-Chetwynde. Nu-i așa că-i divin, scumpul de el ?

— Voi, albi, credeți că omul de culoare n-are suflet. Orice e bun pentru bietul om de culoare. Bateți-l, puneți-l în lanțuri, încărcați-l cu poveri...

(Paul observă o sclipire în ochii doamnei Circumference)... Dar bietul om de culoare are un suflet, la fel ca și voi. Nu respiră el întocmai ca și voi ? Nu mănâncă și nu bea la fel ? Nu iubește ca și voi pe Shakespeare, și catedralele, și picturile vechilor maeștri ? Nu vă cere el dragostea și o mână de ajutor ca să scuture jugul în care l-au vîrit strămoșii voștri ? O, albilor, de ce nu întindeți o mână bietului om de culoare, care este la fel de bun ca și voi, numai să-l lăsați să fie ?

— Nu te descuraja, scumpule, îi spuse doamna Beste-Chetwynde. Aici sînt numai prieteni.

— Într-adevăr ? întrebă Chokey. Să le cînt un cîntec ?

— Nu, nu cumva, iubitu! Be a ceai.

Guvernanta copiilor Clutterbuck spuse :

— Aveam la Paris un prieten a cărui soră cunoștea o fată care s-a măritat în timpul războiului cu un soldat negru. Ei bine, n-o să mă credeți cînd o să vă spun ce i-a făcut... Joan și Peter, dați fuga și vedeți dacă tătici! mai vrea puțin ceai... A legat-o cu o curea de ascuțit brice și a lăsat-o noaptea pe dușumeaua de piatră,

fără hrană și fără nici o pătură. Săraca, n-a putut obține divorțul decît după-un an și ceva !

— Obişnuia să taie frînghiile de la corturi și să-și vîre cuțitul prin pînză în bieții oameni, spunea colonelul Sidebotham.

— Îi poți vedea în fiecare seară pe Shaftesbury Avenue și pe Charing Cross Road, spunea Sam Clutterbuck. Femeile se agață de ei...

— Greșeala a fost că li s-a acordat libertatea, oftă vicarul. Înainte, erau mult mai fericiți și mai bine îngrijiți.

— E ciudat că o femeie atît de bogată ca doamna Beste-Chetwynde poartă rochii atît de cenușii, spuse Flossie.

— Inelul ăla a costat pe puțin cinci sute, spuse Philbrick.

— Hai să mergem să stăm de vorbă cu vicarul despre Dumnezeu, spuse doamna Beste-Chetwynde. Chokey e de părere că religia e ceva divin.

— Rasa mea e foarte spiritualizată, rosti Chokey.

— Fanfara cîntă marșul *Oameni din Harlech* de peste o jumătate de ceas, spuse doctorul. Diana, du-te și roagă-i să încerce altceva.

— Uneori, oamenii de culoare mă cam plictisesc, vorbi doamna Beste-Chetwynde către lady Circumference. Dar pe dumneata ?

— Eu n-am avut niciodată de-a face cu ei.

— Cred că te-ai purta bine cu ei. Sînt atît de serioși, și țin atît de mult la principiile lor !... Cine-i omulețul acela cherchelit și simpatic ?

— E cel care mi-a împușcat fiul.

— Draga mea, ce lovitură grea pentru dumneata ! Sper că n-a murit, totuși ? Chokey a împușcat un om aseară, la o petrecere. I se întâmplă uneori să se înveselească. Doar în momentele lui cele mai bune capătă asemenea conștiință de clasă... Mă duc să-l salvez pe vicar.

Șeful gării intră în pavilion, tăcut și prost dispus.

— Ce-i, omule ? îl întrebă doctorul.

— I-am spus tinerei doamne că nu putem cânta alte cîntece, atît timp cît dumneaei fumează.

— Bine, dar pentru Dumnezeu, de ce nu ?

— Celelalte cîntece sînt sacre. Ar fi o blasfemie să cîntăm cîntecele Sionului în timp ce doamna fumează țigări. Oricum, *Oamenii din Harlech* e un cîntec frumos.

— Penibilă poveste ! Nu-i pot cere doamnei Beste-Chetwynde să nu mai fumeze. Sincer vorbind, socot că e o impertinență din partea dumneaei.

— Nu puteți cere nimănui să ia în deșert numele Domnului, decît dacă plătiți mai mult. Trei lire pentru muzică, și încă una pentru blasfemie poftim.

Dr. Fagan îi mai dădu o liră. Șeful de gară se retrase, iar peste cîteva minute fanfara începu o variantă ciudat de sentimentală a psalmului : *În ale Tale curți nu e nevoie / De soare, ziua, și de lună, noaptea.*

Capitolul X

Post Mortem

În timp ce ultima mașină se depărta, doctorul și fiicele lui împreună cu Paul și Grimes mergeau pe alee spre castel.

— Sincer vorbind, serbarea m-a cam dezamăgit, spuse doctorul. După părerea mea, toate au ieșit anapoda, în ciuda pregătirilor noastre.

— Și a cheltuielilor, îl completează Dingy.

— Regret, de asemeni, că domnul Prendergast a avut acel diferend nefericit cu prietenul de culoare al doamnei Beste-Chetwynde. În toți cei zece ani cât am lucrat împreună, nu l-am văzut niciodată pe domnul Prendergast atât de categoric în opiniile sale. Nu era cuviincios din parte-i. Cât despre Philbrick, prezența lui a fost cu totul deplasată. Am fost de-a dreptul alarmat. Păreau atât de furioși, și încă din pricina unui detaliu mărunț, de arhitectură bisericească.

— Domnul Cholmondley mi s-a părut foarte susceptibil, se amestecă în vorbă Flossie.

— Da, își închipuia pesemne că teoria domnului Prendergast despre dezvoltarea târzie a catapetesmei era oarecum expresia unei prejudecăți rasiale. Mă întreb de ce s-au certat? După părerea mea la mijloc era doar o gândire foarte confuză. Totuși, ar fi fost mai decent ca domnul Prendergast să abandoneze subiectul. Și-apoi, ce putea Philbrick să știe despre acest subiect?

— Philbrick nu-i un servitor oarecare, spuse Dingy.

— Într-adevăr, admise doctorul. E un servitor cu bijuterii, spre marele meu regret.

— Nu mi-a plăcut cum a vorbit lady Circumference, spuse Flossie. Dar dumitale?

— Nici mie, recunosc doctorul. Și nici cum a vorbit doamna Clutterbuck. Aluzia ei la cursa de demifond mi s-a părut pur și simplu grosolană. M-a bucurat mult performanța realizată ieri de Clutterbuck la sărituri.

— Nu-i așa că maică-sa cam bate cîmpii? întrebă Dingy. Mă refer la tot ce-a spus despre vînătoare.

— Nu cred că lady Circumference știe să deosebească diferitele ramuri sportive. Am observat adesea la femeile de felul ei o tendință de a considera atletismul drept o formă inferioară a vînătoarei de vulpi. E ceva illogic. Și-apoi, a sărit ca arsă cînd domnul Cholmondley a făcut nu știu ce remarcă despre cruzimea față de animale. Precum bine spui, a fost o remarcă deplasată și cam nefericită. Nu mi-a plăcut nici aluzia la partidul liberal. Domnul Clutterbuck a candidat de trei ori, după cum știi. În general, n-a fost un discurs prea reușit. M-am bucurat cînd am văzut-o plecînd.

— Ce frumoasă limuzină are doamna Beste-Chetwynde! spuse Flossie. Dar ideea de a veni cu un valet mi s-a părut cam ostentativă.

— Îi pot ierta valetul, dar nu-i pot ierta faptul că l-a adus pe domnul Cholmondley cu ea,

spuse Dingy. M-a întrebat dacă am auzit vreodată de un scriitor pe nume Thomas Hardy.

— Pe mine m-a rugat să merg cu el în weekend la Reigate, mărturisi Flossie. Și încă pe un ton destul de intim...

— Florence, sper că ai refuzat !

— A, da, am refuzat, spuse Flossie cu mîhnire în glas.

Merseră mai departe pe alee, în tăcere. Deodată Dingy întreabă :

— Ce-o să facem cu focurile de artificii pe care-ai insistat să le cumpărăm ? A plecat toată lumea.

— N-am chef de focuri de artificii, răspunse doctorul. Poate altădată, dar acum nu.

Reîntorși în sala comună, Paul și Grimes se cufundară, posomorîți, în fotolii. Focul, neîntreținut de la prînz, se stinsese aproape ; în cămin nu rămăsese decît un pumn de cenușă fierbinte.

— Bine că s-a terminat, bătrîne, spuse Grimes.

— Da, răspunse Paul.

— Toată banda veselă s-a risipit ?

— Da.

— Înapoi la rutina cotidiană și la liniștea monahală ?

— Da.

— Am văzut în viața mea și serbări mai plăcute.

— Da.

— Lady C. nu prea e veselă din fire.

— Nu prea.

— Moș Prendy s-a cam făcut de râs.

— Da.

— Ce-i cu dumneata, bătrîne ? Pari cam turtit. Te-a amețit societatea, prinzându-te în vârtejul ei vesel ?

— Spune-mi, Grimes, ce fel de relații crezi că există între doamna Beste-Chetwynde și negrul acela ?

— Păi, n-aș crede că umblă cu el doar de dragul conversației lui alese.

— Da, și eu cred la fel.

— De fapt, nu-mi displace să diagnostichez un simplu caz de atracție sexuală.

— Da, cred că ai dreptate.

— Sînt sigur... Dumnezeule, ce-i gălăgia asta ? Era domnul Prendergast.

— Ascultă, moș Prendy, îl întîmpină Grimes, ai dat o lovitură grozavă moralei din sala comună.

— La naiba cu sala comună ! tună domnul Prendergast. Ce știe sala comună despre catapetesme ?

— În regulă, bătrîne. Aici toți sîntem prieteni. Ceea ce spui în legătură cu catapetesmele e adevărat.

— Data viitoare au să pună la îndoială eficacitatea botezului. Biserica n-a încurajat niciodată opiniile laice în chestiunile religioase. Dacă ar fi vorba de mîncare și băutură, da, de băutură, încă ar mai merge. Dar nu de botez ! Doar de băutură !

Și se așeză.

— Urîță poveste, frate, spuse Grimes. Da, foarte urîță poveste. Prendy, îți dai seama că peste două minute o să sune clopoțelul, și că ești de servici la clasa de meditație ?

— Bing, bang ! Pisicuța stă în ștreang !

— Hodoronc-tronc, Prendy !

— Știu multe cîntece despre clopote. Clopote de înmormîntare, clopote de nuntă, clopote pentru sfînta cuminecătură, clopoțele pentru oi, clopote pentru incendiu, clopoțele pentru uși, precum și clopote simple.

Paul și Grimes schimbă priviri mîhnite.

— Am impresia că unul dintre noi trebuie să-l înlocuiască astă-seară, la clasa de meditație, spuse Paul.

— Nu, bătrîne ! protestă Grimes. O să-și vină el în fire ! Dumneata mergi cu mine la madam Roberts. Prendy ăsta îmi face o sete !

— Dar nu-l putem lăsa așa.

— O să se descurce el. Bestiile alea mici n-au cum să facă mai multă gălăgie decît fac de obicei.

— Nu crezi că bătrînul o să dea peste el ?

— Imposibil.

Se auzi și clopoțelul. Domnul Prendergast sări în picioare, își îndreptă peruca și se rezemă, grav, de cămin.

— Fii băiat de treabă, îi spuse Grimes, afectuos. Fă cîțiva pași pe coridor și du-te la băieți, să tragi un pui de somn.

Îngînînd o melodie, domnul Prendergast porni șontîc-șontîc pe coridor.

— Sper că n-o să i se facă mai rău, spuse Grimes. Știi, am sentimente părintești față de moș Prendy. I-a servit o lecție strașnică acelui Adonis negru, pe chestia arhitecturii bisericești.

Porniră braț la braț pe strada principală, spre cârciumă.

— Doamna Beste-Chetwynde m-a poftit să trec pe la ea, la Londra, spuse Paul.

— Zău ? Foarte bine, să te duci neapărat ! Eu, unul, n-am prea fost niciodată om de societate și filfizon, dar dacă-ți place genul ăsta, doamna Beste-Chetwynde este exact ceea ce-ți trebuie. Nu poți deschide un ziar fără să dai peste-o poză de-a ei într-un loc sau altul.

— E fotogenică ? întrebă Paul. Am impresia că da.

Grimes îl privi cu luare aminte :

— Potrivit. Dar de unde pînă unde acest interes subit ?

— A, nu știu. Mă întrebam, așa...

La madam Roberts îi găsiră pe membrii fanfarei din Llanabba certîndu-se aprig în legătură cu împărțirea prăzii. Șeful de gară i se adresă lui Grimes :

— Toată după-amiaza i-am dirijat să cînte *Oameni din Harlech* și multe cîntece bisericești, iar dumnealor nu vor să-mi dea nici un gologan peste ceea ce primesc ei înșiși. Îl întreb pe domnul profesor dacă-i drept să fie așa, cînd am și o cumnată pe cap, pe care o ajut ?

— Nu te mai necăji atîta, bătrîne, îi răspunse Grimes; căci de nu, o să le spun amicilor du-

mitale despre lira suplimentară pe care i-ai stors-o doctorului.

Discuția fu reluată în limba velșă, dar era limpede că șeful de gară o lăsase mai moale.

— Vorbele mele l-au liniștit. Dar ascultă-mi sfatul, băiete, nu te amesteca niciodată în certurile velșilor, căci nu se isprăvesc printr-un schimb de pumni, ca certurile irlandezilor, ci continuă la nesfârșit. Au să discute despre cele trei lire pînă la sfîrșitul trimestrului, o să vezi.

— Domnul Beste-Chetwynde a murit de mult ?
întrebă Paul.

— Cred că nu. Dar de ce întrebi ?

— Așa, din curiozitate.

Rămaseră un timp în tăcere, fumînd.

— Dacă băiatul are cincisprezece ani, nu înseamnă neapărat că ea are peste treizeci și unu, nu-i așa ? întrebă Paul.

— Băiete, ești amorezat ? spuse Grimes.

— Prostii !

— Îndrăgostit lulea ?

— Nu, nu !

— Pasiune tandră ?

— Nu.

— Micile săgeți ale zglobiului Cupidon ?

— Nu.

— Capriciile primăverii, visele de dragoste ale tinereții ?

— Prostii !

— Nici măcar o accelerare a bătăilor inimii ?

— Nu.

— O dulce disperare ?

— Categorie nu.

— O speranță fragilă ?

— Nu.

— *Un frisson ? Un je ne sais quoi ?*¹

— Nimic de acest gen.

— Mincinosule ! exclamă Grimes.

Urmă o lungă tăcere, după care Paul spuse :

— Grimes, mă întreb dacă n-ai cumva dreptate ?

— Sigur că da, băiete. Du-te și cucerește-o ! Ridic paharul pentru fericita pereche ! Fie ca toate necazurile voastre să fie mărunte.

Într-o stare de spirit cu totul nouă pentru el, Paul îl însoți pe Grimes înapoi la castel. Ora de meditație se terminase. Domnul Prendergast stătea rezemat de cămin, cu un zîmbet de mulțumire.

— Helo, Prendy, bețiv bătrîn ! Cum ți-a mers ?

— Strașnic ! răspunse domnul Prendergast. Niciodată nu i-am găsit într-o formă mai bună. Am scărmanat cu nuiua douăzeci și trei de băieți.

Capitolul XI

Philbrick (continuare)

A doua zi, domnul Prendergast nu mai avea nimic din aplombul din ajun.

— Te doare capul ? îl întrebă Grimes.

¹ Fior... nu știu ce (fr.).

- Mă cam doare.
- Ai ochii obosiți. Ți-e sete ?
- Da, oarecum.
- Sărmane moș Prendy ! Am știut eu ! Totuși a meritat, nu-i așa ?

— Nu-mi amintesc foarte clar tot ce s-a petrecut, dar m-am întors la castel împreună cu Philbrick, iar el mi-a povestit totul despre viața lui. Pare să fie într-adevăr bogat, nicidecum valet.

— Știu, spuseră într-un glas Paul și Grimes.

— Amîndoi știati ? Ei bine, pentru mine a fost o mare surpriză, deși trebuie să recunosc că observasem oarecare distincție în comportarea lui. Eu, însă, observ asta la mai toți oamenii. V-a povestit tot, chiar și despre contele acela portughez pe care l-a împușcat ?

— A, nu, mie nu mi-a povestit așa ceva, spuse Paul.

— A împușcat un conte portughez ? Ești sigur, bătrîne, că ai înțeles bine ?

— Da, da, sînt sigur. M-a impresionat foarte mult. Aflați că Philbrick e de fapt sir Solomon Philbrick, armatorul.

— Vrei să spui romancierul, îl corectă Grimes.

— Hoțul retras din afaceri, spuse Paul.

Cei trei dascăli se uitară unul la altul.

— Băieți, am impresia că cineva și-a bătut joc de noi.

— Oricum, asta-i povestea pe care mi-a spus-o, urmă domnul Prendergast. Totul a-nceput de la discuția mea cu negrul despre arhitec-

tura bisericească. Se pare că Philbrick are o vilă spațioasă în parcul Carlton House.

— În Camberwell Green.

— În Cheyne Walk.

— Lăsați-mă să vă spun ce mi-a povestit. Are o casă în parcul Carlton House. Țin bine minte adresa, pentru că o soră de-a doamnei Crump a fost cândva guvernantă într-o casă din același cartier. El a locuit acolo împreună cu o actriță care, regret că trebuie s-o spun, nu era soția lui. I-am uitat numele, știu însă că era o actriță celebră. Se afla într-o zi la clubul Ate-neu, când deodată arhiepiscopul de Canterbury s-a apropiat de el și i-a spus că guvernul ar dori să-l înnobileze, dar că asta e cu neputință atîta timp cît duce o viață fățiș imorală. Philbrick a respins propunerea. Am uitat să vă spun că e catolic. Dar toate astea nu explică pe deplin de ce se află aici. Dovedește doar ce personaj important este. Vapoarele lui au *sute și sute de tone*, așa mi-a spus. Ei bine, într-o seară, el și actrița lui au dat o petrecere, la care s-a jucat bacara. Se afla acolo și un conte portughez — un tip foarte oacheș, de la legăție, pare-se. Jocul s-a transformat curînd într-o dispută personală între acesta și Philbrick. Philbrick a cîștigat partidă după partidă, pînă cînd contele a rămas lefter și a început să semneze polițe. În cele din urmă, noaptea tîrziu, a luat din mîna contesei — care ședea alături și-i urmărea jocul cu ochi rătăciți — un smarald enorm. Cît o minge de aur, spune Philbrick. „Acest smarald se află în posesia familiei mele

începînd de la prima cruciadă“, i-a spus contele portughez. „E singurul lucru pe care nădăjduisem să-l las sărmanului meu fiu!“ Și a azvîrlit smaraldul pe masă.

„Miza mea este noul pachebot *Regina Arcadie*, cu patru coșuri, acționat de turbine“ a spus Philbrick. „Nu-i destul“ a spus contesa portugheză. „Ofer și iachtul meu cu aburi, *Rîndunica*, patru remorchere și un barcăz pentru cărbuni“, a spus Philbrick.

Toți cei de față s-au ridicat să-l aplaude. Partida a fost câștigată de Philbrick. Cu o plecăciune, acesta îi restitui smaraldul contesei portugheze, spunîndu-i : „Pentru fiul dumneavoastră!“ Oaspeții aplaudară din nou, dar contele portughez era alb de mînie. „Mi-ați insultat onoarea, îi spuse el. În Portugalia avem un singur mod de a rezolva o asemenea situație.“

S-au dus numaidecît în Hyde Park, care era destul de aproape. S-au așezat unul în fața celuilalt și au tras. Abia mijiseră zorii. La picioarele statuii lui Achile, Philbrick l-a împușcat pe contele portughez, care a murit. Îl lăsară cu revolverul încă fumegînd în mînă. Cînd intră în mașină, contesa portugheză îi sărută mîna lui Philbrick și-i spuse : „N-o să afle nimeni, nicio dată. Moartea lui va trece drept o sinucidere. Rămîne o taină, între mine și dumneata.“

Dar Philbrick nu mai era același om. Actrița fu alungată din casa lui. Iar el căzu într-o adîncă melancolie, care-l făcea să se plimbe de colo pînă colo, noaptea, prin casa-i pustie, copleșit de sentimentul vinovăției. Contesa por-

tugheză îi telefonă, dar el îi răspunse că gresise numărul. În cele din urmă Philbrick se duse la un preot și se spovedi. I se spuse că trebuie să renunțe, vreme de trei ani, la casa și la averea lui, și să trăiască printre oamenii cei mai simpli. Iată de ce se află aici, încheie simplu domnul Prendergast. Nu-i asta povestea pe care v-a spus-o și vouă ?

— Nu, spuse Paul.

— Nici un fel de asemănare, întări Grimes. Mie mi-a destăinuit totul într-o seară, la madam Roberts. Iată povestea vieții lui :

Domnul Philbrick senior era un individ cam excentric. În tinerețea lui făcuse avere ca proprietar al unor mine de diamante, iar mai apoi s-a stabilit la țară și și-a consacrat ultimii ani din viață literaturii. A avut doi copii : pe Philbrick și o fiică, pe nume Gracie. Bătrînul ținea la Philbrick ca la ochii din cap, dar nu putea s-o sufere pe domnișoara Gracie. Philbrick recita pe dinafară pasaje întregi din *Hamlet* și din alte piese ale lui Shakespeare, înainte ca domnișoara Gracie să ajungă a citi din abecedar. La vîrsta de opt ani un sonet de-al lui a fost publicat în ziarul local. Evenimentul acesta i-a dat fetei lovitura de grație. Locul ei, spunea Philbrick, era printre slujnice, întocmai ca cenușăreasa, pe cînd el, băiatul deștept, primea toate bunătățile și-i cita din clasici și-i vorbea într-un limbaj ales bătrînului de la etaj. După ce-a ieșit de la Cambridge, s-a stabilit la Londra și a început să scrie ca un apucat. Bătrînului îi plăcea treaba asta : toate cărțile băia-

tului fuseseră legate în piele albastră și așezate într-o bibliotecă aparte, cu bustul său deasupra. Biata Gracie, simțindu-se persecutată, a fugit de-acasă cu un tânăr muncitor de la o uzină de automobile, care n-avea habar de literatură, și nici de automobilistică, după cum s-a dovedit mai târziu. Când bătrînul a decedat, i-a lăsat lui Philbrick totul, afară de cîteva cărți pentru Gracie. Tânărul o luase de nevastă numai cu gîndul că bătrînul o să-i lase ceva. Așa că o părăsi. Philbrick însă, nu-și făcea griji din pricina soră-si : el trăia, cică, pentru artă. Se mută într-o casă mai încăpătoare și continuă să scrie cu nemiluita. Gracie încercă să-i stoarcă de cîteva ori niște bani, dar el era atît de ocupat cu scrisul, încît nu avea timp să-și plece urechea la păsurile ei. În cele din urmă, Gracie se tocni bucătăreasă într-o casă din Southgate. În anul următor, își dădu sufletul. La-nceput moartea ei nu-l tulbură pe Philbrick. Dar peste vreo săptămînă observă un lucru ciudat : în biroul lui, ca și în dormitor și în celelalte încăperi, simțea mereu un miros de bucătărie. Chemă un arhitect, care spuse că nu simțea nici un miros, dar reconstrui bucătăria, introducînd tot felul de ventilatoare. Cu toate astea, mirosul deveni și mai pătrunzător. Pînă și hainele îi miroseau, astfel încît nu mai îndrăznea să iasă din casă. Un miros îngrozitor, de untură rîncedă. Încercă să scape de acest miros plecînd în străinătate, dar și întreg Parisul îi miroși a bucătărie englezască. După un timp, lucrurile se înrăutățiră și mai mult : ori de cîte ori încerca să doarmă,

noaptea, auzea un clinchet de farfurii în jurul patului, sau în spatele scaunului, cînd se așeza să scrie. Altcori se trezea noaptea și auzea sfîrșitul peștelui prăjit și şuierul oalelor în clocot. Își dădu în sfîrșit seama ce era : fantoma bieteii Gracie îl hărțuia. Se duse la societatea de studii psihice, unde i se înlesni o comunicare cu Gracie. O întrebă cum ar putea să-și repare greșeala. Gracie îi răspunse că trebuia să trăiască printre servitori vreme de un an și să scrie o carte despre ei, pentru a le îmbunătăți soarta. Philbrick încercă să aplice întocmai povața și se tocmi la-nceput ca bucătar, dar firește nu se pricepea ; familia unde se angajase se îmbolnăvi atît de grav, încît trebui să plece. Și astfel ajunse aici, la noi. Philbrick spune că a scris o carte emoționantă și într-o zi o să-mi citească niște fragmente. Precum vedeți, e altă poveste decît cea pe care ne-a spus-o Prendy.

— Adevărat. Apropo, ți-a spus ceva despre intenția lui de-a se căsători cu Dingy ?

— Nici un cuvînt. Mi-a spus doar că, în clipa cînd mirosul de bucătărie se va risipi, va deveni cel mai fericit om din lume. Se pare că e logodit cu o poetesă din Chelsea. Nu-i genul de om pe care mi l-aș alege drept cumnat. Dar nici Flossie nu-i genul de nevastă pe care mi-aș alege-o. Se întîmplă uneori și astfel de lucruri, bătrîne.

Paul le povestește despre *Lamb and Flag* din Camberwell Green și despre Toby Cruttwell, apoi îi întrebă :

- Care poveste o fi adevărată? Cea pe care mi-a spus-o mie, cea pe care ți-a spus-o dumitale, sau cea pe care i-a spus-o lui Prendy?
- Nici una, hotărî Prendergast.

Capitolul XII

Agonia căpitanului Grimes

Două zile mai târziu Beste-Chetwynde și Paul stăteau lângă orga din biserica parohială din Llanabba.

— Am impresia că n-am cântat prea grozav, nu-i așa, sir?

— Așa e.

— Să mă opresc puțin?

— Ar fi bine.

— Piciorul lui Tangent s-a umflat și s-a învinețit, spuse Beste-Chetwynde, încântat.

— Săracul!

— Azi dimineață am primit o scrisoare de la maică-mea. E și un mesaj pentru dumneavoastră. Să vi-l citesc?

Scoase din buzunar o scrisoare, scrisă pe hîrtia cea mai groasă cu putință.

— Prima parte e despre alergări și despre o ceartă pe care a avut-o cu Chokey, căruia nu-i place, se pare, felul cum maică-mea a reconstruit casa noastră de la țară. Ar fi timpul să se despartă de omul ăsta, nu credeți?

— Ce spune despre mine? întrebă Paul.

— Spune așa: *Apropo, scumpul meu băiat, trebuie să-ți spun că ortografia din ultimele tale scrisori omoară pur și simplu cuvintele. Știi bine cât de mult doresc să-ți continui studiile și să mergi la Oxford, și m-am gândit că n-ar putea să ai un preparator în vacanța viitoare, nu crezi? Ar fi cumva prea plictisitor? M-am gândit la un preparator tânăr și priceput. N-ar dori oare să vină la noi profesorul acela tânăr și chipeș, pe care spuneai că-l plăci? Cât ar trebui să-i plătesc? Niciodată nu m-am priceput la lucrurile astea. Nu mă refer la profesorul ăla bețiv, deși a fost drăguț și el. Cred că despre dumneavoastră vorbește, nu? Nu poate fi vorba de căpitanul Grimes.*

— Trebuie să reflectez la asta, spuse Paul. Ideea mi se pare destul de bună.

— Da, zise Beste-Chetwynde cu îndoială în glas, ar putea să fie foarte bine, numai că n-aș vrea să mai aud de lecții ca la școală. Deunăzi, Prendergast ăla m-a bătut măr.

— N-o să facem nici lecții de orgă, îl asigură Paul.

Grimes nu primi vestea cu entuziasm, așa cum nădăjduse Paul. Ședea în fața focului din cămin, în sala comună, și-și mușca unghiile cu disperare.

— Bravo, băiete! îi spuse, distrat. E splendid! Mă bucur, mă bucur din inimă.

— Nu prea pari vesel.

— Așa e. De fapt, iar am intrat mesa.

— Rău de tot?

— Pînă-n gît.

— Îmi pare rău, dragul meu prieten. Ce-ai de gînd să faci ?

— Am făcut singurul lucru posibil : mi-am anunțat logodna.

— O să se bucure Flossie.

— A, da, ea se bucură, fir-ar a dracului cu ochisorii ei spălăciți !

— Dar bătrînul ce-a spus ?

— A rămas perplex. Acum, stă și chibzuiește. Sper că totul o să fie în ordine.

— Nu văd de ce n-ar fi.

— Păi, există un motiv. Nu cred că ți-am spus vreodată, dar sînt deja căsătorit.

În seara aceea Paul fu chemat de doctor. Acesta purta o haină de seară, la două rînduri, pe care-o netezea nervos peste șolduri. Părea amărît și îmbătrînit.

— Pennyfeather, îl întîmpină el, am primit azi-dimineață o lovitură grea, două lovituri, de fapt. Prima a fost neplăcută, dar oarecum de așteptat. Colegul dumitale, căpitanul Grimes, a fost demascat în fața mea, pe baza unei dovezi ce exclude posibilitatea nevinovăției, ca făptaș al unui delict, ba, aș putea spune chiar al unei fărădelegi, pe care nu o pot nici înțelege, nici scuza. Nu e nevoie să intru în amănunte. E vorba, totuși, de o chestiune mărunță. Am în-tîlnit numeroase cazuri similare în decursul îndelungatei mele cariere. Dar, ceea ce m-a tulburat și m-a mîhnit mai adînc decît pot exprima modestele mele cuvinte este vestea că dumnealui s-a logodit cu fiică-mea cea mare. Nu mă

așteptasem la asta, Pennyfeather. Iată o umilință de care aș fi putut fi scutit. Îți spun toate astea pentru că, în scurtul răstimp de cînd ne cunoaștem, am învățat să te respect și să mă încred în dumneata.

Doctorul oftă, scoase din buzunar o batistă de *crêpe de chine*, își suflă emoționat nasul, și continuă :

— Nu e ginerele pe care mi l-aș fi ales. I-aș fi putut ierta piciorul de lemn, sărăcia de sclav, josnicia morală și trăsăturile hidoase ; i-aș fi putut ierta chiar și vocabularul nemaipomenit, dacă ar fi fost însă un *gentleman*. Sper că nu mă crezi snob. Poate c-ai observat la mine o anumită prejudecată împotriva claselor inferioare. E adevărat. Am motive temeinice să simt astfel. Vezi dumneata, m-am însurat cu o fată de rînd. Dar nu despre asta e vorba acum. Ceea ce voiam să-ți spun este următorul lucru : am vorbit cu nefericita de fiică-mea și am constatat că nu are vreo înclinație deosebită pentru Grimes. Nu cred, de altfel, că una dintre fiicele mele ar putea să decadă atît de rău. E, totuși, din nu știu ce pricină, dornică să se mărite grabnic cu cineva. Aș fi dispus să iau ca asociat la Llanabba pe un ginere care să-mi fie pe plac. În mod normal, școala aduce un venit de cel puțin trei mii de lire pe an — asta, datorită talentului de gospodină al dragii mele Diana — iar asociatul meu mai tînăr ar avea la început un venit de o mie pe an și ar căpăta desigur o parte mai mare după moartea mea. E o perspectivă pe care mulți tineri ar socoti-o ispititoare.

Și mă întrebam, Pennyfeather, dacă nu cumva, privind chestiunea dintr-un punct de vedere strict comercial, fără nici o prejudecată, luînd lucrurile așa cum sînt, și în raport cu valoarea lor reală, mă întrebam, deci, dacă nu cumva dumneata... Mă exprim, oare, clar ?

— Nu, sir, răspunse Paul, mă tem că e cu neputință. N-aș vrea să par prea dur, dar mi-e teamă că...

— E-n regulă, dragul meu. Nici un cuvînt în plus ! Înțeleg destul de bine. Mă temeam eu că acesta va fi răspunsul dumitale. Ei bine, în cazul ăsta trebuie să mă mulțumesc cu Grimes ! Nu cred că ar avea vreun sens să-l sondez și pe domnul Prendergast.

— Foarte drăguț din partea dumneavoastră că v-ați gîndit la mine.

— Nicidecum, nicidecum... Nunta va avea loc de azi într-o săptămîină. Îi poți spune lui Grimes, dacă-l vezi. Pe cît posibil, nu vreau să am de-a face cu el. Mă întreb dacă n-ar fi bine să organizez o mică sindrofie.

O clipă, în ochii doctorului Fagan se aprinse o lumină, care se stinse însă numaidecît.

— Nu, nu, n-o să fie nici o sindrofie ! Serbarea sportivă n-a fost de loc încurajatoare. Micul lord Tangent e încă suferind, după cîte mi s-a spus.

Paul se întoarse în sala comună cu solia doctorului Fagan.

— La naiba ! exclamă Grimes. Speram că totul o să cadă baltă.

— Ce ți-ai dori ca dar de nuntă ? îl întreabă Paul.

Grimes se luminează la față :

— Ce se-aude cu cheful pe care ni l-ai promis mie și lui Prendy ?

— În regulă ! spuse Paul. Vă invit pe mâine.

Hotelul *Metropol* din Cympryddyg este, fără îndoială, cel mai mare hotel din nordul Țării Galilor. E situat pe o colină înaltă și salubă ce domină o fîșie de apă comparată de către companiile de cale ferată cu golful Neapole. A fost construit în generoasa epocă de dinainte de război, cu mare risipă de oglinzi și de marmură. Astăzi pare cam decăzut, pentru că nu s-a bucurat niciodată de popularitatea scontată de promotorii săi. Cimentul terasei principale a crăpat în cîteva locuri, în grădina de iarnă suflă vîntul, iar curtea maură oferă priveliștea dezolantă a unor cărucioare de invalizi abandonate. În plus, nici una dintre fîntînile arteziene nu funcționează, orchestra de coarde care cîntă noapte de noapte în salon a cedat locul unui foarte costisitor aparat de radio pe care doar unul dintre chelneri știe să-l manevreze, în camera pentru corespondență nu există niciodată hîrtie, iar cearceafurile nu sînt destul de lungi pentru paturi. Philbrick îi vorbește despre toate aceste defecte lui Paul în timp ce ședeau în curtea cu palmieri împreună cu Grimes și dom-

nul Prendergast și beau cocktail-uri, înainte de cină.

— Și nici măcar nu-i ieftin, adăugă Philbrick.

Devenise foarte amabil în ultimele zile.

— Totuși e ceva, mai ales în Țara Galilor, unde nu te poți aștepta la prea mult. Personal, nu pot trăi multă vreme fără oarecare confort. Nu rămân aici în seara asta, altminteri v-aș fi poftit să luați masa cu mine.

— Philbrick, băiatule, spuse Grimes, eu și colegii mei doream de mult să stăm de vorbă cu tine. Ce-i cu poveștile alea pe care ni le-ai spus, precum că ai fi armator și romancier și tâlhar?

— Fiindcă întreb, află că erau minciuni, îi răspunse, demn, Philbrick. Într-o zi veți afla întreg adevărul despre mine. E mai senzațional decât orice poveste închipuită. Până una alta, trebuie să mă întorc la castel. Noapte bună.

— Pare să fie un intim al casei, comentă Grimes privindu-l cum dispare în noapte, însoțit foarte ceremonios de către director și de ospătarul-șef. Se pricepe să îndruge povești, n-am ce spune!

— Cred că-s cheile lor, spuse domnul Prendergast pe neașteptate.

Pentru prima oară deschidea și el gura. Vreme de douăzeci de minute șezuse foarte țeapăn în jilțul lui cu spătar aurit, rotindu-și ochii, neobișnuit de strălucitori și de ageri, ca să nu-i scape nimic din frumoasa priveliște din jur.

— Care chei, Prendy?

— Păi, alea de la hotel. Am avut întâi impresia că-s niște bani.

— Asta te frământa ? Și eu care credeam că te uiți la funcționară !

— Ah, Grimes chicoti domnul Prendergast, îmbujorându-se la față.

Paul își conduse oaspeții în sala de mese.

— Nu degeaba am predat franceza în toți acești ani, spuse Grimes, cercetînd lista de mîncare. Voi lua la-nceput niște *huîtres*¹ faine.

Domnul Prendergrast mîncă un grape-fruit, cu oarecare dificultate.

— Ce portocală mare ! exclamă el la sfîrșit. Aici toate se fac pe scară mare.

Supa fu servită în niște castronașe de aluminiu.

Negustorii din Manchester, care chefuiau în preajmă, începură să se uite cam chiorîș la masa lui Paul.

— Cineva de-aici e pus pe chef, spuse Grimes, arătînd spre un chelner care înainta șontîc-șontîc, strivit sub greutatea unei găleți cu gheață din care ieșea gîtul unei enorme sticle de șampanie.

— Dumnezeule ! La noi vine !

— Cu complimentele și felicitările lui sir Solomon Philbrick pentru căpitanul Grimes, cu ocazia apropiatei sale căsătorii.

Grimes îl apucă de mîneacă pe chelner.

¹ Stridii (fr.)

— Ascultă, bătrîne, îl cunoști bine pe sir Solomon Philbrick ăsta ?

— Vine destul de des pe-aici, sir.

— Cheltuiește o mulțime de bani, așa-i ?

— Niciodată nu invită pe cineva, dar totdeauna comandă pentru el însuși lucrurile cele mai bune.

— Și plătește în bani-peșin ?

— N-aș putea spune, sir. Mai doriți ceva ?

— În regulă, bătrîne ! Nu te enerva. E vorba de un amic al meu, pricepi ?

— Zău, Grimes, spuse domnul Prendergast, mă tem că l-ai cam plictisit cu întrebările dumitale, iar individul ăla corpulent de colo se uită la noi foarte stăruiitor.

— Propun un toast, Prendy, umple-ți paharul. Să bem pentru Trumpington, oricine-o fi, care ne-a dat banii pentru cheful ăsta !

— Și pentru Philbrick, oricine-o fi ! spuse Paul.

— Și pentru domnișoara Fagan, cu urările noastre cele mai fierbinți pentru viitorul ei fericit ! propuse domnul Prendergast.

— Amin ! spuse Grimes.

După supă se servi un sufleu de pește. Domnul Prendergast făcu un calambur pe tema sufleu-suflet. Petrecerea era, vădit, foarte reușită.

— Să știți că, orice-ați spune voi, căsătoria e un lucru destul de trist, spuse Grimes.

— Cele trei argumente invocate în favoarea ei de cartea de rugăciuni mi s-au părut totdeauna destul de șubrede, încuviință domnul Prendergast. În ce mă privește, nu mi-a fost nicio-

dată prea greu să evit păcatul plăcerilor tru-pești, cît despre celelalte două avantaje, ele mi se par de-a dreptul dezastruoase.

— Prima mea căsătorie, spuse Grimes, n-a prea fost un succes. S-a întîmplat în Irlanda. Eu eram beat-criță, ca toți ceilalți de altfel. Dumnezeu știe ce s-o fi ales de prima doamnă Grimes. Am totuși impresia, că de data asta, cu Flossie, mă așteaptă o ceremonie destul de solemnă. Dacă ar fi fost după mine, nu mi-aș fi ales o nevastă ca ea. Totuși, în situația mea, cred că-i cel mai bun lucru ce se putea întîmpla. Destul am mucegăit în meseria de dascăl. Nu mă sfiesc să vă spun că mi-ar fi venit destul de greu să obțin o altă slujbă. Există limite. Acum m-am asigurat pe viață, și nu trebuie să-mi mai fac griji pe chestia certificatelor. E mare lucru. De fapt, e cel mai important. Dar au fost momente, în ultimele douăzeci și patru de ore, cînd am înghețat gîndindu-mă la ce m-așteaptă.

— Nu vreau să te descurajez, spuse domnul Prendergast, dar o cunosc pe Flossie de aproape zece ani, și...

— Știi tot ceea ce mi-ai putea spune despre Flossie. Aproape c-aș dori să mă însor cu Dingy, dar presupun că-i prea tîrziu să mai pot schimba. O, Dumnezeule, unde-am ajuns! exclamă Grimes disperat, privind în pahar.

— Capul sus, Grimes! îl îmbărbătă Paul. Nu-ți stă în caracter să fii atît de abătut.

— Prieteni, spuse Grimes, cu vocea gîtuită de emoție, aveți în fața voastră un om care-și

înfruntă pedeapsa. Respectați-l, chiar dacă nu-l puteți înțelege. Aceia care s-au robii poftelor trupești, de aceste poște au să piară. Sînt un om foarte păcătos, și am trecut de prima tinerețe. Cine mă va compătimi cînd voi cădea în groapa întunecată către care par să mă ducă pașii? Tînăr fiind, m-am ținut țănoș și mi-am văzut de drum fără să-mi pese de urmări, dar în spatele meu, nevăzută, stătea necruțătoarea justiție cu sabia-i cu două tășuri.

Li se mai servi mîncare. Domnul Prendergast mîncă cu lăcomie.

— Ah, de ce nu m-a prevenit nimeni? exclamă Grimes, deznădăjduit. Să mă fi avertizat cineva! Să-mi fi spus răspicat! Despre Flossie să-mi fi vorbit, nu despre flăcările iadului. M-am expus acestor flăcări și m-aș mai expune din nou, dar nimeni nu mi-a vorbit despre căsătorie. Ar fi trebuit să-mi spună că, la capătul acelui drum plăcut, presărat cu flori, mă așteaptă hidoasele lumini ale căminului și glăscioarele copiilor. Să-mi fi vorbit cineva despre marele pat parfumat cu levănțică, pregătit anume pentru mine, și de glicina din ferestre, și de intimitatea și căldura căminului. Lasă, că nici n-aș fi vrut s-ascult. Viața omului se desfășoară între două căminuri. Ieșim pentru cîteva clipe la lumină, apoi ușa se închide în fața noastră. Perdelele ne ascund soarele, iar în cămin strălucește focul, în vreme ce sus, la etaj, deasupra capetelor noastre, se repetă teribilele rătăcirii ale adolescenței. Pe fiecare dintre noi ne așteaptă un cămin și o familie. Nu putem

scăpa, oricît ne-am strădui. Purtăm în noi sămînța vieții, așa cum ne purtăm scheletul ; fiecare poartă în pîntec, fără să-și dea seama, cîte o casă. Nu există scăpare. Ca indivizi, nici nu existăm. Sîntem doar niște potențiali constructori de căminuri, aidoma castorilor și furnicilor. Cum venim oare pe lume ? Ce e nașterea ?

— M-am întrebat adesea, spuse domnul Prendergast.

— Ce înseamnă impulsul pe care-l simt doi oameni, de a-și clădi un cămin îngrozitor ? Înseamnă ființa încă nenăscută, care își proclamă prezența. Noi toți nu sîntem decît o expresie a instinctului vieții de familie, iar dacă am avut norocul să scăpăm personal de rîia asta, Natura are ea grijă să ne molipsească în alt fel. Flossie are destulă rîie pentru doi. Eu n-o am de loc. Sînt una din fundăturile rămase în afara marelui drum al procreației, dar n-are a face. Natura iese totdeauna învingătoare. O, Dumnezeu ! De ce n-am murit în acel prim cămin îngrozitor ? De ce-am sperat c-aș putea să scap ?

Căpitanul Grimes continuă cîtva timp să se lamenteze, adînc deznădăjduit. Deodată, amuți și se uită la pahar.

— Mă întreb dacă aș mai putea căpăta încă o bucătică din acest delicios fazan, spuse domnul Prendergast.

— În orice caz copii n-au să fie, voi avea eu grijă de asta ! spuse Grimes.

— Totdeauna a fost pentru mine un mister de ce se căsătoresc oamenii ? rosti domnul Prendergast. Nu văd nici cel mai mic motiv. Oa-

menii normali sînt destul de fericiți și fără asta. În cazul lui Grimes, mai e de înțeles. El are numai de cîștigat de pe urma acestei căsătorii, dar ce speră Flossie să cîștige? Și, totuși, ea pare mai entuziasmată decît Grimes. Tragedia vieții mele este că ori de cîte ori încep să mă gîndesc la vreun subiect cît de simplu, mă văd asaltat de o contradicție flagrantă de acest gen. Te-ai gîndit vreodată la căsătorie, firește, pe plan teoretic?

— Nu prea mult, mărturisesc.

— Nu cred că oamenii s-ar mai îndrăgosti sau ar dori să se căsătorească dacă nu li s-ar vorbi despre asta, continuă domnul Prendergast. E ca și cu străinătatea: nimeni n-ar dori să plece, dacă nu i s-ar spune că străinătatea există. Nu crezi?

— Nu cred că ai dreptate, spuse Paul. Gîndește-te la animale, care fac amor destul de des.

— Zău? se miră domnul Prendergast. Nu știam. Ce lucru extraordinar! Am avut și eu o mătușă a cărei pisică își ducea lăbuța la bot cînd căsca. E de mirare cîte lucruri ajung să învețe animalele. Am citit în ziar despre o focă de circ care jonglează cu-o umbrelă și două portocale.

— Știu ce-am de făcut, spuse Grimes. O să-mi cumpăr o motocicletă.

Ideea păru să-l înveselească puțin. Mai bău un pahar de vin și zîmbi vag:

— Mă tem că n-am fost atent la tot ce mi-ați spus, prieteni. Reflectam. Despre ce era vorba?

— Prendy povestea despre o focă de circ care jongla cu o umbrelă și două portocale.

— Păi, asta nu-i nimic. Eu pot jongla cu-o sticlă mare, cu-o bucată de gheață și cu două cuțite. Uite !

— Grimes, încetează ! Toată lumea se uită la dumneata !

Ospătarul-șef se apropie, muștrător :

— Nu uitați unde vă aflați, sir !

— Știu prea bine unde mă aflu, spuse Grimes. Mă aflu în hotelul pe care amicul meu sir Solomon Philbrick vrea să-l cumpere, iar eu îți spun, bătrîne, că dac-o să-l cumpere, prima persoană care-o să-și piardă slujba o să fii măta-luță. Pricepi ?

Încetă totuși să jongleze, iar domnul Prendergast mîncă netulburat două *pêches Melba*.

— Norul negru a trecut, spuse Grimes. În sfîrșit, Grimes se poate bucura de această seară.

Capitolul XIII

Moartea unui dascăl de școală publică

Șase zile mai târziu, școala primi o jumătate de zi liberă și îndată după prînz bigamul căpitan Edgar Grimes fu cununat cu domnișoara Florence Selina Fagar, în biserica parohiei Llanabba. O mică zgîrietură la mîină îl împiedică pe Paul să cînte la orgă. Porni prin biserică împreună cu

domnul Prendergast, care, spre deznădejdea lui, primise din partea doctorului Fagan porunca de a-i încredința mirelui mireasa.

— Nu am de gînd să asist, spusese doctorul. Toată povestea asta e extrem de dureroasă pentru mine.

Toți ceilalți se aflau însă acolo, cu excepția micului lord Tangent, care fusese trimis la un dispensar local, pentru a i se amputa piciorul rănit. Băieții, în majoritatea lor, salutaseră ceremonia ca pe o abatere plăcută de la programul lor zilnic, destul de plicticos. Numai Clutterbuck părea bosumflat.

— N-am impresia că vor avea copii prea frumoși, spuse Beste-Chetwynde.

Darurile de nuntă erau cam puține. Băieții contribuiseră fiecare cu cîte un șiling și cumpăraseră, la o prăvălie din Llandudno, un ceainic argintat, amintind vag de stilul *art nouveau*. Doctorul le dăduse un cec în valoare de douăzeci și cinci de lire. Domnul Prendergast îi oferise lui Grimes un baston — „pentru că mi-l lua totdeauna pe-al meu“ — iar Dingy, destul de generoasă, le dăduse două rame pentru fotografii, un calendar și o tavă de alamă din Benares. Paul fusese ales ca naș.

Ceremonia religioasă se desfășură fără nici o piedică, deoarece soția irlandeză a lui Grimes nu apără să conteste cununia. Flossie purta o rochie croită dintr-o catifea destul de bătătoare la ochi și o pălărie cu două pene roz.

— Am fost așa de încîntată cînd mi-a spus că nu ține neapărat să mă îmbrac în alb, deși

rochia albă ar fi putut, firește, să fie vopsită mai târziu.

Atît mireasa cît și mirele dădură răspunsuri corecte la întrebările vicarului, care rosti apoi o foarte emoționantă predică pe tema căminului și a dragostei conjugale :

— Ce frumos este să vezi doi tineri în floarea vîrstei pornind, cu binecuvîntarea Bisericii, să înfrunte laolaltă viața ! Cu atît mai frumos este cînd un bărbat și o femeie ajunși la deplina maturitate vin și spun : „Experiența noastră de viață ne-a învățat că *unul singur* nu e de-ajuns.“

Băieții stăteau înșirați pe alea ce ducea de la ușa bisericii spre cimitir. Monitorul le porunci :

— De trei ori vivat ! pentru doamna și domnul căpitan Grimes !

După aceea se întoarseră la castel. Luna de miere fusese amînată pînă la sfîrșitul trimestrului, adică peste zece zile, iar pregătirile făcute pentru primele zile ale vieții lor conjugale erau cam sărăcăcioase.

— Trebuie să vă descurcați cum puteți, le spusese doctorul. Presupun că vreți să dormiți în același dormitor. Cred că nu va avea nimeni nimic împotrivă să vă mutați amîndoi în odaia cea mare din turnul de apus. E cam umedă, dar sper că Diana va avea grijă să se facă foc. Ați putea folosi, serile, salonul de zi, iar căpitanul Grimes va lua, firește, masa cu mine, în sufragerie, nu cu băieții. N-aș vrea să-l găsesc șezînd în salonul cel mare, și nici, desigur, în biblioteca mea. Aș prefera să-și păstreze, ca mai înainte, cărțile și roba în sala comună. Pentru trimestrul

următor mă voi gândi la alt aranjament. Poate c-o să vă cedez unul dintre pavilioane sau o să vă amenajez un fel de salon în turn. Nu eram pregătit pentru o asemenea răsturnare a vieții mele de familie.

Diana, care se comportase destul de onorabil în această ocazie, puse o vază cu flori în dormitor, și aprinse un foc uriaș, alimentat cu rămășițele unui pupitru și cu două dintre lădițele elevilor.

În seara aceea, în timp ce domnul Prendergast se afla în sala de meditații de la capătul coridorului, Grimes îi făcu o vizită lui Paul în sala comună. Nu părea să se simtă la largul lui în hainele de seară.

— Cina s-a terminat, spuse el. Bătrînul se poartă destul de bine.

— Dar dumneata cum te simți ?

— Nu prea bine, băiete. Primele zile sînt totdeauna pline de încordare, chiar în cele mai romantice căsnicii, așa se spune. Socrul meu e ceea ce se cheamă un om dificil. Se dezgheață încet, de ! Presupun că, în calitate de om înșurat, nu se cuvine să mă mai duc la madam Roberts, ce spui ?

— Ar putea să pară ciudat în prima seară, nu crezi ?

— Flossie cîntă la pian, Dingy face socoteli, iar bătrînul s-a dus în bibliotecă. Nu crezi că avem timp să bem ceva la repezeală ?

Porniră braț la braț pe drumul cunoscut.

— Astă seară fac eu cinste, spuse Grimes.

Muzicanții mai erau acolo și discutau, cu capetele apropiate, despre împărțirea câștigului.

— Mi s-a spus că v-ați căsătorit azi după-amiază, îl întâmpină pe Grimes șeful de gară.

— Adevărat, răspunse acesta.

— Prin urmare, nu mai vreți să vă întâlniți cu cumnată-mea, continuă, cu glas muștrător, celălalt.

— Uite ce e, bătrîne, ține-ți gura ! îl repezi Grimes. Ești lipsit de tact, nu-ți dai seama ? Ține-ți gura, și-o să vă ofer la toți câte o bere.

Cînd madam Roberts își închise localul, Paul și Grimes se întoarseră spre castel. În turnul de apus ardea lumina.

— Uite-o, mă așteaptă, spuse Grimes. Pentru unii o lumină aprinsă în fereastra unui turn ar putea fi o priveliște foarte romantică. Știam cîndva o poezie pe tema asta. Văd c-am uitat-o. Cînd eram copil mă dădeam în vînt după poeziile de dragoste și după toate celelalte. Se pomenea des în poezii de castele cu turnuri. E ciudat cum îți ies din cap lucrurile astea pe măsură ce te maturizezi.

Intrînd în castel, o apucă pe coridorul principal :

— Cu bine, băiete ! De-azi înainte o iau pe aici. Ne vedem mîine dimineață.

Perdeaua de stofă se legănă în urma lui, iar Paul se duse la culcare.

Paul nu-l prea văzu pe Grimes în următoarele câteva zile. Se întâlneau doar la rugăciuni și la

intrarea sau ieșirea din clasă, dar perdeaua de stofă ce despărțea școala de aripa ocupată de doctor îi despărțea și pe ei. Într-o seară, domnul Prendergast, ajuns acum stăpîn absolut peste celălalt jilt, spuse pe neașteptate, în timp ce fuma :

— Știi, îmi lipsește Grimes. N-aș fi crezut, dar simt că-mi lipsește. Cu toate cusururile lui, era un om foarte vesel. Am impresia că începusem să mă împac mai bine cu el.

— Nu mai este la fel de vesel ca înainte, spuse Paul. N-am impresia că viața „la etajul de sus” îi priește prea mult.

Din întâmplare, Grimes veni chiar în seara aceea să-i viziteze.

— Băieți, aveți ceva împotrivă dacă intru puțin la voi ? îi întreabă el, neobișnuit de precaut.

Se ridicară să-l întâmpine.

— Sînteți siguri că n-aveți nimic împotrivă ? Nu rămîn mult.

— Dragul meu, tocmai spuneam cît de mult ne lipsești. Intră și ia loc.

— Nu dorești puțin tutun ? îl îmbie domnul Prendergast.

— Mulțumesc, Prendy ! Am simțit nevoia să vin să stau la o parolă cu voi. Prea mi se făcuse lehamite. Viața conjugală nu-i făcută numai din bucurii, să știți. Dar de vină nu-i Flossie, ea nu mă necăjește mai de loc. Într-un fel, a ajuns să-mi și placă. Oricum, ea mă place pe mine, și asta-i principalul. Doctorul e cel care mă necăjește ! Nu mă lasă niciodată singur. Îmi calcă

pe nervi. Tot timpul rîde de mine într-un fel neplăcut, și mă face să mă simt mititel. Îmi amintește de felul cum vorbește lady Circumference cu soții Clutterbuck. Vă mărturisesc că mi-e pur și simplu frică să mănînc cu el în sufragerie. Doctorul are totdeauna aerul că știe dinainte exact ce-o să spun, iar cînd vorbesc, face o mutră de parcă nu s-ar fi așteptat să spun chiar o asemenea grozăvie. Flossie afirmă că așa se poartă și cu ea uneori. Dar cu mine se poartă tot timpul așa, lua-l-ar naiba !

— N-o face dinadins, cred, spuse Paul. Și, oricum, eu nu m-aș sinchisi, dac-aș fi în locul dumitale.

— Tocmai aici e buba. Încep să simt că are dreptate. Presupun că-s un tip destul de necioplit. N-am habar despre artă, n-am cunoscut nici o personalitate, nu mă duc la croitori buni și așa mai departe. Nu sînt ceea ce dumnealui numește „cineva“. Nici n-am pretins vreodată că aș fi, dar realitatea este că pînă acum treaba asta nu m-a deranjat. Nu cred că eram îngîmfat de felul meu, dar aveam o părere bună despre mine însumi, ca tot omul, și nu-mi păsa ce credeau ceilalți, cîtă vreme mă distram. Căci mă distram, ce-i drept, ba mai mult încă, îmi plăcea să mă distrez. Acum însă, după o săptămîină de conviețuire cu omul ăsta, mă simt cu totul altfel. Am mereu senzația că mi-e rușine de mine însumi. Și-am ajuns să disting și în ochii altora privirea arogantă pe care mi-o aruncă dumnealui.

— A, cunosc bine senzația asta ! oftă domnul Prendergast.

— Crezusem că mă bucur de popularitate printre băieți, dar voi știți că nu-i așa, iar mușteriii doamnei Roberts se prefăceau numai că mă simpatizează, în speranța că o să le dau de băut. Ceea ce și făceam, dar ei nu mi-au oferit niciodată o băutură. Poate pentru că sînt velși, îmi spuneam, dar acum îmi dau seama că motivul era că mă disprețuiau. Nu le fac nici o vină. Dumnezeu mi-e martor că mă disprețuiesc eu însumi. Știți că obișnuiam să folosesc un oarecare număr de expresii franțuzești, ca *savoir faire*¹ și *je ne sais quoi*.² Deși nu mi-am pus niciodată problema, cred că n-aveam un accent prea grozav. De unde pînă unde să-l fi avut ? N-am fost niciodată în Franța, decît în timpul războiului. Ei bine, ori de cîte ori folosesc una din expresiile acelea, doctorul se strîmbă de parcă l-ar durea o măsea. Acum trebuie să mă gîndesc bine înainte de a spune ceva, ca să văd dacă n-am folosit vreo formă franțuzească sau vreo expresie dintre cele pe care dumnealui le socoate a fi grosolane. Iar cînd spun ceva, glasul îmi sună atît de caraghios, încît mă zăpăcesc și dumnealui se strîmbă din nou. Ah, băieți, ultima săptămînă a fost un iad pentru mine, și sînt foarte îngrijorat. Încep să capăt un complex de inferioritate. Întocmai ca Dingy,

¹ Dibăcie, îndemînare (fr.).

² Nu știu ce (fr.).

care a ajuns să nu mai deschidă gura nicio dată. Doctorul face de asemenea glume despre felul cum se îmbracă Flossie, dar nu cred că fata pricepe aluziile lui. Omul ăsta o să mă scoată din minți înainte de sfârșitul trimestrului.

— Păi, n-a mai rămas decît o săptămînă. Atîta putu să spună Paul ca să-l consoleze.

A doua zi, la rugăciunea de dimineață, Grimes îi înmîină lui Paul o scrisoare, spunîndu-i :

— Ironia soartei !

Paul o deschise și citi următoarele :

*John Clutterbuck și fiii,
angroșiști de bere și vinuri*

Dragul meu Grimes,

Deunăzi, la concursurile sportive, m-ai întrebat dacă nu există cumva o slujbă disponibilă pentru dumneata la întreprinderea noastră. Nu știu dacă întrebarea era serioasă, dar dacă era cu-adevărat, află că acum a rămas vacant un post care cred că ți-ar conveni. Aș fi bucuros să-l ofer unui prieten care s-a purtat atît de frumos cu Percy. Noi trimitem o serie de inspectori la diferite localuri și hoteluri pentru a gusta berea și a controla să nu fie diluată sau amestecată. Un inspector tînăr, cu care-am fost coleg la Cambridge, s-a îmbolnăvit de delirium tremens și a trebuit să fie concediat. Salariul este de două sute de lire pe an, plus automobil și cheltu-

*iei de deplasare. Te-ar ispiti o astfel de slujbă ?
Dacă da, comunică-mi în următoarele zile.*

Al dumitale sincer
S a m C l u t t e r b u c k.

— Poftim ! exclamă Grimes. O slujbă ideală, care-mi pică din cer ! Dacă mi s-ar fi oferit așa ceva cu zece zile în urmă, toată viața mea ar fi alta acum.

— Nu te gîndești totuși s-o accepți ?

— Prea tîrziu, băiete, prea tîrziu. Cele mai triste cuvinte din limba engleză.

În pauză, Grimes îi spuse lui Paul :

— Ascultă, m-am decis să primesc slujba oferită de Sam Clutterbuck și să-i dau dracului pe Fagani ! (Ochii îi străluceau, ațîțați.) N-o să le spun o vorbă. O să mă car, pur și simplu. N-au decît să facă ce-or vrea ! Nu-mi pasă.

— Splendid ! exclamă Paul. E cel mai bun lucru pe care-l poți face.

— Plec chiar azi după-amiază, spuse Grimes.

Cu un ceas mai tîrziu, după terminarea orelor de dimineață, se întîlniră din nou.

— M-am gîndit bine la scrisoarea aceea, spuse Grimes. Acum îmi dau seama : e doar o glumă.

— Absurd ! spuse Paul. Sînt sigur că nu-i o glumă. Du-te numaidecît la familia Clutterbuck.

— Nu, nu-i ceva serios. Au aflat de la Percy despre căsătoria mea și vor să-și bată joc de mine. Era prea frumos ca să fie adevărat. De ce

mi-ar oferi tocmai *mie* o slujbă ca asta, chiar dacă ar exista o astfel de slujbă minunată?!

— Dragul meu Grimes, sînt absolut sigur că-i o ofertă serioasă. În orice caz, n-ai nimic de pierdut dacă te duci să-i vezi.

— Nu, nu, e prea tîrziu, băiete. Asemenea lucruri nu se întîmplă în viață.

— Și dispăru după perdeaua de stofă.

A doua zi, la Llanabba izbucni un nou scandal. Doi oameni cu cizme, cu pălării de fetru și cu pardesie cenușii se înfățișară la castel, cu un mandat de arestare împotriva lui Philbrick. Îl căutară peste tot, dar constatară curînd că dumnealui plecase, cu trenul de dimineață, spre Holyhead. Băieții se îmbulzeau în jurul detectivilor, cu o curiozitate amestecată cu oarecare dezamăgire. Așa cum stăteau în hol, frămîntîndu-și pălăriile, bînd whisky și numind-o „miss” pe Dingy, detectivii nu li se păreau prea grozavi.

— Îl urmărim de cîtva timp încoace, spuse primul detectiv. Nu-i așa, Bill?

— Cam de vreo șase luni. Urîță treabă, să dispară în felul ăsta! La Centru șefii erau și-așa enervați pe chestia cheltuielilor noastre de deplasare.

— E un caz într-adevăr grav? Un omor sau ceva asemănător? întrebă domnul Prendergast.

Între timp toată școala se strînsese în hol.

— Nu, domnule, nu s-a produs nici o vătărmare de sînge pînă-n prezent. N-ar trebui să vă spun, dar cum îmi dau seama că sînteți cu toții amestecați într-o oarecare măsură, nu mă feresc să vă mărturisesc că, după părerea mea, o să scape pretextînd că-i nebun. Mare șmecher !

— Dar ce-a făcut ?

— S-a dat drept altcineva, a depus mărturie falsă... Există cinci capete de acuzare împotriva lui, în diferite părți ale țării, îndeosebi în hoteluri. Vine într-un loc, se recomandă ca un om bogat, stă acolo cîtva timp trăind boierește, încasează un cec mare și pe urmă o șterge. Își spune sir Solomon Philbrick. Partea nostimă e că el însuși crede în povestea asta. În cariera mea am dat peste mai multe cazuri de acest fel. În Somerset era unul care se credea episcop de Bath și de Wells, un tip foarte manierat, care a miruit o mulțime de copii.

— Oricum, a plecat fără să-și ia leafa, spuse Dingy.

— Totdeauna mi s-a părut suspect omul acesta, spuse domnul Prendergast.

— Norocos băiat ! oftă Grimes, abătut.

— Starea lui Grimes mă neliniștește, mărturisi domnul Prendergast în seara aceea. În viața mea n-am văzut om mai schimbat. De obicei era sigur de el și autoritar. Adineauri a venit la mine și m-a întrebat, cu sfială, dacă socot că

răsplata divină se dă în lumea asta sau în cealaltă. Am început să-i explic, dar am observat că nu ascultă. O dată sau de două ori a oftat, pe urmă a ieșit fără să rostească un cuvânt, în timp ce eu mai vorbeam.

— Beste-Chetwynde îmi spune că azi-dimineață i-a ținut peste oră pe toți cei dintr-a treia, pentru că tabla neagră a căzut în timpul lecției. Era convins că băieții făcuseră înadins.

— Păi chiar fac asta, de multe ori.

— Da, dar în cazul de față n-au făcut nimic. Beste-Chetwynde pretinde că băieții erau cam speriați de felul cum le-a vorbit. Ca un actor, pare-se.

— Bietul Grimes ! Cred că-i grav zdruncinat. Vacanța o să fie o ușurare pentru el.

Dar vacanța căpitanului Grimes veni mai grabnic decît se așteptase domnul Prendergast, și într-un mod pe care puțini ar fi putut să-l prevadă. Peste vreo trei zile, nu mai fu văzut la rugăciunea de dimineață, iar Flossie mărturisi, cu ochii înroșiți de plîns, că soțul ei nu se mai întorsese din sat în noaptea trecută. Domnul Davies, șeful de gară, declară că-l văzuse în ajun și că-i păruse foarte deprimat.

Chiar înainte de masa de prînz, un tînăr se înfățișă la castel cu o legăturică de haine pe care le găsisese pe țărm. Fură lesne identificate ca aparținînd căpitanului. În buzunarul de la piept al vestei găsiră un plic adresat doctorului, iar în plic o bucată de hîrtie pe care scria :

CEI CARE TRĂIESC PENTRU TRUP, PRIN TRUP
VOR PIERI.

Vestea fu ascunsă, pe cât posibil, băieților.

Deși adînc zguduită de această prematură întrerupere a căsniciei sale, Flossie rămase ferm hotărîită să nu poarte doliu.

— Nu cred că soțul meu s-ar fi așteptat să port.

În aceste triste împrejurări, băieții începură să-și facă bagajele pentru vacanța de Paști.

Sfîrșitul părții întîi

Capitolul I

Joia Regelui

Margot Beste-Chetwynde avea două case în Anglia — una la Londra și cealaltă în Hampshire. Casa din Londra, clădită sub domnia lui William¹ și Mary², era unanim socotită drept cel mai frumos imobil situat între Bond Street și Park Lane, dar în privința casei de la țară părerile rămâneau împărțite. Această casă era într-adevăr foarte nouă ; de fapt, nici nu fusese complet terminată în perioada când Paul veni să locuiască acolo, adică pe la începutul vacanței de Paști. Nici una dintre isprăvile făcute de doamna Beste-Chetwynde, în dramatica și destul de rușinoasa ei carieră, nu stîrnise atîtea comentarii dușmănoase, ca reconstrucția acestei remarcabile case.

Cunoscută sub denumirea de *Joia Regelui*, ea se înălța pe locul unde, din timpul sîngeroasei Mary și pînă mai încoace, fusese reședința conților de Pastmaster. Vreme de trei secole, a-

¹ William al III-lea, rege al Angliei între 1689 și 1702.

² Mary I, regină între 1553 și 1558.

ceastă nobilă familie își păstrase, grație sărăciei și inerției sale, reședința neatinsă de nici una dintre modele succesive ce s-au abătut asupra arhitecturii domestice. Nu fusese adăugată nici o aripă, nu fusese astupată nici o fereastră ; nici un portic, nici o fațadă, nici o terasă, nici o „orangerie“, nici un turn sau donjon nu-i strica fațada de lemn. În plină modă a gazului de iluminat și a instalațiilor sanitare, *Joia Regelui* dormise netulburată de vreun instalator sau inginer. Dulgherul domeniului, o slujbă transmisă din tată în fiu în familia primului dulgher care căptușise cu lemn sălile și construisese scara cea mare, făcea din când în când reparațiile necesare pentru întreținerea casei, lucrînd cu aceleași scule și după metodele tradiționale, astfel încît, în decurs de cîțiva ani, opera lui nu se mai putea deosebi de aceea a strămoșilor. În dormitoare lumînările continuau să pîlpîie, multă vreme după ce toți vecinii lordului Pastmaster își instalaseră lumină electrică în case ; și, în ultimii cincizeci de ani, Hampshire-ul ajunsese treptat să se mîndrească grozav cu *Joia Regelui*. De unde la început fusese considerată mai degrabă o pată rușinoasă pe harta acestui ținut civilizat, *Joia Regelui* devenise încet-încet o Meccă a cetățenilor dornici să-și petreacă week-end-ul. Duminicile, după prînz, gazdele spuneau : „Am putea merge, cred, să luăm ceaiul la familia Pastmaster. Trebuie neapărat să le vedeți casa. E aproape neschimbată. Profesorul Franks, care a fost aici săptămîna trecută, spunea că e

unanim recunoscută drept cel mai frumos exemplar de arhitectură Tudor din Anglia.“

N-aveai cum să-i chemi la telefon pe soții Pastmaster, dar erau totdeauna acasă și sincer bucuroși să-și vadă vecinii ; iar după ceai, lordul Pastmaster își conducea oaspeții în jurul casei, prin marile galerii și prin dormitoare, neuitînd să le arate tainița unde cel de-al treilea conte și-a închis nevasta din pricină că dorise să refacă un șemineu. „Șemineul fumegă și azi cînd vîntul bate dinspre răsărit, dar nu l-am reparat încă“, spunea el.

Mai tîrziu oaspeții porneau cu mașinile spre conacele lor modernizate. Cei mai impresionabili dintre ei reflectau, în timp ce-și luau baia fierbinte de dinaintea cinei, la privilegiul pe care-l avuseseră de a păși, timp de o oră și jumătate, din secolul lor în viața tihnită și prozaică a Renașterii engleze. Își aminteau, de asemeni, de conversația pe care-o purtaseră, la ceai, despre vînătoare și despre reforma cărții de rugăciuni, întocmai cum vor fi conversat străbunii gazdei lor, așezați în aceleași jilțuri și în fața aceluiași cămin, cu trei veacuri în urmă, cînd proprii lor strămoși dormeau, poate, pe paie sau printre mărfurile aromate ale vreunui ghetou hanseatic.

Veni însă și vremea cînd *Joia Regelui* trebui să fie vîndută. Fusese construită într-o perioadă cînd nu era nici o extravaganta să ții douăzeci de slugi, și de fapt nici nu puteai trăi acolo cu mai puține. Dar soții Beste-Chetwynde constatară că servitorii erau mai puțin simțitori decît stăpîinii lor la farmecul simplității stilului

Tudor ; dormitoarele construite anume pentru ei în labirintul grinzilor care sprijineau arcadele de piatră necioplită ale acoperişurilor, nu puteau face faţă cerinţelor moderne, şi numai cei mai murdari şi mai beţivi bucătari consimţeau să locuiască în uriaşa cuhnie pardosită cu lespezi, sau să învîrtească frigările în vetrele deschise. Slujnicele nu puteau suporta multă vreme oboseala de a urca şi coborî, în zori, înainte de micul dejun, îngustele scări de servici şi de a străbate nesfîrşitele coridoare, purtînd căldări cu apă caldă pentru baia de dimineaţă. Democraţia modernă cerea ascensoare şi alte inovaţii care le-ar fi uşurat munca, cerea robinete de apă caldă şi de apă rece, cerea robinete de apă potabilă (oribilă inovaţie !), plite de gaz şi cuptoare electrice.

Lordul Pastmaster se hotărî, mai lesne decît era de aşteptat, să vîndă casa ; ca să spunem adevărul, nici nu prea înţelesese vreodată de ce se făcea atîta zarvă în jurul ei ; bănuia el că e o clădire istorică, dar propriul său gust tindea către obloanele verzi şi vegetaţia semi-tropicală a unei vile de pe riviera franceză, vilă în care-şi putea afirma mult mai vîrtos caracterul tradiţional al familiei sale, decît dacă s-ar fi zbatut să rămînă la *Joia Regelui*. Dar ţinutul înţelegea anevoie acest lucru, şi un fel de consternare domnea nu numai în marile conace, ci şi în casele şi vilele din împrejurimi, iar preoţii cu carte din parohiile vecine scorneau poveşti despre calamităţile ce aveau să se abată asupra recoltelor şi a turmelor cînd nu va mai

rămîne nici un Beste-Chetwynde la *Joia Regelui*. Domnul Jack Spire de la ziarul *London Hercules* publică un articol elocvent despre *Fondul pentru salvarea Joii Regelui în interesul națiunii*, dar fu strînsă numai o foarte mică parte din suma uriașă pe care lordul Pastmaster fusese destul de inteligent s-o ceară. În schimb, ideea că ilustra clădire ar trebui transplantată și reconstruită în Cincinnati cîștiga tot mai mult teren.

Iată de ce vestea că bogata cumnată a lordului Pastmaster a cumpărat reședința familiei fu primită cu entuziasm de către vecini, de către domnul Jack Spire și de toate ziarele londoneze care luară act de această vînzare. TENEAT BENE BESTE-CHETWYNDE¹, deviza gravată deasupra căminului din sala cea mare, era citată de toți cu entuziasm, căci se știa foarte puțin despre Margot Beste-Chetwynde în Hampshire, iar revistele ilustrate erau bucuroase de orice prilej de a-și înfrumuseța paginile cu ultimul ei portret. Reporterul căruia ea îi declarase : „Nimic nu mi se pare mai burghez și mai oribil decît lem-năria arhitecturii stil Tudor“ nu pricepuse tîlcul acestor cuvinte și le lăsase în afara reportajului său.

Cînd Margot Beste-Chetwynde o cumpărase, *Joia Regelui* nu mai era locuită de doi ani de zile. Doamna mai trecuse o dată pe-acolo, în timpul logodnei.

¹ *Să nu te dai bătut*, Beste-Chetwynde (lat.).

— E mai groaznic decât mi-aş fi închipuit, mult mai groaznic, spuse doamna în timp ce conducea maşina pe aleea principală pe care sătenii credincioşi o împodobiseră, în onoarea ei, cu steagurile naţiunilor odinioară aliate.

— Nici măcar noul imobil al firmei *Liberty* nu-i mai hidos, adăugă ea şi se răsuci nervos în maşină, amintindu-şi de tînăra şi romantica moştenitoare căreia i se făcuse curte — o, cât de flegmatic ! — în timp ce se plimba vrăjită printre tufele de tisă, cu nările pline de mireasma caprifoiului. Trecuseră atîția ani de atunci !

Domnul Jack Spire era ocupat cu o colectă pentru salvarea bisericii Sfîntului Mormînt, de pe Egg Street (unde se spune că Dr. Johnson ar fi luat parte la o slujbă de utrenie), cînd hotărîrea doamnei Margot Beste-Chetwynde de a reconstrui *Joia Regelui* deveni publică.

— În tot cazul, noi am făcut ce ne-a stat în putinţă, spuse el, foarte serios, şi nu se mai gîndi la asta.

Nu însă şi vecinii, care erau din ce în ce mai furioşi pe măsură ce lucrările de dărimare progresau, cu ajutorul celor mai nimicitoare maşini moderne ; în dorinţa lor de a păstra pentru ţinut ceva din marele conac,recurseră chiar la expediţii de jaf, din care se întoarseră cu fragmente de piatră cioplită, tocmai bune să le împodobească grădinile ; dar antreprenorii puseră capăt acestor jafuri, angajînd încă un paznic de noapte. Lemnăria conacului merse la South Kensington, spre marea admiraţie a studenţilor indieni de-acolo. După nouă luni de la trecerea

clădirii în posesiunea doamnei Beste-Chetwynde, noul arhitect se apucă de lucru după planurile lui.

Era prima lucrare importantă a lui Otto Friedrich Silenus. „Ceva curat și simplu“ îi ceruse doamna Beste-Chetwynde, înainte de a dispărea într-unul din misterioasele ei voiajuri prin lume, nu însă înainte de a-i spune la plecare :

— Ai grijă ca lucrarea să fie gata pînă-n primăvară.

Profesorul Silenus — căci acesta era titlul cu care tînărul constructor dorea să fie gratificat — era o „descoperire“ a doamnei Beste-Chetwynde. Nu era încă celebru, deși toți cei care-l întâlneau rămîneau adînc și felurit impresionați de geniul său. La început atrăsese atenția doamnei Beste-Chetwynde printr-un proiect refuzat, privitor la o fabrică de gumă de mestecat, proiect publicat într-o revistă trimestrială de avangardă din Ungaria. O altă lucrare a lui, singura terminată, era un decor pentru un film de lung metraj, cu o intrigă complexă — cu atît mai complexă cu cît producătorul eliminase toate personajele omenesti, fapt ce se dovedise fatal pentru succesul comercial al filmului. Arhitectul flămînzea resemnat într-o cămăruță din Bloomsbury, în ciuda neobositelor eforturi ale părinților săi de a-l găsi — ei trăiau, în mare lux, la Hamburg — cînd i se oferi să reconstruiască *Joia Regelui*. „Ceva curat și simplu“... Reflectase vreme de trei zile — zile de foamete — la implicațiile estetice ale acestei îndrumări, apoi trecuse la elaborarea planurilor.

— Problema arhitecturii este, după mine, problema oricărei arte : eliminarea elementului uman din structurile formale, îi declarase el unui ziarist venit să scrie despre evoluția surprinzătoare sale construcții de fier, beton și aluminiu. Singura clădire perfectă trebuie să fie uzina, deoarece ea e făcută pentru a adăposti mașini și nu oameni. Nu cred că arhitectura domestică poate fi frumoasă, dar fac tot posibilul. Omul e cauza tuturor relelor, adăugase el, posomorît. Te rog să comunici acest lucru cititorilor dumitale. Omul nu e niciodată frumos și niciodată fericit, decît atunci cînd devine un vehicul pentru distribuția forțelor mecanice.

Ziaristul părea să se îndoiască :

— Spuneți-mi un lucru, domnule profesor, dacă-mi permiteți să vă întreb, este oare adevărat că ați refuzat să primiți vreun ban pentru lucrarea pe care-o întreprindeți ?

— Nu-i adevărat, răspunse profesorul Silenus.

Iar ziaristul își spuse, fericit, în sinea lui : „Constructorul conacului cumnatei lordului, despre viitorul arhitecturii. Vor trăi, oare, mașinile în case ? Senzaționala prorocie a unui profesor-arhitect.“

Profesorul Silenus așteptă ca reporterul să dispară pe alee, apoi scoțînd din buzunar un biscuit, începu să-l ronțăie.

— Presupun că e nevoie de-o scară, își spuse el, sumbru. De ce nu-s în stare oamenii să stea locului ? Tot urcă și coboară, intră și ies ! De ce nu-s în stare să șadă liniștiți și să lucreze ?

Oare dinamurile au nevoie de scări ? Oare mai-muștele au nevoie de case ? Ce ființă demodată, lipsită de maturitate și pornită pe propria-i distrugere e omul ! Cât de vulgară și ieftină e lauda și pălăvrăgeala lui pe această mărunță treaptă a evoluției ! Cât de dezgustătoare și indescriptibil de plicticoase sînt toate gîndurile și autoadmirația acestui sub-produs biologic, cu un trup pe jumătate format și rău condiționat, cu un suflet nomad și prost-adaptat ! Pe de-o parte, instinctele armonioase și reflexele cumpănite ale animalului, pe de alta, țelurile inflexibile ale mașinii, iar între animal și mașină, omul, deopotrivă străin de *ființa* naturii și de *acțiunea* mașinii. Dezgustătoare evoluție !

Două ore mai tîrziu, maistrul responsabil cu betoniera veni să se consulte cu profesorul. Acesta nu se clintise din locul unde-l lăsase ziaristul ; ochii de ciută îi erau ficși și inexpressivi, iar mîna care ținuse biscuitul continua să se ridice și să coboare, ritmic, în vreme ce fălcile mestecau în gol. Altminteri, era complet nemișcat.

Capitolul II

Interludiu în Belgravia

Arthur Potts știa totul despre *Joia Regelui* și despre profesorul Silenus.

În ziua sosirii lui Paul la Londra, îi telefonă vechiului său prieten și se înțelese să ia masa

cu el la *Restaurantul Reginei* în Sloane Square. Li se părea destul de firesc să şadă din nou la masa la care discutaseră atâtea subiecte de însemnătate obştească — bugetul, controlul natalităţii, mozaicurile bizantine... Pentru prima oară de la seara de pomină a dineului clubului Bollinger se simţea la largul lui. Castelul Llanabba, cu falsele-i creneluri şi cu absurdii săi locatari, se cufundase în uitarea ce înghite pînă şi cel mai oribil dintre cosmaruri. Aici se putea delecta cu porumb, cu ardei, cu vin alb de Burgundia, şi cu ochii gravi ai lui Arthur Potts, iar pe cuierul de deasupra capului atîrna pălăria neagră pe care şi-o cumpărase în St. James chiar în după-amiaza aceea. Măcar pentru o seară, umbra care a trecut prin această povestire sub numele de Paul Pennyfeather, se materializează în figura concretă a unui tînăr inteligent, cult şi bine crescut, a unui om pe care te poţi bizui că-şi va exercita dreptul de vot cu discreţia şi cu detaşarea cuvenită, a unui om a cărui opinie despre un spectacol de balet sau despre un eseu critic e mai bună decît opinia tuturor celorlalţi, a unui om capabil să comande meniul unei cine fără să se încurce, ci cu un lăudabil accent franţuzesc, a unui om căruia îi poţi încredinţa un bagaj într-o gară din străinătate, şi de la care te poţi aştepta să facă faţă cu hotărîre şi cuviinţă oricărei împrejurări a vieţii civilizate. Acest Paul Pennyfeather se formase în anii paşnici care preced povestirea noastră. De fapt, întreagă această carte e o cronică a misterioasei dispariţii a lui Paul Pennyfeather, astfel încît

cititorii nu trebuie să se plîngă dacă umbra ce i-a preluat numele nu joacă din plin rolul de erou, pentru care fusese hărăzit inițial.

— Am văzut cîteva din lucrările lui Otto Silenus la München, spuse Potts. Cred că-i un tip care merită să fie urmărit cu atenție. A fost cîndva la Moscova, precum și la Dessau, în mișcarea Bauhaus. Nu poate avea mai mult de douăzeci și cinci de ani. Deunăzi am văzut într-un ziar niște fotografii de la *Joia Regelui*. Mi s-a părut extraordinar de interesant. Se spune că-i singura clădire realmente *imaginativă* de la revoluția franceză încoace. S-a distanțat, în orice caz, de Corbusier.

— Oamenii nu-și dau seama, întări Paul, dar Corbusier este un utilitarist tipic, gen școala de la Manchester din secolul al XIX-lea, și tocmai de aceea le place.

Pe urmă, Paul îi povesti lui Potts despre moartea lui Grimes și despre îndoielile domnului Prendergast, iar Potts îi vorbi lui Paul despre o slujbă destul de interesantă pe care o căpătase la Liga Națiunilor, slujbă ce-l făcuse să renunțe la a-și mai da examenele universitare, spre indignarea tatălui său, care adoptase o atitudine retrogradă în această chestiune.

Timp de o seară, Paul redeveni un om real, dar a doua zi se trezi fără trup, căci trupul îi rămăsese undeva între Sloane Square și Onslow Square. Trebuia să-l întâlnească pe Beste-Chetwynde și să prindă un tren de dimineață spre *Joia Regelui*; acolo, extraordinarele-i aventuri reîncepură. Din perspectiva acestei povestiri, a

doua dispariție a lui Paul este necesară, deoarece, după cum probabil cititorul a și observat, Paul Pennyfeather n-are stofă de erou, și singurul interes ce-l prezintă vine din neobișnuitul șir de întâmplări la care umbra lui este martoră.

Capitolul III

*Pervigilium Veneris*¹

— Abia aștept să văd noua noastră casă, spuse Beste-Chetwynde în timp ce mașina se depărta de gară. Mama spune că-i destul de surprinzătoare.

Gheretele și porțile fuseseră lăsate neatînse, iar nevasta portarului, încinsă cu un șorț alb, sări în întâmpinarea mașinii care intra pe alee. Blînda lumină a soarelui de aprilie cădea printre castanii înmuguriți, dezvelind printre trunchiuri petice de verdeață și oglinda depărtată a unui lac.

— Primăvară englezească, își spuse Paul. În frumosul cadru strămoșesc al peisajului de țară englez... Castanii aceștia falnici simbolizează, desigur, în lumina soarelui matinal, trăinicia și seninătatea într-o lume care și-a pierdut rațiunea, și tot așa vor rămîne chiar atunci cînd haosul și confuzia vor fi date uitării.

¹ Veghea Venerei (lat.).

Stînd în mașina doamnei Margot Beste-Chetwynde, auzea cum duhul lui William Morris¹ îi vorbește în șoaptă despre vremea semănatului și despre vremea secerișului, despre superba succesiune a anotimpurilor, despre armonioasa interdependență a bogăției și sărăciei, despre demnitate, inocență și tradiție. Dar la o cotitură a aleii, cadența gîndurilor îi fu curmată brusc : ajunseseră în fața casei.

— Văleu ! exclamă Beste-Chetwynde. De data asta, mama s-a întrecut pe sine !

Mașina se opri. Paul și Beste-Chetwynde coborîră, se dezmoțiră puțin și se lăsară conduși, printr-un vestibul pardosit cu sticlă verzuie, în sufragerie, unde doamna Beste-Chetwynde ședea și mîncă la o masă de ebonit :

— Dragii mei ! exclamă ea, întinzîndu-le cîte o mîna. Ce încîntată sînt că vă văd ! Vă așteptam, înainte de a mă duce la culcare.

Era de o mie de ori mai frumoasă decît în febrilele amintiri ale lui Paul. Se uita la ea, pierdut.

— Dragul meu băiețaș, ce mai faci ? își întrebă ea feciorul. Știi că ai început să arăți frumușel ca un nînz ? Nu găsești, Otto ?

Paul nu observase pe nimeni altcineva în afară de doamna Beste-Chetwynde ; acum băgă însă de seamă că lîngă ea se afla un tînăr foarte blond, cu niște ochelari enormi, înapoia cărora

William Morris (1834—1896), poet, pictor și critic de artă englez, socialist utopic.

ochii licăreau aidoma unor peștișori într-un acvariu : se treziseră din somn și trimiteau săgeți fosforescente în direcția micului Beste-Chetwynde.

— Capul prea mare și mâinile prea mici, spuse profesorul Silenus. Dar are o piele frumoasă.

— Ce-ar fi să-i prepar un cocteil domnului Pennyfeather ? întrebă băiatul.

— Da, Peter, prepară-i... Îl prepară destul de bine. Nu vă puteți da seama ce săptămînă grea am avut, cu mutatul, cu vizitele vecinilor și cu fotoreporterii. Casa. lui Otto nu prea are succes printre localnici, nu-i așa, Otto ? Ce-a spus lady Vanburgh ?

— Doamna aceea care semăna cu Napoleon ?

— Da, scumpule.

— A spus că-și dă seama că sistemul de canalizare e bun, dar păcat că-i subteran. Am întrebat-o dacă dorește să-l folosească, adăugînd că eu aș dori, și chiar așa am făcut. De fapt însă avea dreptate. Instalația asta e singura parte acceptabilă a casei. Ce bucuros voi fi cînd mozaicurile vor fi gata și-o să pot pleca !

— Nu vă place ? întrebă Peter Beste-Chetwynde preparînd cocteilul. Mie mi se pare foarte frumos totul. Înainte era mai degrabă pe gustul lui Chokey.

— Detest și urăsc fiecare pătetică din această casă, rosti grav profesorul Silenus. Nimic din ceea ce am construit pîn-acum nu mi-a pricinuit atîta scîrbă.

Și oftînd adînc, se ridică de la masă și ieși din încăpere, ținînd încă în mînă furculița cu care mîncase.

— Otto e un adevărat geniu, spuse doamna Beste-Chetwynde. Trebuie să fii drăguț cu el, Peter. O mulțime de lume va veni mîine în week-end. S-a invitat singur, din nou, și Mal-travers acela. Nu-i așa că nu ți l-ai dori ca tată vitreg, scumpule ?

— Nu ! răspunse Peter. Dacă e să te măriți din nou, alege-ți te rog pe cineva tînăr și liniștit.

— Peter, ești un înger ! Așa o să fac. Dar acum mă duc la culcare. A trebuit să aștept, ca să vă pot vedea pe amîndoi. Arată-i domnului Pennyfeather drumul, scumpule !

Liftul de aluminiu își luă zborul, readucîndu-l pe Paul pe pămînt.

— Ce mi-a cerut mama e cam greu într-o casă cu totul străină pentru mine, spuse Peter Beste-Chetwynde. Dar hai să mîncăm ceva.

Abia peste trei zile Paul o văzu din nou pe doamna Beste-Chetwynde.

— Nu crezi că-i cea mai minunată femeie din lume ? întrebă Paul.

— Minunată ? În ce fel ?

Stătea împreună cu profesorul Silenus pe terasă, după cină. Mozaicurile încă neterminate de la picioarele lor erau acoperite cu scînduri și pînză de sac ; marea colonadă cu stîlpi de sticlă neagră strălucea în razele lunii ; dincolo de ba-

lustrada lucioasă de aluminiu, se întindea parcul tăcut și nemărginit.

— Cea mai frumoasă și cea mai liberă dintre femei. Aproape că pare o făptură dintr-o altă specie, nu ai aceeași impresie ?

— Nu, răspunse profesorul după ce chibzui câteva clipe. N-aș spune același lucru. Dacă o s-o compari cu alte femei de vîrsta ei, o să constăți că detaliile care o deosebesc de ele sînt infinitesimale în raport cu punctele de asemănare. Cîteva milimetri ici, cîteva milimetri colo, asemenea deosebiri sînt inevitabile în sistemul uman de reproducere ; dar în toate funcțiunile esențiale — bunăoară, digestia — se conformează modelului speciei.

— Asta se poate spune despre oricine.

— Adevărat. Dar îmi displac tocmai detaliile care-o deosebesc pe Margot. Sînt mărunte, însă supărătoare, ca dinții unui ferăstrău. Altminteri, aș fi dispus să mă însor cu ea.

— Ce te face să crezi că te-ar lua de bărbat ?

— Faptul că, precum ți-am mai spus, toate funcțiunile ei esențiale sînt normale. În orice caz, ea însăși mi-a cerut-o, de două ori. Prima oară i-am spus că o să reflectez, iar a doua oară am refuzat. Sînt convins că am avut dreptate. Ea însă mi-a tăiat vorba cu brutalitate. De altfel, a cam început să îmbătrînească. Peste vreo zece ani o să fie o femeie trecută.

Profesorul Silenus își privi ceasul — un ceas de platină, de la *Cartier*, primit în dar din partea doamnei Beste-Chetwynde.

— Zece fără un sfert, spuse el. Trebuie să mă duc la culcare. Ce somnifer obișnuiești să iei ? Întrebă aruncînd restul trabucului dincolo de terasă, într-o parabolă scînteietoare.

— Eu dorm destul de bine, răspunse Paul. Doar în tren mi-e greu.

— Ești norocos. Margot ia veronal. Și eu nu mai dorm de peste un an. Iată de ce mă culc devreme. Cînd nu dormi, ai nevoie de mai multă odihnă.

În noaptea aceea, după ce-și înregistră numele în *Cartea de aur*, și după ce stinse lumina, Paul se gîndi la tînărul care zăcea nemișcat în întuneric, într-un dormitor vecin, cu mîinile pe coapse, cu picioarele întinse, cu ochii închiși, și cu mintea mereu trează, agonisind din ce în ce mai multă energie ce se depunea ca o miere în celulele și galeriile întortocheate ale creierului, care rămînea singurul organ activ în atmosfera aceea saturată și viciată din jurul lui.

Așadar, Margot Beste-Chetwynde dorea să se mărite cu Otto Silenus ! Într-un alt colț al acestei case extraordinare, ea zăcea într-o transă narcotică, iar frumosul ei trup răcoros și parfumat abia se mișca sub cearșafuri ; afară, în parc, o mie de făpturi dormeau, iar undeva, dincolo de ele, se aflau Arthur Potts, și domnul Prendergast, și șeful de gară din Llanabba. Paul adormi destul de repede. Jos la parter, Peter Beste-Chetwynde își prepară al doilea brandy cu sifon și mai întoarse o pagină dintr-o carte a lui Have-

lock Ellis, care, împreună cu *Ūintul din sălcii*¹, constituia lectura sa preferată.

Obloanele de aluminiu se ridicară, iar soarele își revărsă în încăpore, prin vita-glass², binefăcătoarele raze. O nouă zi începuse la *Joia Regelui*.

De la fereastra camerei lui de baie, Paul privea spre terasă. Pînza de saci fusese scoasă, dezvăluind mozaicul roșu-argintiu, pe jumătate ne-terminat. Profesorul Silenus se și afla acolo, împreună cu doi lucrători, cărora le dădea îndrumări cu ajutorul unui plan.

Musafirii invitați pentru week-end sosiră la diferite intervale în cursul zilei, dar fiindcă doamna Beste-Chetwynde rămase în odaia ei, fură primiți de către Peter cu multă amabilitate. Paul nu putu să le afle numele, și nici măcar să-și dea seama cam cîți erau. Poate vreo opt sau nouă, dar întrucît toți erau îmbrăcați absolut la fel, vorbeau cu același glas și apăreau atît de neregulat la mese, n-ar fi fost exclus să fie mult mai mulți sau mult mai puțini la număr.

Primii care-și făcură apariția fură sir Miles Malpractice și fotograful David Lennox. Amîndoi ieșiră țipînd dintr-un cupeu stil Edward cu motor electric și meraseră de-a dreptul la cea mai apropiată oglindă.

¹ Povestire pentru copii, de Kenneth Grahame (1899—1932).

² Sticlă care lasă să pătrundă prin ea razele ultra-violete.

Peste cîteva clipe, începu să cînte panotropul, David și Miles dansară, iar Peter se apucă să prepare cocteilurile. Petrecerea începuse. În cursul după-amiezii mai sosiră și alți invitați, fie discret, fie cu chiote de bucurie, după cum socoteau că-i mai nimerit.

Pamela Popham, o femeie cu bărbia pătrată, plină de energie ca o amazoană, privi prin ochelari de jur împrejur, bău trei cocteiluri, exclamă de două ori : „Dumnezeule !“, se întreținu cu doi-trei prieteni și o zbughi la culcare, spunîndu-i lui Peter :

— Comunică-i Oliviei că am sosit.

După-masă plecară cu toții la clubul sătesc, unde se dansa și se juca whist. La orele două și jumătate casa era liniștită ; la trei și jumătate sosi lordul Parakeet, cam cherchelit, îmbrăcat în haine de seară : se pare că „scăpase cu mai puțin de-o secundă înainte“ de la banchetul dat la Londra cu ocazia celei de-a douăzeci și una aniversări a zilei de naștere a lui Alastair Trumington.

— Alastair a fost cu mine o bucată de drum, dar cred că o fi căzut din mașină, spuse el.

Musafirii, sau cel puțin o parte din ei, veniră, îmbrăcați în pijamale, să-i ureze bun venit. Parakeet umbla vesel de colo pînă colo, ca o pasăre, arătîndu-și nasul alb și subțire, și repetînd fiecăruia pe rînd, cu glas pițigăiat, ca de eunuc, niște anecdote fără perdea. La orele patru casa redeveni liniștită.

Doar unul dintre invitați părea să nu se simtă la largul lui : sir Humphrey Maltravers, ministrul transporturilor. Sosise mai devreme, cu un automobil foarte încăpător, cu două valize foarte mici, și se dovedise încă de la început a fi un element discordant în acea veselă adunare, remarcând absența gazdei.

— Margot ? A, nu, n-am văzut-o de loc. Am impresia că nu se simte prea bine, spuse unul dintre musafiri. Sau poate că s-o fi rătăcit pe undeva prin casă. Peter știe, desigur.

Paul îl găsi pe ministru în grădină, după masa de prînz : ședea singur și fuma un trabuc, cu mâinile-i late și roșii împreunate în poală, cu o pălărie de fetru trasă peste ochi și cu o expresie sfidătoare și totodată dezamăgită pe fața-i lătareată și roșie. Semăna nefiresc de mult cu caricaturile ce-l înfățișau în ziarele de seară.

— Helo, tinere ! îl întâmpină ministrul. Unde-s ceilalți ?

— Cred că Peter face cu ei turul casei. Are mult mai multe camere decît s-ar părea, văzută din afară. Vreți să mergeți și dumneavoastră ?

— Nu, mulțumesc, eu am venit aici să mă odihnesc. Oamenii ăștia tineri mă obosesc. Îmi ajunge Camera pe care-o frecventez în timpul săptămîinii.

Paul rîse politicos.

— Avem o sesiune grea al naibii. Te interesează cumva politica ?

— Nu prea, răspunse Paul.

— Deștept băiat! Nici eu nu pricep de ce continui să mă ocup de politică. E o viață de câine, și pe deasupra nici nu-ți aduce vreun ban. Dacă-ai fi rămas în barou, ai fi ajuns de mult un om bogat. Odihna, odihna și bogăția! oftă el. Abia de la patruzeci de ani începi să prețuiești aceste lucruri. Și omului îi rămîne, poate, o jumătate din viață de la patruzeci de ani în sus. Iată o cugetare foarte solemnă. Ține-o minte, tinere, te va feri de cele mai grave greșeli. Dacă omul și-ar da seama la douăzeci de ani că o jumătate din viața lui trebuie trăită de la patruzeci în sus...

Bucătăria doamnei Beste-Chetwynde și grădina doamnei Beste-Chetwynde, adăugă sir Humphrey, meditativ. Ce ne-am putea dori mai mult, în afară de gazda noastră însăși? O cunoști de mult?

— Doar de cîteva săptămîni, răspunse Paul.

— E o femeie fără pereche, spuse sir Humphrey, trăgînd fumul adînc în piept.

De după tufele de ilice se auzea, vag, panotropul.

— Ce i-o fi venit să clădească o casă ca asta? întrebă sir Humphrey. De vină e numai situația în care s-a vîrît. Nu-i priește de loc. Grea situație — să fii femeie bogată și să n-ai un soț! Gura lumii atîta așteaptă! Margot ar trebui să se mărite, să ia pe cineva care-ar putea să-i normalizeze viața, un bărbat cu situație în societate.

Deodată, fără nici o legătură aparentă, sir Humphrey începu să vorbească despre sine însuși :

— „Țintește sus“ a fost deviza mea toată viața. Chiar dacă nu vei reuși, probabil, să obții ceea ce ți-ai propus, tot vei obține ceva. Pe când, dacă Țintești foarte jos, nu obții nimic. E ca și cum ai arunca o piatră într-o piscină. În copilăria mea, asta era jocul preferat în curtea în care-am crescut. Am impresia că, la vârsta aceea, dumneata jucai crichet, dar e cam același lucru. Dacă arunci direct, nu nimerești ; dacă Țintești mai sus, ai șansa să nimerești. Orice copil știe asta. Să-ți spun povestea vieții mele...

Cum se face, se întrebă Paul, că toți cei pe care-i întâlnea păreau să-l aleagă tocmai pe el pentru a-și împărtăși acest gen de autobiografie ? Avea, desigur, o mutră simpatică. Sir Humphrey îi vorbi, așadar, despre copilăria lui, despre o familie de nouă suflete, înghesuită în două încăperi, despre un tată bețiv și o mamă isterică, despre o soră care făcea trotuarul, un frate care avea să înfunde pușcăria, și încă un frate care era surdo-mut din naștere. Îi vorbi despre burse și despre studii politehnice, despre jignirile și încurajările primite, despre o carieră universitară plină de succese strălucite și de privațiuni fără seamăn.

— Într-o vreme am fost corector la trustul de presă Holywell. Pe urmă am învățat stenografia și am transcris predicile de la universitate, pentru ziarele locale.

În timp ce vorbea, tufele de tisă păreau să se înnegrească de funinginea mahalalelor, iar panotropul căpăta parcă tonurile vesele ale unei flașnete auzite pe scara unei case de raport.

— La Scone, am fost într-o promoție grozavă, urmă el, înșirînd cu vizibilă familiaritate numele mai multor înalți slujbași de stat, dar nici unul n-avea să ajungă atît de departe ca mine.

Paul asculta cu răbdare, ca de obicei. Sir Humphrey vorbea curgător, pentru că, de fapt, repeta o serie de articole pe care le dictase în ajun, pentru un ziar de duminică. Îi povesti lui Paul despre primele sale discursuri și despre primele alegeri generale la care luase parte — istorica campanie electorală a liberalilor din 1906 — despre zilele grele de dinaintea formării coaliției.

— N-am de ce să-mi fie rușine, am ajuns mai departe decît majoritatea celorlalți. Presupun că, de voi continua, s-ar putea s-ajung într-o zi în fruntea partidului. Dar în iarna asta am simțit că am ajuns la limită. Am ajuns la momentul în care mi-ar plăcea să intru în cealaltă Cameră și să mă retrag din viața politică activă, să am un cal de curse sau doi (ochii îi căpătară strălucirea galeșă a ochilor unei actrițe populare, cînd își descrie casa visurilor), un iaht și o vilă la Monte-Carlo. Ceilalți se pot bucura de aceste lucruri oricînd poftesc, ei știu bine asta. Abia cînd ajungi la vîrsta mea simți într-adevăr ce dezavantajos este să te naști sărac.

Duminică seara, sir Humphrey propuse „o partidă de cărți“. Ideea fu primită fără entuziasm.

— N-ar fi cam deplasat? întrebă Miles. E duminică! Mie-mi plac mult cărțile, mi se par pur și simplu divine, mai ales regii — ce mutre parșive au! Dar când încep să joc pe bani, îmi ies totdeauna din fire și plîng. Întreab-o pe Pamela — ea e curajoasă ca un bărbat!

— Hai să jucăm cu toții biliard și să petrecem ca-ntr-un palat, propuse David. Sau vreți cumva o petrecere țărănească?

— Ah, mă simt atît de tulburat! spuse Miles cînd fu convins, în cele din urmă, să joace.

Sir Humphrey cîștigă. Parakeet pierdu treizeci de lire și, deschizîndu-și portofelul, îi dădu trei bancnote de cîte zece lire.

În drum spre camera lor, Olivia îi spuse lui Miles:

— Ce-a mai trișat!

— Zău, scumpo? Atunci, să nu-i plătim nici un ban!

— Niciodată nu mi-a trecut prin minte să fac așa ceva. Nu, nu-mi pot permite.

Peter jucă rișcă cu sir Humphrey și cîștigă.

— În definitiv, sînt gazdă, spuse el.

— Cînd eram de vîrsta dumitale, îi spuse sir Humphrey lui Miles, stăteam nopți întregi și jucam pocher. Pe bani grei.

— Ah, ticălos bătrîn! mîrîi Miles.

Luni dimineata, foarte devreme, automobilul Daimler al domnului ministru al transporturilor dispăru pe alee.

— Cred că sperase s-o vadă pe mama, spuse Peter. I-am explicat ce-i cu ea.

— N-ar fi trebuit, rosti Paul.

— Așa e, s-a cam înfuriat. Spunea că nu știe unde-o s-ajungem, și că asemenea lucruri nu se spun, nici măcar la mahala, în prezența unor copii de vîrsta mea. A mîncat ca un căpcăun! M-am străduit din răspuțeri să-l fac să se simtă la largul lui, vorbindu-i despre trenuri.

— Mi-a făcut impresia că-i un bătrîn foarte inteligent, își dădu cu părerea profesorul Silenus. A fost singurul care n-a considerat necesar să spună ceva politicos despre casă. În plus, mi-a vorbit despre o nouă metodă de turnare a betonului, folosită la una din casele de pensii ale guvernului.

Peter și Paul se întoarseră în studioul lor cilindric și începură o nouă lecție de ortografie.

În timp ce ultimii musafiri plecau, doamna Beste-Chetwynde își făcu apariția, proaspătă și grațioasă ca o poezie din secolul al șaptesprezecelea, după mica ei orgie cu veronal. Pajiștea de sticlă verde părea să înflorească sub picioarele ei, în timp ce trecea de la ascensor spre masa de cocteil.

— Scumpii mei îngerași! exclamă ea. V-ați chinuit rău cu Maltravers? Și cu toți indivizii aceia? Am uitat cine se invitase pentru acest week-end. Personal am încetat de mult să mai invit musafiri, dar e totuna, adăugă ea întorcîndu-se cu fața spre Paul. Simt din ce în ce mai mult nevoia unui soț, dar Peter e groaznic de pretențios, adăugă ea, privind în adîncurile opaline ale paharului cu *absinthe frappé* din fața ei.

— Păi, dacă bărbații tăi sînt atît de îngrozitori ! spuse Peter.

— Cîteodată mă gîndesc să mă mărit cu bătrînul Maltravers, așa, ca să mă răzbun, dar Margot Maltravers sună cam urît, nu găsești ? Iar dacă va căpăta un titlu de noblețe, cu siguranță c-o să-și aleagă unul îngrozitor...

Nimeni nu se purtase vreodată cu Paul atît de drăguț cum se purtă Margot Beste-Chetwynde cu el în următoarele cîteva zile. Urcînd și coborînd cu lifturile strălucitoare, intrînd și ieșind din odăi și străbătînd coridoarele întortocheate ale uriașei case, simțea că se mișcă într-o ceață aurie. În fiecare dimineață, în timp ce se îmbrăca, o pasăre părea să-i cînte în piept, iar seara cînd se culca, își rezema capul de o mînă care încă mai păstra mireasma delicată a parfumului foarte scump folosit de Margot Beste-Chetwynde.

— Dragul meu Paul, îi spuse ea într-o zi, cînd, ținîndu-se de mînă, după o înfricoșătoare întîlnire cu o lebădă, ajungeau la „casa lacului“. Nu mă pot obișnui cu gîndul întoarcerii tale la școala aceea oribilă. Scrie-i, te rog, doctorului Fagan că nu te mai întorci.

„Casa lacului“ era un pavilion stil secolul al optsprezecelea, construit pe o moviliță, deasupra apei. Rămaseră acolo timp de un minut, ținîndu-se de mînă pe treptele șubrede.

— Nu prea văd ce altceva aș putea face, spuse Paul.

— Dragul meu, ți-aș putea găsi o slujbă.

— Ce fel de slujbă, Margot ? o întrebă Paul, fără a cuteza s-o privească : urmărirea din ochi lebăda ce luneca lin pe apa lacului.

— Păi, ai putea, de pildă, să rămâi aici să mă aperi de lebede, nu crezi ?

Margot se opri și, luându-și mîna dintr-a lui, își scoase din buzunar o tabacheră. Paul scăpără un chibrit.

— Dragul meu, ce tare îți tremură mîna ! Am impresia că bei prea multe cocteiluri preparate de Peter. Copilul ăsta mai are încă mult de învățat pînă să folosească bine vodca. Sînt sigură că-ți pot găsi o slujbă mai bună. E absurd să te întorci în Wales. Poate că nu știi, dar eu conduc încă o bună parte din afacerile tatălui meu. E vorba mai ales de întreprinderi din America de sud — localuri de petrecere, cabarete, hoteluri, teatre și alte asemenea întreprinderi. Sînt sigură că ți-aș putea găsi o slujbă în una din ele, dacă socoți că ți-ar plăcea.

Paul reflectă cu seriozitate.

— N-ar trebui să cunosc spaniola ? o întrebă el.

Era o întrebare foarte potrivită, dar Margot îi răspunse, rîzînd și zvîrlindu-și cît colo țigara :

— E timpul să te duci să te schimbi. Văd că astă seară ești cam dificil.

Paul se gîndi la discuția asta în timp ce făcea baie — într-o cadă adîncă, de malachit — și chiar și după aceea, în timp ce se îmbrăca ; legîndu-și cravata, tremura din cap pînă-n picioare, ca o jucărie de sîrmă.

La cină, Margot vorbi despre lucruri prozaice : despre niște bijuterii pentru care comandase monturi noi, și pe care bijutierul i le stricase de tot, despre casa ei din Londra a cărei instalație electrică fusese reparată de teama unui incendiu, despre averea cîștigată la cazino de omul pe care-l lăsase să-i păzească vila din Cannes, despre garanția pe care i-o cerea societatea pentru păstrarea vechilor imobile că nu-și va dărîma castelul din Irlanda, despre bucătar, care părea să nu fie în toate mințile lui, judecînd după monotonia cinei din seara aceea, și despre încercările lui Bobby Pastmaster de a-i storce iarăși niște bani cu împrumut pe motivul că îl păcălise cumpărînd casa căci, dacă ar fi știut că o va dărîma, ar fi pus-o să-i plătească mai mult.

— Ceea ce pretinde Bobby e absurd, spuse ea. Cu cît îi prețuiam mai puțin casa, cu atît mai puțin trebuia să-i plătesc pentru ea, nu-i așa ? Totuși, aș face mai bine să-i trimit ceva bani, altfel o să se însoare. Cred că ar fi frumos ca Peter să-i moștenească titlul cînd o să devină major.

Ceva mai tîrziu, cînd rămaseră singuri, îi spuse lui Paul :

— Oamenii debitează tot felul de prostii despre avantajul de a fi bogat. Într-un fel e foarte plictisitor să fii bogat, și presupune o muncă neconținută, dar eu tot n-aș vrea să fiu săracă, sau măcar moderat înstărită, nici pentru toate plăcerile din lume. Crezi c-ai putea fi fericit dac-ai fi bogat ?

— Depinde de felul cum aş obţine banii, răspunse Paul.

— Nu văd ce legătură are.

— Nu m-ai înţeles. Voiam să spun că nu există decît un singur lucru care m-ar putea face într-adevăr fericit, şi dacă l-aş obţine, aş deveni şi bogat, dar n-are legătură cu bogăţia, înţelegi? Căci oricît de bogat aş fi, dacă n-aş avea ceea ce m-ar putea face fericit, n-aş fi fericit, pricepi?

— Scumpule, ceea ce spui tu e cam obscur, dar cred că înseamnă ceva foarte draguţ.

Paul ridică ochii şi privirile li se întîlniră dintr-o dată.

— Da, da, sînt încîntată, adăugă ea.

— Margot, iubita şi scumpa mea, vrei să te măriţi cu mine?

Paul îngenunchie lîngă scaunul ei, prinzîndu-i mîinile.

— Tocmai despre asta am încercat să discut cu tine, toată ziua! rosti Margot, cu tremur în glas.

— Adică, s-ar putea să vrei, Margot? Există vreo şansă?

— Nu văd de ce nu. Fireşte, trebuie să-l întrebăm pe Peter, şi mai sînt şi alte lucruri pe care ar trebui să le discutăm înainte...

Deodată adăugă:

— Paul, dragul, dragul meu, vino-ncoace!

Il găsiră pe Peter în sufragerie: mîncă o pier-sică lîngă bufet.

— Helo! îi întîmpină el.

— Peter, avem să-ți spunem ceva, începui Margot. Paul spune că vrea să mă mărit cu el.

— Strașnic ! exclamă Peter. Mă bucur. Asta ați făcut voi în bibliotecă ?

— Va să zică, n-ai nimic împotrivă ? îl întreabă Paul.

— Împotrivă ?! Păi, tocmai asta am căutat să aranjez toată săptămîna. De fapt, ăsta-i motivul pentru care te-am adus aici. Cred că-i un lucru admirabil, încheie băiatul, și mai luă o piersică.

— Ești primul bărbat despre care vorbește așa. Cred că-i un semn bun, Paul.

— Ah, Margot, hai să ne căsătorim numai-decît !

— Dragul meu, încă n-am zis da. O să-ți spun mîine dimineață.

— Nu, spune-mi chiar acum, Margot. Mă placi puțin, nu-i așa ? Te rog, mărită-te cu mine cît mai curînd !

— O să-ți spun mîine dimineață. Mai întîi trebuie să reflectez la o serie de lucruri. Să ne întoarcem în bibliotecă.

În noaptea aceea lui Paul îi veni foarte greu să adoarmă. Închisese de mult cartea și stinsese lumina, dar zăcea cu ochii deschiși, iar gîndurile îi rătăceau. Întocmai ca în prima noapte a șederii sale acolo, simțea cum geniul neadormit și inefabil al casei îi dă tîrcoale. El, și Margot, și Peter, și sir Humphrey Maltravers erau doar niște episoade neînsemnate în viața casei, a acestui monstru nou-născut, la a cărui zămislire con-

tribuiseră cîteva culturi străvechi și uitate. Timp de o jumătate de ceas, rămase cu ochii pironiți în beznă, pînă cînd gîndurile începură, treptat, să se detașeze de persoana lui — semn că adormea. Deodată se trezi, auzind cum ușa se deschide încet. Nu putea să vadă nimic, dar auzea un foșnet de mătase ca și cînd cineva ar fi intrat în cameră. Apoi ușa se închise la loc.

— Paul, dormi ?

— Margot !

— Sst ! Dragul meu, nu aprinde lumina !

Unde ești ?

Mătasea foșni din nou, ca și cum ar fi căzut pe jos.

— Mai bine să fim siguri, înainte de a lua o hotărîre, nu-i așa, dragul meu ? S-ar putea să fie doar o părere de-a ta că mă iubești. Și știi, Paul, îmi plăci atît de mult, încît ar fi păcat să fac o greșeală, nu crezi ?

Din fericire însă nu era nici o greșeală la mijloc, astfel încît a doua zi Paul și Margot își anunțară logodna.

Capitolul IV

Învierea

Cîteva zile mai tîrziu, într-o după-amiază, străbătînd holul, Paul dădu peste un omuleț scund cu o barbă lungă și roșie, care mergea șontîc, șontîc după valet spre odaia lui Margot.

— Dumnezeule ! exclamă Paul.

— Nici o vorbă, bătrîne ! îi șopti bărbosul când trecu pe lângă el.

Cîteva minute mai tîrziu, Peter veni la Paul.

— Ascultă, Paul, cine crezi că stă de vorbă cu mama ?

— Știu, spuse Paul. E ceva foarte ciudat.

— Într-un fel, n-am crezut nici o clipă că e mort, mărturisi Peter. I-am spus-o și lui Clutterbuck ca să-l înveselesc.

— Și s-a înveselit ?

— Nu cine știe ce, recunoscui Peter. Argumentul meu era că, dacă ar fi intrat cu adevărat în mare, și-ar fi lăsat pe țărm piciorul de lemn o dată cu hainele, dar Clutterbuck mi-a explicat că Grimes ținea foarte mult la piciorul ăsta. Mă întreb ce l-o fi făcut să vină la mama ?

Ceva mai tîrziu îl pîndiră pe alee, iar' Grimes le spuse :

— Iertați-mi masca, dar e un lucru foarte important în clipa de față.

— Iar ai intrat mesa ? îl întrebă Paul.

— Nu tocmai, dar nici prea bine nu mi-a mers în ultima vreme. Poliția e pe urmele mele. Sinuciderea aia nu prea mi-a reușit. Mă temeam eu că n-o să-mi reușească. Au început să mîrîie că nu s-a găsit nici un cadavru, și nici măcar piciorul meu de lemn. Pe urmă a apărut și cealaltă nevăstă, ceea ce i-a pus pe gînduri. Iată de ce mi-am lăsat barbă. Înseamnă că sînteți deștepți, dacă m-ați recunoscut.

Se întoarseră cu el la conac, iar Peter le pregăti un cocteil formidabil, din absint și vodcă.

— E vechea poveste, spuse Grimes. Grimes a căzut din nou în picioare. Apropo, bătrîne, am impresia că e cazul să te felicit, nu? Te-ai aranjat grozav, zău!

Își plimbă privirea pe pardoseala de sticlă, pe mobila de cauciuc pneumatic, pe tavanul de porțelan și pereții capitonați.

— Nu-i pe gustul oricui, spuse el, dar cred că te simți comod aici. Partea nostimă e că, venind încoace, nu mă așteptam de loc să te văd.

— Ceea ce am dori noi să știm, spuse Peter, este ce anume te-a făcut să vii s-o vezi pe mama.

— O întâmplare fericită, atîta tot. Uite cum a fost. După ce am plecat din Llanabba eram cam în aer. Luasem cu împrumut cinci lire de la Philbrick, în ajunul plecării sale, și cu banii ăia am putut ajunge la Londra, dar vreme de-o săptămînă am cam tras mîta de coadă. Într-o zi ședeam într-o cîrciumă de pe Shaftesbury Avenue și-mi ciupeam barba a pagubă, știind că n-aveam decît vreo cinci șilingi în buzunar, cînd deodată am băgat de seamă că în celălalt capăt al localului stă un tip care mă privește țintă. Tipul a venit la mine peste cîteva clipe și mi-a spus: „Ești căpitanul Grimes, nu-i așa?” M-au trecut fiori cînd l-am auzit, dar i-am răspuns:

„Nu, nu, bătrîne, te înșeli amarnic. Sărmanul Grimes e mort, s-a înecat. L-a înghițit oceanul!” Și-am dat să plec. Răspunsul meu nu era, firește, prea inteligent, pentru că, dacă n-aș fi fost eu însumi Grimes, n-aș fi avut de unde să știu că Grimes e mort, înțelegi ce vreau să spun? Tipul mi-a zis atunci: „Păcat, fiindcă am auzit

că Grimes o duce prost, iar eu aveam să-i ofer o slujbă, care cred că i-ar fi convenit. Oricum, hai să bem ceva." Abia atunci mi-am dat seama cine era. Era un tip grozav de solid, pe nume Bill, cu care fusesem încartiruit în Irlanda. „Bill, te-am luat drept un polițist!" i-am spus. „În regulă, băiete", mi-a răspuns el. Știți, acest Bill a plecat după război în Argentina și a fost angajat ca director al unei... (Grimes se opri, ca și cum și-ar fi adus brusc aminte de ceva) al unui local de petrecere, un soi de club de noapte. Și nu i-a mers de loc rău în slujba asta, ba a ajuns să conducă o rețea întreagă de localuri de pe litoral. Localurile alea aparțin unui concern din Anglia. Bill venise la Londra special ca să caute doi indivizi capabili, care să-l ajute. „Spaniolii nu-s buni pentru treaba asta, nu-s destul de calmi din fire", așa mi-a spus. Avea nevoie, cică, de niște oameni care să se poată stăpîni atunci cînd e vorba de femei. Tocmai asta-l făcuse să se gîndească la mine. Dar întîlnirea noastră a fost o ispravă a providenței, zău așa. Întreprinderea a fost, se pare, înființată de bunicul tînărului Beste-Chetwynde, iar doamna Beste-Chetwynde continuă s-o dirijeze, așa că am fost trimis să stau de vorbă cu dînsa și să văd dacă e de acord cu angajarea mea. Nici prin gînd nu-mi trecea că e aceeași doamnă Beste-Chetwynde care-a venit să asiste la întrecerile sportive în ziua cînd Prendy s-a îmbătat criță. Asta dovedește cît de mică e lumea!

— Mama a fost de acord să fii angajat? îl întrebă Peter.

— Da, și mi-a dat și un avans de cincizeci de lire, precum și câteva sfaturi foarte înțelepte. Am avut o zi bună. Apropo, mai ai vreo veste în legătură cu bătrînul ?

— Da, spuse Paul, chiar azi dimineată am primit o scrisoare.

Și i-o arată lui Grimes :

*Castelul Llanabba,
North Wales.*

Dragul meu Pennyfeather,

Îți mulțumesc pentru scrisoare și pentru cecul trimis ! Nu e nevoie, cred, să-ți mai spun cît de adînc mă mîhnește faptul că nu te mai întorci la noi în trimestrul următor. Sperasem că relațiile noastre vor fi de lungă durată și reciproc avantajoase. Oricum, eu și fiicele mele îți dorim să fii pe deplin fericit în căsnicia dumitale. Sper că te vei folosi de noua dumitale influență pentru a-l menține pe Peter la școală. E un băiat în care-mi pun mari speranțe. Consider că ar putea deveni unul dintre viitorii mei monitori.

Vacanța nu mi-a îngăduit pînă-n prezent prea multă odihnă. Eu și fiicele mele am fost foarte sîcîiți de insistențele unei tinere irlandeze, cu înfățișare și purtări extrem de dezagreabile, care pretinde că ar fi văduva sărmanului căpitan Grimes. Ea a pus mîna pe unele acte care par să-i confirme pretențiile. Poliția vine mereu pe-aici și ne pune întrebări obraznice în legătură cu numărul costumelor pe care le avea nefericitul meu ginere.

Pe lângă asta, am primit o scrisoare de la domnul Prendergast, care-mi spune că și el dorește să-și dea demisia. A citit, se pare, o serie de articole ale unui cunoscut episcop, și a descoperit că există o specie denumită „cleric modern“, care primește salariul integral al unui preot, fără a avea obligația de a se conforma vreunei credințe religioase. Pentru el asta înseamnă poate o ușurare, dar pentru mine e un necaz în plus.

Nu cred că voi mai avea curajul să-mi continui activitatea la Llanabba. Am primit o ofertă de la o societate de filme, al cărei director se numește, în chip ciudat, sir Solomon Philbrick, și care ar dori să cumpere castelul. Fiind o combinație de arhitectură medievală și georgiană, ar fi, pare-se, ceva unic. Fiica mea Diana dorește să conducă un sanatoriu sau un hotel. Precum vezi, lucrurile nu-s de loc simple.

Al dumitale sincer
Augustus Fagan

Pe Paul îl mai aștepta o surpriză în ziua aceea. Abia plecase Grimes, când un tânăr înalt, cu pălărie neagră și ochi visători se înfățișă la poartă și întrebă de domnul Pennyfeather. Era Potts.

— Dragul meu, mă bucur că te văd, îi spuse Paul.

— Am citit despre logodna ta în *The Times* și, întrucît mă aflu în apropiere, m-am întrebbat dacă-mi vei permite să vizitez casa.

Paul și Peter îl plimbară peste tot, dîndu-i explicațiile necesare. Potts admiră plafonul lumi-

nos din studioul doamnei Beste-Chetwynde. planetele din seră și salonașul a cărui pardoseală era un caleidoscop enorm pus în mișcare de un buton electric. Îl duseră cu liftul pînă-n creștetul marelui turn piramidal, din care putu contempla acoperișurile și cupolele de sticlă și aluminiu, care străluceau aidoma unor diamante în razele soarelui de după-amiază. Dar nu pentru a vedea aceste splendori venise el aici. De îndată ce rămase singur cu Paul, îi spuse, ca din întâmplare :

— Cine era omulețul pe care l-am întîlnit pe alee ?

— Cred că-i un tip de la societatea pentru păstrarea vechilor clădiri, spuse Paul. Dar de ce întrebi ?

— Ești sigur ? întrebă Potts, vizibil dezamăgit. Ce îngrozitor ! Iar am urmărit o pistă falsă.

— Te preocupă, cumva, cazurile de divorț, Potts ?

— A, nu, e în legătură cu Liga Națiunilor, răspunse în doi peri Potts, apoi arătă cu degetul spre bazinul cu caracatițe, care împodobește încăperea unde se aflau.

Margot îl invită pe Potts să rămînă la masă. Tînărul se strădui din răzputeri să-i facă impresie bună profesorului Silenus, dar nu izbuti. De fapt, probabil că tocmai vizita lui Potts îl determină în cele din urmă pe profesor să plece de-acolo. În orice caz, plecă a doua zi dimineată, devreme, fără a-și mai da osteneala să-și facă sau să-și ia bagajele. Două zile mai tîrziu, cînd nu mai rămăsese nimeni în conac, avea să revină, cu o mașină, și să-și ia instrumentele ma-

tematice. Peste cîtva timp avea să mai vină să-și ia două batiste curate și o pereche de indispensabili. După aceea, nu se mai arată niciodată la *Joia Regelui*.

Cînd Margot și Paul plecară la Londra, îi împachetară lucrurile și i le lăsară jos, în vestibul, unde rămaseră vreme îndelungată, căci nici unul dintre servitori nu găsi printre ele ceva care să-l ispitească. Multă vreme după aceea, Margot avea să-l vadă pe fiul grădinarului mergînd la biserică gătit cu o cravată de batic din perioada profesorului Silenus. Era ultima relicvă a unui mare geniu, care se afirmase la *Joia Regelui*, înainte ca aceasta să fie din nou reconstruită.

Capitolul V

Compania de distracții latino-americană

La sfîrșitul lui aprilie Peter se întoarse la Llanabba, deoarece doctorul Fagan le trimisese vorbă că vînzarea castelului nu avusese loc, iar Margot și Paul plecară la Londra să facă pregătiri pentru nuntă. Contrar tuturor așteptărilor, Margot hotărîse ca nunta să aibă loc într-o biserică și cu întreg acompaniamentul barbar al domnișoarelor de onoare, al marșului nupțial de Mendelssohn etc. Dar înainte de nuntă, trebuia să se ocupe serios de afacerile sud-americane.

— Prima mea lună de miere a fost cam plicticoasă, așa că nu mai vreau să risc nimic de astă dată, îi spuse ea lui Paul. Trebuie să rezolv toate problemele înainte de a porni la drum, dar după aceea vei avea parte de cele mai frumoase trei luni din viața ta.

Problemele se reduceau, pare-se, la examinarea unor femei tinere în vederea angajării lor ca serveuse și dansatoare de cabaret. Margot îi îngădui lui Paul, cu oarecare reticență, să asiste într-o dimineață la examinarea unei noi serii. Odaia în care avea loc examinarea era sala de sporturi, care fusese amenajată, în lipsa ei, de către micul Davy Lennox, fotograful firmei. De o parte și de alta a ușii stăteau doi bivoli împăiați. Covorul era verde ca iarba, cu dungi albe, iar pereții îmbrăcați în plasă. Becurile erau vîrîte în niște mingi de sticlă, iar mobila imita ingenios rachete, bețe de polo și crose de golf. Pe pereți atîrnau tablouri din secolul al nouăsprezecelea înfățișînd grupuri de atleți, precum și o pînză ce înfățișa un berbec luat ca trofeu.

— E groaznic de banal, se scuză Margot, dar face impresie asupra fetelor, ceea ce nu-i rău de loc. Unele din ele au tendința să se obrăznicească, dacă nu-s ținute în frîu.

Paul se așeză într-un colț, pe un scaun în formă de înotător. Rămase fermecat de iscusința ei în afaceri. Margot nu mai era de fel visătoare, ci ședea țeapănă la masă — o masă acoperită cu un tartan din Balmoral ; cu stiloul suspendat deasupra unei călimări înfipite în ciocul unei ierunci împăiate, părea un simbol viu al

mișcării feministe. Fetele fură introduse una câte una.

— Numele ? întrebă Margot.

— Pompilia de la Conradine.

Margot îl scrisese.

— Numele adevărat ?

— Bessy Brown.

— Vîrsta ?

— Douăzeci și doi.

— Vîrsta reală ?

— Douăzeci și doi.

— Unde-ai mai lucrat ?

— La doamna Rosenbaum, de pe Jermyn Street, timp de doi ani, doamnă.

— Bine, Bessy, o să văd ce pot face pentru tine. De ce-ai plecat de la doamna Rosenbaum ?

— Zicea că domnilor le place să mai schimbe...

— O s-o întreb.

Margot ridică receptorul ținut de o mînușă de box.

— Alo ? Doamna Rosenbaum ? Aici Distracțiile latino-americe. Mi-ați putea spune ce-i cu domnișoara de la Conradine ?... Aha, asta-i motivul pentru care v-a părăsit ?! Mulțumesc. Bănuiam eu că despre asta-i vorba !

Agăță receptorul și spuse :

— Îmi pare rău, Bessy, dar n-am nimic pentru tine deocamdată.

Apăsă pe sonerie — instalată în ochiul unui păstrăv — și o nouă fată fu introdusă.

— Numele ?

— Jane Grimes.

— Cine te-a trimis la mine ?

— Gentlemanul din Cardiff. Mi-a zis să vă dau asta.

Și-i întinse peste masă un plic mototolit.

Margot citi bilețelul și spuse :

— Da, înțeleg. Va să zică, ești nouă în meserie, Jane ?

— Ca un prunc nenăscut.

— Dar ai fost măritată ?

— Da, doamnă, dar asta a fost în război, și bărbatu-meu era tare bețiv.

— Unde ți-e bărbatul ?

— Mort, așa se zice.

— Strașnic, Jane. Ești exact genul de care avem nevoie. Cît de repede poți să pleci ?

— Cînd ați dori dumneavoastră ?

— Păi, la Rio e un loc care rămîne vacant la sfîrșitul săptămîinii. Trimit două fete, dintre cele mai frumoase pe care le avem. Vrei să te duci și tu cu ele ?

— Da, doamnă, cu plăcere.

— Dorești ceva bani avans ?

— Păi, aș cam vrea să-i trimit tatii ceva bani, dacă aveți posibilitatea.

Margot scoase dintr-un sertar cîteva bancnote, le numără și pregăti o chitanță.

— Semneaz-o, te rog. Am adresa ta. O să-ți trimit biletele peste o zi sau două. Cum stai cu îmbrăcămintea ?

— Păi, am o rochie frumoasă, de mătase, dar e la Cardiff, cu celelalte lucruri ale mele. Domnul acela zicea c-o să primesc poate și ceva lucruri noi.

— Da, adevărat. O să-mi notez. De obicei procedăm în felul următor : agentul nostru alege articolele de îmbrăcăminte, iar fata le plătește în rate, din salariul ei.

Doamna Grimes ieși, și o altă fată veni în locul ei.

Pe la prînz, Margot Beste-Chetwynde era frîntă de oboseală.

— Slavă Domnului, e ultima ! exclamă ea. Te-ai plictisit tare mult, îngerașule ?

— Margot, ești admirabilă. Ar fi trebuit să fii împărăteasă !

— Să nu spui asta, dragul meu, căci tu ai fi atunci un sclav creștin...

— Nu mi-a trecut prin minte așa ceva.

— Pe celălalt trotuar e un tînr care seamănă leit cu prietenul tău Potts, spuse Margot îndreptîndu-se spre fereastră. Și văd că a agățat-o pe ultima fată, cea care voia să plece împreună cu copiii și cu fratele ei.

— În cazul ăsta nu poate fi Potts, spuse Paul, leneș. Să știi, Margot, că e un lucru pe care n-am putut să-l pricep : cum se face că, cu cît o fată părea mai lipsită de experiență, cu atît îți plăcea mai mult ? Le ofereai salarii mult mai mari celor care-ți spuneau că n-au mai lucrat niciodată.

— Zău, dragul meu ? Cred că de vină e faptul că mă simt atît de fericită, absurd de fericită.

Explicația i se păru, pe moment, destul de plauzibilă, dar chibzuind mai bine, Paul trebui să recunoască în sinea lui că Margot nu manifestase cîtuși de puțin ușurință în conducerea acestei operațiuni.

— Hai să luăm masa în oraș, propuse Margot. M-am plictisit de casa asta.

Porniră prin Berkeley Square, în lumina strălucitoare a soarelui. Pe treptele uneia dintre clădiri stătea un valet în livrea. Pe Hay Hill trecu pe lângă ei o trăsură cu blazon — trăsura unui pălărier al curții regale ; pe capră ședeau, țănoși, doi tipi cu cocarde. Într-un cupeu demodat o doamnă corpulentă, proptită pe niște perne înalte, o salută pe Margot cu o plecăciune pe care o învățase desigur la curtea prințului consort. Întregul Mayfair părea să palpite în ritmul inimii domnului Arlen.¹

Intrară în restaurantul *Maison Basque*. La masa de alături ședea Philbrick și mânca fragi amărui, atît de ieftini în Provence și atît de scumpi pe Dover Street.

— Treci o dată și pe la mine, îl pofti el pe Paul. Locuiesc la Batts's, ceva mai sus pe strada asta.

— Am aflat că vei cumpăra castelul din Llanabba, îi spuse Paul.

— Da, aveam intenția, dar cred că-i cam prea departe.

— Ai fost căutat de poliție curînd după ce-ai plecat.

— Odată și odată tot au să mă prindă, spuse Philbrick.

— În orice caz, îți mulțumesc pentru veste. Apropo, poți să-i spui logodnicei dumitale că

¹ *Michael Arlen* (1895—1956) dramaturg minor englez.

au s-o caute și pe ea, dacă n-o să fie prevăzătoare. Comisia aia a Ligii Națiunilor a început în sfârșit să lucreze.

— Habar n-am despre ce vorbești, spuse Paul și se întoarse la masa lui.

— E limpede că omul ăsta nu-i în toate mințile, spuse Margot când Paul îi relată discuția cu Philbrick.

Capitolul VI

O piedică în calea pregătirilor de nuntă

Între timp, jumătate din prăvăliile din Londra fuseseră antrenate în pregătirile de nuntă. Paul îl rugase pe Potts să-i fie naș, dar printr-o scrisoare trimisă din Geneva acesta refuzase. În alte împrejurări, un asemenea refuz l-ar fi pus în încurcătură, dar în ultimele două săptămîni Paul primise atîtea scrisori și invitații de la niște oameni pe care nici nu-și amintea să-i fi cunoscut vreodată, încît singura lui dificultate în alegerea unui naș era teama de a nu jigni pe vreunul dintre noii săi prieteni. În cele din urmă îl alese pe sir Alastair Digby-Vane-Trumington, deoarece simțea că, fie măcar indirect, îi datora în bună măsură actuala sa fericire. Sir Alastair primi bucuros, cerîndu-i totodată să-i împrumute niște bani pentru un joben nou, căci cel vechi i se stricase cu cîteva nopți mai înainte.

O scrisoare expediată din Onslow Square, și rămasă fără răspuns, arăta limpede că fiica tutorelui lui Paul s-ar simți profund jignită, și în același timp și-ar vedea grav compromisă poziția în societate, dacă nu ar fi aleasă printre domnișoarele de onoare.

Dintr-un motiv sau altul, căsătoria lui Paul părea să impresioneze lumea ca un eveniment deosebit de romantic. Oamenii admirau poate curajul și energia cu care Margot, după zece ani de văduvie, se expunea iarăși, de bunăvoie, celor o sută și una de orori ale unei nunți mōndene ; sau poate că brusca ascensiune a lui Paul de la treapta de dascăl la poziția de milionar făcea să vibreze în fiecare din ei o strună de optimism încă sensibilă, astfel încât își spuneau, peste registrele și mașinile lor de scris : „S-ar putea ca data viitoare să-mi vină mie rîndul“. Dar, oricare ar fi fost motivul, nunta era desigur un eveniment neobișnuit de popular printre oamenii de rînd. În ajunul ceremoniei, o mulțime numeroasă, ațîtată de presa de mare tiraj, se strînsese în fața bisericii St. Margaret. Oamenii veniseră cu scaune pliante, cu sandvișuri și cu spirtiere ; pe la orele două și jumătate, în ciuda ploii torențiale, mulțimea crescuse în așa măsură, încât poliția fu silită să-i atace cu bastoane ; numeroși invitați fură cît pe ce să fie zdrobiți în încercarea lor de a răzbi pînă la uși, iar strada pe care Margot trebuia să-și conducă mașina era străjuită de femei care plîngeau isteric, ca la o înmormîntare.

Înalta societate avea o atitudine mai rezervată : lady Circumference, de pildă, ofta după moravurile de la sfârșitul secolului trecut, când Edward, prințul de Wales, care dădea *tonul*, ar fi putut condamna cu hotărîre această a doua căsătorie, atît de ostentativă.

— Ce îngrozitor că Tangent a murit tocmai acum ! spunea ea. Oamenii ar putea crede că ăsta-i motivul pentru care refuz invitația. Nu-mi pot închipui pe nimeni acceptînd. .

— Am auzit că nepotul dumitale, Alastair Trumpington, va fi naș, îi comunică lady Vanburgh.

— Pari să fii la fel de bine informată ca și pedicuristul meu, îi răspunse lady Circumference cu o neobișnuită vervă, și întreg Lowndes Square-ul se înfioră la plecarea ei.

Burlacii mondeni care locuiau în grajdurile descoperite din Mayfair și în mansardele din Shepherd's Market și North Audley Street, unde-și petreceau serile stînd, veșnic neconsolați, la pîndă, deplîngeau fățiș prada ce le scăpase printre degetele elegant înmănușate ; totodată, mulți dansatori populari treceau cu oarecare neliniște pe la banca din cartierul lor, ca să vadă dacă alocația lunară le sosise ca de-obicei.

Margot însă rămase leală tuturor vechilor ei obligații ; grupuri întregi de tineri care se lăudau că nu se duc la restaurant decît atunci cînd li se plătește o masă copioasă, primiră invitații la ospățul de nuntă. Iar Davy Lennox, despre care se spunea că, în ultimii trei ani, nu acordase nimănui „o ședință suplimentară“, îi fotografie

mi-resei-de două ori ceafa și o dată reflexul mî-ni-lor într-o călimară.

Cu zece zile înainte de nuntă, Paul se instală la *Ritz*, iar Margot începu să se ocupe serios de cumpărături. De cinci-șase ori pe zi soseau la *Ritz* mesageri încărcăți cu mici roade ale activității ei ; cînd o tabacheră de platină, cînd un halat, cînd un ac de cravată sau o pereche de butoni. În vremea asta, Paul își cumpăraseră, cu o neobișnuită risipă, două cravate noi, trei perechi de pantofi, o umbrelă și o ediție a operei lui Proust. Margot îi fixase o alocație personală de două mii de lire pe an.

Undeva departe în Adriatică, pe insula Corfu, se făceau pregătiri febrile pentru ca vila doamnei Beste-Chetwynde să fie gata pentru primele săptămîni ale lunii sale de miere ; patul cel mare, gravat cu ananași, care-i aparținuse cîndva lui Napoleon al treilea, fusese așternut cu cearșafuri parfumate și cu perini de o nemaipomenită moliciune. Ziarele relatau toate aceste vești cu lux de amănunte, și cîte un tînăr reporter era lăudat pentru abundența adjectivelor folosite.

Și totuși se ivi o piedică.

Cu trei zile înaintea nunții, într-o dimineată, cînd ședea în apartamentul său de la *Ritz* și-și citea corespondența de dimineată, Paul fu chemat la telefon de Margot :

— Dragul meu, a intervenit ceva neplăcut. Îți amintești de fetele alea pe care le-am trimis deunăzi la Rio ? Ei bine, s-au împotmolit la Marsilia, dintr-un motiv sau altul, nu-mi pot da bine seama de ce. Cred că-i în legătură cu pa-

șapoartele. Tocmai am primit o foarte ciudată telegramă de la agentul meu de-acolo. Își dă demisia. Neplăcut lucru, tocmai acum! Și eu, care voiam să rezolv totul pînă joi! Ce-ar fi, îngerașule, să te duci să vezi ce se-ntîmplă? Probabil că-i vorba doar de cîteva sute de franci de dat omului potrivit. Dacă iei avionul, te poți întoarce la timp. M-aș duce eu însămi, dar după cum știi, iubitele, n-am pur și simplu nici un minut liber.

Paul nu trebui să călătorească singur. Pe aeroportul Croydon se afla și Potts, înfășurat într-un pardesiu lung și înarmat cu o valijoară.

— Treburi în legătură cu Liga Națiunilor, se justifică el.

În timpul zborului i se făcu rău de două ori.

La Paris, Paul fu nevoit să închirieze un aeroplan special. Potts îl petrecu la aeroport.

— De ce pleci la Marsilia? îl întrebă el. Credeam că te însori.

— Mă duc la Marsilia doar pentru o oră-două, să văd niște oameni în interes de afaceri, răspunse Paul.

„Potts ăsta-i grozav, își spuse el în gînd. Numai unul ca el e-n stare să-și închipuie că o mică deplasare ca asta mi-ar putea da peste cap căsătoria“.

Paul începuse să se simtă cosmopolit: azi la *Ritz*, mîine la Marsilia, poimîine în Corfu, iar după aceea întreaga lume avea să i se deschidă aidoma unui uriaș hotel, chemîndu-l pe un drum așternut cu orhidee și reverențe. Cît de insular

i se părea bietul Potts, în ciuda vorbăriei lui despre internaționalism.

Paul ajunsese la Marsilia seara târziu. Luă cina la *Basso*, pe balconul acoperit, la o masă de la care putea zări mii de lumini reflectate în apa încremenită. Mîncă *bouillabaisse*¹, bău *Meursault* și avu senzația că-i un om de lume cînd își plăti consumația, neuitînd să calculeze bacșișul cuvenit. Apoi se instalează într-o mașină descoperită, care-l duse în cartierul vechi al orașului; Margot îi spusese: „Probabil c-au să fie la Alice, pe rue de Reynarde. Oricum, nu-ți va fi de loc greu să le găsești, dacă vei pomeni numele meu“.

La colțul străzii Ventomargy, mașina se opri: strada era prea îngustă și prea populată ca să se poată circula. Paul îi plăti șoferului.

— *Merci, Monsieur! Gardez bien votre chapeau*², îi spuse acesta, înainte de a demara.

Întrebîndu-se ce-o fi însemnînd această expresie, Paul porni cu pași mai puțin siguri pe străduța pietruită. Casele, aplecate într-o rîină, erau luminate vesel din pivniță pînă-n pod; între ele se bălăbăneau lanterne; un șanț nu prea adînc trecea prin mijlocul străduței. Cadrul n-ar fi putut fi mai sinistru nici măcar dacă ar fi fost confecționat la Hollywood, anume pentru o scenă de desfrîu petrecută în timpul teroarei. În Anglia, o asemenea stradă, își spunea Paul, ar

¹ Supă din pește fiert în vin sau apă, cu șofran, usturoi, roșii, untdelemn etc. (fr.).

² Mulțumesc, domnule, păziți-vă bine pălăria (fr.).

fi fost de mult salvată de către domnul Spire și pusă sub protecția unei societăți anonime pentru vânzarea de cărți poștale ilustrate, furculițe pentru pâine prăjită, și plicuri cu „ceai de Devonshire“. Aici negoțul era de alt gen. Nu trebuia să ai prea multă experiență ca să-ți dai seama ce fel de cartier era. Nu străbătuse, oare, Paul, cu un ghid în mână, străzile părăsite ale Pompeiului ?

Nu-i de mirare, își spuse el, că Margot dorise atât de aprig să-și salveze protejatele din acest loc de primejdie și ispită.

Un marinar negru, beat-turtă, i se adresa într-o limbă nepămînteană, poftindu-l să bea ceva. Paul grăbi pasul. Era caracteristic pentru Margot faptul că, în vârtejul vieții ei mondene, își găsea timp să se îngrijească de aceste sărmene fete, pe care le expusese, fără să vrea, la astfel de primejdii.

Surd la invitațiile poliglote ce-l asaltau din toate părțile, Paul își continuă drumul. O fată tânără îi smulse pălăria de pe cap ; Paul îi zări piciorul gol în pragul unei uși luminate ; apoi fata apăru la o fereastră, și-i făcu semn să vină să-și ia pălăria.

Toată strada părea să rîdă de el. Paul șovăi ; apoi, într-un moment de panică, pierzîndu-și nu numai pălăria neagră ci și stăpînirea de sine, se răsuci pe călcîie și o luă la fugă spre străzile largi și liniile de tramvai, căci acolo era patria lui spirituală.

Pe lumină, vechiul oraș nu mai părea atît de înfricoșător. Între case atîrnau rufe, în rigole curgea apă limpede, iar străzile erau ticsite de femei bătrîne încărcate cu coșuri de pește. *Chez Alice* nu dădea nici un semn de viață, iar Paul fu silit să sune de cîteva ori, pînă cînd în sfîrșit un portar bătrîn și șleampăt își făcu apariția.

— *Avez-vous les jeunes filles de madame Beste-Chetwynde ?*¹ îl întrebă Paul, perfect conștient de absurditatea acestei întrebări.

— Sigur că da, poftim înăuntru, domnule, răspunse portarul. Doamna ne-a telegrafiat că veniți.

Doamna Grimes și cele două prietene ale ei nu erau încă îmbrăcate, dar îl întâmpinară cu entuziasm, în niște capoate care-ar fi putut satisface gustul pentru culoare al fiicei mai mari a doctorului Fagan. Îi explicară că întâmpină dificultăți în obținerea pașapoartelor, dificultăți care se datorau, după părerea lui Paul, faptului că autoritățile nu înțeleseseră bine pentru ce anume se duceau fetele la Rio. Ele nu știau o boabă franțuzește, și dăduseră, desigur, explicații greșite.

Paul petrecu o dimineață agitată pe la diverse consulate și comisariate de poliție. Lucrurile erau mai complicate decît își imaginase el, iar autoritățile îl primiră fie cu vădită răceală, fie cu aluzii și ochiade ininteligibile.

¹ Fetele doamnei Beste-Chetwynde sînt aici ? (fr.).

Lucrurile, spuneau ei, fuseseră mult mai simple în urmă cu șase luni, dar acum, cu Liga Națiunilor... (Și scuturau din umeri, deznădăjduiți). S-ar mai putea rezolva și de data asta, dar doamna Beste-Chetwynde trebuia să înțeleagă clar că existau unele forme ce se căuneau respectate. În cele din urmă, fetele primiră viza de ieșire în calitate de stewardese.

— Iar dacă n-au să meargă cu mine mai departe de Rio, spuse comandantul avionului, am oricum un personal destul de numeros. Spuneți că le așteaptă la Rio slujbe? Atunci, patronii vor putea desigur să le reglementeze situația la autoritățile locale.

Paul cheltui însă mai multe mii de franci pentru formalități.

— Ce instituție absurdă e și Liga asta a Națiunilor! exclamă Paul. Pare să complice lucrurile, în loc să le simplifice.

Spre uimirea lui, autoritățile luară vorbele astea drept o glumă grozavă.

Paul le conduse pe fete la vapor, și toate trei îl sărutară la despărțire. În timp ce se întorcea pe chei, îl întâlni pe Potts, care-i spuse :

— Am sosit adineauri, cu trenul de dimineață.

Paul era cât pe ce să-i spună ce părere avea despre Liga Națiunilor, dar amintindu-și de prolixitatea gândirii lui Potts și de urgența propriei lui plecări, se hotărî să-și amâne criticile pentru altă dată. Mai zăbovi la Marsilia îndeajuns pentru a-i telegrafia lui Margot : „Aranjat totul

satisfăcător. Mă întorc azi după amiază. Toată dragostea". Apoi plecă la Paris cu avionul, convins că făcuse și el o treabă folositoare.

La orele zece în dimineața nunții, Paul se întoarse la *Ritz*. Ploua cu găleata, iar el era obosit, neras și abătut. Numeroși reporteri îl așteptau la ușa apartamentului, dar le spuse că nu-i putea primi pe nici unul. Înăuntru, îl găsi pe Peter Beste-Chetwynde, neverosimil de elegant în primul lui costum de dimineață.

— Mi-au dat voie de la Llanabba să vin la nuntă, îi spuse băiatul. Ca să fiu sincer, mă simt destul de bine în hainele astea. Ți-am adus o floare pentru butonieră, în caz că ai uitat. Dar ce-i cu dumneata. Paul, pari obosit ? !

— Chiar sînt. Fii drăguț și dă drumul la robinetul din baie.

După ce făcu baie și se bărbieri, se simți mai bine. Peter comandase o sticlă de șampanie și era cam amețit. Dădea ocol încăperii, cu paharul în mînă, vorbind cu antren și oprindu-se din cînd în cînd să se privească în oglindă.

— Îmi vine foarte bine, zău ! Mai ales cravata, nu crezi, Paul ? Cred c-o să mă-ntorc așa la școală, să le-arăt ce ființă superioară sînt. Ai observat, sper, că ți-am dat floarea cea mai mare. Nu pot să-ți descriu în ce hal a ajuns Llanabba în trimestrul ăsta. Încearcă s-o convingi pe mama să mă scoată de-acolo. Clutterbuck a plecat, Tangent a murit, iar cei trei pro-

fesori noi sînt destul de înspăimîntători. Unul seamănă cu prietenul duminică Potts, numai că se bîlbîie, iar Brolly pretinde că are și-un ochi de sticlă. Domnul Makepeace, așa îi spune. Pe urmă, e unul cu părul roșu, care bate mereu cîte un elev. Al treilea e destul de cumsecade, dar din păcate este epileptic. Nu cred că doctorul ține la vreunul dintre ei. Flossie a fost cam abătută, în tot acest timp. Mă întreb dacă mama i-ar putea găsi o slujbă în America de Sud? Mă bucur că porți o vestă ca asta. Era cît pe ce să-mi pun și eu una la fel, dar m-am gîndit că sînt puțin prea tînăr. Ce părere ai? Deunăzi a venit la școală un reporter, care-a vrut să afle amănunte despre dumneata. Brolly i-a povestit cum te duceai să înoți, seara, și cum înotai ore-ntregi, compunînd versuri elegiace. Dar a stricat toată povestea spunînd că ai labe și coadă, ceea ce l-a făcut pe individ să creadă că-l duce de nas. Ia spune, nu-i așa că-s foarte la modă?

Îmbrăcîndu-se, Paul începu să se simtă iarăși în apele lui. Nu-și putea alunga impresia că și el arăta elegant. Peste cîteva clipe intră în încăperea Alastair Digby-Vane-Trumpington, și bău șampanie.

— Publicitatea de care se bucură această nuntă face din ea cel mai răsunător eveniment petrecut în timpul generației noastre. Ziarul *Sunday Mail* mi-a oferit cincizeci de lire ca să-mi pun numele sub un articol în care se descriu senzațiile mele ca naș. Mă tem însă că toată lumea va ști că nu l-am scris eu, căci e

prea bine scris. Apropo, am primit o scrisoare admirabilă de la tante Greta, pe chestia asta. Ai văzut cadourile? Însărcinatul cu afaceri al Argentinei ți-a dăruit operele lui Longfellow legate în piele verde, iar directorul școlii din Scone ți-a trimis farfuriile alea de cositor pe care le ținea în vestibul.

Paul își prinse gardenia la butonieră și coborî la masă împreună cu Peter și cu domnul Alastair Trumpington. În restaurant erau o mulțime de oameni, îmbrăcați ca pentru nuntă, iar Paul observă cu oarecare satisfacție că era în centrul atenției tuturor. Petrecându-i pînă la masă, politicosul *maître d'hôtel* îi exprimă urările sale de fericire. Peter comandase încă de dimineață meniul.

— Mă îndoiesc că vom avea vreme să mîncăm tot, dar din fericire felurile cele mai bune sînt servite la început, spuse el.

În timp ce-și cojea al doilea ou de pescăruș, Paul fu chemat la telefon. Era Margot.

— Dragul meu, cum te simți? Am fost atît de neliniștită tot timpul cît ai lipsit. Am avut o presimțire sinistră, că ceva o să te împiedice să te-ntorci. Te simți bine, dragul meu? Da, eu mă simt grozav. Sînt acasă, iau dejunul în dormitor, și mă simt, iubitule, cum nu se poate mai neprihănită, ca o debutantă. Sper c-o să-ți placă rochia mea. E de la Boulanger, dragul meu, ai ceva împotrivă? La revedere, iubitule. Nu-l lăsa pe Peter să se-mbete prea tare, ai grijă!

Paul se întoarce în restaurant.

— Ți-am mâncat ouăle, îi spuse Peter. N-am putut rezista ispitei.

Pe la orele două se ridicară de la masă. Pe Arlington Street îi aștepta cea de-a doua mașină Hispano Suiza a doamnei Beste-Chetwynde.

— Trebuie să mai bem un pahar împreună înainte de-a pleca, spuse nașul. Avem tot timpul.

— Cred c-ar fi o greșeală dac-aș bea și eu, spuse Peter.

Paul și nașul său își umplură din nou paharele cu brandy.

— Amuzantă poveste, rosti Alastair Digby-Vane-Trumpington. Cine-ar fi putut să prevadă, atunci când am organizat în apartamentul meu agapa clubului Bollinger, că lucrurile au să sfârșească astfel ?

Paul își răsuci paharul, adușmă o clipă mi-reasma băuturii și spuse apoi, ridicându-l :

— Pentru zeița Fortuna, o prea hulită doamnă !

— Care dintre dumneavoastră, domnilor, este Paul Pennyfeather ?

Paul lăasă jos paharul și se întoarce spre individul cu înfățișare cazonă care stătea lângă el.

— Eu sînt, îi spuse. Să știți însă că, dacă veniți din partea unui ziar, nu prea am timp...

— Sînt inspectorul Bruce, de la Scotland Yard, spuse străinul. Fiți bun și ieșiți cu mine afară, să stăm de vorbă, numai un minut.

— Zău, domnule inspector, sînt foarte grăbit, răspunse Paul. Presupun că-i vorba de oamenii pe care i-am cerut pentru paza cadourilor. De ce n-ați venit mai devreme ?

— Nu-i vorba de cadouri, și nici n-aș fi putut veni mai devreme. Mandatul de arestare a fost emis împotriva dumneavoastră abia acum cîteva clipe.

— Uite ce este, nu fi dobitoc ! îl repezi Alastair Digby-Vane-Trumington. Ai greșit adresa. Au să rîdă de dumneata ca de-un nătărău la Scotland Yard. Dumnealui e domnul Pennyfeather, care se însoară astăzi.

— Nu știu nimic despre asta, spuse inspectorul Bruce. Știu doar că am un mandat pentru arestarea dumnealui, și că orice va declara de-aici înainte ar putea sluji ca mărturie împotriva dumisale. Cît despre dumneata, tinere, nu te-aș sfătui să te pui în calea unui om al legii în exercițiul funcțiunii.

— E o eroare sinistră la mijloc ! protestă Paul. Presupun că trebuie totuși să-l urmez pe omul ăsta. Încearcă să dai de Margot și să-i explici.

Fața trandafirie și blajină a lui sir Alastair păli de uimire.

— Dumnezeule ! exclamă el. Ce amuzant ! Adică, ar fi putut să fie în orice altă împrejurare.

Peter, alb ca varul, ieșise din restaurant.

Sfîrșitul părții a doua.

Capitolul I

Nu orice zid de piatră e o închisoare...

Procesul lui Paul, judecat cîteva săptămîni mai tîrziu la Old Bailey¹, a prilejuit o amară deziluzie publicului, gazetarilor, juriului și avocaților. Arestarea de la *Ritz*, știrea anunțată la biserica St. Margaret că nunta se amîna, plecarea lui Margot în Corfu, respingerea cauțiunii, mîncarea trimisă pe ascuns de la restaurantul *Boulestin*, toate aceste știri fuseseră tipărite pe prima pagină a ziarelor. În comparație cu ele, sentința de condamnare a lui Paul era un fleac. La început, Paul se recunoscuse pe deplin vinovat, în ciuda îndemnurilor avocatului său, dar mai apoi schiță un fel de apărare, galvanizat fiind de avertismentul dat de președintele tribunalului, că legea prevede bătaia cu biciul pentru asemenea infracțiuni. Totuși, chiar și detaliile acestea erau foarte anodine. Ca principal martor al acuzării, Potts se dovedi implacabil, iar tribunalul avea să-l laude călduros pentru atitudinea lui. Apărarea nu oferi nici o

¹ Tribunal din Londra, unde se judecă procesele penale.

probă, limitându-se la antecedentele bune ale împricinatului ; numele Margot Beste-Chetwynde nu fu pomenit, cu toate că la pronunțarea sentinței judecătorul spuse că „nimeni nu putea ignora cinica impertinență cu care, chiar în ajunul arestării sale pentru această fărădelege mîrșavă, acuzatul se pregătea să-și lege numele de un nume onorat în istoria patriei sale, și să tîrască în prăpastia adîncă a propriei sale depravări pe o doamnă înzestrată cu frumusețe, rang și o nepătată reputație. Societatea împarte pedepse drepte cetățenilor nestatornici și necumpătați ce-și caută plăcerile în piața păcatului, care încă mai pîngărește faima civilizației noastre ; dar pentru neguțătorii înșiși, pentru acești vampiri cu chip de om care trăiesc din degradarea speciei, societatea și-a rezervat dreptul de a-i suprima fără milă.”

Paul fu așadar trimis la închisoare, iar zia-rele puseră în capul coloanei rezervate știrilor interne de mică importanță, titlul : *Pretendent la mîna unei doamne din înalta societate, condamnat la închisoare. Opiniile unui magistrat despre vampirii cu chip de om.* Cu asta, povestea luă sfîrșit pentru marele public.

Dar pînă atunci, avu loc o conversație vrednică de atenția tuturor celor interesați în haotica suită de întîmplări, în care era amestecat Paul. Într-o zi, înainte de proces, Paul primi în celula lui vizita lui Peter Beste-Chetwynde.

— Bună, Peter !

— Bună, Paul ! Mama m-a rugat să vin să te văd. Vrea să știe dacă primești regulat mîn-

care pe care a comandat-o pentru dumneata. Sper că-ți place meniul, pentru că de fapt eu ți-l aleg. Știam că nu-ți plac mâncărurile prea grele.

— E minunată mîncarea, spuse Paul. Ce face Margot ?

— Păi, tocmai despre asta am venit să-ți vorbesc. Margot a șters-o.

— Unde ?

— A plecat singură în Corfu. Eu am convins-o, căci ar fi vrut să rămînă și să asiste la proces. Îți poți închipui ce de oameni și zia-riști au tăbărit pe noi ! Nu i-o iei, sper, în nume de rău ? Ascultă, încă ceva — cred că gardianul ăla nu mă-aude ! Îți aduci aminte de bătrînul acela îngrozitor, pe nume Maltravers ? Ei bine, a ajuns ministru de interne, precum ai aflat probabil. A trecut pe la mama și i-a spus că dacă ar primi să devină soția lui, te-ar putea scoate din închisoare. Firește, o fi citit asta în cărți. Dar mama crede că s-ar putea să fie adevărat, și ar dori să știe ce părere ai. Se simte vinovată de tot ce s-a întîmplat și ar face orice ca să te-ajute — numai să nu-i ceri să intre ea înșăși la închisoare. Nu ți-o închipui pe mama la închisoare, nu-i așa ? Ei, ai vrea să ieși numaidecît de-aici, lăsînd-o pe ea să se mărite cu Maltravers ? Sau preferi să aștepți pînă o să ieși legal, și s-o iei de nevastă ? Ea e dispusă să te aștepte.

Paul își aduse aminte de vorbele profesorului Silenus : „De azi în zece ani o să fie o femeie trecută“.

Răspunse totuși :

— Aș prefera să mă aștepte, dacă tu crezi că-i posibil.

— Eram sigur că așa o să-mi răspunzi, Paul ! Sînt atît de fericit ! Mama mi-a spus : „Nu voi pretinde că nu știu cum aș putea să-l răsplătesc pentru ce i-am făcut, căci știe, cred, că pot“. Astea au fost cuvintele ei. N-am impresia că o să capeți mai mult de un an, ce spui ?

— Dumnezeu, sper că nu ! exclamă Paul.

Condamnarea la șapte ani detențiune penală avea să fie o lovitură grea pentru el. „De azi în zece ani, o să fie o femeie trecută“, își spunea în duba ce-l transporta spre închisoarea Blackstone.

În prima zi de pușcărie, Paul întîlni o mulțime de oameni, dintre care pe unii îi cunoștea. Primul om întîlnit fu un gardian cu frunte îngustă și aer amenințător. După ce scrisese cu oarecare greutate numele lui Paul într-un registru, îl conduse la celula lui. Era limpede că omul citise ziarele.

— E altceva decît hotelul *Ritz*, nu-i așa ? îi spuse. Nu ne plac, pe-aici, oameni ca mătăluță, pricepi ? Dar știm noi cum să-i tratăm ! Nu, n-o să găsești aici nimic din ce-ai avut la *Ritz*, codoș împuțit !

Gardianul se înșela însă, căci următorul om pe care-l întîlni Paul fu Philbrick. Hainele de

pușcăriaș îi veneau prost, și era nebărbierit, dar continua să aibă un inefabil aer de noblețe.

— Știam eu c-o să te revăd curînd, îi spuse. Fiind mai vechi aici, mi-au dat în grijă curățenia băii de la intrare. Ți-am pus deoparte cel mai bun costum pe care l-am putut găsi. N-are nici un păduche.

Și aruncă pe bancă o legăturică de țoale ștampilate.

Gardianul se întoarse împreună cu altul, probabil superior în grad. Amîndoi îi inventariară cu grijă întreaga avere. Gardianul citi cu glas melodios :

— Pantofi negri, una pereche ; cionapi fantezi, una pereche ; bretele de mătase neagră, una pereche... În viața mea n-am văzut om cu atîtea haine !

Se poticniră de cîteva ori, din cauza unor dificultăți de pronunție, dar pînă la urmă întocmiră lista.

— Una tabacheră din metal alb, conținînd două țigări ; un ceas de metal alb ; un ac de cravată fantezi (o costase pe Margot mai mult decît leafa pe un an a gardianului, să fi știut el !) ; butoni de os, una pereche ; butoni de manșetă fantezi, una pereche.

Gardienii priviră cu suspiciune perforatorul de trabuce, un obiect de aur, primit de Paul în dar de la nașul său.

— Ce-i asta ? îl întrebară.

— Pentru țigările de foi.

— Gura ! îl repezi gardianul, pocnindu-l în cap cu un pantof. Să-l înregistrăm ca „instru-

ment". Asta-i tot, dacă nu cumva ai dinți falși. Poți să-i păstrezi, cu condiția să-i trecem în registru.

— N-am, spuse Paul.

— Vreun bandaj de hernie sau alt articol sanitar ?

— N-am.

— În regulă ! Te poți duce la baie.

Paul stătu zece minute în apa caldă — care mirosea, liniștitor, a desinfectant — apoi se îmbracă în hainele de pușcăriaș. Pierderea bunurilor personale îi prilejuia o ciudat de plăcută senzație de iresponsabilitate.

— Arăți grozav, îi spuse Philbrick.

Următorul om pe care-l văzu fu medicul închisorii, așezat la o masă acoperită cu formule.

— Numele ? îl întrebă doctorul.

— Pennyfeather.

— Ai fost vreodată închis în vreun ospiciu sau în vreo instituție similară ? Dacă da, amănunte.

— Am fost vreme de doi ani la colegiul Scone, din Oxford, spuse Paul.

Doctorul își ridică pentru prima oară privirea :

— Să nu faci glume cu mine, omule, că te pun imediat în cămașă de forță !

— Scuzele mele, spuse Paul.

— Să nu vorbești neîntrebat cu domnul medic, îl repezi gardianul de lângă el.

— Scuzați, spuse Paul, în neștire, iar gardianul îl pocni în cap.

— Suferi de oftică sau de vreo altă boală contagioasă ? îl întrebă medicul.

— Pe câte ştiu, nu.

— Asta-i tot, spuse medicul. Te declar apt de a suporta pedepsele reglementare specificate mai jos, şi anume : cătuşe, lanţuri, centură de fier, carceră, regim alimentar no. 1, regim alimentar no. 2, joardă de mesteacăn, vînă de bou. Ai vreo obiecţie ?

— Trebuie neapărat să suport toate aceste pedepse dintr-o dată ? întrebă Paul, cam descumpănit.

— Le vei suporta, dacă vei continua să pui asemenea întrebări impertinente. Gardian, ai grijă de omul ăsta : are un caracter turbulent.

— Hai, urmează-mă ! îi porunci gardianul. Merseară pe un coridor, apoi coborîră două scări de fier. De-o parte şi de alta se întindea cîte o galerie lungă, cu balustrade de fier, îndărătul cărora se zăreau numeroase uşi. Între paliere erau întinse reţele de sîrmă.

— Nu umbla cu vicleşuguri, îi spuse gardianul. Sinuciderea nu-i permisă aici. Asta ţi-e celula. Ține-o curată, altfel o păţeşti. Uite-ţi şi numărul.

Şi-i prinse la piept o insignă galbenă.

— Ca-n zi de sărbătoare, spuse Paul.

— Gura ! mîrîi gardianul şi încuie uşa pe dinafară.

„Va trebui, cred, să mă deprind a-i respecta pe oamenii ăştia“ îşi spuse Paul. „Sînt mai puţin înfricoşători decît mai toţi cei pe care i-am cunoscut.“

Peste cîtva timp primi vizita directorului şcolii penitenciare. Uşa se deschise şi în celulă intră un tînăr îmbrăcat într-un costum de tweed, cam ponosit.

— Deţinut 4.12, ştii să citeşti şi să scrii ? îl întrebă pe Paul.

— Da, spuse acesta.

— Liceu sau şcoală publică ?

— Şcoală publică, răspunse Paul, amintindu-şi că şcoala unde învăţase carte ţinea la această titulatură.

— Cu ce nivel ai părăsit şcoala ?

— Păi, nu prea ştiu. Nu aveam, cred, măsurători.

Directorul notă pe un formular „memorie defectuoasă” şi ieşi din celulă, pentru a se întoarce curînd cu o carte.

— Trebuie să o studiezi temeinic în următoarele patru săptămîni. O să-ncerc să te trec într-una din clasele de dimineaţă. N-o să-ţi fie greu, dacă ştii să citeşti. Uite, aici începe, adăugă el, încurajator, arătîndu-i lui Paul prima pagină.

Era o gramatică engleză tipărită în 1872. Paul citi : „Silaba este un sunet unic scos printr-un simplu efort de vorbire”.

— Mulţumesc, spuse el, sînt convins c-o să-mi folosească.

— O poţi schimba peste patru săptămîni dacă vezi că nu progresezi, îi spuse directorul. Dar eu te-aş sfătui să te ții de ea.

Uşa fu din nou încuiată.

Următorul care veni fu capelanul :

— Poftim o biblie și o carte de rugăciuni. Biblia, caută să rămână tot timpul în celulă. Cît despre cartea de rugăciuni, poți s-o schimbi în fiecare săptămînă, dacă dorești. Ești anglican? La slujbe prezența nu-i obligatorie — adică, poți lua parte la toate, sau la nici una.

Capelanul vorbea precipitat și cu oarecare iritare. Era nou în slujba asta, și trecuse pe la vreo cincizeci de deținuți, iar unul dintre ei îl ținuse multă vreme ca să-i descrie o vedenie pe care o avusese în noaptea din ajun.

— Helo, Prendy! îi spuse Paul.

Domnul Prendergast îl privi enervat și-i spuse :

— Nu te-am recunoscut. În hainele astea, oamenii seamănă leit între ei. E îngrozitor, Penny-feather! În clipa cînd am aflat c-ai fost condamnat, m-am temut c-au să te trimită aici. Ah, dragul meu, situația se complică tot mai mult!

— Ce-i cu dumneata, Prendy? Iarăși îndoielile?

— Nu, nu, acum e vorba de disciplină, vechea mea problemă. Sînt abia de-o săptămînă în slujba asta. Am avut mare noroc c-am căpătat-o. Episcopul meu mi-a spus că, după părerea lui, o asemenea muncă e mult mai potrivită pentru un preot modern decît munca într-o parohie. Directorul închisorii e și el un om foarte modern. Dar criminalii de-aici sînt tot așa de răi ca și băieții de la școală. Cer să mi se spovedească și-mi toarnă cele mai îngrozitoare povești, doar ca să vadă ce-o să spun. Iar în capelă o țin tot într-un rîs, astfel încît gardienii

trebuie să-i muștruluiască mereu, ceea ce face ca slujba să pară o adevărată batjocură. Cîțiva dintre ei au fost pedepsiți azi dimineață cu regimul alimentar no. 1, pentru că au cîntat un imn schimbîndu-i cuvintele, și firește că treaba asta mă face și mai nepopular. Nu te supăra, Pennyfeather, dar te-aș ruga să nu-mi mai spui „Prendy“, iar dacă trece careva prin fața celei-lei, fii bun și ridică-te-n picioare cînd îmi vorbești. Așa e regula, iar gardianul-șef mi-a atras atenția cu toată asprimea că trebuie să mențin disciplina.

În clipa aceea fața gardianului apăru în fe-restruica ușii. Domnul Prendergast rosti cu glas tare :

— Cred că-ți dai seama de gravitatea infrac-țiunii pe care ai comis-o și de temeinicia pe-depsei primite. Roagă-te în semn că te căiești.

Un gardian intră în celulă.

— Scuzați-mă că vă deranjez, domnule, dar trebuie să-l duc pe dumnealui la director. De-ținutul cu numărul 4.18 vă așteaptă de cîteva zile. I-am promis c-o să vă comunic, dar, scu-zați-mă că v-o spun, să nu fiți prea blînd cu el. Îl cunoaștem de mult. E un mare șarlatan, fir-ar al dracului, să mă scuzați, și face pe cre-dinciosul doar atunci cînd speră să tragă vreun folos.

— Numai eu sînt în măsură să mă pronunț în astfel de chestiuni, domnule gardian, spuse domnul Prendergast cu oarecare demnitate. Îl poți duce pe deținutul 4.12 la domnul director.

Sir Wilfred Lucas-Dockery nu era, nici prin fire și nici prin educație, făcut să fie director de închisoare ; numirea lui în acest post fusese ideea unui ministru de interne laburist, care-i apreciasse mult contribuția teoretică la un raport privitor la tratamentul penal aplicat celor ce refuzau să facă armata pe temeiuri de conștiință. Pînă atunci, sir Wilfred fusese titularul catedrei de sociologie la o universitate din Midland ; numai prietenii intimi și cîțiva studenți favoriți știau că sub înfățișarea blajină și profesorală se ascundea apriga ambiție de a activa în domeniul public, pentru binele generației sale. Candidase de două ori în alegerile parlamentare, dar fără prea multă convingere, încît candidatura lui trecuse aproape neobservată. Colonelul Mac Adder, fostul director al închisorii, un veteran al multor campanii obscure purtate la frontiera afgană, îi spusese înainte de a se retrage :

— Noroc, sir Wilfred ! Dacă-mi permiți să-ți dau un sfat, iată-l : Nu te sinchisi de gardieni sau deținuți. Scoate-le sufletul oamenilor din subordinea dumitale, dacă vrei să-ți respecte autoritatea. Dacă reușești să faci un iad din închisoarea asta, oamenii vor avea grijă să se ferească de ea. Asta a fost tactica mea, tot timpul, și sînt mîndru de ea. (Tactica aceasta devenise celebră în rîndul vizitatorilor stațiunii termale Cheltenham).

Sir Wilfred avea însă propriile sale idei.

— Trebuie să înțelegi, îi spuse el lui Paul, că țelul meu este să stabilesc un contact perso-

nal cu fiecare dintre oamenii aflați în grija mea. Vreau să fii mîndru de închisoarea asta și de munca dumitale aici. Pe cît posibil, vreau ca deținuții să-și continue vocațiile din viața civilizată... Gardian, ce profesie are omul acesta?

— Traficant de carne vie, sir.

— A, da... Mă tem că nu vei avea ocazia să-ți exerciți aici profesia asta. Altceva, ce-ai mai făcut?

— Era cît pe ce s-ajung preot, răspunse Paul.

— Zău? Ei bine, sper să organizez un seminar teologic, dacă bineînțeles voi găsi destui deținuți cu această vocație. L-ai văzut desigur pe capelan, e un om cu vederi foarte largi. Totuși, deocamdată sîntem abia la început. Regulamentul închisorii e destul de strict. În primele patru săptămîni va trebui să suporți regimul de carceră prevăzut de lege. După aceea, îți vom găsi o ocupație ceva mai creatoare. Nu vrem să ai sentimentul că-ți pierzi personalitatea. Te pricepi, cumva, să lucrezi pielărie artistică?

— Nu, sir.

— Te-aș putea repartiza la atelierul de arte și meserii. Am ajuns, cu ani în urmă, la concluzia că mai toate crimele au la bază refularea instinctului de exprimare estetică. Avem, aici, prilejul de a verifica acest instinct. Ești extrovertit sau introvertit?

— Nu sînt sigur, sir.

— Puțini oameni sînt. Mă străduiesc să-i conving pe cei de la Interne să angajeze un psihanalist. Citești cumva revista *New Nation*? În numărul de săptămîna asta a apărut un ar-

ticol destul de măgulitor despre închisoarea noastră, sub titlul *Experimentele Lucas-Dockery*. Vreau ca deținuții să fie la curent cu aceste lucruri : capătă astfel o mândrie colectivă. Ți-aș putea ilustra activitatea noastră printr-un mic exemplu, legat chiar de cazul dumitale. Până deunăzi, toate delictele legate de prostituție erau trecute în categoria „sexualității”. Acum, consider că un delict de felul celui comis de dumneata ține în esență de instinctul de posesiune, și-l voi trata ca atare. Asta nu înseamnă, firește, o schimbare a condițiilor dumitale de detențiune — regulamentul prevede același regim de servitute penală — dar îți dai, cred, seama că pentru statisticile anuale contează.

După ce Paul ieși, sir Wilfred îi spuse gardianului-șef :

— Să fim umani ! N-ai văzut ce mult a contat pentru omul ăsta nefericit gândul că, departe de a fi un biet sclav anonim, a devenit o participantă dintr-o mare revoluție în statistică ?

— Da, sir, încuviință gardianul-șef. În altă ordine de idei, mâine ne sosesc alți doi care-au încercat să se sinucidă. Trebuie să fiți mai sever cu ei, sir. Sculele alea ascuțite pe care le-ați trimis la școala de arte și meserii îi ispitesc pe oameni.

Paul fu din nou închis în celula lui, pe care avu în sfârșit răgazul s-o examineze. Lucruri interesante nu prea erau. În afară de biblie, de

gramatica engleză și de cartea de rugăciuni. (*Rugăciuni de spus la diferite ocazii de boală, supărare și moarte*, carte apărută sub semnătura reverendului Septimus Bead, doctor în teologie, la Edinburgh, în 1863), mai erau acolo o străchinuță smălțuită, o lingură și-un cuțit, o tablă de ardezie și-un condei, o solniță, o cană de tinichea, două oale de lut, o cîrpă de șters praful, un pat de scînduri rezemat de perete, o saltea cu așternutul respectiv, un scaun și o masă. Un aviz tipărit îl informa că n-are voie să se uite pe fereastră. Pe perete mai erau trei avizuri tipărite, cuprinzînd: o listă întreagă de pedepse pentru alte abateri (care păreau să înglobeze toate îndeletnicirile omenești), cîteva rugăciuni anglicane și o explicație a „sistemului stadial progresiv“. Mai era și o foaie dactilografiată, cu „Gîndul zilei“ — una dintre micile inovații ale lui sir Wilfred Lucas-Dockery. În prima zi de pușcărie a lui Paul, gîndul era: „Cel ce păcătuiește, păgubește“, și-i aparținea redactorului-șef al ziarului *Sunday Express*.

Paul citi cu interes despre „sistemul stadial progresiv“. După patru săptămîni i se îngăduia deținutului să participe la munca în comun, să facă gimnastică timp de o jumătate de ceas în fiecare duminică, să poarte o banderolă pe braț, să învețe carte în cazul că era analfabet, să ia cu împrumut cîte un roman pe săptămîină de la biblioteca închisorii și, printr-o cerere specială adresată directorului, să-și atîrne pe pereți patru fotografii ale rudelor sau ale unor prieteni aprobați de conducerea închisorii. După opt săp-

șăptămîni, în cazul cînd conduita lui era pe deplin satisfăcătoare, putea să primească o vizită de douăzeci de minute și să scrie o scrisoare, precum și să primească una. După alte șase săptămîni, putea primi încă o vizită și încă o scrisoare, și putea lua cu împrumut încă o carte pe săptămîină, de la bibliotecă.

Paul se întrebă dacă fotografia luată de Davy Lennox lui Margot, și înfățișîndu-i ceafa, va fi acceptată ca fotografie a unei prietene aprobate.

Peste cîtva timp ușa celulei fu deschisă din nou. O mîină strecură înăuntru o strachină, iar un glas rosti : „Repede, cana !“

Cana lui Paul fu umplută cu cacao, iar ușa fu încuiată la loc. Strachina conținea pîine, slănină și fasole. După această întrerupere, Paul căzu într-un soi de reverie, care dură paisprezece ore. De luni de zile nu mai fusese cu adevărat singur, ca acum. „Ce odihnitor e să fii singur !“ își spuse.

Următoarele patru săptămîni de carceră fură pentru Paul printre cele mai fericite din viața lui. Confortul fizic era, desigur, precar, dar Paul învățase la *Ritz* că simplul confort fizic nu e deajuns. Acum, constata că-i o adevărată fericire să nu fii niciodată nevoit a lua vreo hotărîre, să fii complet eliberat de orice noțiune a timpului și de obligația de a-ți procura hrană sau îmbrăcăminte, să nu fii niciodată obsedat de impresia pe care-o faci. Într-un cuvînt, să

fii liber. La o oră foarte matinală și cam răco-roasă, auzai cum sună un clopoțel, apoi vocea gardianului : „Murdăria afară !“ Te ridicai, îți strîngeai așternutul, și te îmbrăcai. Nu trebuia să te bărbierești, să eziți între o cravată sau alta, să-ți închei nasturii, butonii și gulerele, îndeletnicire care răpește mult timp omului civilizat. Se simțea întocmai ca acei oameni fericiți din reclamele pentru săpunul de ras, care par să fi dobîndit foarte simplu pacea sufletească atît de dorită, dar greu de găsit, în primele ore ale dimineții... Vreme de aproape un ceas, Paul cusu un sac de poștă, pînă cînd ușa fu din nou deschisă, pentru a face loc unei mîini care aducea o bucată de pîine și o strachină mare cu budincă. După micul dejun, își lustrui mobila și olăria din celulă, apoi mai cusu puțin, pînă cînd auzi clopoțelul care-i chema pe deținuți în capelă. Timp de cincisprezece sau douăzeci de minute, îl auzi pe domnul Prendergast tunînd și fulgerînd împotriva frumuseților limbajului poetic al veacului al șaisprezecelea. Era, desigur, cam plicticos ; la fel de plicticoasă a fost și ora următoare, pe care trebui să și-o petreacă făcînd ocolul curții închisorii, unde cîteva verze melancolice își așteptau capetele printre aleile concentrice de asfalt bătătorit. Unii dintre pușcăriași profitau de ocazie și mușcau pe furiș din verze, sub pretextul că-și leagă un șiret desfăcut. Dacă erau observați, erau aspru pedepsiți. Paul nu simți niciodată această ispită. După plimbarea de dimineață, programul zilei se desfășura fără nici o întrerupere în afara meselor de prînz și de seară și a inspecției direc-

torului. Pînza pe care-o primea zilnic ca materie primă pentru sacii de poștă trebuia, conform regulamentului, să-l țină ocupat vreme de nouă ore. Deținuții din celulele învecinate, care, după cum îi spusese lui Paul gardianul, nu erau în toate mințile, își terminau cu oarecare greutate treaba înainte de ora stingerii. Paul constată însă că putea s-o termine, fără prea mare efort, cu mult înainte de cină. De-aceea își petrecea serile meditînd și scriindu-și pe tăblița de ardezie gîndurile ce-i trecuseră prin minte în ziua respectivă.

Capitolul II

Experimentele Lucas-Dockery

Sir Wilfred Lucas-Dockery avea, precum am mai arătat, ambiție, cultură și un optimism autentic, într-o măsură rareori întîlnită la un om cu funcția lui. Era încredințat că va veni o vreme cînd experimentele Lucas-Dockery vor fi privite ca începutul unei noi epoci în penologie, și-și repeta în minte astfel de fraze din viitoarele manuale de istorie a societății :

Unul dintre puținele evenimente importante din această scurtă guvernare a partidului laburist a fost numirea lui sir Wilfred Lucas-Dockery în postul de director al închisorii Blackstone. Administrația acestui om curajos și departe-văzător

este pe drept cuvînt socotită ca temelia actualului tratament aplicat delicvenților. De fapt, se poate spune că nici un alt om nu ocupă un loc atît de eminent în istoria reformelor sociale ale secolului său etc. Totuși, marile sale calități nu-l scuteau pe sir Wilfred de numeroase și aprige divergențe de opinii cu gardianul-șef. Într-o zi, ședea în birou și lucra la un memoriu către Departamentul Închisorilor — unul din seria acelor memorii neglijate, a căror publicare după ieșirea lui la pensie avea să justifice pretenția lui sir Wilfred de a fi inițiatorul introducerii luminii artificiale în închisori — cînd deodată gardianul-șef îl întrepruse :

— O veste proastă, sir, de la atelierul de legat cărți. Instructorul spune că printre deținuți se răspîndește obiceiul de a mînca pasta ce li se pune la dispoziție pentru lucru. Pretind că ar fi mult mai bună decît budinca. Va trebui fie să trimitem încă un gardian să supravegheze munca, fie să introducem în pastă o substanță care s-o facă necomestibilă.

— Are oare pasta aceea vreo valoare nutritivă ? întrebă sir Wilfred.

— N-aș putea spune, sir.

— Cîntărește-i pe oamenii de la atelierul de legătorie și raportează-mi apoi orice eventuală creștere în greutate. De cîte ori să-ți repet că trebuie să verifici *toate* faptele, înainte de a raporta ceva ?

— Prea bine, sir ! Și încă ceva : aveți o petiție din partea deținutului 4.12. Și-a terminat stagiul

de patru săptămîni de carceră și vrea să știe dacă poate să mai rămînă încă patru.

— Sînt contra regimului celular, căci face din deținuți niște introvertiți. Cine-i acest 4.12 ?

— E condamnat la detențiune pe termen lung sir, și așteaptă să fie transferat la Egdon.

— Îl voi vedea personal pe 4.12.

— Prea bine, sir !

Paul fu adus înăuntru.

— Aud că dorești să-ți continui regimul celular în loc să te folosești de prilejul de a munci într-un colectiv. Pentru ce, mă rog ?

— Găsesc că-i mult mai interesant, sir, răspunse Paul.

— E o cerere cam nereglementară, spuse gardianul-șef. Privilegiile pot fi pierdute doar printr-o încălcare a regulamentului, atestată și confirmată de doi gardieni. Regulamentul în vigoare este cît se poate de răspicat în această privință.

— Mă întreb dacă n-ai cumva tendințe narcisiste, rosti directorul. Ministerul de Interne nu a luat încă nici o hotărîre în legătură cu cererea mea de a se numi un psihanalist.

— Trimiteți-l în celula de observație, sugeră gardianul-șef. Acolo se vede clar cine-i nebun. Am cunoscut mai mulți pușcăriași care nu păreau să fie nebuni, ci numai excentrici, știți, și care după cîteva zile petrecute în celula de observație au devenit nebuni de legat. Colonelul Mac Adder era un adept convins al celulelor de observație.

— Ai dus o viață foarte retrasă înainte de a fi condamnat ? Ai fost, poate, cioban sau paznic de far, sau ceva de-acest gen ?

— Nu, sir.

— Foarte ciudat. Bine, voi examina cazul dumneitale și-ți voi da răspunsul ceva mai târziu.

Paul fu condus înapoi în celula lui, iar a doua zi fu din nou chemat în fața directorului, care-i spuse :

— Ți-am examinat cererea cu toată atenția. De fapt, am hotărît s-o introduc în viitoarea mea lucrare despre mentalitatea delicvenților. Vrei, poate, să auzi ce am scris despre dumneata ?

Și începu să citească :

Cazul R.

Un tânăr de familie bună, cu oarecare educație. Nici un antecedent criminal. Condamnat la șapte ani închisoare pentru trafic de carne vie. După terminarea primelor patru săptămâni, R. a cerut să i se prelungească regimul de carceră. Tratamentul prescris de regulament prevede fie (a) detențiunea în celula de observație, pentru ca medicul să poată constata starea deținutului, fie (b) munca obligatorie în asociație cu alți deținuți, afară doar de cazul când deținutul își pierde acest drept prin proasta lui conduită.

Tratamentul prescris de sir Wilfred Lucas-Dockery: Am hotărît că R. suferă de tendințe mizantropice, provocate de un sentiment de inferioritate față de semenii săi. Delictul comis de R. a fost rezultatul unei încercări de afirmare a personalității proprii pe socoteala colectivității. (Vezi cazurile D., G. și I.) În consecință, am încercat să-i înving inhibițiile sociale, printr-o

serie de măsuri progresive. În primul stadiu, a făcut gimnastică timp de o jumătate de ceas în compania unui alt deţinut. În acest stadiu a fost permisă şi conversaţia pe teme aprobate, de istorie, filozofie, politică etc., deţinuţii fiind aleşi printre cei ale căror delikte să fie cât mai puţin apte a-l încuraja şi a-l înrăi pe R.

— Încă nu m-am gândit la celelalte stadii ale tratamentului, îi spuse sir Wilfred, dar îţi poţi da seama de pe acum că se acordă o atenţie specială reeducării duminale. Te vei gândi, cred, cu oarecare recunoştinţă, la faptul că, mulţumită raportului meu, vei ajunge poate cu timpul un caz de interes ştiinţific pentru întreaga lume. Tratamentul aplicat de sir Wilfred Lucas-Dockery în cazul R. ar putea deveni un precedent pentru generaţiile de mâine. Nu-i aşa că acest gând te înalţă deasupra monotonei rutine cotidiene, care pustieşte sufletele ?

După ce Paul fu scos din încăpere, gardianul-şef spuse :

— Oamenii de la bucătărie s-au plîns că nu pot lucra cu C.2.9. Cică ar avea o boală de piele, şi că mâinile i-s pline de bubuliţe.

— Nu mă mai deranjaţi cu asemenea fleacuni ! îl repezi directorul, iritat. Încerc să iau o hotărîre asupra celui de-al treilea stadiu al tratamentului de recuperare a cazului R., vreau să spun a deţinutului 4.12.

Cazul R. trecu la noul regim chiar în după-amiaza aceea.

— Ieși afară și ia-ți și pălăria, îi porunci gardianul, descuindu-i celula.

Careul închisorii avea o înfățișare lugubră acum, când nu-i dădeau ocol deținuții.

— Stai aici și nu te mișca pînă mă-ntorc, spuse gardianul.

Se întoarse curînd împreună cu o mogîldeață scheletică, în uniformă de pușcăriaș.

— Uite-ți colegul, îi spuse. Și asta-i aleea pe care trebuie să vă plimbați. Să nu v-atingeți unul de altul nici măcar cu hainele. Să nu vă treceți din mîină-n mîină vreun obiect. Să vă țineți la o distanță de un metru unul de celălalt și să vorbiți despre istorie, filozofie sau alte asemenea subiecte. Cînd o să m-auziți fluierînd, să lăsați vorba, ați priceput ? Să nu umblați nici mai repede nici mai încet decît în mod obișnuit. Astea-s dispozițiile directorului și-i vai de mama voastră dacă le călcați. Și-acum, umblați !

— Ce tîmpenie ! mîrîi omulețul. Am fost pînă-acum în șase închisori, dar n-am văzut nicăieri așa ceva. E și contra regulamentului. În zilele noastre, nu mai știi la ce să te-aștepți. Pușcăria asta afurisită se duce de rîpă. Uită-te la capelan : poartă perucă !

— Ești pentru multă vreme aici ? îl întrebă Paul, politician.

— De data asta, nu. N-au fost în stare să-mi găsească o vină serioasă. „Șase luni pentru vagabondaj.“ Mă pîndeau de săptămîni întregi,

dar de data asta nu voiam să le dau nici o șansă. Șase luni e o condamnare foarte mică, nu știu dacă mă-nțelegi. Ai timp să te întâlnești cu vechii prieteni, și-i cu-atât mai plăcut când ieși. Șase luni nu contează pentru mine. Lasă, că-s și cunoscut aici, așa că mi se dă totdeauna în grijă curățenia pe palier. M-ai văzut, cred, destul de des trecînd cu haleala. Gardienii mă cunosc, așa că-mi păstrează totdeauna slujba asta cînd află că mă-ntorc. Dacă te porți drăguț cu ei în primele două-trei concedii petrecute aici, au să ți-o dea, probabil, și mătăluță.

— E o slujbă chiar așa de bună ?

— Ca slujbă, nu-i cine știe ce, dar pentru început e bine. Cea mai grozavă slujbă e să faci curățenie la Recepție. Nu o capeti decît dacă ai recomandări speciale... La Recepție ai de-a face cu toți pușcăriașii proaspăt sosiți, și auzi toate veștile de-afară, ba cîteodată primești tutun și afli care-s cei mai grozavi cai de curse. L-ai văzut pe ăl care face curățenie la Recepție, în ziua cînd ai venit aici ? Știi cine e ?

— Da, îl cunosc. Un tip cu numele de Philbrick.

— Nu, băiete, nu despre ăsta e vorba. E vorba de-un tip înalt și voinic. Unul care trîncănește într-una despre hoteluri și restaurante.

— Da, chiar la el mă gîndeam.

— Păi, nu știi cine e ? E fratele directorului : sir Solomon Lucas-Dockery. Chiar el mi-a spus-o. E închis aici pentru c-a dat foc unui castel din Țara Galilor. Precum vezi, un grangur.

Capitolul III

Moartea unui cleric modern

Cîteva zile mai tîrziu, Paul intră într-un nou stadiu de reeducare. Cînd ajunsese în careul închisorii pentru a-și face plimbarea de după-amiază, constată că locul omulețului fusese luat de un individ mătăhălos, cu o înfățișare înfricoșătoare. Avea părul roșcat, ca și barba și genele, și niște mîini roșii enorme, care i se bălăbăneau convulsiv pe lîngă trup. Întorcîndu-si ochii de bou spre Paul, îl salută cu un fel de mormăit.

— Asta ți-e noul camarad, îi spuse gardianul. Dați-i drumul !

— Noroc, salută Paul, politico. Ești pentru multă vreme aici ?

— Pe viață, răspunse celălalt. Dar nu contează. Aștept în fiecare zi a doua Venire.

Merseră un timp în tăcere.

— Crezi că metoda directorului e bună ? îl întrebă Paul.

— Da, răspunse celălalt.

Ocoliră în tăcere curtea, o dată, de două ori, de trei ori.

— Hei, ăia doi, vorbiți ! le strigă gardianul. Așa-i porunca. Vorbiți !

— E și asta o schimbare, comentă uriașul.

— Pentru ce te afli aici ! îl întrebă Paul. Nu te superi, sper, că te-ntreb...

— Totul e scris în Biblie, spuse uriașul. Ar fi bine să citești ce scrie. Chiar dacă pentru dumneata n-o să fie la fel de limpede cum e pentru mine.

— Nu-i o carte ușor de înțeles, nu-i așa ?

— Nu de înțelegere e nevoie, ci de viziune. Ți se întâmplă vreodată să ai viziuni ?

— Nu, mă tem că nu.

— Nici capelanul n-are. Nu-i un creștin adevărat. O viziune m-a adus aici : un înger învăluit în flăcări, cu o cunună de foc pe cap, mi-a strigat : „Ucide fără cruțare ! Împărăția cerului te așteaptă.“ Vrei să-ți povestesc ? Uite cum a fost. Sînt de meserie dulgher, mai bine spus am fost.

Vorbea într-un ciudat amestec de *cockney*¹ și englezească biblică.

— Nu tîmplar, ci dulgher. Ei bine, într-o zi măturam prin atelier înainte de a-l închide, cînd îngerul Domnului a venit la mine. La început n-am știut cine era. „Ce pot face pentru dumneata ?“ l-am întrebat. Pe urmă am văzut că era învăluit într-o flacără roșie și că avea un nimb de foc deasupra capului, întocmai cum ți-am spus. El mi-a vorbit atunci despre aleșii Domnului și despre ziua judecății de pe urmă, care se-apropie. „Ucide fără cruțare !“ mi-a spus. Înainte de vizita asta, nu prea dormisem bine, nopți în șir, fiind frămîntat de ideea mîntuirii sufletului meu. Ei bine, în noaptea aia m-am

¹ Dialect argotic londonez.

gîndit la vorbele îngerului. La început nu le-am înțeles tîlcul, așa cum nu l-ai înțelege nici dumneata. Pe urmă, am priceput totul, într-o străfulgerare. Nevrednicul de mine, sînt un ales al Domnului ! Sînt spada arhanghelului ! Sînt leul aleșilor Domnului !

— Și ai ucis pe careva ? îl iscodi Paul.

— Nevrednicul de mine, l-am lovit pe filistean. În numele Domnului, i-am tăiat capul. La un semn al arhanghelului. Iar acum mă aflu în captivitate, și bucuria s-a prefăcut în plîns, dar Domnul mă va slobozi la sorocul ales de El. Vai și amar va fi de filistean în ziua aceea ! Vai și amar va fi de cel necircumcis ! Mai bine i s-ar atîrna un pietroi de gît și ar fi aruncat în adîncurile mării !

Gardianul sună clopoțelul și strigă :

— Înăuntru, voi doi !

— Ai vreo plîngere de făcut ? îl întrebă directorul pe Paul, cînd trecu în inspecție.

— Da, domnule, răspunse Paul.

Directorul îl privi cu luare aminte :

— Dumneata ești deținutul pe care l-am pus la regim special ?

— Da, domnule.

— Atunci, e ridicol să te plîngi. Despre ce-i vorba ?

— Am motive să cred că omul împreună cu care trebuie să-mi fac plimbarea e un nebun periculos.

— Plîngerile unui deținut împotriva altuia nu pot fi luate în considerație decît atunci cînd

sînt întărite prin mărturia unui gardian sau a altor doi deținuți, spuse gardianul-șef.

— Așa e, confirmă directorul. În viața mea n-am auzit plîngere mai absurdă. Orice crimă e o formă de demență. Eu însumi ți l-am ales pe deținutul care-ți ține tovărășie la plimbare. L-am ales tocmai pentru că ți se potrivește de minune. Să nu mai aud despre asta, te rog.

În după-amiaza aceea, Paul mai fu scos încă un sfert de oră în curte.

— Am mai avut o viziune, îi spuse ucigașul mistic. Dar încă nu prea știu ce prevestește. Fără îndoială că mi se va spune.

— A fost o viziune frumoasă? întrebă Paul.

— Nu există cuvinte care să-i poată reda splendoarea. Se făcea că plutesc pe o apă roșie ca sîngele. Întreaga închisoare îmi apărea ca un rubin uriaș, dur și strălucitor, iar gardienii și deținuții se țirau de colo pînă colo ca niște huburuze mărunte. Pe urmă, rubinul acela a devenit parcă moale și umed, ca un burete uriaș muiat în vin ce se scurgea într-un fel de lac roșu. Atunci, m-am trezit. Încă nu-mi dau seama de tîlcul visului, dar simt că mîna Domnului atîrnă deasupra închisorii. Ai avut vreodată senzația că închisoarea asta e clădită între fălcile unei fiare? Uneori visez despre un tunel lung și roșu aidoma gîtlejului unei fiare, prin care s-ar rostogoli oamenii, fie cîte unul fie în grupuri mari, în vreme ce răsuflarea fiarei e fierbinte ca aceea a unui cuptor. Ai avut vreodată o asemenea senzație?

— Mă tem că nu, răspunse Paul. De la bibliotecă ți s-a dat cu împrumut vreo carte interesantă ?

— *Secretul doamnei Almina*, spuse leul aleșilor Domnului. O carte destul de mălăiață, și cam demodată. Dar eu continui să citesc Biblia. E o carte plină de crime.

— Pari să te gîndești mult la crime.

— Așa e. Asta-i misiunea mea, de ! rosti zdrahonul, pe un ton cît se poate de simplu.

Sir Wilfred Lucas-Dockery se simțea ca un Solomon în fiecare dimineată la orele zece, cu excepția duminicilor, cînd judeca abaterile de la disciplină comise de deținuți și aduse la cunoștința sa. Din jilțul lui, colonelul Mac Adder își pronunțase sentințele în strictă conformitate cu spiritul și litera regulamentului închisorilor maiestății-sale, împărțind mașinal dreptate întocmai ca un distribuitor automat : la fiecă delict care intra, ieșea pedeapsa cuvenită. Sir Wilfred Lucas-Dockery nu proceda însă niciodată astfel. El nu se simțea niciodată mai treaz, mai plin de idei și mai stăpîn pe vastele cunoștințe agniscite de mintea lui, decît la acest mic tribunal menit să împartă o justiție sumară.

— Nimeni nu știe la ce să se aștepte, se plîngeau atît gardienii cît și deținuții.

— Justiția, le spunea sir Wilfred, este capacitatea de a vedea în fiecare caz o problemă cu totul nouă.

După cîteva luni de conducere a închisorii, sir Wilfred se putea lăuda cu o sensibilă descreștere a numărului de cazuri aduse în fața lui.

Într-o dimineață, curînd după ce Paul trecuse la regimul special de reeducare, tovarășul său fu chemat la director.

— Dumnezeu! exclamă sir Wilfred. Păi, ăsta e omul pe care l-am pus la tratament special. Pentru ce se află aici ?

Gardianul răspunse, cu glas melodios :

— Ieri noapte, între orele opt p.m. și patru a.m. am fost de servici. Deodată atenția mi-a fost atrasă de niște zgomote ce veneau dinspre celula deținutului. Privind prin vizetă, l-am văzut pe deținut mergînd de colo pînă colo într-o stare de cumplită agitație. Ținea într-o mînă Biblia, iar în cealaltă o bucată de lemn, ruptă din scaun. Ochii îi erau holbați, răsufila greu, și din cînd în cînd mormăia versete din Biblie. Cînd deținutul mi s-a adresat în termeni nereglementari, l-am muștruluit.

— Care-au fost termenii ? întrebă gardianul-șef.

— Mi-a zis că-s un moabit, o pacoste a Moabului, o găleată de lături, un împuțit, un moabit necircumcis, un idolatru și o tîrfă din Babilon.

— Înțeleg. Ce propui, domnule gardian-șef ?

— E un caz clar de nesupunere, spuse acesta. Treceți-l pentru cîtva timp la regimul no. 1.

De fapt, cînd îi ceruse părerea gardianului-șef, sir Wilfred nu era realmente interesat să i-o cunoască. Îi plăcea să sublinieze, în propria-i

minte și poate și în aceea a deținutului, contrastul dintre punctul său de vedere și punctul de vedere oficial.

— Care-a fost, după părerea dumitale, partea cea mai semnificativă a depoziției? întrebă el.

— Cred că tîrfă din Babilon, sir, răspunse gardianul-șef după ce se gîndi bine.

Sir Wilfred zîmbi, ca un scamator care-a scos cartea cea bună.

— Personal, sînt de altă părere, rosti el. S-ar putea să te mire, dar eu cred că aspectul cel mai *semnificativ* al acestui caz este faptul că deținutul avea în mîină o bucată dintr-un scaun.

— Distrugere de bunuri aparținînd închisorii, spuse gardianul-șef. Da, e destul de grav.

Directorul se întoarse cu fața spre deținut :

— Care-a fost profesia dumitale înainte de a fi condamnat?

— Dulgher, domnule.

— Știam eu! exclamă directorul, triumfător. Iată încă un caz de refulare a instinctului creator... Ascultă, omule. Foarte prost ai făcut că l-ai insultat pe gardian, căruia nu i se potrivește, desigur, nici una dintre insultele cu care l-ai copleșit. El simbolizează dezacordul îndreptățit al societății și, ca toți ceilalți membri ai personalului închisorii, face parte din biserica anglicană. Dar eu te înțeleg pe dumneata. Deprins, nu-i așa? cu o meserie creatoare, ai constatat deodată că viața din temniță te lipsește de mijloacele de auto-exprimare: așa se face că energiile dumitale își găsesc o supapă în aceste izbucniri protesti. Voi avea grijă să ți se aducă

în celulă un rînd de scule de dulgherie. Primul lucru pe care-l vei face va fi să repara piesa de mobilier pe care-ai distrus-o cu atîta nesăbuintă. După aceea, îţi vom găsi şi alte munci în vechea dumitale meserie. Acum, poţi pleca.

După ce deţinutul ieşi, sir Wilfred adăugă :

— Trebuie mers la rădăcina răului. Regulamentul poate suprima simptomele, dar lasă intactă cauza adîncă.

Două zile mai tîrziu, închisoarea era cuprinsă de o agitaţie intensă. Se întîmplase ceva. Paul se trezi ca de-obicei, la auzul clopotului, dar uşile fură descuiate abia peste vreo jumătate de ceas. Auzea din ce în ce mai aproape glasul gardianului care striga : „murdăria afară !” adăugînd uneori cîte o exclamaţie, ca : „fără întrebări !”, „vezi-ţi de treabă !” sau „o să afli, îndată”, ca răspuns la întrebările deţinuţilor. Aceştia simţeau că se petrecuse ceva neobişnuit. Poate că izbucnise vreo epidemie de tifos, îşi spuse Paul, sau poate că-n lumea dinafară avusese loc vreo catastrofă naţională : un război sau o revoluţie. În tăcerea pe care erau obligaţi s-o păstreze, nervii tuturor se încordaseră la maximum. Privind faţa gardianului, Paul conchise că era vorba de un masacru nemaipomenit.

— S-a întîmplat ceva ? îl întrebă.

— Ba bine că nu, răspunse gardianul, dar ăl de-o să mă mai întrebe ceva, o s-o păţească rău !

Paul începu să frece podelele celulei. Curiozitatea nesatisfăcută se lupta în mintea lui cu iritarea provocată de această abatere de la programul obișnuit. Prin fața ușii celulei lui trecură doi gardieni care vorbeau.

— Nu zic că nu-mi pare rău de nenorocitul ăla. Zic doar că era timpul ca directorul să primească o lecție.

Celălalt spuse în șoaptă :

— Nu te gîndești că victima puteam fi chiar eu sau dumneata ?

Sosi și clipa micului dejun. Cînd văzu în ușă mîna ce-i aducea mîncare, Paul întrebă :

— Ce s-a întîmplat ?

— Păi, n-ai auzit ? Un omor, un omor sîngeros !

— Liniște, acolo ! răcni gardianul care supraveghea palierul.

Va să zică, directorul a fost omorît ! își spuse Paul. Un pisălog !... Totuși, situația era îngrijorătoare, pentru că vestea unei crime, care putea trece neobservată în lumea veselă a tramvaielor, a metroului și a meciurilor de box, provoca o adevărată panică în această comunitate de oameni taciturni.

Intervalul dintre micul dejun și mersul la capelă părea că nu se mai termină. În cele din urmă se auzi clopotul și ușile fură descuiate. Deținuții porniră în tăcere spre capelă. Din întîmplare, Philbrick se așează alături de Paul. Gardienii ședeau pe niște scaune mai înalte, cu urechile la pîndă pentru a surprinde orice ten-

tativă de conversație. Deținuții așteptau să înceapă imnul ca să poată bîrfi în voie. Paul aștepta și el, nerăbdător. Era limpede că nu directorul fusese omorît, căci stătea pe treptele sanctuarului, cu o carte de rugăciune în mînă. Domnul Prendergast nu se zănea nicăieri. Slujba era condusă de însuși directorul. Medicul citea textul, bîlbîindu-se la cuvintele mai lungi. Unde era oare domnul Prendergast ?

În cele din urmă fu anunțat imnul. Orga izbucni, manevrată cu pasiune de un deținut care, înainte de a fi condamnat, fusese ajutor de organist într-o catedrală din Țara Galilor. De la un capăt la celălalt al capelei, oamenii traseră aer adînc în piept ca să poată discuta pe îndelete.

Paul începu să cînte :

— O, Doamne, vechiul nostru reazim...

Dar unde-i astăzi Prendergast ?

— Cum ? N-ai aflat ? A fost ucis !

— Și casa noastră cea din veac.

— S-a dus Moș Prendy la un tip

Care zicea că a văzut

O stafie. Și tipu-avea

Un maiu și-un ferăstrău dințat.

— De unde naiba le avea ?

— De la director, ce gîndești ?

• Era dulgher nebunul, cică ;

Lui Prendy capul i-a tăiat.

— L-a auzit amicul meu,
Vecin cu ucigaşul. Cred
C-a auzit şi gardianul
Dar n-a vrut să se bage, zău !

— E timpul un şuvoi etern
Ce-şi duce toţi feciorii-n hău...
Moş Prendy a ţipat, săracul,
Aproape-o jumătate-ceas.

— Noroc că-a fost Moş Prendergast,
Puteai să fii chiar tu, sau eu !
Are dreptate gardianul :
E-o lecţie pentru dom' director.

Amin.

Din toate punctele de vedere era un noroc că nebunul îl alesese ca victimă pe domnul Prendergast. Unii fură chiar de părere că alegerea fusese făcută de un for superior. Moartea unui deţinut sau a unui gardian ar fi făcut necesară o anchetă a ministerului de interne, anchetă care-ar fi putut compromite reformele Lucas-Dockery, aruncînd oarecare discredit şi asupra administraţiei gardianului-şef. Moartea lui Prendergast trecu aproape neobservată. Asasinul lui fu transferat la Broadmoor ; după care, viaţa din închisoare continuă netulburată. Se observă, totuşi, că influenţa gardianului-şef asupra superiorului său părea acum ceva mai mare decît înainte. Sir Wilfred îşi concentrează atenţia asupra statisticilor, iar viaţa închisorii începu

să se desfășoare în conformitate cu dispozițiunile regulamentului. Acum era exact ca pe vremea lui Mac Adder, își spuneau gardienii. Dar Paul nu se putu bucura de roadele acestei fericite întoarceri la tradiție, deoarece cîteva zile mai tîrziu fu trimis împreună cu mulți alții în colonia penitenciară din Egdon Heath.

Capitolul IV

...Iar drugi de fier nu-nseamnă o cușcă.

Zidurile de granit ale coloniei penitenciare din Egdon Heath se văd, cînd nu-i ceață, de pe șosea, și nu rareori mașinile se opresc pentru cîteva clipe acolo, pentru ca oamenii dinăuntru să se ridice în picioare și să contemple, fericiți, priveliștea. Vor să-i vadă, de fapt, pe pușcăriși, și uneori așteptarea li-e răsplătită de priveștiștea unui alai de deținuți în uniforme negre, legați laolaltă în lanțuri, și porniți pe cîmp sub supravegherea unui gardian înarmat, care merge călare lîngă ei. Deținuții lasă impresia că muncesc din greu, ceea ce la o cercetare mai atentă se dovedește a fi o simplă iluzie, căci mai toată ziua nu fac altceva decît să meargă spre cariera de piatră și să se-ntoarcă de-acolo, să-și ia în primire și să-și numere sculele, să-și scoată și să-și pună la loc lanțurile, astfel că nu prea le mai rămîne timp și pentru muncă. Totuși, de

pe șosea se poate vedea de obicei câte ceva — destul, oricum, pentru ca, impresionați și de aspectul clădirii, excursioniștii să se poată duce la ceaiurile lor cu conștiința plăcut tulburată de amintirea micilor nereguli comise în trenuri, a chiulului tras la plata impozitelor pe venit, și a multor altor infracțiuni mărunte, inevitabile într-o societate civilizată.

Paul sosi de la Blackstone într-o seară de toamnă timpurie, împreună cu doi gardieni și cu alți șase deținuți condamnați la pedepse pe termen lung. Călătoriră într-un vagon obișnuit de clasa a treia, în care gardienii fumau mahorcă în niște lulele mici, de lemn. Avînd chef de vorbă, unul dintre ei le spuse :

— Ai de-ați mai fost pe-aici, o să vedeți că s-au schimbat multe. În capelă sînt două vitralii colorate — donație a văduvei răposatului director. Sînt foarte frumoase vitraliile astea care-i înfățișează pe Sfîntul Petru și Sfîntul Pavel în temniță, tocmai cînd îi slobozește un înger. Totuși, unora dintre deținuții anglicani nu le place. Săptămîna trecută am avut și o conferință despre *Activitatea Ligii Națiunilor*, o conferință cam prea savantă, ținută de un tînăr pe nume Potts. Sînt bune totuși și conferințele astea. Am auzit că și la Blackstone s-au făcut multe schimbări.

— Ori că s-au făcut ! răspunse unul dintre pușcăriași, și se apucă să facă o descriere cam trasă de păr a morții lui Prendergast.

La un moment dat, unul dintre gardieni, observînd că Paul se cam sfia să ia parte la discuție, îi întinse un ziar :

— Vrei să citești puțin, băiete ? E ultimul ziar pe care vei avea ocazia să-l vezi, multă vreme de-aici înainte.

Paul găsi prea puține știri care să-l intereseze : singura lui sursă de informații privind lumea din afară fusese, în ultimele șase săptămîni, buletinul săptămînal al lui sir Wilfred Lucas-Dockery (una dintre primele descoperiri făcute de el în închisoare fusese aceea că interesul pentru „știri“ nu izvorăște dintr-o curiozitate autentică, ci din dorința de desăvîrșire. În numeroșii săi ani de libertate, nu lăsase să treacă aproape nici o zi fără a citi, de la un capăt la celălalt, cel puțin două ziare veșnic preocupate de o serie de evenimente care nu se mai isprăveau. Atunci cînd seria se întrerupea, interesul lui pentru știrile respective scădea simțitor) dar rămase adînc mișcat cînd descoperi în interiorul ziarului o fotografie ștersă, în care-i recunoscă totuși pe Margot și Peter. Sub fotografie, se putea citi : „*Distinsa doamnă Beste-Chetwynde și fiul ei Peter, care-a moștenit de la unchiul său titlul de conte de Pastmaster*“. În coloana alăturată era un ferpar care anunța moartea lordului Pastmaster și îi evoca pe scurt viața lipsită de evenimente. Ferparul se încheia astfel : „Se crede că Doamna Beste-Chetwynde și tînărul conte, care și-au petrecut ultimele cîteva luni la vila lor din Corfu, se vor întoarce în Anglia peste cîteva zile. Doamna Beste-Chet-

wynde a fost timp de mulți ani o gazdă foarte apreciată de lumea bună, și este considerată una dintre cele mai frumoase femei din înalta societate. Succesiunea fiului la titlul de conte ne face să ne amintim de senzația provocată în luna mai a acestui an de anunțarea logodnei sale cu domnul Paul Pennyfeather, precum și dramatica arestare a logodnicului într-un mare hotel din West End, cu câteva ore înainte de ceremonia nunții. Noul lord Pastmaster este în vîrstă de șaisprezece ani și a învățat pînă acum la o școală particulară.“

Paul rămase îndelung cu ochii la fotografie, în timp ce tovarășii lui jucau pocher, nesocotind total regulamentul. În cele șase săptămîni de singurătate și meditație gravă, nu izbutise să ia o hotărîre în legătură cu Margot Beste-Chetwynde; două moduri de gîndire contradictorii îl împiedicau să se hotărască. Pe de o parte era povara moartă a dogmelor, moștenită de la generații întregi de dascăli și teologi; potrivit lor, problema era dificilă, dar nu și insolubilă. Ocrotind-o pe femeie, „procedase cum se cuvine“: asta era limpede, numai că Margot nu prea se integra perfect în rolul atribuit ei, căci în cazul de față era foarte vinovată, iar el o ocrotise nu împotriva vreunei nenorociri sau a unei nedreptăți, ci împotriva urmărilor propriilor ei crime: Paul simți că i se moaie picioarele cînd codul cercetășesc al onoarei îi sugeră gîndul că Margot ar fi trebuit să-și recunoască vina și să înfrunte scandalul, de vreme ce-l vîrîse pe el în bucluc. Stînd aplecat peste sacii lui, se luptase

din greu cu acest raționament, fără a ajunge la vreun rezultat satisfăcător, în afara convingerii crescînde că pomenitul cod al onoarei, care-i călăuzește, ca un mic glas tăcut, pe englezii de pretutindeni, are ceva ce-l face radical inaplicabil. Pe de altă parte, era argumentul puternic al lui Peter Beste-Chetwynde : „Nu ți-o poți imagina pe mama în închisoare, nu-i așa ?“ Cu cît reflecta mai mult la acest argument, cu atît vedea în el o expresie a unei legi naturale. Și aprecia înțelegerea de care făcuse dovadă Peter rostindu-l. Privind cu luare aminte fotografia lui Margot, chiar așa ștearsă cum era, se simți întărit în convingerea că trebuia să existe o lege pentru ea și alta pentru el, și că meschinele și rudimentarele elucubrații ale radicalilor din veacul al nouăsprezecelea erau funciarmente josnice, triviale și eronate. Nu putea fi vorba doar de faptul că Margot era foarte bogată, sau că el se îndrăgostise de dînsa. Era vorba în primul rînd de faptul că el *nu și-o putea imagina în închisoare* ; însăși alăturarea acestor cuvinte devenea pur și simplu scandaloasă. Margot îmbrăcată în uniformă de pușcăriaș, împinsă pe coridoare de o paznică — aidoma domnișoarei Fagan cea mică — vizitată de niște filantroape bătrîne încărcate cu broșuri evlavioase, pusă să spele rufele altor pușcăriașe — toate aceste lucruri erau imposibile, iar dacă absurdele mecanisme ale justiției ar fi condamnat-o, femeia care ar fi fost arestată și închisă n-ar fi fost Margot, ci o altă persoană cu același nume și aproximativ aceeași înfățișare. Era imposibil s-o

întemnițezi pe Margot cea adevărată, care comisesse delictul. Dacă trebuia să sufere cineva pentru ca societatea să renunțe a mai oferi sărmanei doamne Grimes singura muncă pentru care civilizația o pregătise, atunci era preferabil să sufere Paul și nu femeia aceea cu numele de Margot, pentru că oricine a fost într-o școală publică din Anglia se va simți totdeauna relativ la el acasă într-o închisoare. Paul știa bine că numai pentru niște oameni crescuți în intimitatea veselă a cartierelor sărace, închisorile reprezintă o pacoste.

Cît de adorabilă era Margot, chiar în fotografia asta absurdă, o pată de cerneală cenușie ! Pînă și cel mai înrăit dintre pușcăriașii ăștia (unul care fusese condamnat a treia oară, pentru șantaj) lăsa o clipă cărțile din mînă și le spuse celorlalți că întreg vagonul i se părea năpădit de o mireasmă încîntătoare, aceeași care se simte pe Champs-Élysées în primele zile ale lunii iunie.

— Curios lucru, parc-aș simți un parfum.

Vorbele astea îi făcură să discute despre femei.

La închisoarea din Egdon Heath, Paul își regăsi un alt vechi prieten : un tip scund și îndesat, cu o figură jovială, și care șchiopăta în drum spre capelă, bocănind cu piciorul lui de lemn.

— Iată-ne din nou împreună, băiete, îi spuse Grimes la prima ocazie. Ca de-obicei, iar am intrat mesa.

— Nu ți-a plăcut slujba ? îl întrebă Paul.

— Prima-ntîi, numai că s-a întîmplat ceva groaznic — o să-ți povestesc mai tîrziu.

În dimineața aceea, Paul și alți cîțiva colegi-puscăriași, printre care și Grimes, fură conduși la carieră de către doi gardieni călări și înarmați, care le dădură tîrnăcoape și o instalație telefonică.

— Sînt aici doar de două săptămîni, și mi se pare c-a trecut o veșnicie, îi spuse Grimes la primul prilej. Am fost totdeauna un tip sociabil, și nu-mi place viața de-aici. Trei ani e prea mult, băiete. Dar o să-l apucăm pe Dumnezeu de picior cînd o să ies de-aici. Zi și noapte mă gîndesc la asta.

— Ai fost condamnat pentru bigamie, nu-i așa ? îl întrebă Paul.

— Așa-i. Trebuia să fi rămas în străinătate. Am fost arestat în clipa cînd am coborît de pe vapor. Doamna Grimes își făcuse apariția, așa că domnul Grimes fusese nevoit s-o șteargă. Există tot soiul de iaduri pe lume, dar femeia asta e-n stare să fabrice unul care le-ntrece pe toate.

Un gardian trecu pe lîngă ei, așa că se despărțiră, prefăcîndu-se că izbesc în stîncă de gresie din fața lor.

— Nu sînt sigur însă, urmă Grimes, dacă merita s-o vād în boxă pe biata Flossie și pe socrul meu de scurtă durată. Aud că bătrînul a închis școala. (Grimes adăugă o înjurătură la adresa ei). L-ai mai văzut pe moș Prendy ?

— A fost omorît deunăzi.

— Sărmanul moș Prendy ! Nu era făcut pentru o viață fericită. Știi, cred c-o să mă las pentru totdeauna de dăscălie când o să ies de-aici. Nu ajungi nicăieri.

— Se pare că ne-a dus pe amîndoi în același loc.

— Da, ce coincidență !... Fir-ar al dracului de gardian, iarăși se apropie !

În curînd se întoarseră la închisoare. Cu excepția muncii la carieră, viața la Egdon era aproape la fel cu aceea de la Blackstone.

„Murdăria afară !“, capela, singurătatea.

După o săptămîină, Paul simți totuși prezența unei influențe străine. Primul om care-i prilejui această senzație fu capelanul. Într-o zi, acesta dădu buzna în celula lui Paul și-i spuse, întinzîndu-i două romane noi, care aveau pe coperta interioară eticheta unui librar din Piccadilly :

— Dacă n-au să-ți placă, am pentru dumneata o mulțime de cărți din care poți să alegi.

Și-i arătă sfios teancul de cărți cu coperti colorate, pe care-l purta subsuoară.

— M-am gîndit c-o să-ți placă noul roman al Virginiei Woolf, adăugă el. A apărut abia acum două zile.

— Mulțumesc, domnule, răspunse Paul .politic.

Biblioteca acestei închisori părea să fie condusă într-un stil mult mai dinamic și mai extravagant decît cea de la Blackstone.

— Sau iată această carte de scenografie, spuse capelanul arătîndu-i un volum masiv, ilustrat, care costa pe puțin trei guinee. Am putea să-ți

dăm și această carte, ca supliment, în cadrul „programului educativ“.

— Mulțumesc, domnule, spuse Paul.

— Dacă dorești să schimbi vreo carte, comunică-mi, spuse capelanul. Și încă ceva : ai voie să scrii cîte o scrisoare. Dacă, din întâmplare, îi scrii doamnei Beste-Chetwynde, nu uita să spui un cuvînt bun despre bibliotecă. Doamna a hotărît să doneze capelei un nou amvon din alabastru sculptat, adăugă capelanul fără nici o legătură și ieși din celulă : se ducea la Grimes, să-i dea un exemplar din *Ajută-te singur* de Smiles, exemplar din care un cititor refractar rupsese cîndva ultimele o sută și opt pagini.

— Orice-ar spune oamenii despre plăcerea de-a citi o carte veche, simți un fior incomparabil cînd deschizi o carte nou-nouță, cugetă Paul. Dar de ce mi-o fi cerut capelanul să-i pomenesc lui Margot despre bibliotecă ?

Seara, la cină, Paul constată fără să se mire că în blidul lui cu păsat erau cîteva bucățele de cărbune : se mai întâmpla din cînd în cînd, dar acum rămase oarecum descumpănit, căci, încercînd să le scoată, văzu că bucățelele erau moi. Mîncarea din închisoare era adesea suspectă, și ar fi fost o greșeală să te plîngi. Totuși... își examinează mai îndeaproape porția de păsat : avea o nuanță roz, neobișnuită, și se lipea în chip ciudat de cuțit. O gustă cu neîncredere : ei bine, era *pâté de foie gras* !

Începînd din clipa aceea, nu trecu zi în care să nu găsească un astfel de meteorit minuscul, căzut în chip misterios din lumea de-afară. În-

tr-o zi, întorcîndu-se de pe cîmp, simți un parfum greu în celula lui pe jumătate cufundată în întuneric, pentru că luminile se aprindeau de-obicei după asfințit, iar fereastra era foarte mică. Găsi pe masa lui un buchet enorm de trandafiri de iarnă, cumpărați chiar în dimineața aceea, pe Bond Street, cu cîte trei șilingi bucata. (Deținuții din Egdon au voie să țină flori în celule și se expun adesea unor aspre muștrări cînd se apleacă să culeagă flori de mac și de merișor, la întoarcerea de la lucru).

Altă dată, medicul închisorii se opri, în cursul inspecției sale zilnice, în celula lui Paul, și, privind tăblița cu numele lui atîrnată pe ușă, apoi cercetîndu-l cu luare aminte pe deținut, îi spuse :

— Ai nevoie de un tonic.

Și porni mai departe, aferat, dar a doua zi în celula lui Paul fu adusă o enormă sticlă medicinală.

— Trebuie să iei cîte două pahare la fiecare masă, îi spuse gardianul. Sper c-o să-ți placă.

Paul nu-și putu da seama dacă tonul gardianului era prietenos sau nu, dar tonicul îi plăcu fiindcă era sherry.

Cu alt prilej, se stîrni o vie indignare în celula de-alături, al cărei ocupant — un tâlhar în vîrstă — primise din greșeală rația de caviar a lui Paul. Tîlharul fu grabnic potolit prin înlocuirea caviarului cu o bucată neobișnuit de mare de slănină, dar nu înainte ca gardianul de serviciu să intre în panică la gîndul că pușcăriașul se va plînge directorului închisorii.

— Nu-s scandalagiu din fire, spuse bătrînul tîlhar, dar cer să fiu tratat cum se cuvine. Păi, ajungea să te uiți la mîzga aia pe care mi-au adus-o, ca să-ți dai seama că-i o porcărie. Și tocmai în seara cînd se dă de-obicei slănină ! Ascultă-mi sfatul și fii cu ochii la pîndă, îi spuse el lui Paul într-o zi, cînd se pomeniră unul lîngă celălalt, la carieră. Ești nou aici, și ăștia ar fi în stare să încerce să-ți vîre pe gît o asemenea porcărie. N-o mîncă, dacă vrei să n-o pățești. Păstrează-o și arată-i-o directorului. N-au nici un drept să facă asemenea experiențe pe noi, și ei știu bine asta.

În curînd sosi o scrisoare de la Margot, scrisoare nu prea lungă :

Dragă Paul,

Îmi vine foarte greu să-ți scriu, pentru că, după cum știi, nu scriu niciodată scrisori, și mi-e cu atît mai greu să-ți scriu ție, pentru că polițiștii citesc scrisorile și șterg tot ce nu le convine, iar eu, una, nu pot gîndi ceva care să le fie pe plac. Peter și cu mine ne-am întors la Joia Regelui. În Corfu totul a fost divin, cu excepția unui medic englez foarte plicticos, care ne-a vizitat deseori. Casa asta nu prea îmi place, zău, și am hotărît s-o reconstruiesc încă o dată. Ai ceva împotrivă ? Peter a devenit conte — știai ? — și e destul de încîntat, și plin de importanță, ceea ce nu te-ai fi așteptat de la el, nu-i așa ? Am de gînd să vin să te văd o dată — mă lași ? — cînd voi putea să scap de-aici, dar moartea lui Bobby mi-a creat o mulțime de

obligații. Sper că primești destulă mâncare, cărți și alte lucruri (au să cenzureze, oare, această frază?). Cu dragoste, Margot. La Newmarket, am văzut-o pe lady Circumference, care mi-a întors pur și simplu spatele. Bietul Maltravers spune că dacă n-o să fiu atentă, o să mă pomenesc ostracizată de societate. Nu ești de părere că ar fi admirabil? S-ar putea să mă-nșel, dar am impresia că sârmanul Alastair Trumpington e pe cale să se amorezeze de mine. Ce să fac?

Margot își făcu în sfârșit apariția.

Pentru prima oară se întâlneau, după dimineața aceea de iunie, când ea îl trimisese să-i salveze protejatele aflate la ananghie în Marsilia. Întâlnirea avu loc într-o cămăruță rezervată vizitatorilor. Margot se așeză la un capăt al mesei, Paul la celălalt capăt, iar gardianul rămase între ei.

— Vă atrag atenția, le spuse acesta, că trebuie să vă puneți mâinile pe masă.

— Ca-n „uite popa, nu e popa“, mormăi Margot, punîndu-și pe masă mâinile admirabil manicate și mânușile alături de poșetă.

Paul observă pentru prima oară cât de aspre și murdare îi deveniseră mâinile. O clipă, nici unul nu scoase o vorbă. În cele din urmă, Paul o întrebă :

— Arăt groaznic? Nu m-am mai privit de mult într-o oglindă.

— Poate, puțin cam *mal soigné*,¹ dragul meu. Nu ți se permite să te bărbierești ?

— Nu aveți voie să discutați despre regimul din închisoare, le atrase atenția gardianul. Deținuții au voie să vorbească despre starea sănătății lor, dar li se interzice categoric să se plîngă sau să discute despre starea lor generală.

— Vai, dragul meu ! exclamă Margot. O să ne fie foarte greu. Ce-o să ne putem spune unul altuia ? Aproape îmi pare rău c-am venit. Ești bucuros c-am venit, nu-i așa ?

— Nu mă luați în seamă, cucoană, dacă doriți să aveți o conversație intimă, spuse gardianul cu blîndețe. Mi se cere doar să împiedic orice conspirație. De-obicei vorbele pe care le-ascult nu întrec măsura, și vă asigur că ascult destule. Unele muieri se impresionează grozav, plîng și leșină și fac crize de isterie. Păi, una dintre ele a avut nu de mult o criză de epilepsie, adăugă el încîntat.

— Am impresia c-o să fac și eu o criză, mărturisi Margot. În viața mea nu m-am simțit atît de intimidată ! Paul, spune ceva, te rog !

— Ce mai face Alastair ?

— E un om drăguț, zău. Acum e mereu la *Joia Regelui*. Îmi place.

Altă pauză.

— Știi, e ciudat, spuse Margot, dar am sentimentul că după toți acești ani încep să nu mai fiu considerată drept o femeie respectabilă. Ți-am

¹ Prost îngrijit (fr.).

spus, cred, în scrisoare că deunăzi lady Circumference mi-a întors spatele. E, desigur, o babă prost-crescută, dar în ultima vreme s-au petrecut destule lucruri de felul ăsta. Ți se pare îngrozitor ?

— Nu-ți face sînge rău ! spuse Paul. Oricum, sînt niște pisălogi bătrîni.

— Da, dar nu vreau ca *ei* să-mi întoarcă spatele *mie*. Firește, de fapt nu-mi pasă, dar cred că-i păcat, mai ales pentru Peter. Nu-i vorba numai de lady Circumference, ci și de lady Vanburgh, de Fanny Simpleforth, de soții Stayles și de toți ceilalți. E păcat că asta se-ntîmplă tocmai cînd Peter începe să devină conștient de poziția lui socială. Nu crezi c-ar putea să-și facă o idee greșită ?

— Cum merg afacerile ? întrebă Paul pe neașteptate.

— Paul, nu fi urîcios, îi spuse Margot în șoaptă. Sînt sigură că n-ai vorbi așa dac-ai ști cum m-am simțit.

— Scuză-mă, Margot. De fapt, voiam pur și simplu să știu.

— Ei bine, află că lichidez. O firmă elvețiană mi-a creat dificultăți. Dar nu cred că afacerile au vreo legătură cu... cu ostracizarea, cum ar spune Maltravers. Cred că totul se datorește faptului că încep să îmbătrînesc.

— E ridicul ce spui ! Păi, toți oamenii ăia au cîte optzeci de ani, pe cînd tu n-ai nici pe departe atîția.

— Mă temeam eu că n-o să înțelegi, spuse Margot.

Se așternu din nou tăcerea.

— Încă zece minute, spuse gardianul.

— Lucrurile n-au prea ieșit așa cum am fi vrut noi, nu-i așa ? întrebă Margot.

Apoi îi povesti despre niște serate la care luase parte, iar Paul îi vorbi despre cărțile pe care le citea. În cele din urmă Margot spuse :

— Mă duc, Paul. Nu mai pot îndura nici o clipă chinul ăsta.

— Frumos din partea ta c-ai venit.

— Am luat, chiar în clipa asta, o hotărâre importantă, spuse Margot. O să mă mărit, foarte curînd, cu Maltravers. Îmi pare rău, dar așa o să fac.

— Presupun că din pricina înfățișării mele groaznice...

— Nu, Paul. E și asta la mijloc, într-un fel, dar nu cum îți închipui tu. E vorba pur și simplu de ceva care trebuie să se-ntîmple. Înțelegi, dragul meu ? S-ar putea să-ți fie de folos și ție, într-un fel, dar nu vreau să crezi că de aceea o fac. Ah, dragul meu ! Ce greu e să vorbești !

— Dacă doriți să vă sărutați la despărțire, și nu sînteți soț și soție, nu prea e voie. Totuși, treacă de la mine, spuse gardianul.

— Dumnezeu ! oftă Margot și ieși fără să mai privească înapoi.

Paul se întoarse în celula lui. Cina îi și fusese adusă : o mică plăcintă din care ieșeau piciorușele a doi porumbei. Plăcinta era înfășurată

într-un șervet. Dar Paul nu prea avea poftă de mâncare : era foarte mîhnit de faptul că întîmplările din după-amiaza aceea îl mîhniseră atît de puțin.

Capitolul V

Sfîrșitul unui dascăl de școală publică

Cu două-trei zile mai tîrziu, Paul se nimeri alături de Grimes la cariera de piatră. Cînd gardianul se depărtă, Grimes îi spuse lui Paul :

— Nu mai pot să rabd, băiete. E prea de tot.

— Nu văd nici o cale de scăpare, spuse Paul. Și-apoi, regimul de-aici e destul de suportabil. Nu cred că la Llanabba era mai bine.

— Grimes nu-i de aceeași părere. Grimes lîncezește în captivitate, aidoma ciocîrliei. Pentru dumneata e totuna : îți place să citești, să meditezi, și-așa mai departe. Eu, însă, după cum știi, sînt cu totul altfel. Mie-mi place să beau, să mă distrez, și să stau din cînd în cînd la o parolă cu amicii. Sînt un tip sociabil. Viața asta mă transformă într-un soi de automat. Și mai e și capelanul ăla insuportabil, care tot vine la mine și mă-ntreabă, în șoaptă, dacă mă simt „împăcat cu Domnul“. Bineînțeles că nu-s împăcat, i-o și spun, verde. Sînt în stare să rezist la aproape orice nenorocire, dar nu pot să-ndur

lipsa de libertate, băiete. Tocmai asta m-a distrus la Llanabba, și simt c-o să mă distrugă și aici, dacă n-o să am grijă de mine. E timpul ca Grimes să-și ia zborul spre alte meleaguri.

— Nimeni n-a izbutit vreodată să scape din această închisoare, spuse Paul.

— Așteaptă numai o zi cu ceață, și-o să vezi că se poate !

Chiar a doua zi se lăsă ceață — o ceață albă, deasă, de nepătruns, care-i învălui pe neașteptate în timp ce lucrau la carieră.

— Strângeți-vă la un loc ! le porunci gardianul. Încetați lucrul și strângeți-vă la un loc ! Fii atent, boue ! (Grimes se împiedicase de telefonul de câmp). Dacă l-ai spart, te-ai ars, o să ieși mâine la raport în fața directorului.

Celălalt gardian îi spuse lui Grimes, întinzându-i hăturile :

— Ține-mi calul.

Și aplecându-se, începu să adune lanțurile cu care erau legați oamenii la întoarcerea spre închisoare. Grimes păru să aibă oarecari dificultăți cu calul, fiindcă acesta se ridica mereu în picioare și sărea, din ce în ce mai departe de carieră.

— Nu ești în stare să ții un cal ? spuse gardianul.

Deodată Grimes sări în șa, cu o sprinteneală uimitoare la un om fără un picior, și porni călare spre câmp.

— Întoarce-te ! răcni gardianul. Întoarce-te sau te-mpușc !

Și ducându-și pușca la umăr trase în ceață.

— O să se-ntoarcă el ! Nimeni nu poate scăpa. O să capete regim de carceră și regimul alimentar no. 1, dobitocul !

Nimeni nu păru tulburat din cale-afară de acest incident, nici măcar atunci când constatară că telefonul de câmp fusese deconectat.

— N-are nici o importanță, spuse gardianul. Mulți încearcă să evadeze, lăsându-și pe neașteptate sculele și luînd-o la fugă. Dar în straiiele astea n-ajung prea departe, mai ales că n-au nici un ban. O să-i avertizăm la noapte pe toți fermierii din împrejurimi. Cîteodată fugarii rămîn ascunși multe zile-n șir, dar se-ntorc cînd li se face foame, căci dacă s-ar arăta într-un sat, ar fi numaidecît prinși. Cred că numai din cauza nervilor încearcă să fugă.

Calul se întoarse chiar în seara aceea, dar nici urmă de Grimes. Patrulele speciale cu câini poliștiți fură trimise în cercetare ; fermele și satele fură prevenite, iar locuitorii, neliniștiți, își ferecară ușile, interzicînd cu hotărîre copiilor să iasă din casă ; drumurile erau păzite strașnic și toate mașinile oprite și percheziționate, spre indignarea multor cetățeni pașnici. Grimes însă nu se arătă. Printre deținuți se făceau pe furiș pariuri în legătură cu ziua capturării lui. Dar zilele se scurgeau, iar rațiile de pîine treceau din mînă-n mînă, și Grimes tot nu se arăta.

O săptămînă mai tîrziu, la slujba de dimineață, capelanul se rugă pentru sufletul lui Grimes ; directorul îi șterse numele din registru și comu-

nică ministrului de interne, sir Humphrey Maltravers, că Grimes murise.

— Mă tem că a fost o moarte îngrozitoare, îi spuse lui Paul capelanul.

— I-au găsit cadavrul ?

— Nu, tocmai asta-i partea cea mai proastă. Cîinii s-au ținut după mirosul lui pînă la balta Egdon. Un cioban care cunoaște potecile prin mlaștină i-a găsit pălăria plutind la suprafața celei mai periculoase porțiuni. Mă tem că a murit de-o moarte îngrozitoare.

— Sărmanul Grimes ! exclamă Paul. Și cînd mă gîndesc că era un vechi absolvent al școlii din Harrow !

Ceva mai tîrziu însă, chibzuind bine în timp ce mînca liniștit stridiile ce-i fuseseră aduse ca „aperitiv“, Paul își spuse că Grimes nu era mort. Lordul Tangent murise ; murise și domnul Prendergast ; o să-i vină vremea și lui Paul Pennyfeather ; dar Grimes era unul dintre nemuritori ! Era o forță vitală ! Condamnat la moarte în Flandra, apăsese în Țara Galilor ; înecat în Țara Galilor, își făcea apariția în America de Sud ; scufundat în tenebrele misterioase ale bălții Egdon, avea să se ridice din nou undeva, cîndva, scuturîndu-și de pe trup mucegaiurile mormîntului. Omul acesta făcuse desigur parte din cortegiul bahic al îndepărtatei Arcadii, cîntase din flaute de trestie pe malurile unor pîraie uitate și-i învățase pe naivii satiri arta iubirii. Nu trecuse oare nevătămat prin înfricoșatele cazne ale tuturor zeilor mîniați, ale tuturor istoriilor — foc, pucioasă, cutremure, molime ? Nu supraviețuise

oare ca santinela din Pompei, în vreme ce sub nasul său cetățile din cîmpie se năruiau? Nu plutise oare pe valurile Potopului, întocmai ca un înotător care traversează, uns cu grăsime, Canalul? Nu se făcuse oare nevăzut atunci cînd întunericul se lăsase peste ape?

— Mă întreb adesea dacă nu port și eu o parte din vină, spuse capelanul. Mă apucă groaza cînd mă gîndesc că un om pe care-l aveam în grijă a avut un sfîrșit atît de înfricoșător. Am încercat să-l consolez și să-l fac să se împace cu viața de aici, dar e atît de complicat! Sînt atîția oameni pe care trebuie să-i vezi! Săracul de el! Cînd mi-l închipui singur în mlaștina aceea, fără nici un ajutor!

Capitolul VI

Moartea lui Paul Pennyfeather

Cîteva zile mai tîrziu, Paul fu chemat în biroul directorului, care-i spuse:

— Am aici o dispoziție a ministrului de interne, prin care ți se permite să părăsești închiisoarea pentru a te opera de apendicită într-o clinică particulară. Vei pleca azi dimineață, sub escortă, în haine civile.

— Dar, domnule, nu vreau să mă operez de apendicită, protestă Paul. De fapt, mi s-a scos apendicele cu ani în urmă, cînd mai eram elev.

— Fleacuri ! îl repezi directorul. Am primit din partea ministrului de interne o dispoziție specială în acest sens. Gardian, ia-l pe omul ăsta și dă-i haine pentru drum.

Paul ieși din biroul directorului. Hainele pe care le purtase la proces fuseseră trimise o dată cu el de la Blackstone. Gardianul i le scoase dintr-un dulap și i le dădu spunînd :

— Pantofi, ciorapi, pantaloni, vestă, haină, cămașă, guler, cravată și pălărie. Fii bun și semnează de primire. Bijuteriile rămîn aici.

Și luînd ceasul de mîină, butonii, acul de cravată, portmoneul și celelalte mărunțișuri găsite în buzunarele lui Paul, le puse la loc în dulap.

— Părul nu ți-l putem da înapoi, adaose gardianul, dar ai voie să te bărbierești.

O jumătate de ceas mai tîrziu, Paul ieși din celulă cu înfățișarea unui om normal și civilizat, dintre cei ce pot fi văzuți zilnic în orice stație de metrou.

— O senzație ciudată, nu-i așa ? îi spuse gardianul care-l conduse afară. Uite-ți escorta. Paul zări în fața lui un alt om normal și civilizat.

— E timpul să pornim, dacă ești gata, îi spuse însoțitorul.

Fără uniforme pe ei, li se părea firesc să se respecte unul pe celălalt. Paul avu impresia că distinge chiar o anumită deferență în tonul gardianului.

— E foarte ciudat, îi spuse Paul în duba ce-l ducea la gară. Știu că n-are rost să stai la discuție cu directorul, dar a făcut o greșală ridicolă. Eu mi-am scos de mult apendicele.

— E bună ! îi spuse gardianul făcându-i semn cu ochiul. Dar nu mai vorbi așa de tare despre asta. Șoferul nu trebuie să știe.

În tren li se rezervase un compartiment de clasa întâi. În clipa când ieșiră din gara Egdon, gardianul îi spuse :

— N-ai să mai vezi multă vreme locurile astea. Solemn gînd, moartea. Nu-i așa ?

Și mai făcu o dată cu ochiul.

Luară masa de prînz în compartiment, căci Paul se simțea prea rușinat de părul lui tuns scurt, ca să se ducă fără pălărie în vagonul-restaurant. După masă, fumară cîte un trabuc. Gardianul plăti cu bani dintr-un portmoneu burdușit.

— A, era cît pe ce să uit, spuse el. Uite-ți testamentul, pe care trebuie să-l iscălești, pentru orice eventualitate.

Și-i întinse o hîrtie lungă și albastră. Deasupra, scria cu litere mari : *Testamentul cu ultimele dorințe ale lui Paul Pennyfeather*, iar mai jos se arăta, în obișnuitul jargon juridic, că sus-numitul își lăsa toată averea doamnei Margot Beste-Chetwynde. Doi martori semnaseră hîrtia.

— Sînt sigur că e ceva ilegal, spuse Paul, în timp ce iscălea. Te-aș ruga să-mi explici ce-nseamnă toată povestea asta ?

— N-am habar de nimic, răspunse gardianul. Știu doar că tînărul gentleman mi-a dat testamentul.

— Care tînăr gentleman ?

— De unde să știu ? Tînărul ăla care-a aranjat totul. Ținea morțiș la testament. Nu se știe

niciodată ce se poate întâmpla când te operezi, nu-i așa ? O mătușă de-a mea a murit în timp ce-o operau de pietre la ficat, și nu-și făcuse testamentul, săraca, ceea ce a fost foarte rău, fiindcă nu era măritată legal. Și era o femeie frumoasă și zdravănă, zău... Nu te necăji, domnule Pennyfeather, totul se va face conform legilor în vigoare.

— Unde mergem ? Măcar asta trebuie să știi !

Drept răspuns, gardianul scoase din buzunar o carte de vizită.

„Cliff Place, Worthing“, citi el. „Clinică și sanatoriu particular, categoria întâi. Tratament electro-termic sub supraveghere medicală. Proprietar, Augustus Fagan, M. D.“

— Are aprobarea ministrului de interne, adăugă gardianul. Nimic de zis.

Ajunseră la destinație după-amiaza târziu. Un automobil îi aștepta ca să-i ducă la Cliff Place.

— Răspunderea mea încetează aici, spuse gardianul. De-aici înainte răspunde medicul.

Ca toate celelalte întreprinderi ale doctorului Fagan, Cliff Place era conceput pe scară mare. Clădirea se înălța singuratică pe țărmul mării, la o distanță de câteva mile de oraș ; se ajungea acolo pe o șosea lungă. Privită în amănunt, clădirea vădea totuși unele semne de neglijență. Veranda era năpădită de frunze veștede ; două dintre ferestre erau sparte. Gardianul care-l escorta pe Paul sună la ușa de la intrare, iar Dingy

veni să le-o deschidă. Era îmbrăcată ca soră de caritate.

— Personalul a plecat, spuse ea. Presupun că e cazul acela de apendicită. Poftim înăuntru.

Nu păru să-l recunoască pe Paul, în timp ce-l conducea pe scări.

— Asta e odaia dumată. Regulamentul ministerului de interne prevede o cameră la ultimul etaj, cu ferestre zăbrele. A trebuit să punem zăbrelele special pentru dumneata. Vom specifica prețul în nota de plată. Medicul va sosi peste câteva minute.

Îeșind din odaie, încuie ușa. Paul se așeză pe pat, în așteptare. Sub fereastra lui, valurile mării izbeau în prundiș. Un mic iaht cu aburi era ancorat la oarecare distanță, sub cerul cenușiu.

Deodată Paul auzi pași pe coridor, și ușa se deschise pentru a face loc doctorului Fagan, lui sir Alastair Digby-Vane-Trumington și unui omuleț bătrîn cu-o mustață roșcată, pleoștită, poate din pricina băuturii.

— Scuză-ne c-am întîrziat, spuse sir Alastair, dar am avut o zi îngrozitoare cu omul ăsta, încercînd să-l fac să nu bea. A șters-o tocmai cînd porneam încoace. Mă temusem la-nceput că-i prea beat ca să se poată deplasa, dar cred că se ține bine pe picioare. Hîrtille sînt pregătite ?

Nimeni nu-l lua în seamă pe Paul.

— Iată-le, spuse doctorul Fagan. Acesta e certificatul care trebuie predat ministrului de interne. E și o copie pentru directorul închisorii. Să citesc ?

— Da, spuse chirurgul.

— În certificat se spune doar că l-ai operat pe pacient de apendicită, dar că a murit sub anestezie, fără a-și mai recăpăta cunoștința.

— Bietul băiat ! oftă chirurgul. Sărmana, sărmana fetiță !

Și adăugă, după ce-și șterse două lacrimi de compătimire :

— Lumea s-a purtat foarte, foarte rău cu ea ! E o lume prea aspră pentru sexul slab.

— În regulă, nu te necăji, îi spuse sir Alastair. Ai făcut tot ce era omeneste posibil.

— Asta-i adevărul, și nu-mi pasă cine-l află, spuse chirurgul.

— Acesta e un obișnuit certificat de deces, îi spuse doctorul Fagan. Vrei să fii bun să-l semnezi ?

— Vai, moarte, unde ți-e ghimpele ? rosti chirurgul și, cu aceste cuvinte, însoțite de un anevoios efort de a ține condeiul în mână, puse capăt existenței legale a lui Paul Pennyfeather.

— Strașnic ! exclamă sir Alastair. Și-acum, poftim banii. În locul dumitale, eu m-aș duce repede să beau ceva, cât mai sînt deschise cîrciumile.

— Cred c-o să mă și duc, spuse chirurgul și părăsi sanatoriul.

După ieșirea lui, în încăpere se așternu, timp de aproape un minut, o tăcere desăvîrșită. Prezența morții, chiar sub forma ei legală, care e și cea mai rece, exercita pare-se o influență solemnă. Tăcerea fu curmată în cele din urmă de Flossie, care intra îmbrăcată într-o superbă rochie verde și roșie.

— Aici erați, va să zică ! exclamă ea, sincer încântată. Și domnul Pennyfeather, ia te uită ! O mică sindrofie, ce mai !

Cuvîntul „sindrofie“, atît de potrivit împrejurării, păru să aibă un ecou pozitiv în mintea doctorului Fagan.

— Să mergem la masă, spuse el. Sînt convins că avem cu toții motive să fim mulțumiți.

După cină doctorul Fagan ținu un mic discurs :

— Cred că este o seară importantă pentru noi toți, și mai ales pentru scumpul meu prieten și fost coleg Paul Pennyfeather, la a cărui moarte în această seară sîntem cu toții părtași într-o oarecare măsură. Pentru mine, ca și pentru el, este începutul unei noi etape a vieții. Sincer vorbind, acest sanatoriu nu a fost o reușită. Vine o vreme cînd fiecare om începe să se îndoiască de vocația lui. Mă considerați poate un om bătrîn, dar eu nu mă simt prea bătrîn ca să încep, cu inima ușoară, un nou mod de viață. Evenimentele din seara asta au făcut cu puțință acest lucru. Cred că e timpul să rămîn singur, adăugă el privindu-și fetele. Dar nu e momentul să-mi expun planurile de viitor. Cînd veți ajunge la vîrsta mea, dacă ați observat cît de cît oamenii pe care i-ați întîlnit și evenimentele care vi s-au întîmplat, nu se poate să nu constatați cu uimire remarcabila lor conexiune. Cît de întîmplător ne-am adunat laolaltă toți cei prezenți aici în

această seară ! Propun să ridicăm paharul în cinstea Fortunei — o prea hulită doamnă.

Odinioară Paul rostise același toast. De data asta nu avea să urmeze nici o calamitate. Băură în tăcere, iar Alastair se ridică de la masă spunînd :

— E timpul ca eu și Paul să plecăm.

Porniră împreună spre plajă. Un vaporeș îi aștepta.

— E iahtul lui Margot, spuse Alastair. Te va duce la locuința ei din Corfu, unde vei sta pînă ce vei lua o hotărîre. La revedere. Noroc !

— Nu vii și dumneata ? îl întrebă Paul.

— Nu, trebuie să mă întorc la *Joia Regelui*. Margot e nerăbdătoare să știe cum s-au desfășurat lucrurile.

Paul se îmbarcă pe iaht, care porni la drum. Sir Alastair îl petrecu din ochi, aidoma lui sir Bedivere ¹.

Capitolul VII

Învierea

Trei săptămîni mai tîrziu, Paul ședea pe veranda vilei lui Margot, cu un aperitiv în față, contemplînd colinele albaneze de pe celălalt

¹ Unul dintre legendarii cavaleri de la curtea regelui Arthur.

țarm, pe care amurgul le colora din verde în violet, împrumutându-le strălucirea crudă a unei ilustrații nemțești. Se uită la ceas (un ceas nou, care-i sosise chiar în dimineața aceea din Anglia). Era șase și jumătate.

Sub el, în port, se vedea un vapor care venise din Grecia și tocmai își descărca marfa. În jurul lui roiau ca muștele o mulțime de bărci, pline cu negustori care vindeau „suveniruri” : ramuri de măslin sau bani falși. Mai erau două ore până la cină. Paul se ridică și coborî pe strada cu arcade, spre piață. Își legase strîns la gît eșarfa, căci serile deveniseră destul de friguroase. Era ciudat să fii mort. În dimineața aceea Margot îi trimisese un teanc de tăieturi din presă în legătură cu el ; mai toate aveau titluri ca *Ecolul senzațional al unei nunți* sau : *Moartea unui pușcăriaș, fost logodnic al unei doamne din înalta societate*. Printre ele, găsise și acul lui de cravată, precum și celelalte lucruri, care-i fuseseră expediate ei de la Egdon. Paul simți nevoia să se scufunde în forfota cafenelelor și a cheiurilor, ca să se convingă pe deplin de propria-i existență. Se opri la o dugheană și cumpără o cutie de rahat turcesc. Era ciudat să fii mort.

Deodată zări o figură cunoscută ce venea spre el, traversînd piața.

— Noroc ! spuse Paul.

— Noroc ! răspunse Otto Silenus, care purta pe umăr o traistă de pînză.

— De ce n-o dai unuia din băieții de-aici ?
Ți-ar lua-o, pentru cîteva drahme.

- N-am nici un ban. Plătești dumneata ?
- Da.
- În regulă. E cel mai bine. Presupun că ești cu Margot ?
- Locuiesc în vila ei. Dar ea e în Anglia.
- Păcat. Sperasem s-o găsesc aici. Totuși cred că voi rămîne puțin. E loc și pentru mine ?
- Presupun că da. Sînt absolut singur în vilă.
- Mi-am schimbat gîndul. În cele din urmă cred c-o să mă însor cu Margot.
- Mă tem că-i prea tîrziu.
- Prea tîrziu ?
- Da, s-a măritat cu un altul.
- Nu m-am gîndit niciodată la posibilitatea asta. Dar nu face nimic. Cu cine s-a măritat ? Cu deșteptul ăla de Maltravers ?
- Da, dar între timp el și-a schimbat numele : acum îi spune viconteles Metroland.
- Ce nume caraghios !
- Urcară împreună colina.
- Am fost de curînd în Grecia, să văd clădirile de-acolo, spuse profesorul Silenus.
- Ți-au plăcut ?
- Sînt nespuse de urîte. Dar am văzut cîteva capre drăguțe... Parcă te trimiseseră la închi-soare.
- Da, m-au trimis, dar am ieșit.
- Sigur că trebuia să fi ieșit. N-a fost plăcut acolo ?
- Nu cine știe ce.
- Ciudat ! Crezusem c-o să ți se potrivească de minune. Dar nu poți ști niciodată ce anume li se potrivește oamenilor.

Servitorii lui Margot nu se arătară surprinși de sosirea unui nou oaspete.

— Cred c-o să rămîn multă vreme aici, spuse profesorul Silenus după cină. Nu mai am nici un ban. Pleci curînd ?

— Da, mă întorc la Oxford, să învăț teologia.

— Foarte bine faci... Parcă aveai mustață, nu-i așa ? întrebă el după un timp.

— Nu, răspunse Paul. Abia acum mi-o las. Nu vreau să fiu recunoscut cînd m-oi întoarce în Anglia.

— Cred că ești mai urît așa, spuse profesorul Silenus. Ei, și-acum, trebuie să mă duc la culcare.

— Ai dormit mai bine în ultima vreme ?

— De două ori, de cînd te-am văzut. Cam asta-i media mea. Noapte bună.

Zece minute mai tîrziu, se întoarse pe terasă într-o pijama de mătase și un halat vechi de pînză.

— N-ai să-mi împrumuți o pilă de unghii ? îl întrebă.

— E una pe mesuța mea de toaletă.

— Mulțumesc.

Dar nu se duse acolo, ci merse pînă la balustradă și se aplecă privind spre mare.

— E bine că te-ai hotărît să te faci preot, spuse el în cele din urmă. Oamenii își fac tot felul de idei despre ceea ce numesc viață. Și apucă pe căi greșite. Cred că preoții sînt de vină, în primul rînd. Vrei să-ți vorbesc despre viață ?

— Da, te rog, spuse Paul, politicoș.

— Ei bine, e ca roata norocului de la Luna Park. Ai văzut-o vreodată ?

— Nu.

— Plătești cinci franci și intri într-o încăpere cu șiruri de scaune de jur împrejur, iar în mijloc e un podium făcut dintr-un disc mare de lemn lustruit, care se învîrte repede. La început șezi și te uiți la ceilalți. Toți încearcă să șadă în roată, dar sînt azvîrliți mereu și asta-i face să rîdă. Rîzi și tu, căci e foarte amuzant.

— N-am impresia că seamănă prea mult cu viața, spuse Paul, cam trist.

— Ba da. Cu cît te apropii de centrul roții, cu atît se mișcă mai încet, și cu atît mai ușor e să șezi pe ea. În centru stă de-obicei un om care uneori execută un fel de dans. Adesea e plătit de direcție, sau, în orice caz, intră pe gratis. Firește că în centru există un punct complet nemîșcat, numai să-l poți găsi : s-ar putea ca eu însumi să fi ajuns foarte aproape de punctul acela. Dar firește, profesioniștii îmi stau în drum. O mulțime de oameni se distrează agățîndu-se de roată ca să fie azvîrliți cît colo și s-o ia de la-nceput. Cum mai zbiară și rîd ! Pe urmă sînt ceilalți, ca Margot, care se țin cît mai departe cu putință și-și apără pielea, dar tot se distrează. Principalul lucru în legătură cu roata este însă, că, dacă nu vrei, nu e nevoie să te agăți de ea. Oamenii își fac tot felul de idei despre viață și ajung astfel să creadă că trebuie neapărat să intre în joc, chiar dacă nu le place. Nu oricui i se potrivește jocul ăsta. Oamenii nu-și

dau seama că, atunci cînd spun „viață“ denumesc două lucruri distincte. Pot denumi simpla existență, cu implicațiile ei fiziologice, de creștere și metabolism. Nu pot scăpa de asta nici măcar prin moarte — dar fiindcă moartea e inevitabilă își închipuie că și cealaltă idee pe care și-o fac despre viață e inevitabilă : îmbulzeala, brînciurile, efortul de a ajunge în centru... Iar cînd ajungem în centru, e ca și cum nu ne-am urnit din loc. E atît de bizar ! Dumneata ești unul dintre oamenii meniți să șadă pe scaune și să se uite în tăcere la ceilalți, ca să le treacă de urît. Într-un fel, te-ai suit pe roată, dar ai fost azvîrlit numaidecît, izbindu-te zdravăn. Treaba asta merge cu Margot, care știe să se agațe, și cu mine, care sînt în centru, dar dumneata ești un temperament static. În locul acestei absurde împărțiri în sexe, ar trebui ca oamenii să fie clasificați în statici și dinamici. Există o deosebire reală între ei, deși n-aș putea să-ți explic în ce constă. Probabil că sînt două specii diferite din punct de vedere spiritual. Am folosit o dată într-un film ideea roții. E o idee destul de cinematografică, nu crezi?... Dar ia spune-mi, pentru ce m-am întors pe terasă ?

— Pentru o pilă de unghii.

— A, da, desigur. Nu cunosc ocupație mai plicticoasă și mai inutilă decît generalizările pe marginea vieții. Ai înțeles tot ce ți-am spus ?

— Cred că da.

— Pe viitor voi lua masa singur. Fii bun și comunică-le servitorilor. Mă simt prost când vorbesc atîta. Noapte bună.

— Noapte bună, spuse Paul.

Cîteva luni mai târziu, Paul se întoarse la colegiul Scone, după o absență de peste un an. Moartea îi anulasese diplomele, dar nu și cunoștințele. Se prezentă cu succes la examenul de admitere și intră încă o dată în vechiul său colegiu, cu pelerina-i de student și cu o mustață groasă, de cavalerist. Aceasta, laolaltă cu sfiiciunea lui naturală, îl deghizau perfect. Nimeni nu-l recunoscuse. După îndelungi ezitări, se hotărî să-și păstreze numele de Pennyfeather; iar capelanului îi spuse că nu de mult avusese la Scone un fel de văr.

— A avut un sfîrșit foarte trist, spuse capelanul. Era un tînăr turbulent din cale-afară.

— Mi-era văr de departe, se grăbi să precizeze Paul.

— Sînt convinși. Nu-i nici o asemănare între voi. Era un tip absolut degenerat.

Odăiașul lui Paul își amintea și el de nume:

— A mai stat odată un domn Pennyfeather pe palierul ăsta. Era un gentleman foarte ciudat. Poate că n-o să mă credeți, sir, dar obișnuia să-și scoată hainele de pe el și să danseze noaptea în curte. Altminteri, însă, un gentleman liniștit și cumsecade. O fi fost pesemne cam scrîntit la cap. Nu știu ce s-o fi ales de el. Unii spun c-ar fi murit în pușcărie.

Îi vorbi apoi lui Paul despre un student anamit care încercase să cumpere pe una dintre fiicele decanului.

În a doua duminică a trimestrului, capelanul îl chemă pe Paul la micul dejun și-i spuse :

— E păcat că micul dejun universitar — *brekker* cum îi spuneam în tinerețea mea — dispare din uz. Oamenii nu mai au timp pentru așa ceva. Zilnic, la ora nouă dimineata, încep cursurile, afară de duminică... Mai servește un rinichi, dacă dorești.

Mai era de față un profesor, un anume Sniggs, care-i spunea capelanului „Padre“ — cam cu dispreț, după cum i se păru lui Paul.

Mai era și un absolvent de la alt colegiu, un student în teologie pe nume Stubbs — un tânăr grav, cu voce domoală și cu niște opinii bine chibzuite. El avu o mică discuție cu domnul Sniggs în legătură cu planurile pentru reconstrucția bibliotecii Bodleiene. Paul îl susținu.

A doua zi, Paul găsi pe masa lui cartea de vizită a lui Stubbs, îndoită într-un colț. Se duse să-l caute pe Stubbs la Hertford, dar nu-l găsi. Îi lăsă o carte de vizită, îndoită într-un colț. Două zile mai târziu, primi un bilețel de la Hertford :

Dragă Pennyfeather,

Mă întreb dacă ai vrea să vii marțea viitoare la un ceai la care vor lua parte secretarul asociației universitare pentru Liga Națiunilor și capelanul închisorii Oxford. Ar fi grozav dac-ai putea veni.

Paul se duse și avu prilejul să mănânce turtă cu miere și sandvișuri cu anchois. Atît urîtul și potolitul secretar cît și Stubbs i se părură foarte simpatici.

Cu timpul, Paul și Stubbs ajunseră să facă plimbări împreună, în parcul Mesopotamia, spre Old Marston și Beckley. Într-o după-amiază, înviorat de vremea răcoroasă, de plimbarea lor lungă și de ceaiul băut, Stubbs semnă în cartea de oaspeți cu numele *Randall Cantuar*.

Paul intră în asociația pentru Liga Națiunilor și în O.S.C.U. Într-o bună zi, se duse împreună cu Stubbs și alți cîțiva prieteni la închisoare, să-i viziteze pe deținuți și să le cînte în cor.

— Ți se lărgeste orizontul cînd vezi toate aspectele vieții, comentă Stubbs după aceea. Cît de mult au apreciat cîntecele noastre, nefericiții !

Într-o zi, Paul găsi în librăria din Blackwell o carte voluminoasă, care, potrivit spuselor vînzătorului, devenea rapid un *best-seller*. Cartea, intitulată *Maica noastră Țara Galilor*, era semnată Augustus Fagan. Paul o cumpără și o luă cu el. Stubbs o citise, așa că spuse :

— E o operă foarte edificatoare. Statisticile privitoare la spitale sînt teribile. Crezi c-ar fi bine să organizăm o dezbatere pe tema asta împreună cu colegiul iezuiților ?

Cartea avea ca dedicație : *Soției mele, cadou de nuntă*, și era scrisă într-un stil sugestiv. După ce-o citi, Paul o așază în raft, alături de *Biserica orientală* de Dean Stanley.

Un alt incident îi aminti o clipă lui Paul de viața lui anterioară.

Într-o zi, la începutul celui de-al doilea an, pe când Paul și Stubbs mergeau cu bicicleta pe Strada Mare — poate de la o conferință la alta — aproape se ciocniră de un Rolls-Royce deschis, care țîșnise de pe Oriel Street într-o viteză periculoasă. Pe bancheta din spate ședea, cu o blană grea peste genunchi, Philbrick. Întoarse capul spre ei și flutură o mînă înmănușată în direcția lui Paul, strigînd :

— Helo ! Cum o mai duci ? Treci într-o zi pe la mine. Locuiesc pe malul rîului, pe strada Skindle.

Limuzina dispăru pe Strada Mare, iar Paul se îndreptă spre conferința lui.

— Cine era prietenul acela bogat ? îl întrebă Stubbs, oarecum impresionat.

— Arnold Bennett ¹, răspunse Paul.

— Mi s-a părut mie că-l recunosc, spuse Stubbs.

Conferențiarul intră în sală, își potrivi hîrțile și începu o expunere limpede despre ereziile din veacul al doilea. Paul află de un episcop din Bithynia, care tăgăduise divinitatea lui Christos, nemurirea sufletului, existența bine-lui, legalitatea căsătoriei și validitatea tainei sfîntului maslu. Nu-i de mirare că-l condamnaseră !

¹ Cunoscut romancier și dramaturg englez (1867—1931).

EPILOG

Paul intrase în cel de-al treilea an de studii la Scone, studii pașnice, neîntrerupte de nici un incident. Stubbs își bău ceașca de cacao, își scutură pipa și se ridică să plece, spunînd :

— Trebuie să mă duc să tocesc. Tu ai noroc că stai în colegiu. E mult de mers pînă-n Walton Street pe o noapte ca asta.

— Vrei să-l iei pe von Hugel ? îl întrebă Paul.

— Nu, nu în seara asta. L-aș lăsa pînă mîine.

Stubbs își luă roba și o înfășură pe după umeri.

— A fost interesantă conferința de astăseară, despre plebiscitul din Polonia, spuse el.

— Da, nu-i așa ?

De-afară se auzi un zgomot de geamuri sparte.

— Cei din clubul Bollinger par să se distreze, spuse Paul. În a cui cameră au intrat de data asta ?

— Cred că în camera lui Pastmaster. Tînărul acela pare să se dezvolte cam prea repede pentru vîrsta lui.

— Sper că se distrează. Noapte bună.

— Noapte bună, Paul, spuse Stubbs.

Paul puse la loc în bufet biscuiții cu cacao, își umplu din nou pipa și se întinse în fotoliu.

Deodată auzi pași și o bătaie în ușă.

— Intră, spuse el, aruncînd o privire în jur.

Peter Pastmaster intră în încăpere. Era îmbrăcat în costumul de seară alb-verzui al celor din clubul Bollinger. Fața îi era încinsă, iar părul negru părea cam răvășit.

— Pot intra ?

— Da, te rog.

— Ai ceva de băut ?

— Am impresia c-ai băut binișor.

— Au trecut pe la mine băieții. Niște scandalagii. Ah, Dumnezeule ! Trebuie neapărat să beau ceva !

— E puțin whisky în bufet. Bei cam mult de la o vreme, nu-i așa, Peter ?

Peter nu răspunse, ci își turnă whisky și sifon.

— Mă simt cam prost, spuse.

Apoi, după o pauză :

— Paul, de ce m-ai ocolit în tot acest timp ?

— Nu știu. Îmi spuneam că nu ne-ar folosi la nimic dacă ne-am vedea.

— Ești supărat pe mine ?

— Nu, de ce-aș fi ?

— Păi, știu și eu ? !

Peter își răsuci paharul în mînă, privindu-l tîntă.

— Eu am cam fost supărat pe tine, știi ? adăugă el.

— De ce ?

— Nici eu nu știu — poate în legătură cu Margot și cu Maltravers ăla.

— N-am impresia că eu am fost de vină.

— Cred că nu, dar ai jucat și tu un rol.

— Ce mai face Margot ?

— E bine. *Margot Metroland*, așa îi spune. Te superi dacă-mi torn puțin whisky ?

— Nu, poftim !

— Vicontesa Metroland. Ce nume ! Ce om !... Totuși, l-a avut tot timpul pe Alastair lângă ea. Metroland nu se sinchisește. A căpătat ceea ce a vrut. De fapt, nici nu-i prea văd. Tu cum îți petreci timpul, Paul ?

— Mă pregătesc să devin preot. Mai am puțin.

— Uf, de nu mi-ar fi atât de rău ! Despre ce vorbeam ? A, da, despre Metroland. Știi, Paul, cred c-a fost o greșală că te-ai încurcat cu noi — nu ești de-aceeași părere ? E totuși o deosebire între noi. N-aș putea s-o explic, dar există. Nu ți se pare brutal ce-ți spun, Paul ?

— Nu, știu bine ce vrei să spui. Tu ești dinamic, iar eu sînt static.

— Zău ? Cred că ai dreptate. Nostime lucruri m-ai învățat pe vremuri, mai ții minte ? Llanabba, sentințe latinești, *quominus* și *quin*¹, și orga, îți amintești ?

— Da, îmi amintesc, spuse Paul.

— Ciudate lucruri se mai întîmplă pe lumea asta ! Mă învățai să cînt la orgă, ții minte ?

¹ *ca să și încît să nu* (lat.).

— Da, țin minte.

— Și pe urmă, Margot Metroland a vrut să se mărite cu tine, ții minte ?

— Da, spuse Paul.

— Și pe urmă ai intrat la închisoare, iar Alastair — tânărul amoretz al lui Margot Metroland — și soțul ei, Metroland, te-au scos de-acolo. Ții minte ?

— Da, țin minte.

— Și iată că vorbim amândoi aici, după tot ce s-a petrecut ! Nu-i nostim ?

— Da, destul de nostim.

— Paul, mai ții minte ce-ai spus odată, la *Ritz*, era și Alastair acolo — amicul lui Margot Metroland — ții minte ? Eram cam cherchelit și atunci. Ai spus așa : „Pentru zeița Fortuna, o prea hulită doamnă !” Ții minte ?

— Da, țin minte, spuse Paul.

— Eram sigur că ții minte, bunul meu Paul ! Hai să bem pe chestia asta, vrei ? Cum a fost ? Dumnezeule, am uitat ! Nu face nimic. Uf, de nu mi-ar fi așa de rău !

— Bei prea mult, Peter.

— Păi, ce altceva poți face ? Ai să fii preot, Paul ?

— Da.

— Foarte nostim... Știi, n-ar fi trebuit să te încurci cu mine și cu Metroland... Pot să mai beau ?

— E timpul să te duci la culcare, Peter, nu crezi ?

— Da, ai dreptate. Nu te superi c-am venit, nu? La urma urmei, mi-ai dat lecții de orgă, ții minte? Mulțumesc pentru whisky!

Și Peter ieși, iar Paul se așează din nou în fotoliu... Va să zică, ebioniții asceți se întorceau cu fața spre Ierusalim când se rugau. Paul își notă acest amănunt. Da, avuseseră toată dreptatea să supprime asemenea eretici!

Apoi stinse lumina și trecu în dormitor, la culcare.

CUPRINS

<i>Negație și afirmație la Evelyn Waugh .</i>	7
---	---

<i>Preludiu</i>	21
---------------------------	----

P a r t e a î n t â i

I. Vocația	31
II. Castelul Llanaba	37
III. Căpitanul Grimes	44
IV. Domnul Prendergast	51
V. Disciplina	56
VI. Conduită	65
VII. Philbrick	73
VIII. Sporturile	90
IX. Sporturile (continuare)	111
X. Post mortem	121
XI. Philbrick (continuare).	128
XII. Agonia căpitanului Grimes	135
XIII. Moartea unui dascăl de școală publică .	148

P a r t e a a d o u a

I. Joia Regelui	162
II. Interludiu în Belgravia	170
III. Pervigilium Veneris	173
IV. Învierea	192

V. Compania de distracții latino-americană .	199
VI. O predică în calea pregătirilor de nuntă .	205

Partea a treia

I. Nu orice zid de piatră e o închisoare . .	219
II. Experimentele Lucas-Dockery	235
III. Moartea unui cleric modern	242
IV. ...Iar drugii de fier nu-nseamnă o cușcă .	253
V. Sfârșitul unui dascăl de școală publică . .	268
VI. Moartea lui Paul Pennyfeather	272
VII. Învierea	279
<i>Epilog</i>	289

Redactor responsabil : D. MAZILU
Tehnoredactor : AURA IONESCU

*Dat la cules 12.10.1967. Bun de tipar 12.02.1968.
Apărut 1968. Tiraj 30.160 ex. broșate. Hîrțile tipar
înalt B mat. de 63 g/m². Format 700×900/32. Coli
editoriale 10,93 Coli de tipar 9,25. A. nr. 16.397.
C.Z. pentru bibliotecile mari și mici 82—31=59.*

Întreprinderea Poligrafică „13 Decembrie 1918”,
Str. Grigore Alexandrescu nr. 89—97, București,
Republica Socialistă România.
Comanda nr. 904.

EDITURA PENTRU LITERATURĂ UNIVERSALĂ

De la Swift și pînă astăzi, literatura engleză nu
a cunoscut, poate, satiră mai caustică, mai profundă
și în același timp mai subtilă decît a lui Evelyn Waugh.

Lei 5,50